

DANION VASILE

UNDERGROUND

Rebelii generației NU

Convorbiri realizate de Romeo Petrașciuc

**Editura Agnos,
Sibiu, 2007**

Un alt underground
Un pas spre convertire
„Oferta” Hristos
Seducția Ortodoxiei
Între Adevăr și minciuni
Prietenie și iubire
Viața de familie
Duhovnicul, prieten sau dușman?
Cu cărțile pe față
Rebel pentru Hristos

Introducere

UN ALT UNDERGROUND

Dragi cititori,

Aveți în față o carte extraordinară. Ea arată cât sunteți de fraieri că nu duceți o viață creștină. Ea arată chinurile iadului care vă așteaptă dacă nu vă băgați mințile în cap. Opriți-vă din drum. Hooo, brrr! Hăis! Gata! De acum trebuie să deveniți soldați ai Bisericii, că, dacă nu, o încurcați! Lăsați-vă de droguri, sex, băutură. Ca să nu ajungeți în iad, ticăloșilor!... Și cu asta, basta!

„Dacă unii șoferi adorm la volan, asta a adormit scriind”, te gândești, nu-i așa? Da, frate... Numai un nătâng ar putea începe astfel o carte pentru tineri. Am vrut încă de la început să îți dai seama că îți înțeleg alergia la stilul acesta, așa că vom vorbi altfel. Vreau să te iau la o terasă, să stăm de vorbă la o bere... (Poate că vreo cititoare s-ar simți discriminată că mă adresez băieților: „Asta e o carte doar pentru băieți? Căh...” Nu, e o carte și pentru fete, dar acum simt nevoia să mă adresez unui voinic... De altfel, în *Cartea nunții* m-am adresat mai mult fetelor, deși volumul le era dedicat în egală măsură și băieților...) Era un desen animat în care un schelet bea vin dintr-un pahar gol, și se bucura de asta, imaginându-și gustul vinului... Așa și eu, te invit la o bere virtuală, sau la un suc virtual, dacă preferi... Sau, la un pahar de vorbă mai degrabă. Ba chiar la o sticlă de vorbă, dacă ai timp... Prin faptul că citești cuvintele astea înțeleg că ai acceptat invitația mea. Și, îți mulțumesc. Nu pentru că nu am cu cine să stau de vorbă. Nu... Dar... cartea asta se adresează unei categorii de cititori pentru care am mai scris doar *Tinerii și sexualitatea* și o parte din *Cartea nunții*: adică, rebelilor... Ceilalți nu cred că ar gusta-o...

Trebuie precizat și la care rebeli mă refer: e vorba de rebelii generației NU, rebelii generației tinere care contestă tot. Cred că tinerii care au curajul să fie liberi, nelăsându-se duși de valul generației lor, sunt într-un fel eroi... Ei înțeleg că majoritatea merge pe un drum al pustiirii sufletești, care culminează uneori cu sinuciderea... Și atunci, ce să faci? Să alergi la Dumnezeu, singurul care mai poate să te ajute.

Există în America o revistă ortodoxă pentru tineri, *The Last True Rebellion*, adresată mai ales punkerilor și rockerilor. Una din devizele pe care le-au ales este: „The real punk is monk”, „adevăratul punker e călugăr”, mai bine zis adevăratul punker, dacă ar fi un contestatar total, ar contesta chiar și viața de desfrâu, de droguri și de sex care îi distruge pe *fârtații* lui. Eu nu cred că toți oamenii puternici ar trebui să se călugărească... Dar cred că toți rebelii adevărați ar trebui să înțeleagă că cea mai mare revoluție din lume a adus-o Hristos... Cel care a schimbat minciuna, fățarnicia, compromisul acestei lumi cu iubirea cea adevărată, veșnică, cu iubirea care a ales Crucea în locul laurilor...

Faci parte dintre rebelii generației tale? Generația tânără, consumatoare de media, e generația *PRO* – *viață de turmă*: „Fii PRO, lasă-te manipulat de noi, înțelege că tinerețea e pentru distracții, discotecă și iubiri de o noapte. Distrează-te acum...” Și tu ești într-un moment de frământare: să te lași dus de curent sau nu???

E o mare responsabilitate pentru mine faptul că îți această carte în mână. Îmi dau seama că, dacă te plictisesc, o vei abandona în câteva minute... Îmi asum acest risc. Dar asta nu mă va transforma într-un măscărici care vrea să capteze atenția celorlalți. Vreau să rămân eu însumi...

Crede-mă că vreau să vorbesc cu tine... Să îți înțeleg frământările, problemele, necazurile. Să te ajut... De multă vreme pregătesc o carte *Despre problemele tinerilor*. Simt însă că încă nu te cunosc destul de bine. Te cunosc doar în măsura în care ai ceva în comun cu tinerii care mi-au scris până acum, deschizându-și inima în scrisori și mai ales e-mail-uri... Ani de zile am corespondat cu ei, și mi-a părut foarte bine să văd cum, încet-încet, s-au schimbat. Dar nu pot corespunde cu mii de oameni. E o adevărată problemă pentru mine faptul că nu am timpul necesar pentru a răspunde pe îndelete homosexualilor, bisexualilor, fetelor violate, fetelor care locuiesc la prietenii lor, celor care se droghează... Cei cu probleme mari au prioritate, dar... Cine poate stabili cât timp să îi acord fiecăruia?

Nu fac pe generosul care își oferă timpul altora, însă sunt săptămâni întregi de când băiatul meu mă roagă să ies cu el o oră în fața blocului, să ne jucăm, și nu am timp. Sunt zile în care mă roagă să ne jucăm șah sau altceva, și nu am timp. Dumnezeu știe de ce stau atâta în fața calculatorului, scriind cărți, pregătind conferințe sau răspunzând la e-mail-uri. Nu o fac pentru glorie, că ea trece și nu rămâi cu nimic. O fac pentru că încerc să îi ajut pe alții.

De ce îți spun lucrurile astea? Pentru că mă simt neputincios în a-ți da o mână de ajutor. Știu că te-ar bucura să iasă acum din paginile cărții o mână întinsă spre tine. Nu cred că mulți sunt în stare să refuze o prietenie sinceră... Dă-mi o șansă! Lasă-mă să îți vorbesc!... M-am apucat acum câțiva ani să scriu o carte pentru tine, și m-am lăsat. Ceva nu mergea. Am încercat acum doi ani să îți scriu *Tinerii și sexualitatea*, dar mi-a fost teamă că vei face alergie la prea multe interdicții... Și iată că un jurnalist din Sibiu, Romeo Petrașciuc, mi-a propus să facem o carte de interviuri pentru tineri... Am acceptat, gândindu-mă că prin întrebările lui voi auzi întrebările tale... El a asistat la multe conferințe și a avut ocazia să asculte multe din întrebările puse la sfârșit, multe din nelămuririle tinerilor de azi... A cunoscut mulți tineri și a încercat să le înțeleagă problemele...

Tu poate nu ai fost la nici o conferință pe teme religioase până acum, sau, dacă ai fost, te gândești că ai alte probleme... Prin cartea asta încerc să fiu aproape de tine. Nu este o carte care să ofere soluții complete la frământările tale. E o carte în care sunt prezentate într-un stil neconformist diferite probleme pe care le-am regăsit în scrisorile primite de la tineri.

Vreau ca volumul de față să fie o introducere pentru o carte care va fi scrisă după ce mă voi mai antrena o vreme, pentru cartea *Despre problemele tinerilor*. Vreau să te înțeleg și să fiu lângă tine. Ca un prieten. Vreau să înțelegi că, dacă vrei să fii rebel față de *Generația Nu*, sunt lângă tine! Sunt puțin mai mare, am aproape 33 de ani, dar sper să nu te deranjeze prea tare asta. Important nu e câți ani are omul, ci câtă rugină are pe suflet, pe minte, pe inimă...

Danion, 28 februarie 2007

„Dragul meu frate întru Hristos,

Nu am un frate mai mare, și mi-am dorit să am unul... Am numai o soră mai mare, și o iubesc cu toată inima, și sunt bucuroasă că este sora mea... Te voi considera fratele meu mai mare, pentru că mi-ai vorbit ca unei surori, prin cartea ta, *Cartea nunții – Cum să-mi întemeiez o familie*. Nu vreau să îți răpesc prea mult timp. Cartea ta mi-a căzut în mână marțea trecută, când ieșeam de la biserică. Merg la biserică abia de un an și vreo opt luni, dar am duhovnic abia de zece luni... Înainte am dus o viață cam după capul meu

și, cum spune părintele meu, trebuie să am multă răbdare, pentru că eu am suferit de o boală lungă și grea... Parcă mi-e și greu să spun, dar este vorba de patima desfrânării. Am avut de multe ori senzația că ce am trăit eu poate fi o exemplificare a multor forme pe care le ia desfrânarea... și de aceea m-aș bucura să pot scrie, cu ajutorul lui Dumnezeu, despre anumite aspecte. Nu ca exhibiționism, ci din perspectiva efectelor pe care le are acest păcat asupra gândurilor și sentimentelor.

Ca să dau un exemplu: la 15 ani l-am lăsat pe prietenul meu de atunci să mă atingă pe sâni. Ne sărutasem deja de mai demult, dar nu am simțit un mare șoc. În schimb, în urma acelor atingeri, țin minte că am simțit clar că îmi este răpită o inocență pe care, în ciuda faptului că mă masturbam de la 10 ani – fără să știu măcar cum se numește ceea ce fac, nu mai spun că ar fi păcat –, se pare că o aveam. Am simțit că sunt goală... Un sentiment oribil de dureros, pe care l-am înecat în multe țigări. Acest sentiment mă făcea să vreau să-mi cer iertare cuiva. Nu credeam în Dumnezeu, deși am primit o elementară educație creștină și mersesem și la biserică. Dar nu credeam pentru că mă consideram mult prea departe de asemenea lucruri și evitam biserica pentru că-mi era frică să și intru, atât de murdară mă simțeam, fără să știu de ce exact... Așa că această dorință de a-mi cere iertare, dorință care mă ardea (cine mai râde când aude de flăcările iadului să se gândească la expresia populară: *arde inima în mine!* Oare de foc cu lemne este vorba aici?), nu am știut către cine să o orientez, deși plângeam până mi se făcea rău... Și apoi se instala iar în suflet acea sumbră liniște, tristețe goală, epuizarea plânsului meu în zadar, care nu reușea să mă îmbrace cu nimic... M-am resemnat că am rămas goală pe dinăuntru și am început, încet-încet, o viață care, dacă nu ar fi fost întreruptă de chemarea lui Iisus, ar fi mers spre *cariera* de prostituată..., dar nu din cele pentru bani... Nu am fost niciodată leneșă și la facultate am fost bursieră, deci îmi pot câștiga existența foarte ușor... Aș fi ajuns o prostituată din acelea care fac asta din patimă, pentru a se adânci și mai mult în singurul mod de a trăi pe care îl mai știu...

Îmi dau seama cât de prost mă exprim... cât de aproximativ... Chemarea lui Iisus de care vorbesc a fost în forma unei revelații... a iubirii Lui, la 17 ani, după o tentativă de sinucidere, când, în momentul în care am simțit că voi muri, m-am rugat să nu mor și am promis că îmi voi schimba viața. Apoi am cunoscut un preot care m-a convins că trebuie să mă schimb... Când vorbea de Iisus, i se umezeau ochii, deși e cunoscut ca un predicator dur și intransigent (te-am ascultat la o conferință și mi-ai amintit de el...). E poreclit *călugărul* de alți preoți mai glumeți. L-am cunoscut în preajma Crăciunului, iar de Paște m-am spovedit cu tot ce aveam, din copilărie. El mi-a spus că este o minune că sunt acolo... Apoi m-a împărtășit, chiar în noaptea de Înviere... Așa a vrut Domnul, să vină la mine, deși eu nu făcusem nimic... Am simțit nevoia să mă rog, și am început să spun singura rugăciune pe care o știam pe de rost, *Tatăl Nostru*... Și am fost copleșită de lumină, și am auzit chemându-mă pe nume glasul cel dulce al lui Hristos, care mi-a spus apoi: *Te iubesc!*..., dar parcă ar fi spus, *tu... asta ești!*...; sensul era înfinit mai bogat, iar bucuria mea a izvorât în șiruri de lacrimi ce curgeau și parcă nu ar fi vrut să se mai oprească... Nu am putut spune decât: *Iartă-mă, nu am știut!*.... Eram peste putere de fericită, dar și îndurerată că pe Acesta Îl răniseram eu cu păcatele mele, tocmai pe Acesta, Care este atât de frumos, încât inima mea a simțit că moare de atâta bucurie să Îl vadă!... Acesta pe care acum Îl iubeam atât...

Și totuși, după acest dar minunat, la câteva luni, am cunoscut un băiat care a știut cum să mă ia, încât să mă culc cu el... Era mai ciudat, el credea că, dacă ne iubim, este deja taina săvârșită, că suntem deja cununați și în cer... Eu nu credeam, nici nu îl iubeam, a fost doar patima mea... Am fost cu el cinci ani, și am mai fost cu alții cu care l-am înșelat. Apoi ne-am despărțit pentru că vroiam să fiu liberă să cunosc cât mai mulți... A venit altul, și altul, și altul, apoi alta... Orice mă atrăgea, mi se părea și bun, vedeam în orice atingere a trupurilor iubire, și nu patimă, confundam plăcerea cu bucuria. Dansam isteric și atrăgeam ca un magnet, pentru că sunt frumoasă, dar mai ales prin acea intensitate a propriei patimi... Nu cred că erau băieți care să-mi fi putut rezista, pentru că puterea mea de fascinație deja mă depășea și pe mine... Primisem și o poreclă: *la femme fatale*. Într-adevăr, nu trezeam doar dorințe trupești, ci reale drame, evident, la oameni la fel de bolnavi ca și mine... Dar nu s-a întâmplat nici o tragedie... decât că după nouă ani de la acea întâlnire cu El, pe care nu am mai putut-o uita, am avut un moment de luciditate. Urma să termin facultatea, întârziată prin plecarea la o bursă în Germania pentru doi ani, prietenul meu de atunci era tocmai în India și nu dădea nici un semn, în ciuda unei legături foarte intense, timp de opt luni, în care mărturisea că nu a avut parte de atâta sex în viața lui... Că ar vrea ceva mai mult... Era disperat dacă nu îi scriam, dar nici nu putea să mă ia de soție... (Pe bună dreptate. Femeile fatale nu pot fi soții...) Atunci am privit în viitor și am simțit că voi muri. Nu așa, ci cu adevărat... Am simțit gheara rece a disperării, deși în toți acești nouă ani crezusem că niciodată nu voi mai simți disperarea, pentru că aflasem

ce înseamnă iubirea lui Dumnezeu... Căldura aceea a unei clipe cu Hristos rezistase și după cele mai mari păcate trupești, mă ținuse încă vie... Dar acum doi ani, stând singură în camera mea, am simțit cum voi veni iar în București, în toamna următoare, și că adâncul desfrânării mă va cuprinde în forme noi și mai mari, pe care le vedeam perindându-se în mintea mea... Acum puteam avea și bani, și știam și de droguri, am luat Ecstasy cu prietenul meu indian... Părinții erau acasă și nu știau nimic... Drumul îmi era deschis, dar i-am văzut și infinitul de moarte pe care îl conținea... O moarte veșnică, pustiul... care ar fi început încă de acum!...

Am spus *nu*, de acum mă voi schimba! Nu mai pot așa, dacă mai amân să mă întorc va fi prea târziu! Și m-am întors. Pare simplu..., dar nu am cuvinte să spun cum arăta sufletul meu, cum am căzut iar cumplit în iarna următoare și am devenit pentru o perioadă vedetă necontestată a unui bar din București, cum m-am ridicat, și iar am căzut în primăvară, la fel de cumplit, fiind în India, la prietenul meu, cum l-am pierdut pe acel prieten, și, cu inima făcută bucăți, am alergat iar, cu și mai multă disperare, și am cerut ce nu găsisem încă: un duhovnic care să mă ajute să nu mai cad așa de rău, un antrenor adevărat... (Eu am încercat mai demult să schiez și mi-a luat trei ore să cobor o pârtie pe care alții o fac în 20 de minute... Dar nu am obosit ca, după fiecare căzătură, să mă ridic, așa că știu ce înseamnă...)

Mi-a dăruit Dumnezeu un duhovnic căruia să-i spun că sunt în stare de orice... Eram în stare să umblu îmbrăcată în zdrențe pe străzi dacă asta mi se cerea, numai să fiu primită înapoi în Casa Domnului!... Și m-a primit, și de atunci sunt acasă, dar sunt încă la pat, cu bandaje și răni sufletești, și nu am mintea întreagă, și nu pot privi bărbați, și nici măcar femei, fără a simți puterea patimei din mine... Sunt așa, cam ca la reanimare, și abia am început să înțeleg cât de groaznic e păcatul... Și ce ușor era când îl făceam... Ce ușor se învoia mintea mea... Ce ușor era să găsec argumente ca să păcătuiesc!... Și ce greu e ca acum să mă schimb, când totul în mine e pervertit, bolnav. Un paralytic nu poate vorbi despre mers, nici eu nu pot vorbi despre sentimente firești... Îmi doresc un soț (deși m-am gândit o vreme și la călugărie, pentru că firea mea tinde spre extreme...).

Dar... răbdare... Cu ceva timp în urmă, acum vreo trei săptămâni, vorbeam cu colega de cameră că mi-am dat seama unde am greșit strict în relația cu băieții: că am pus plăcerea pe primul plan. Chiar am înțeles că eu așa am judecat orice relație: dacă mă simt bine, nu poate fi rău, și totul e permis, atâta timp cât ne place amândurora... Nimic nu mi se părea scârbos, nu m-am dat în lături de la nimic... Și sunt sigură că, dacă nu m-aș fi oprit, aș fi putut ajunge la monstruoziități inimaginabile. Și, din moment ce am sfârșit singură, adică toate relațiile în care am crezut eu că iubesc cu toată inima s-au sfârșit, e cât se poate de clar că nu e bine... Dar ce să pun în loc?

Asta aș vrea să te întreb și pe tine: ce să pun în loc? Eu nu înțeleg altceva, pentru că sunt bolnavă, nu înțeleg decât plăcerea, și nu știu dacă știi cum e să simți că ai merge dincolo de orice limită pentru cineva de care sufletul tău e legat prin plăcere... Mă culcam cu alți băieți fără să simt nimic, doar pentru că prin plăcere mi se mai potolea patima cu care ardeam de dorul prietenului meu din India, și normal că, atunci când a aflat, poate și voga hotărâre de a mă lua de soție pe care o avea s-a spulberat... E cumplit de comic, dacă nu ar fi tragic!... Nu știu dacă înțelegi, dar te provoc, poate vei fi duhovnic... Cu ce înlocuiesc eu plăcerea? Dacă mă uit la un băiat, mă îndrăgostesc într-o zi, dar nu știu dacă nu e decât reacția bolnavă a sufletului meu... De câte ori m-am îndrăgostit... o săptămână de unul, apoi de altul!... Acum evit să mai cunosc oameni, pentru că, inevitabil, îmi poate ieși vreunul în cale care să se transforme în material pentru visele mele romantice... Eu înțeleg romantismul în sensul lui cultural: e o boală a sufletului, e bovarism, e o patimă adâncă în care sufletul nu se poate rupe de plăcere, chiar dacă ea nu e decât a privi un chip... Dar privirea e bolnavă, pentru că sufletul e bolnav. Probabil îți imaginezi cam ce viață pot duce!... Ce viață pot duce cei care se află la reanimare?

Dacă m-aș putea întoarce în timp, când cu nonșalanță îmi ziceam: *E bine să experimentezi*, fără să mă gândesc la consecințe... Consecințele pe care le văd în mine depășesc orice coșmar. Aș vrea să știe și alții, oare ar crede? Sau deja aș fi pusă în categoria nebunilor? Nici nu vreau să știu ce diagnostic aș primi de la psihiatri.

Până la urmă poate nici nu e bine ca tu să-mi dai un răspuns... Mi-ai dat deja prin *Cartea nunții*: pregătirea, singura pregătire reală pentru căsătorie este curățarea sufletului. La mine, cu *sejurul* în spital de rigoare... Cât va fi nevoie. Adică, chiar m-ai ajutat cu răspunsul din carte... Nu trebuie altă pregătire, ci doar să merg pe calea cea strâmtă! Vroiam să te rog să te mai rogi pentru mine... dacă poți.

Și să mă ierți dacă am dat prea multe detalii. Doamne ajută!... Și dacă găsești ceva să-mi spui, m-aș bucura.”

M-am bucurat foarte mult că, la terminarea acestei cărți, Dumnezeu a rânduit să primesc această scrisoare... Am vrut să mă adresez celor din underground-ul spiritual și Dumnezeu m-a pus în legătură cu un personaj din acest spațiu... Am primit și alte scrisori de la astfel de tineri, care au avut curajul să fie *împotriva sistemului*, dar aceasta e cea mai recentă. Cred că într-o anumită măsură în ea se regăsesc mulți dintre potențialii cititori ai cărții de față... (Pentru că e puțin probabil ca pe o bunicuță sau pe un străbunic să îi intereseze spațiul UNDERGROUND... Am ales acest titlu pentru a face o selecție a cititorilor...)

Am citit într-un dicționar american că termenul *underground* înseamnă și *în secret*. Iar *the underground movement* înseamnă mișcarea de rezistență împotriva ocupanților în timpul unui război. Eu cred că ne aflăm într-un război spiritual care depășește spectacolul trupelor ce se înfruntă în filmul *Stăpânul inelelor*. Cred că suntem pur și simplu asaltați de o mentalitate care ne face sclavi ai acestei lumi, ai acestei societăți de consum, și că ne îndreptăm spre o lume asemănătoare celei descrise de Aldous Huxley în *Brave New World*, unde oamenii sunt îndoctrinați permanent să facă sex și să se drogheze cu substanțe distribuite oficial, pentru a evita orice căutări spirituale...

Spune sincer: la ce te îndeamnă reclamele pe care le vezi la tot pasul? La ce te îndeamnă filmele sau clipurile pe care le vezi? La ce te îndeamnă? Să fii tu însuși? Da, doar în măsură în care ai fost educat să fii rob al mass-media, să nu visezi decât sex, distracții, mașini și bani. Și totuși, fii sincer cu tine! Astea nu te pot împlini. Pentru că Dumnezeu te-a făcut mai mult decât un simplu pacient al spitalului de nebuni după patimi...

Dumnezeu te vrea liber! Hristos ne-a spus: „Rămâneți în adevăr, și adevărul vă va face liberi”.

Nu vei găsi în cartea asta rețete de libertate, nu mă pricep la așa ceva. Vei găsi însă o mână întinsă! Sper să o vezi, îmi doresc tare mult să o vezi! Și, dacă alături de ea vei găsi câteva răspunsuri la întrebările tale, cu atât mai bine.

Bun venit în adevăratul UNDERGROUND...

Un pas spre convertire

Cine ești tu, Danion Vasile?

Nu știu să răspund la întrebarea asta. Mi-e greu să mă definesc. Dacă trebuie să mă definesc, spun că sunt un creștin care a ajuns la Hristos după ce a stat multă vreme în ghearele ereziei și ale păcatului. Sunt soț, tată a trei copii, scriitor, doctorand în teologie, editor de carte... Mi-e greu să mă definesc.

Lumea te știe în special în etapa aceasta, de după convertire. Aș vrea să ne spui puțin cum arăta Danion înainte de această etapă.

Fizic, arătam straniu de tot! M-a văzut soția într-o poză de când eram ras în cap, cu o privire foarte dură, rece, seacă... Aproape că nu m-a recunoscut.

S-a îndrăgostit de tine înainte de convertire?

Nu, și nici nu știu cum ar fi putut să se îndrăgostească de mine înainte de convertire, pentru că eu consider că soția mea e o femeie foarte, foarte frumoasă și nu știu cum o femeie atât de frumoasă s-ar fi putut uita la un om atât de rece! Yoga te ucide sufletește. Cred că una din șansele mele a fost că, deși practicam yoga, îmi plăcea să joc baschet, să merg pe skate-board, să dansez în discotecă, și asta m-a făcut să nu ajung un yoghin complet, un yoghin total, pentru că atunci chiar n-ar mai fi avut Hristos cum să ajungă la inima mea.

Ai vorbit de yoga – cred că te-a definit foarte bine înainte de etapa convertirii. Să insistăm puțin asupra acestui aspect. Mulți dintre tineri sunt tentați de această latură oarecum așa... mistică, întoarsă pe dos...

De ce întoarsă pe dos? Pentru omul care e legat la ochi de diavol, pentru tânărul care cunoaște din viață numai discoteca, boschetul, școala și scandalurile cu părinții, yoga e o practică mistică – e ceva tainic acolo. Acum, că mistica respectivă e o mistică bolnavă, că de fapt e o mistică a iadului, nu poți înțelege dacă nu ai repere creștine ...

De aceea ziceam că e o mistică pe dos, pentru că nu e are sensul misticii în sine, sens împlinit.

E o anti-mistică, de fapt.

Tocmai. Vorbește-ne puțin despre această etapă yoga. Ce te-a făcut, de fapt, să optezi pentru yoga?

Două lucruri. În primul rând, faptul că în copilăria mea am înțeles că scopul vieții nu poate să fie băutura, nu poate să fie țigara. Am crezut că sunt femeile. Am început să trăiesc în păcat și am înțeles că păcatul respectiv nu-mi aducea împlinire, îmi usca sufletul. Și îmi dădeam seama că ăsta nu poate să fie scopul vieții. Și atunci am căutat altceva. Am căutat să aflu... să-L găsească pe Dumnezeu. Îmi părea rău că nu m-am născut în India, unde auzisem că trăiesc marii yoghini, care trăiesc cu câteva boabe de orez pe zi, citisem despre ei, îmi aducea tata acasă cărți de spiritualitate orientală, chiar și Rajneesh.

Al doilea lucru care m-a marcat a fost sinuciderea mamei mele, când aveam aproape 14 ani. Și mama, murind brusc, șocant pentru mine, am încercat să aflu ce se întâmplă după moarte. Mă obseda chestia asta: ce e cu mama și faptul că eu o să mor? Primul lucru pe care l-am făcut când am aflat de mama a fost să deschid Biblia; mai întâi mi-am pus muzică și apoi am deschis Biblia. Vechiul Testament nu mi-a spus nimic. Am închis Vechiul Testament, Biblia, fără să-mi dau seama că ar fi trebuit să caut răspunsurile la frământările mele în Noul Testament, și am crezut că răspunsul mi-l va da yoga.

Am practicat cu toată convingerea, în clasa a VIII-a și a IX-a am făcut de unul singur – îmi plăcea să fac tot felul de asane și de tehnici de meditație –, și în clasa a X-a am intrat în MISA, în gruparea lui

Gregorian Bivolaru, cunoscutul și controversatul guru român. Gregorian Bivolaru e cunoscut mai ales ca maestru de tantra yoga, adică de yoga sexuală, ca să spun așa, o cale yoghină neconformistă.

Dacă toate școlile yoghine tradiționale pun accentul pe asceză, pe înfrânare, tantra yoga pune accentul pe unirea sexuală dintre bărbat și femeie, despre care se consideră că ar duce la mari elevări spirituale și la mari transmutări de energie. În India există yoghini care consideră că, din cauza tantricilor, a venit invazia engleză în India, ca o pedeapsă karmică pentru acest desfrâu.

Ce te-a determinat să te apuci de tantra yoga?

În primul an de yoga n-am fost sedus de tantrism, dar, după o revelație satanică, am considerat că trebuie s-o pornesc pe calea tantrică. Stăteam cu o fată pe plajă, ne atingeam palmele și genunchii, stăteam față în față în poziție de meditație și în acea clipă am simțit universul ca pe o ființă vie care are șapte centri de forță – așa cum învață yoga că ar avea omul – și simțeam șapte centri de forță ai mei cum sunt în legătură cu șapte centri de forță ai universului. A fost cea mai intensă stare pe care am trăit-o până la momentul respectiv și n-am mai avut nevoie de nici un fel de lămuriri. Mi-am zis: *Gata, tantra e calea!* Și am fost inițiat în sexualitatea tantrică de prietena mea, care a fost una din partenerile inițiate direct de Bivolaru și mă gândeam că toată viața voi fi yoghin. Când mi-a zis cineva să mă rog la Dumnezeu, am zis: „Nu, nu! Eu o să ajung Dumnezeu”. Nu, nu! Nu voiam să mă rog unei ființe cu care credeam că sunt identic structural, pentru că așa învață yoghini: atman – sinele lăuntric – e identic cu brahman, cu sinele suprem. Altfel spus, Dumnezeu e identic cu creatura Sa, oamenii ar avea în ei scânteii de dumnezeire.

Noi, ca și creștini, spunem că suntem creați de Dumnezeu și că niciodată Creatorul nu va fi egal cu creatura. Rămânem făpturi create și vom rămâne creați în vecii vecilor, chiar dacă vom fi îndumnezeiți prin energiile dumnezeiești. E mult de vorbit despre perioada yoghină a vieții mele; atunci voiam să urc pe culmile ascezei, voiam să renunț definitiv la mâncare, am început să nu mănânc o zi, două zile, trei zile, până la o săptămână, fără pâine, fără apă, numai cu aer să trăiesc și cu tehnicile de meditație yoghină și asane, care îmi asigurau puterea de care aveam nevoie.

Cum ai dat de Iisus?

Înainte să pornesc săptămâna de meditație fără pâine, fără apă, m-am gândit să cer ajutorul cuiva. Și am avut de ales între Bivolaru și Iisus. În sufletul meu așa mi-am zis, că trebuie să-L aleg ori pe Iisus, ori pe Bivolaru, și, din capriciu, L-am ales pe Iisus.

Cred că a fost mâna lui Dumnezeu că L-am ales pe Iisus, gândindu-mă totuși că e mai mare puterea maestrului Bivolaru. Am zis așa: în caz de nevoie, voi apela la puterea lui Iisus și, dacă Iisus nu mă ajută, apelez la ultima șansă, maestrul Bivolaru. Pentru că eram adept al tehnicii guru-yoga, prin care venerarea maestrului îi ajută pe discipoli să urce pe culmile desăvârșirii, am avut o viziune demonică în care am văzut cum inspiram celule în care maestrul meu se afla în poziție de lotus, era ca și cum întreg universul ar fi fost plin de celule, cu maestrul meu în poziție de lotus, și inspiram celulele; și când expiram, expiram celulele goale, maestrul rămânând în mine. Era o formă de demonizare clasică, dar greu de înțeles ca atare de către un om care nu accepta sistemul de referință creștin.

Ce te-a influențat cel mai mult la Gregorian Bivolaru? Am înțeles – din relatările celorlalți – că e de o forță extraordinară...

Da, o prietenă de-a mea – care între timp a făcut Facultatea de Teologie –, când l-a văzut prima oară pe Bivolaru, a văzut cum ieșeau raze de lumină din el. Când l-a văzut prima oară în viața ei! Are această putere demonică, pe care o exercită asupra altora.

Te vedeai des cu el?

Dacă era maestrul meu, mă vedeam și duminică de duminică, la sală, și în cursul săptămânii, la conferințele pe care le organiza la Casa Studenților, *Preoteasa*.

Veneau mulți tineri la întâlnirile acelea?

Plină sala! Cred că dacă ar strânge ASCOR-ul tineri într-o sală, pentru o conferință, și în alta Bivolaru, nu cred că ar avea mai mulți ASCOR-ul decât Bivolaru. Asta nu datorită faptului că sunt mai mulți tineri la yoga decât în Biserică, ci datorită faptului că tinerii care sunt în Biserică nu prea vin la conferințele duhovnicești, nu se implică în trăirea vieții creștine așa cum se implică yoghinii în trăirea rătăcirii. Eu mi-aș dori să fiu un creștin atât de serios, cât eram de serios ca yoghin. Cât de râvnitor eram ca yoghin... De dimineața până seara nu aveam în cap decât ieșirea din ciclul reîncarnărilor. Și la școală – eram elev – fixam puncte pe tablă și meditam la ele sau făceam alte tehnici de meditație, astfel încât școala pentru mine nu era școală.

Din ce mi-ai povestit până acum – și mă refer în special la revelațiile acelea, la starea pe care ai trăit-o –, mai că înclin să cred că nu puțini tineri își doresc să trăiască astfel de manifestări și astfel de stări.

Ca tânăr îți dorești să trăiești așa ceva, pentru că dacă pui pe cântar aceste experiențe cu banalitatea vieții de păcat standard – numai cu boscheți, discoteci, țigări și băutură –, acestea sunt experiențe mai intense. Numai că nu la nivelul asta trebuie făcută comparația.

Ce te-a nemulțumit, ce-ți lipsea în acea stare?

În primul rând simțeam o stare de neîmplinire. Mândria mea luase dimensiuni exagerate... M-a nemulțumit în primul rând faptul că-i vedeam pe mulți obsedați de sex. Am văzut, de exemplu, o fată care considera că Bivolaru e noul Mesia, Maytreya, Budha care va să vie, un echivalent oriental al lui Hristos, și era în mână cu o revistă pornografică și studia cu mare interes tot felul de accesorii erotice. Și mă gândeam: un om însetat de spiritualitate, ce nevoie are de accesorii astea?

Până la urmă, în capul meu nu reușea să se lege bine tantrismul de asceza clasică. Și am întrebat la un moment dat la cursul yoga, l-am întrebat pe Bivolaru pe un bilețel – așa cum se scriu întrebările și la conferințele ASCOR – ce legătură există între Hristos și puterile cosmice, între Hristos și Kali și celelalte puteri. Și a răspuns că nu există nici o legătură. Or, lucrul acesta m-a bulversat, pentru că eu nu puteam să înțeleg că există două feluri de realități spirituale separate. Credeam că Hristos e cel mai mare maestru, credeam în Kali, ca și putere cosmică, zeița morții, stăpâna timpului, dar îmi imaginam că aceste două tipuri de realități spirituale sunt într-o oarecare legătură. Nu-mi imaginam că Hristos, Marele Maestru, nu are nici un fel de legătură cu Kali.

A sosit momentul convertirii. Să ne spui puțin care au fost pașii principali până la această cotitură definitivă în viața ta.

Primul pas a fost, de fapt, în copilărie. Eram foarte mic, nu știu câți ani aveam. Când am fost într-o biserică catolică și am văzut viața lui Iisus în imagini, așa cum o au catolicii reprezentată pe pereții bisericii, și noaptea am visat că Îl duceau pe Hristos să-L răstignească. Și parcă vag îmi aduceam aminte că atunci Hristos a căzut cu crucea, eu am luat-o și am dus-o mai departe. Așa cum a dus-o, de fapt, Simon din Cirene.

Și mi-a rămas în suflet chestia asta, cu purtatul crucii lui Hristos. Am și fost legat așa, în mod deosebit, de o cruce adusă de familia bunicului meu din Grecia, și, ca și yoghin, îmi puneam palmele pe cielele din mâinile lui Hristos și mă rugam cu disperare: „Doamne, am fost botezat cu apă și nu mi-a ajutat la nimic. Botează-mă Tu cu foc”.

Ce știai de Hristos atunci?

Că e cel mai mare Maestru spiritual. Știam în mare ce învață Noul Testament, dar eram convins de teoria new age că Noul Testament a fost cenzurat la primul Sinod Ecumenic. Eu m-am născut pe 15 august, de Adormirea Maicii Domnului, și mă simțeam legat de Maica Domnului fără să-mi fie mie foarte clar ce-i cu sărbătoarea respectivă. Oricum, Dumnezeu a văzut că rugăciunea mea – „Doamne, botează-mă Tu cu foc, că botezul cu apă nu mi-a ajutat la nimic!” – nu era o rugăciune intenționat mincinoasă. Chiar așa credeam, și-n rătăcirea mea, Hristos a înțeles că vreau să-L slujesc, că vreau să trăiesc pentru El

și m-a adus pe calea adevărului, m-a ajutat să înțeleg că Botezul cu apă nu numai că mi-a folosit foarte mult, ci că a fost poarta spre Împărăția Cerurilor, de care n-am știut să mă folosesc cum trebuie.

Ai tot căutat atunci o mulțime de căi, ai ajuns pe la radiesteziști, pe la alții...

Am ajuns pe la grupul de la Vladimirești, mai exact la partea mirenească, ARS-ul, *Alianța pentru renaștere spirituală*, am avut legături și cu radiesteziștii și cu alți maeștri yoghini, și cu bioenergeticieni, și cu tot felul de oameni înșelați de diavol. Totuși, în sufletul meu, căutarea era foarte, foarte sinceră. Înainte să fac, de exemplu, tantra yoga, în fiecare seară, înainte să mă culc cu prietena mea, spuneam Tatăl Nostru, de trei ori. Eram convins că ceea ce fac eu, adică păcatul trupesc, nu era păcat, ci era ceva care mă ajuta să urc spiritual.

Deci, nici prin cap nu-mi trecea că Dumnezeu ar putea considera că era păcat ceea ce fac; dimpotrivă, voiam ca Dumnezeu să mă ajute să fie o unire trupească care să aibă folos spiritual cât mai mare, ca să spun așa.

Povestea convertirii tale ai descris-o cu lux de amănunte în „Jurnalul convertirii”. Cititorii vor afla mai multe lucruri despre convertire din această carte. Să spunem acum, măcar, cum a avut loc convertirea propriu-zisă.

Când am fost la Recea cu grupul, cu cei din *Alianța pentru renaștere spirituală*, ei mi-au zis că în România trăiește reîntrupat – reîntruparea fiind o formă de reîncarnare benevolă, nu automată – chiar Sfântul Ioan Evanghelistul, în persoana părintelui Ioan de la Recea. Când m-am dus la părintele, împreună cu o fată de 24 de ani, cu care trăiam în păcat – pe vremea aceea eu aveam 17 ani –, cum ne-a văzut prima oară, părintele a spus: „Voi doi faceți yoga cu Bivolaru, afară cu voi din mănăstire!”

Părintele ne-a dat afară din mănăstire, eu am revenit după o vreme singur, iar m-a dat afară, apoi m-am dus pe la marile mănăstiri din Moldova. Fusesem și mai înainte la Sihăstria, și vorbisem cu părintele Cleopa, care mi se părea incapabil să înțeleagă adevărul spiritual al Orientului yoghin... Începusem să-mi pun problema dacă nu cumva mă aflu în rătăcire.

Începuse să-mi fie groază de rătăcire că, după ce trecusem de la o credință la alta, de la o formă de înșelare la altă formă de înșelare, mi-era teamă ca până la urmă și Ortodoxia să nu fie înșelare, mă gândeam: „Dacă peste câteva luni sau câțiva ani o să trec de la Ortodoxie la altă credință, mai bună, mai înaltă, mai, mai, mai?”

Momentul esențial al convertirii mele a avut loc după ce am stat o noapte în peșteră la Sfânta Teodora de la Sihla. Atunci am avut tot felul de ispite, au venit la mine mai întâi lilieci, apoi un fel de șoricea mică, apoi a venit diavolul, pe care nu l-am văzut, dar l-am auzit, care a făcut un zgomot asemănător unor pași de urs. Și mi-a fost groază că voi muri mâncat de urs. Ei bine, după o noapte petrecută într-o rugăciune foarte, foarte încordată – îmi picuram ceară în palmă cu lumânarea ca să nu adorm din cauza stresului la care eram supus –, noaptea următoare am avut un vis. Căutam într-o carte de canoane ce canon trebuie să fac pentru păcatele mele, pentru că mă apăsau foarte, foarte tare păcatele pe care le-am făcut.

Conștientizai că sunt păcate?

Începusem să-mi dau seama că sunt. Și în timp ce căutam în cartea respectivă de canoane, am auzit o voce – și preoții cu care am stat de vorbă despre acest vis mi-au zis că a fost de la Dumnezeu –, o voce fermă, clară, puternică, ce mi-a spus: „Canon: să-i înveți pe cei din afară filosofia Sfinților Părinți”. Nu sunt în măsură să zic: mi-a vorbit Dumnezeu Însuși; poate că o fi fost un înger trimis de Dumnezeu care mi-a spus lucrul ăsta, nu pot să-mi dau seama.

Te-a șocat, pentru că tu abia pășeai pe calea credinței...

M-a șocat foarte tare! Și nu de abia pășeam pe calea credinței; asta m-a determinat până la urmă să pășesc. Că a fost canon, n-a fost o opțiune, o misiune. Deci, dacă nu făceam canonul respectiv, îmi pierdeam mântuirea.

Numai că nu înțelegeam de ce să îmi învăț pe alții filosofia Sfinților Părinți și nu teologia. Dar după aceea am aflat că, la Sfinții Părinți, teologia era totuna cu iubirea de înțelepciune. Cu filosofia cea adevărată. Și am încercat să țin cont de acest canon.

Vocea m-a urmărit obsesiv, ani de zile, nu că aș mai fi auzit-o vreodată, am auzit-o o singură dată și gata. Dacă până să fiu creștin aveam tot felul de revelații demonice, după ce am devenit creștin asta a fost cel mai puternic semn de la Dumnezeu pe care l-am primit și n-am mai căutat altul. Dar m-a obsedat în sensul că mă gândeam: voi fi oare în stare să fac acest canon, să-mi învăț pe cei din afară filosofia Sfinților Părinți? La început am crezut că Dumnezeu mă trimite să fiu un fel de misionar întreeretici. Și eram preocupat să scriu numai cărți împotriva ereticilor. Dar, pe măsură ce anii au trecut, mi-am dat seama că de Dumnezeu cel adevărat n-au nevoie doar ereticii, au nevoie și oamenii care șovăie să ducă o viață creștină, care sunt la granița cu Biserica, și tocmai de asta în cărțile mele am căutat să mă adresez nu celor întăriți în credință, ci celor care sunt oarecum pe granița credinței.

În concepția multora dintre noi, convertirea înseamnă un eveniment fulminant...

...așa și este...

... un hotar între o etapă și alta. Ce a schimbat în tine, efectiv, această convertire?

Total. Viața mea. Eu cred că m-am născut cu adevărat abia în clipa în care m-am spovedit prima oară. Am avut o spovedanie... câteva pagini scrise după un îndreptar de spovedanie care mi-a folosit foarte mult, chiar dacă avea unele exagerări. Eu sunt un fan, ca să spun așa, al îndreptarelor pentru spovedanie, pentru că mulți, din comoditate, se spovedesc după cum le tună, le fulgeră și, după 10-15 ani de viață în Biserică, își dau seama că au început cu stângul. Și datorită faptului că părintele lor duhovnic nu s-a ostenit să le pună mai multe întrebări la ultima spovedanie etc.

Și datorită faptului că despre multe din faptele făcute nu știu că sunt păcate. Dar le pot găsi acolo.

Exact, exact! Chiar dacă sunt și unele excese, cum ar fi: „E păcat să bei cafea”, câtă vreme cafea se bea și în Sfântul Munte Athos, și arborele de cafea e lăsat tot de Dumnezeu. Total e să nu devină dependență băutul cafelei. Așa e păcat orice te face dependent. E păcat și să mănânci în fiecare zi trei kilograme de salată, care e de post; dacă devii dependent de salata respectivă și faci urât dacă nu mănânci salată, e păcat. Dumnezeu vrea să fim liberi și nu să ne lăsăm robiți de cele create, de lucrurile materiale.

Deci a fost prima spovedanie o spovedanie completă, adevărată.

De atunci viața mea s-a schimbat, pentru că am început să înțeleg toate întâmplările din viața mea, totul, totul, ca purtând pecetea lui Dumnezeu, adică de când am început viața creștină, cred că Dumnezeu mi-a purtat de grijă în mod deosebit. Nu spun că sunt omul căruia Dumnezeu îi poartă cel mai mult de grijă, sau că sunt între preferații lui Dumnezeu. Cred că toți suntem preferații lui Dumnezeu.

Am reținut unul din câștigurile mari ale convertirii: faptul că te-a plăcut Claudia și s-a îndrăgostit de tine. Acum vreau să ne spui ce-ai mai câștigat cu această convertire. Chiar la modul pragmatic: pe plan moral, social, cultural, să zicem, unde simți că te-a fructificat această convertire?

Total. Nu-mi pot da seama unde nu m-a fructificat. Poate că „nu m-a fructificat” doar truște, în plan fizic. Poate că dacă aș fi rămas yoghin, aș fi avut un trup mai sănătos. Atâta tot. Dar cred că dacă am să fac mai mult sport, dacă am să ies mai mult la joacă cu copiii, una-alta, se compensează. Și chiar dacă ar trebui să fie asta târgul – suflet contra trup –, merită!

Nu te-ai simțit niciodată pierdut pe partea aceasta de succes, știu eu, cultural, social, civic?... Ai fi putut să fii un scriitor foarte bun de romane de nu știu ce natură – polițiste, siropoase –, de lucruri care te-ar fi propulsat oarecum în prim-planul mediei publice, pe partea cealaltă, laică. Puteai să faci orice altceva.

Așa, și ce mi-ar fi adus *ceva*-ul ăsta? Eu sincer nu văd chiar ce-aș fi putut pune în balanță, nu văd ce-aș fi pierdut.

Tinerețea e vârsta succesului, a...

Cel mai tare succes e să dobândești cel mai tare premiu: *Pulitzer*-ul duhovnicesc, să-L ai pe Hristos, Sfânta Împărtășanie, lucru pe care unii nu îl înțeleg și se împărtășesc rar. Cel mai mare premiu îl iau toți creștinii ortodocși în momentul în care Hristos vine în inimile lor! Nu-ți trebuie succes mai mare, e glorie totală: Dumnezeu slavei în inima ta! Totuși, Sfânta Împărtășanie nu e premiu propriu-zis, e medicament, că ne vindecă sufletele, nu cadou pentru că noi suntem oameni de nota 10.

Cu alte cuvinte, te simți împlinit?

Da, extraordinar, extraordinar de împlinit! Cu toate minusurile și frământările și încercările prin care trec. Sunt puțin amărât că mi-a cam albit părul, dar e *ceva* genetic, nu e pe fond nervos... Mama mea, tot așa, de tânără, a avut păr alb. Faptul că am albit într-o anumită măsură nu se datorează faptului că viața creștină ar fi o viață chinuită, handicapată, care m-ar face să mă aflu într-un stres perpetuu. Sunt momente de încercare, momente în care simt cuțitul la os, și, când se întâmplă așa, mă gândesc că sunt un războinic pe câmpul de luptă, mă gândesc deseori la filmul *Inimă neînfricată* cu Mel Gibson în rolul eroului scoțian William Wallace, și mă gândesc că exact atunci când ești rănit, când te-au tăiat, te-au făcut praf, atunci trebuie să dai mărturia ta, abia atunci ține.

Mie mi-e ușor acum să fac pe deșteptul într-un interviu, sau în conferințe, în cărți; e foarte ușor să fii creștin de la distanță. E greu să fii creștin după ce nu mai dai nici un interviu, după ce nu te mai vede nimeni, când ești numai tu cu Dumnezeu, cu copiii care fac prostii, cine știe ce prostii prin casă, cu soția care te roagă să o ajuți și n-o ajuți... Atunci se vede credința ta, de fapt.

Am ajuns la concluzia că, de fapt, cele mai profunde lucruri a lăsat Dumnezeu să fie la îndemâna oricui; pe mine asta mă șochează. Eram înainte adeptul învățaturii ezoterice, tainice, ascunse, rezervate numai unui număr mic de inițiați. Am înțeles până la urmă cea mai tare chestie din lume: că Împărăția Cerurilor se dobândește în cel mai simplu mod cu putință, că iubirea este totul.

Pe Hristos când L-au întrebat despre învățătura Sa, le-a răspuns: „Ce mă întrebați pe Mine? Tot ce am avut de spus am spus în sinagogă și în templu, și nu am avut nimic de ascuns”. Hristos a dat învățăturile Sale la loc deschis. În centrul lor stă iubirea. Or, iubirea pare *ceva* banal, călcat în picioare, dar nu-i deloc așa. Iubirea e o chestie nebună, care îți dă aripi.

M-a întrebat cineva: „De ce nu mă iubesc fetele? Ele tot vor să găsească băieți care să le stârnească fluturași în stomac, în timp ce eu le împlinesc din punct de vedere spiritual, că am un doctorat în filosofie”. Mi s-a părut aiurea întrebarea lui. Pentru că niciodată o fată n-o să se îndrăgostească doar de un doctor în filosofie, în schimb o să se îndrăgostească de un tânăr care efectiv o face să simtă *fluturași* în burtă, sau cum simt fetele, poate-i doar o figură de stil, n-am idee.

Ei, eu simt că iubirea îmi dă aripi. Și iubirea cea adevărată m-a ajutat Hristos să o găsesc în Biserică. Eu zic că, înainte de a fi creștin, nu știam să pun suflet în relațiile cu fetele. Eram topit, în clasa a X-a, aveam o prietenă care stătea lângă București, în Otopeni, și seară de seară mă duceam la ea, veneam noaptea la 12-12 jumătate cu cine știe ce autostop sau ultimul autobuz, și ziua și noaptea numai pe ea o aveam în suflet. Mi se părea cel mai extraordinar lucru cu putință iubirea respectivă!

Ei bine, iubirea aceea o pot pune pe cântar cu iubirea pe care o simt pentru soția mea, și spun că asta e și mai tare! Adică, cei care nu cunosc iubirea din familie cred că poveștile astea gen *Titanic* sunt grozave și, când te-ai căsătorit, totul se blazează. Nu! Când te-ai căsătorit intri într-un teren minat, în care totul se poate blaza dacă nu ești atent. Dacă ești atent, dimpotrivă, totul crește.

Nu percepi această reorientare spre Hristos ca pe o mutare a accentului de subjugare? Erai subjugat, să zicem, de yoga, și acum doar ai schimbat registrele. Nu există riscul, peste o perioadă, să te simți că te-a confiscat, ca tânăr, Hristos?

Aș vrea să mă confiște Hristos! Kali n-a murit pentru mine pe Cruce. Bivolaru n-a murit pentru mine pe Cruce. Bivolaru stătea și ducea o viață de maestru tantric, trăind cu nu știu câte femei; seară de seară stăteau la ușa lui la coadă discipole pentru a fi inițiate în secretele tantrismului – asta îmi spunea prietena mea, care se ducea săptămânal acasă la el.

Și, dacă comparăm subjugarea de la o învățătură pe care ne-o propune maestrul tantric cu subjugarea față de Hristos, cred că merită să fii subjugat de cineva care te iubește atât... Asta o spun celor care ironizează oarecum viața duhovnicească, spunând că-i o formă de robie. Zic eu: „Măcar de-ar fi robie! Măcar de-aș fi cu adevărat rob al lui Hristos!” Ce simplu ar fi!...

Numai că Hristos ne face darul ăsta că, pe măsură ce noi vrem să fim ai Lui, El ne lasă și mai liberi. Se spune despre sfinți că sunt robi ai lui Hristos. Noi spunem *robi* în antiteză cu noi, care suntem robi ai păcatului, dar de fapt sfinții n-au fost robi ai lui Hristos, ei au fost cei mai liberi oameni.

Ar conta, la momentul acesta, pentru tine, dacă Bivolaru ar muri pentru tine sau s-ar răstigni pentru tine? Ți-ar schimba fundamental percepția asupra creștinismului?

Asupra creștinismului, în nici un caz! N-ar fi exclus ca diavolul să-l ducă și aici. Eu, când eram yoghin, dacă mi-ar fi cerut Bivolaru să mă arunc sub tramvai – aveam ideea asta fixă în cap, o aveam pe vremea aia –, dacă îmi cerea să mă arunc sub tramvai, mă aruncam senin, zâmbind, mândru chiar să am această onoare.

Și diavolul acela, care mi-ar fi dat mie putere să mă arunc sub tramvai, nu e exclus să-i dea lui putere să se lase răstignit de cine știe ce fanatici ai cine-știe cărei credințe. Diavolul asta vrea să facă: să facă contra-sfinți, contra-eroi, să pună modele de jertfă din afara Bisericii. Însă nu, nu! Nu m-ar mișca cu nimic să știu că Bivolaru a murit eroic, glorios. Știu că în vremea comunistă câțiva discipoli au suferit pentru el, au fost două ucenice închise de Securitate și torturate și totuși, asta nu mă face să le pun pe același plan cu femeile pe care le are Biserica, chiar dacă n-au ajuns în închisoare pentru Hristos.

Ai făcut oarecum naveta, până să ajungi la creștinism, între o mulțime de forme din acestea religioase, mai mult sau mai puțin apropiate de creștinism. Vei rămâne în creștinism? Cât de definitivă e această convertire a ta la Ortodoxie?

Eu prefer să mor decât să mă lepăd de Ortodoxie. Mă rog de atâtea ori: „Doamne, mai bine să mor, decât să...”

Nu așa credeai și în celelalte situații?

Ba da! Ba da! Diferența e că atunci nu eram în Adevăr. Și faptul că sunt în adevăr, acum pentru mine e o certitudine. Dacă ar fi să mă duc la Ierusalim, să văd Lumina Sfântă, nu știu, sincer, în ce măsură asta mi-ar întări credința. Poate aș avea încă o dovadă în plus. Uneori, soția îmi spune că la cât trâmbițez că trebuie să ne dăm viața pentru Hristos, s-ar putea ca la vreme de prigoană – dacă o să vină prigoana –, cei care au fost astăzi oarecum lași și n-au avut curajul să mărturisească dreapta credință s-ar putea să aibă curajul să mărturisească ei, iar eu, care am vorbit prea mult, să mă lepăd – Doamne ferește! Asta ar fi groaznic, ar fi pierderea mântuirii și cel mai întunecat coșmar cu puțință de imaginat pentru mine.

Cred, însă, că, după ce ai cunoscut iubirea pe care ți-o dă Hristos, nu te mai poți duce la altceva. Pot spune din experiență că revelațiile yoghine, stările de extaz yoghine, covârșeau sufletul într-o anumită măsură. Totuși ele sunt mai palide, sunt de cu totul altă factură față de starea de relație cu Dumnezeu pe care ți-o aduce credința creștină, în care Dumnezeu efectiv te covârșește, te umple de o pace, de o bucurie de nedescris. Aveam eu liniște și înainte, ba pot spune că aveam mintea mai liniștită, mai exact mai imobilă ca yoghin decât ca și creștin – că diavolul subjugă mai ușor o minte inactivă. Doar scopul yoga e tocmai anihilarea lucrării minții. De altfel, chiar așa începe *Yoga Sutra* a lui Patanjali, tratatul fundamental de specialitate: yoga este încetarea mișcărilor minții. Scopul vieții creștine nu este încetarea mișcărilor minții, ci este dobândirea lui Hristos.

Tocmai asta voiam să te întreb: ce aduce în plus Hristos? Față de yoga, față de celelalte forme pe care le căutai, în împlinire?

Iubire adevărată! N-o poți pune pe cântar, nu-i poți vorbi unui om despre două stiluri de muzică, și să-i spui: „Asta e mai frumos decât celălalt”, dacă n-ai auzit nici unul din cele două feluri de muzică.

Trebuie să-l faci să conștientizeze că celelalte opțiuni sunt false, operând în cheia eliminării prin negație. Aici nu există, de fapt, opțiuni, ci Opțiunea, la singular...

Câtă vreme nu-L cunoști pe Hristos, revelațiile necreștine ți se par cele mai tari chestii. În momentul în care L-ai cunoscut pe Hristos, poți face diferența.

Te folosește cu ceva experiența yoga, de dinainte, în viața creștină?

Cu nimic. Dacă să primesc legea creștină mi-a fost ușor, să primesc modul de viață creștin mi-a fost foarte greu, pentru că yoga îți anihilează sentimentele; mă refer la yoga autentică, nu la pseudo-yoga care se practică în țara noastră și în Occident, care e modelată intenționat pe structura omului european, occidental, pentru a seduce cât mai ușor. Yoga autentică te anihilează ca ființă. Yoga asta te învață: să trăiești foarte rece, foarte sec, ucide de fapt iubirea cea adevărată. Important e să ieși tu din ciclul reîncarnărilor și atât.

Ai scris despre convertirea ta cu lux de amănunte în cartea ta, „Jurnalul convertirii”. Vreau să te întreb altceva: ne mai dezvălui niște aspecte pe care le-ai trecut acolo sub tăcere sau elemente ulterioare pe care nu le-ai prins în altă carte?

Dându-mi seama că paranormalul, experiențele astea ieșite din comun, îi captivează pe tineri, am vrut să descriu într-o anexă la ultima ediție, tipărită la Editura *Lucman* în 2006, și anumite lucruri ieșite din comun din viața mea creștină. Am cerut sfatul duhovnicului meu de la Sfântul Munte Athos și mi-a zis *Nu*, ca să nu mă mândresc. Dacă *Jurnalul* ar fi fost mai complet, ar fi conținut lucruri care par... povești nemuritoare... Și nu știu în ce măsură ar mai fi fost credibil. Sunt efectiv unele lucruri de poveste pe care le-am trăit și ele și-au pus accentul asupra persoanei mele. Fără ele, sigur n-aș fi fost așa cum sunt acum. Nu zic că aș fi fost mai necredincios sau mai rău, dar aș fi fost altfel. Însă am avut experiența directă a faptului că Dumnezeu e viu în Biserică și că face minuni.

La începutul vieții creștine, mergând într-un tren spre o mănăstire, am fost înconjurat de lumină atât de puternică, încât am crezut că am murit, eram convins că am murit! O lumină vie, care pulsa oarecum, deci simțeam că e vie lumina respectivă și simțeam, mi-era clar, că era lumina lui Hristos. Dar nu credeam că, în viață fiind, pot să văd lumina respectivă. Credeam că o să mor! Și așteptam să vină îngerul să mă ducă la judecată. Și aveam o stare de liniște, nu mi-era frică de judecată. Pentru că lumina aceea – e greu de descris o lumină vie, care să te iubească – era o lumină foarte personală, deși lumina obișnuită n-are trăsături personale. Și asta nu s-a întâmplat în nici un caz pentru că aș fi fost eu la un nivel de rugăciune, nu! Dumnezeu mi-a dat lucrul ăsta tocmai ca să înțeleg că El vrea să fie cunoscut și că experiențele duhovnicești pot fi accesibile și în zilele noastre. Nu ca să cauți experiențe duhovnicești înalte, nu! Asta nu m-a făcut să caut să văd a doua oară sau a treia oară lumina respectivă. N-am mai văzut-o niciodată așa. Și nici în alt fel n-am mai văzut-o. Dar m-a făcut Dumnezeu să înțeleg că, dacă mergi pe calea asta, El e lângă tine, te veghează. A fost un fel de bonus pe care mi l-a dat Dumnezeu, un fel de prăjitură duhovnicească – cum spunea părintele Paisie Aghioritul –, ca să mă ajute să scap de trecut, de experiențe, să scap de pecetea experiențelor necreștine.

Te ispitește vreodată gândul să prelungesti „Jurnalul convertirii” și cu astfel de lucruri, care nu s-au spus? Sau, cel puțin, e măcar un gând de bătrânețe?

Eu acum, fiind și editor de carte, îmi dau seama că ar fi și șocant și incredibil – nu că nu m-ar crede oamenii din rea-voință, nu m-ar crede pentru că pur și simplu e greu de crezut. Au fost efectiv lucruri de poveste. Și pentru faptul că ele au fost prezente pentru o perioadă de câțiva ani din viața mea, după care pot zice că duc o viață creștină foarte banală. Banală e un termen nepotrivit... Hai să-i zicem: firească.

Duc o viață creștină foarte firească. Chiar dacă Dumnezeu uneori mai dă câte un semn, așa, deosebit, pentru întărirea credinței mele.

Ai avut modele de convertire sau convertiri care te-au marcat?

Cel mai tare mi s-a lipit inima de Sfântul Ciprian, care înainte de convertire a fost vrăjitor, care are sfinte moaște – mai exact mâna dreaptă – la Biserica Zlătari din București, și mă duceam des acolo, mai ales când aveam ispite foarte mari. Îi spuneam: „Sfinte, nu mai rezist, ajută-mă tu!”, eram disperat. Și alergam la el să mă ajute, că și el a fost vrăjitor și s-a convertit datorită faptului că a încercat să trimită dracii la Sfânta Iustina, ca s-o convingă să aleagă calea păcatului. Cel mai tare m-a impresionat din viețile sfinților Sfântul Bonifatie, care e foarte puțin cunoscut, din păcate, în țara noastră; deși în vechime, în România, Aglaia era un nume mai des dat fetelor la botez, de la Sfânta Aglaia. Despre Bonifatie nu se știe aproape nimic. Și e un sfânt care trăia în beție, trăia în curvie cu stăpâna lui Aglaia, și totuși a ales să-L mărturisească pe Hristos și a primit cununa muceniciei. Și mie mi-a fost exemplu. Uite, după ce am trăit atâta în păcat, era extraordinar să merg pe calea asta, a dorinței de a-L mărturisi pe Hristos cu prețul vieții! Și cred asta, cred că, dacă duci o viață mucenicească, Hristos te va primi în Împărăția Cerurilor, chiar dacă nu e vorba de mucenicie standard, cu tăiere de capete sau cu aruncat în lac sau aruncat în fântână. Viață mucenicească e, mai ales, să îți omori voia pentru a trăi în Hristos și să rabzi încercările la care ești supus.

Câteva recomandări de lectură despre convertire?

Cea mai tulburătoare carte despre Ortodoxie este *Marii inițiați ai Indiei și părintele Paisie*, scrisă de Dionisie Farasiotis, apărută la Editura *Egumenița*. Autorul i-a cunoscut direct pe marii guru ai secolului XX, a trăit în ashramurile lor, a văzut minunile lor, dar ele au pălit în fața minunilor și sfințeniei vieții Cuviosului părinte Paisie Aghioritul. Pentru cei care se simt atrași de yoga sau de alte credințe e un leac de nota 10.

De mare impact e cartea *Viața și lucrările părintelui Serafim Rose*, scrisă de părintele Damaschin Christensen, chiar dacă e o carte enormă, un adevărat ciocan de un kilogram și ceva ...

...și de cinci sute de mii de lei, nu?

... și de cinci sute de mii!... Dar merită, un adevărat ciocan care e greu nu numai la propriu, ci și la figurat. E o carte extraordinară!... Părintele Serafim îmi este model... M-am bucurat când am primit o părticică din rasa lui, pe care o port la crucea de la gât tot timpul, ca să-mi aducă aminte că se poate să pornești de la păcat, de la patimi, și să fii al lui Hristos. Părintele Serafim Rose va fi canonizat, și atunci oamenii vor putea citi despre viața și convertirea de care a avut parte Sfântul Serafim Rose.

Se mai convertește lumea în ziua de astăzi?

Lumea – nu, oamenii – da! Noi suntem învățați cu convertiri din astea triumfaliste, generale, cum au fost la georgieni: s-a dus Sfânta Nina, a făcut misiune, s-a convertit poporul în masă! Sfântul Împărat Constantin s-a botezat și oamenii l-au urmat. Sfântul Vladimir în Rusia, la fel. Convertiri din astea, spectaculoase, la nivel cantitativ, nu mai au loc. Au loc însă convertiri mult mai spectaculoase decât cele de masă, cum sunt, de exemplu, ale desfrânatelor care vin să se pocăiască. Cum e jurnalul Maicii Ecaterina (Monica Fermo), *Talita kumi – Înviind pe drumul Damascului*. Aș recomanda jurnalul părintelui Steinhardt, *Jurnalul fericirii* – i-a folosit pe mulți, mai ales din cei care erau cu o anumită deschidere spre cultură. Au apărut mai multe convertiri ale celor care au trecut în Occident la Ortodoxie – Frank Schaeffer și alții. Cred, însă, că nu există rețete standard care convertesc. Cred că fiecărui om trebuie să-i recomanzi o altă carte. Pe mulți tineri nu-i ajută cărțile părintelui Cleopa să se convertească, dar există unii pentru care tocmai aceste cărți reprezintă hrana de care au nevoie. Pe unii îi ajută să citească cărțile părintelui Savatie. Pe alții îi ajută să citească cărțile părintelui Constantin Necula, pe alții...

...îi smintesc!

Exact! Pe alții îi smintesc! Dar asta nu înseamnă că ar fi rele...

De ce se convertește lumea?

De ce? Unii se convertesc din plictiseală și convertirile astea nu țin. Pentru că Hristos nu e o altă opțiune, e Opțiunea cea adevărată, și dacă nu înțelegi radicala diferență dintre opțiunea creștină și celelalte, ai parte de o convertire superficială.

Dar se poate și să țină. O convertire superficială poate să și țină.

Poate să și țină! Poate și să țină, pentru că Hristos ține seama și de cel mai mic efort pe care-l facem ca să ne apropiem de El. Și cel mai mic pas pe care-l facem, Hristos poate să-l întoarcă, și... El face două mii de pași spre noi. E trist, însă, că sunt unii care se convertesc cu jumătate de măsură.

În zilele noastre, în Franța, o catolică îi explica unui prieten al meu că s-a convertit la Ortodoxie, considerând-o doar o formă mai bună de catolicism, și atâta tot, neînțelegând radicala diferență dintre credința de la care plecase și credința la care ajunsese. Astfel de convertiri au roade triste. E o carte, *Două milioane de kilometri pe drumul convertirii*, a unui tânăr care cunoaște mari maeștri yoghini, care ajunge pe la multe grupări sectare, și, în cele din urmă, vrea să devină ortodox. Și primește chiar Botezul, dar nu înțelege diferența enormă dintre credința ortodoxă și grupările sectare, harismatice, și de tot felul prin care trecuse. Astfel de mărturii fac rău, vatămă! Pe cât de interesantă a fost trecerea tânărului respectiv de la yoga la credința creștină de tip sectant, pe atât de puerilă apoi a părut alegerea variantei ortodoxe. Ortodoxia nu e doar o *variantă* de credință creștină, ci e credința propovăduită de Hristos, de Sfinții Apostoli, de Sfinții Părinți până în zilele noastre.

De ce nu se convertește omul la Hristos?

Cine îi ajută pe oameni să se convertească? Creștinii care duc o viață superficială și văd numai de ei? Când văd că există atâta egoism în lumea creștinilor, mă întreb dacă putem vorbi obiectiv despre o schimbare reală pe care o simt creștinii ortodocși în zilele noastre. Într-o carte, *Firea erosului*, Părintele Filothei Faros spune că nici în antichitate – în antichitatea în care erau homosexuali și alte fărâdelegi – nu era atât de intensă depravarea la nivel sexual. El spune că cumpătarea de care dădeau dovadă în sexualitate cei din lumea antică atârână mai greu la cântar decât pornografia dominantă în așa-zisele țări majoritar creștine.

Să discutăm pe marginea unei idei care mă „obsedează”. Sunt perioade cu convertiri de amploare, care țin ani de zile, urmate apoi de perioade de cădere, chiar la fel de fulminante ca și convertirile în sine. Ce se întâmplă, de ce există aceste perioade de cădere, perioade întunecate ...

Ele au loc tocmai pentru că Hristos nu-i face robi pe creștini. Dacă i-ar face robi, după ce s-au convertit, ei nu ar mai cădea. Ca să poți iubi, trebuie să fii liber. Nu ne putem mântui dacă nu suntem liberi și dacă nu iubim. Hristos nu ne poate forța să-L iubim și să alegem virtutea.

Or, tocmai datorită faptului că suntem liberi, o parte din convertiți revin de la viața creștină la viața de păcat. Ori pentru că n-au avut parte de o convertire sinceră, ori pentru că n-au început cum trebuie, ori n-au făcut o spovedanie completă, reală, totală, n-au avut o legătură strânsă cu duhovnicul, ori pentru că n-au știut să depășească ispitele care apar – nu numai la nivel trupesc, gen băutură, țigări, sex –, ci la nivelul gândurilor: uite ce viață duce părintele, uite ce compromisuri face episcopul, uite cât de mare e păcatul în care trăiesc atâția slujitori ai altarului, sau cât de mare e păcatul în care trăiesc atât de mulți creștini. Vedem, de exemplu, ce au ajuns să fie Paștele, Crăciunul, pentru creștini: un prilej de bairam, din păcate. Vedem la televizor cum stau prin discotecă și petrec toată noaptea. Nu s-au gândit să se spovedească și să se împărtășească. Sau, dacă s-au dus, s-au dus și s-au spovedit dintr-un reflex care le adoarme conștiința.

A ajuns spovedania să fie somnifer pentru conștiințe, în loc să fie cea care le trezește conștiințele. Să vezi când e coadă la spovedanie, câteva zeci de persoane, cum spovedania durează două minute, un minut, eventual, și nu apucă omul să spună nici a zecea parte din păcatele care ar fi trebuit spovedite. Iar

păcatele care nu sunt spovedite cresc. „Îndoite le veți avea”, zice părintele la spovedanie. Și nu e o amenințare, ci o atenționare, un SOS.

Imaginea mea, referitoare la acest aspect, e că avem o biserică de surdo-muți: adică noi mergem la biserică, dar nu auzim ce ne spune părintele, părintele nu prea mai are vreme să ne facă să auzim... Sau nu prea reușește să ne comunice ceea ce vrea.

Este o vină a noastră că suntem muți, și o vină a noastră că suntem surzi, dar și a părintelui că nu reușește să învețe limbajul surdo-mut și să comunice cu noi.

Cum se face reinsertia în acest Trup al lui Hristos al celor care au alunecat din așezarea lor în Hristos și vor să revină la starea inițială?

Ei nu au ieșit din Trupul lui Hristos. Chiar dacă păcătuiesc, rămân fii ai Bisericii. E adevărat, există și excepții, oameni care după o convertire la Ortodoxie au parte de o anticonvertire spre erezie sau alte religii. Vorbind despre acei creștini care cad, din păcate, în păcate, astfel de exemple negative sunt arătate cu degetul de comunitate. Comunitatea are prilejul de a arăta exemplele negative și de a se raporta la persoanele respective exclusiv ca la persoane negative, fără să se gândească în primul rând la recuperarea lor. Când fratele tău a furat ceva și afli că e la pușcărie, nu te gândești: „Ce bine că statul l-a prins și că e judecat” și că e în situația respectivă, ci te gândești să-l ajuți ca, după ce va ieși, să aibă parte de o viață cât mai firească, mai normală, mai curată; și te gândești să-l ajuți. Or, problema e că noi nu-i privim pe cei care au căzut în păcat ca pe frații noștri, ne bucurăm că au căzut și că nu suntem noi ca ei. Avem ocazia de a ne arăta noi virtutea, sfințenia noastră, care nu strălucește decât dacă ne comparăm cu oameni care trăiesc în păcate foarte mari. Ne dăm seama că, dacă comparăm viețile noastre nu cu ale sfinților din vechime, care erau mari stâlpnici, mari pustnici, mari asceți, ci cu ale părinților duhovnicești din vremea noastră, nu le ajungem nici la degetul mic, și atunci, pentru a ne declara noi, totuși, campioni ai Ortodoxiei, trebuie să ne comparăm cu aceste exemple negative și suntem fericiți că le-am găsit.

Cum să convertești pe cineva?

Mergi „în pădurea de la strungă, unde-s cei cu pușca lungă”, cum cântă cei din *Phoenix*, îl prinzi pe unul pe care vrei să îl convertești, cu o funie, îi legi mâinile la spate, îi ții cuțitul pe jugulară și-i spui: „Ori îți schimbi viața, ori o să mori acum”.

Nu-l botezi direct? Îl mai întrebi?

Prin botezul sângelui, eventual! Vorbim de convertire în România, care e o țară majoritar creștină – cel puțin teoretic –, în care cei mai mulți primesc botezul ortodox la naștere. Nu e vorba, deci, de un re-botez, de o convertire care să culmineze cu botezul, ci de o convertire de la păcat la virtute.

Nu cred că poți converti pe cineva cu forța! Noi am vrea. Mă-ntreabă cititorii, mai ales fetele care vor să-și convertească prietenii, tinerii care vor să-și convertească mamele, surorile etc., ce să facă... Toți vrem o rețetă de convertire, pe care Hristos nu ne-a dat-o.

Nu-i absurd să vorbești despre convertire într-o țară majoritar ortodoxă?

Dacă am fi fost cu adevărat ortodocși, ar fi fost poate absurd să vorbești despre convertire în proporții masive. Dar, dacă toate bisericile din București ar fi pline, numai 4 sau 6% din bucureșteni ar încăpea în ele. Am văzut un studiu de genul acesta. Numai de Paști sunt pline bisericile în București. În rest, în duminicile de peste an, sunt supra-pline unele biserici, pline ochi, dar sunt biserici în care mai e destul loc liber. Asta arată că nu merg la biserică mai mult de 6, hai să zic, exagerând, 10% dintre bucureșteni. Cei care nu merg la biserică duminică de duminică nu sunt creștini. Există un canon: cine nu merge trei liturghii la biserică să fie anatema, să fie exclus din comunitatea creștină.

Hristos nu-i agresiv și nedrept în cazul convertirilor? Sfântului Pavel i se arată abrupt și-l determină să se convertească. Unora li se arată față către față, îi „obligă” să se convertească, îi cheamă imperativ, iar pe alții îi lasă să șovăie chiar ani de zile până să ajungă la momentul acela. În cazul în care aceștia nu se pierd pe drum, până atunci...

Cred că or să aibă mai mare cunună cei care s-au convertit fără să-L vadă pe Hristos. „Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut”.

Deci nu există o rețetă de convertire...

Nu, dar nici nu pot judeca doi convertiți. Bineînțeles că cel care s-a lăsat de yoga fără să aibă nici un fel de mângâiere duhovnicească deosebită, fără nici un semn precis de la Dumnezeu, doar înțelegând că Hristos e Calea, Adevărul și Viața, bineînțeles că va avea mult mai multă plată decât mine, de exemplu, care am fost mai greu de urnit și de asta am avut nevoie de semne. Eu mă bucur că acum n-am parte de semne duhovnicești.

Dumnezeu are afinități speciale doar față de unii și...?

Nu, nu, nu e nimeni pe locul doi pentru Dumnezeu. El știe cum e structura fiecăruia, cum e sufletul fiecăruia și, în funcție de asta, unuia îi dă un leac, altuia îi dă alt leac.

Am văzut că nu putem converti pe cineva. Atunci, cum putem să ajutăm la convertire?

Asta e o întrebare foarte bună, pentru că, în momentul în care noi întrebăm cum putem să convertim – ți-am spus că primesc astfel de întrebări –, îmi dau seama că omul e decis să-l convertească pe celălalt, chiar dacă celălalt nu vrea, moment în care se pune problema în a-l ajuta să facă primul pas, măcar un mic pas spre convertire. Eu am un răspuns standard, *plagiat* de la Părintele Porfirie, făcătorul de minuni. Părintele Porfirie Bairaktaris zice: „Nu vorbiți atât de mult copiilor voștri despre Dumnezeu, ci vorbiți-I mai mult lui Dumnezeu de copiii voștri”. Și singura voastră șansă de a-i schimba pe alții este să mergeți voi înșivă pe calea sfințeniei. Asta a zis Părintele Porfirie, asta învață de fapt întreaga tradiție a Bisericii, și asta repet și eu, la rândul meu, ca un papagal, fără să-mi fie rușine, că nu putem să convertim, să ajutăm pe nimeni să se convertească, dacă noi nu alegem să mergem pe calea sfințeniei. Mi-e frică de acest cuvânt, *sfințenie*, dar credința creștină fără sfințenie egal credință necreștină. Sfințenia e pecetea, e ce-i mai propriu vieții creștine.

Un cuvânt pentru cei aflați în antecamera convertirii, pentru șovăitori.

Sunt o mie de structuri psihologice și zece mii de oameni care au nevoie de un răspuns și nu poți da același răspuns tuturor. Totuși, totuși încerc să dau un răspuns...

Gândește-te, cititorule, că peste o vreme o să mori. Că acum, când citești cartea asta, ai 70 de ani, ești acasă, singur, sau pe patul de spital, și că ești creștin și ești înainte de moarte. Răspunde-ți sincer, ție însuți: nu te-ai bucura să știi că după moarte te unești cu Cel pe Care L-ai iubit o viață întreagă? Și-n același timp, gândește-te că ești pe patul de moarte și că ai ales o viață departe de Hristos, că n-ai avut curajul de a paria pe Hristos, și că vei muri. Oare o să ai aceeași liniște? Oare n-o să îți fie groază, oare... Cuvintele mele nu constituie totuși o încercare voalată de a-i determina pe alții să creadă în Dumnezeu. Nu devenim credincioși de frică că vom muri. Totuși, gândiți-vă și la lucrul acesta: că va veni un moment în care o să vă pară rău că n-ați avut curajul să alegeți o viață creștină acum! Nu pentru că citiți o carte de interviuri, ci acum, astăzi, pentru că astăzi Dumnezeu vă vorbește și prin această amărâtă carte! Așa cum v-a vorbit de o sută de ori și o să vă mai vorbească de azi 100 de ori. *Veniți la Mine!...*, zice Dumnezeu. Și poate că azi o să închideți cartea și o să vă doară-n gleznă, și poate că mâine n-o să vă gândiți la Dumnezeu și iarăși o să vă doară-n gleznă, și poate că poimâine veți fi sătui de minciună, de compromis, de păcat, și atunci o să vă deschideți inima și o să-L primiți.

Nu Se plictisește Hristos niciodată să aștepte astfel de oameni?

Ba da, se plictisește. Pe mine m-a așteptat și s-a plictisit, deci ar fi oarecum și vina lui Hristos că nu a știut să mă forțeze să mă convertesc mai repede...

Ne place să dăm întotdeauna vina pe oricine, chiar și pe Dumnezeu, că viața noastră e dezordonată. Eu mi-am dat seama că unul din marile mele păcate este că – în ceea ce privește căderile mele premergătoare apropierii de Biserică – dau vina pe Hristos. Altfel spus, dacă aș fi avut parte de o educație creștină în familie nu ajungeam nici la păcate trupești și nici la yoga... Dar nu văd de câte ori am vrut eu să păcătuiesc și totuși Hristos m-a ajutat – prin diferite piedici – să nu păcătuiesc?! Până la urmă, Dumnezeu toate le îngăduie spre folosul nostru, spre mântuirea celor care vor să cunoască Împărăția Cerurilor.

Deci nu vom rezolva nimic spunând: „Uite, acum Dumnezeu s-a plictisit de mine și nu mă mai așteaptă”! Nu, nu, Dumnezeu acum bate la ușa inimii tale! Și repet, nu prin acest cuvânt al meu, care este slab, neputincios și de doi bani! Sau de unu’cincizeci! Sau doar de un ban! Dumnezeu îți vorbește! Acum Se folosește de o voce timidă, poate, acum, dar o altă voce se va auzi mai târziu mai tare și mai târziu și mai tare și vei răspunde așa cum trebuie.

Ca o concluzie, Hristos e ultima șansă pentru acum.

Exact...

„Oferta” Hristos

Avem un „produs” pe care vrem să Îl propunem tinerilor: Hristos. Pentru a-L face „vandabil” tinerilor cărora ne adresăm, am să te rog să ne spui Ce sau Cine este Hristosul Acesta pe Care Îl ofertăm în cele ce urmează?

Ce? Sau Cine este Hristosul Acesta? Pentru că, dacă propunem un ce tinerilor, or să-l arunce la gunoi. Tinerii sunt sătui de ce-uri, care le umplu orizontul, ca niște rebuturi, ca niște deșeuri. Cred că tinerii sunt tineri în măsura în care Îl caută pe Cine, în care simt nevoia să comunice, să împărtășească ceva.

Mă gândeam că ar merita să apară o carte cu titlul Testamentul tinerilor, care să fie scrisă de tinerii de astăzi către tinerii de mâine, care riscă să se nască deja bătrâni sufletește. Pentru că deja la 10-12 ani, în Occident, sunt unii care încep viața sexuală, la 14-16 ani deja e lucru obișnuit, și treaba asta îi îmbătrânește. Îi îmbătrânește prematur. Ei sunt învățați să caute ce-ul, trupul celuilalt, plăcerile, poftele și să-l uite pe cine, pe cine-le de lângă ei. Hristos e un mare Cine, cel mai mare Cine, cel mai dulce Cine.

În Acatistul Mântuitorului îmi place cum I se spune: „Iisuse Preadulce...”. Iisus e, într-adevăr, preadulce. Cine e Hristos? Singurul care e, de fapt, preadulce. Pentru că, în rest, suntem dulci pentru cei care ne iubesc, și acri și amari pentru cei care ne urăsc. Însă Hristos e singurul care ne covârșește cu dragostea Lui. La nivel omenesc, inima mea e covârșită doar de trei lucruri: de dragostea pe care mi-o dă soția, de dragostea cu care mă înconjoară copiii, și de dragostea pe care mi-o dă Hristos, și Maica Domnului, și Sfinții. Și duhovnicul.

Pentru mulți dintre oameni, creștinismul e doar o concepție despre lume și viață...

Nici măcar!

... sau nici măcar. Crezi că, în situația aceasta, Hristos mai poate suscita interes pentru tânărul contemporan?

Nu poți explica unui om cum să danseze pe o muzică, dacă nu cunoaște ritmul respectiv. Nu poți învăța un tânăr să danseze hip-hop, sau nu poți învăța o persoană să danseze blues, dacă nu a auzit niciodată o melodie din genul respectiv. Nu poți prezenta un Hristos doar în cuvinte. Trebuie ca persoana respectivă să înțeleagă că Hristos vrea să fie cunoscut, iubit, înțeles.

Pe mine m-a mirat când, cu ani în urmă, am auzit un preot spunând într-o predică că sfinții sunt prietenii noștri. Termenul de prieten mi se părea prea apropiat, prea intim, prea... Dar am ajuns să înțeleg că sfinții sunt prietenii noștri și că Hristos e cel mai bun prieten al nostru. Or, toți tinerii au nevoie de prieteni. Și e așa de bine să știi că-L ai pe Hristos lângă tine!...

Care este cartea de identitate a lui Hristos? Sau, prin ce Se caracterizează El, în principal?

El se caracterizează, în principal, prin faptul că îl iubește pe cel mai mare păcătos mai mult decât își iubește cel mai tare îndrăgostit prietena pentru care sare în prăpastie, pentru care sare în fântână, pentru care face balet pe zăpadă, și toate giumbușlucurile cu puțință pe care le poate face un îndrăgostit. Hristos a murit pentru noi. Pe mine m-a marcat foarte puternic lucrul ăsta, că Hristos a murit pe cruce pentru toți, deci și pentru mine!

Crucea lui Hristos a avut milioane de kilometri lungime și o bucată din ea era și pentru păcatele mele. Vorbind metaforic, Hristos e răstignit pe noi. Am scris o poezie, că Hristos Își duce crucea și crucea pe care o poartă în spate suntem noi, și cielele sunt, de fapt, păcatele noastre. Trebuie să înțelegem că El ne-a iubit și ne iubește atât de mult...

Uneori nici nu pot să mă rog, stau în fața icoanei lui Hristos sau în fața crucii și mă gândesc că parcă aș fi venit la întâlnire cu persoana pe care o iubesc. Uneori nici nu simt nevoia să mă rog în cuvinte.

Într-o anumită perioadă a studenției mele mă duceam la o mănăstire, la Lainici. Biserica mare de acolo are la subsol un paraclis, și mă duceam acolo când era seară sau noapte și nu era nimeni, și stăteam singur, pe întuneric, și mă gândeam că am venit la Hristos. Lucrul acesta poate părea pueril, oricine intră într-o biserică ar trebui să se întâlnească cu Hristos, dar, dacă ne uităm la fețele multora, vedem cum vin plictisiți la biserică și pleacă plictisiți de la biserică. Vin plictisiți la meci, dar dacă echipa lor a bătut, pleacă de la meci în culmea bucuriei. La biserică, de fiecare dată *bate* echipa ta, în sensul că la biserică întrevezi războiul duhovnicesc dintre puterile întunericului și puterile binelui, puterile adevărului, puterile luminii, puterea cea dumnezeiască. Putere care biruie de fiecare dată, dacă ai ochi s-o vezi. Și asta îți dă putere, asta îți dă un ghiont, un bobârnac: „Luptă în continuare, pune-te pe picioare, ridică-te. Ai căzut? Nu-i nimic! Trece!”

Sfântul Ioan Evanghelistul vorbește despre iubirea aceasta a lui Dumnezeu care iartă totul, uită totul, acoperă totul... Fiecare dintre noi iubim pe câte cineva...

Oare!? Mi-e teamă că uităm sau ne și dezvățăm să iubim. Cred că explozia de sexualitate ne învață să nu ne mai iubim.

Dincolo de toate, măcar resimțim că ne lipsește ceva și intuim că acel „ceva” e tocmai această iubire, pe care o consumăm, destul de frecvent, în tot felul de surrogate. Oare aceasta să fie iubirea pe care o așteaptă Dumnezeu de la noi? Iubirea față de părinți, știu eu, față de frați, față de cei apropiați, sau e ceva mai... altceva iubirea dumnezeiască?

Eu sunt *fan* al iubirii de părinți, de frați, de rude... Există în lumea creștină o abordare fixistă a cuvântului Evangheliei, care spune că trebuie să-L iubim pe Dumnezeu mai presus de toate. Iar noi încercăm să plinim cuvântul acesta ne iubindu-ne prea mult nici părinții, nici frații, nici soția, nici copiii, de teamă ca nu cumva să-i iubim mai mult decât pe Dumnezeu. Și cred că, astfel, nu numai că nu împlinim porunca Evangheliei, dar lucrăm chiar împotriva ei. Trebuie să-i iubim din toată inima noastră pe mama, pe tata, pe soție, pe copii, pe verișori, pe prieteni, pe cunoscuți, pe necunoscuți și, peste toate astea, să-L iubim pe Hristos! Dar dragostea de Hristos să nu ne facă să-i iubim mai puțin pe ceilalți, de teamă ca nu cumva să îi iubesc mai mult decât pe Dumnezeu. Nu, nu! Iubește-o pe soție curat, iubește-o din toată inima ta, cu condiția însă să fie iubire, nu dependență pătimașă...

Hristos se definește, cel mai bine, prin iubire, și de aceea El covârșește orice altă iubire a noastră. În acest context, iubirea față de ceilalți, fără a fi altoită sau izvorâtă din Hristos, poate fi iubire autentică?

Acum m-ai întrebat oarecum dacă e autentică iubirea pe care o au, de exemplu, păgânii față de copiii lor, nu? Da, cred că e o formă de iubire, nedesăvârșită, dar iubirea cea adevărată tot de la Dumnezeu vine. Cred că mama care moare de foame în China, fiind ori închinătoare la Budha, sau la alte zeități și idoli, ori atee, cred că ea, dacă își rupe de la gură ca să-i dea copilului ei hrana de care are nevoie să nu moară, își manifestă dragostea atât cât o poate duce. Însă ceea ce e trist e că noi trăim dragostea pentru părinții și frații noștri ca pe o dragoste egoistă: îmi iubesc mama pentru că mama îmi va lăsa moștenirea cutare, îmi iubesc copilul pentru că el va fi premiant și mă voi lăuda cu el. Poimâine va fi student, va termina facultatea și va fi medic, ei, ce tare voi fi eu c-o să fiu tată de doctor, sau tată de preot... E extraordinar! Unii părinți creștini sunt obsedați să-și facă copiii preoți, fiicele preotese, ca și cum toți ar avea chemarea asta și, impunându-le să dea la Facultatea de Teologie, nu-i iubesc, nici nu-L iubesc pe Dumnezeu. Pentru că nu toți copiii au acest talant.

Și dacă tu, ca părinte, îl forțezi să devină un mic idol la care te închini – *Vai, ce copil credincios am!* –, mâine-poimâine el va deveni apostat. Și experiența de lângă noi ne dovedește că așa stau lucrurile, pentru că tineri fără chemare ajung în seminare sau în facultățile de teologie și apoi ajung pe calea păcatului.

Oferta aceasta, „Hristos”, are și câteva, să le zicem, puncte de greutate foarte concrete. În primul rând este mântuirea. Ce e, de fapt, mântuirea? Sau cum îi explicăm tânărului că Hristos vrea să-l mântuiască? Ce vrea să-i ofere, concret, Hristos?

Îi dă mântuirea. La kilogram!

Asta-i treaba, că noi nu înțelegem că mântuirea o avem în buzunare; suntem niște belferi din ăștia care dăm mântuire în stânga și în dreapta, la propriu, nu la figurat. În sensul că mântuirea nu e altceva decât trăirea Împărăției lui Dumnezeu, care e iubire. Dacă noi îl iubim cu adevărat pe cel de lângă noi, noi îi dăm o fărâmbă de rai. El vede, sau, mai bine zis, poate vedea în inima noastră, în palma noastră întinsă către el, o fărâmbă de rai. Nu știu câți ar fi în stare să respingă o iubire adevărată.

Eu am constatat că, de obicei, tinerii resping învățăturile moraliste goale, serbede, sterpe, și n-am prea cunoscut tineri care să refuze iubirea; nu știu cine ar putea refuza iubirea cea adevărată, iubirea care nu stă doar în cuvinte sau în acte din astea filantropice, ci iubirea care constă în a te pune pe pâine și a te da celuiilalt să te mănânce.

Ce este Raiul?

Ce e raiul ar trebui să spună cei care au fost în rai.

La întrebarea asta atei spun că nu se poate răspunde, sau că raiul e o minciună, o iluzie. Numai că am avut sfinți ai Bisericii care au fost în Rai, au văzut frumusețile Împărăției Cerurilor. Nu numai Sfântul Apostol Pavel, care a fost răpit la al treilea cer, ci și alții, care au dat mărturie despre cele pe care le-au auzit sau le-au văzut, și au spus că frumusețile vieții de dincolo nu se pot compara cu frumusețile vieții de acum. Sfântul Eufrosin, prăznuit pe 11 septembrie, e unul din cei care au văzut raiul și au vorbit despre cum e acolo...

Mie mi-e de ajuns să știu că iubirea din rai va fi de o mie de ori mai mare decât iubirea pe care o am acum față de Hristos, acum față de soție, acum față de copii, acum față de duhovnic, acum față de cei de lângă mine.

Am avut un prieten pe care l-am cunoscut brusc. Era într-o situație foarte, foarte grea, a rugat un preot să-mi scrie, preotul mi-a scris și eu am răspuns preotului: „Spuneți-i tânărului respectiv că eu sunt fratele lui de cruce; că, deși nu mă știe, suntem frați de cruce și cel puțin până va depăși încercarea respectivă, eu sunt lângă el, umăr lângă umăr”. Și a fost impresionat tânărul respectiv și mi-a scris el însuși și viața lui s-a schimbat foarte puternic din momentul respectiv. Și m-am gândit: totuși, ce ciudat! M-am gândit că, dacă n-aș fi avut starea să-i spun că sunt fratele lui de cruce, poate că nu și-ar fi ieșit din carapacea în care se afla, dar așa, o fărâmbă de dragoste, o unghie, nici cât o unghie de dragoste, l-a pus foarte tare pe gânduri.

Raiul... Am un prieten care face un doctorat despre Împărăția Cerurilor. Și s-a dus la unul dintre cei mai mari teologi ortodocși ai vremurilor noastre, și teologul respectiv, francez, i-a spus doar: „E, ce știm noi ce e dincolo?” Un răspuns mai degrabă agnostic decât apofatic. Răspunsul l-a dezamăgit pe colegul meu care-și făcea doctoratul despre Rai, pentru că a ajuns la concluzia că, până la urmă, teologul respectiv era bun doar în cărți. Nu vreau să afirm că cei cu studii înalte știu totul despre rai și despre frumusețile Împărăției, în nici un caz! Dar în același timp cred că noi trebuie să pășim încă de aici cu un picior în rai...

Ce e dincolo de cărți e altfel. Și eu acum sunt oarecum dincolo de cărți, suntem într-o discuție vie și nu vreau să mă eschivez, să spun că Raiul e ceva ce mie mi-e cu totul străin. Cred că Raiul ne e propriu tuturor creștinilor, cred că în clipa în care ne rugăm lui Hristos și în clipa în care inima noastră e topită de dragostea lui Hristos gustăm, într-un fel, raiul.

Cele mai mari bucurii pe care le am, așa, ca om căsătorit – dragostea de copii și dragostea de soția mea, chiar dragostea trupească cu soția mea –, nu pot fi depășite decât de starea de unire cu Dumnezeu din timpul rugăciunii. E adevărat că dragoste cu soția poți să faci în fiecare săptămână, iar mângâierea duhovnicească ți-o dă Dumnezeu când vrea El, poate de trei ori în toată viața! Însă în momentul acela simți că ceea ce s-a întâmplat atunci covârșește orice altă senzație.

Spuneai că Raiul face parte din noi.

Nu la propriu. Ar trebui să îl purtăm în sufletele noastre, tot timpul; tot timpul, orice facem, zi de zi, să ne gândim: „Asta mă duce mai aproape de Hristos sau nu?”

...în același timp, coabităm abitur și cu iadul...

...din păcate.

Ce este iadul? O sperietoare pentru a-i face pe tineri să se apropie de Hristos?...

Da, de fapt, Dumnezeu, văzând că adevărul nu este destul de eficace pentru a-i călăuzi pe oameni spre mântuire, s-a gândit să-și teleghideze roboțerii de Sfinți Părinți să ne zică povești horror cu iadul, cu draci, cu furci, cu bărci... Și, în cele din urmă, după ce vom muri, ne vom uni cu Acest Dumnezeu, neputincios de a-i duce pe oameni în Rai cu adevărul, și vom vedea că vom găsi minciună și pe lumea cealaltă, și, în cele din urmă, viața noastră în rai va fi o viață de minciună, o viață de compromis, suferință și așa vom trăi miliarde și miliarde de ani. Și care a mai fost învierea noastră, de fapt? Nici una. O astfel de abordare este penibilă...

Iadul e o realitate tot așa cum realitate este Raiul. A spus clar Mântuitorul că există Rai și iad și între ele o prăpastie de netrecut. Nu pot cei din iad să ajungă în Rai. Numai pe unii din iad îi scoate Dumnezeu, pentru rugăciunile Bisericii.

Motovilov, de exemplu, ucenicul Sfântului Serafim de Sarov, n-a crezut că există chinurile iadului așa cum sunt descrise în literatura bisericească și a trăit pe propria piele chinurile respective, a simțit viermele cel neadormit care îi tot mânca trupul și nu termina să mănânce trupul respectiv și, pe măsură ce viermele mânca, trupul se refăcea la loc, și tot așa. Motovilov a simțit, așadar, aceste chinuri, și cred că pe lumea cealaltă, la Înviere, păcătoșii or să sufere și cu trupurile, tot așa cum dreptii care vor învia în Împărăția Cerurilor se vor bucura și cu trupurile de slava lui Dumnezeu.

Pentru mine iadul înseamnă singurătate. Nici nu-mi trebuie o frică de iad mai mare decât frica de singurătate! Cea mai mare pedeapsă pentru păcatele mele – sau poate cea mai mică – ar fi să fiu singur. Iar eu nu vreau să fiu singur! Vreau să fiu cu Hristos, cu Maica Domnului, cu Sfinții, cu soția mea, cu copiii, cu prietenii, cu cunoscuții, cu toți oamenii. Și cu dușmanii mei. Am un fix: vreau să fiu în rai cu dușmanii mei. Mă rog pentru ei și nădăjduiesc că Hristos va primi dacă nu rugăciunile mele, măcar rugăciunile altora pentru aceștia, pentru că se roagă toată Biserica pentru ei, așa cum se roagă pentru toți ceilalți.

Nu te gândești că va fi un chin pentru ei să fie cu tine și acolo?

Păi nu, că... A, ha-ha, pentru că s-ar putea să facă alergie la mine și în Rai! Nu m-am gândit la asta... Nu, cei care ajung în Rai depășesc orice bariere de genul acesta. Întrebarea *îmi place*, iese din șabloanele standard ale unor discuții dintre jurnaliști și oameni care vor să dea o mărturie plictisită, bătută în cuie.

Mai există păcat în lumea asta modernă în care trăim?

Nu, nu, păcatul a dispărut. Arătam într-unul din articolele din lucrarea *Tinerii și sexualitatea* că păcatele pe care le cunoaște ca atare societatea modernă sunt: fanatismul religios, lipsa de grijă față de problemele mediului înconjurător etc. Curvia, beția, homosexualitatea, astea sunt trecute cu vederea, astea ne-au intrat în reflex, și păcătuim cum respirăm. Scria cineva despre un rege cu multe amante, care era într-o stare trupească mai delicată din punct de vedere medical: într-o erecție continuă. Cam așa e societatea noastră contemporană! Tot timpul gata să păcătuiască: păcătuiește, obosește, iar se ridică și păcătuiește mai departe! O vigoare dată de vrăjmaș, de puterile întunericului; e inexplicabil cum se păcătuiește cu atâta...

...voluptate.

...voluptate, exact!

Cum îi putem spune tânărului de astăzi că nu are voie să facă una sau alta...

...iar noi facem asta în fața lui sau cu ușa închisă, sau astfel, încât el oricum află că noi o facem.

...sau din moment ce lui poate nu i se spune nici chiar de către oamenii Bisericii că lucrurile acestea sunt păcate. Ne e destul de cunoscută imaginea tânărului care merge chiar la spovedit, habar nu are că o mulțime din acțiunile sale sunt, cu adevărat, păcate, iar preotul nu prea are vreme să îl lumineze. Iese de la spovedit, revine la spovedit anul următor, iese tot ca acum câțiva ani, și totul e „în regulă”. Un circuit continuu al păcatului prin omisiune, o ecuație rutinieră și absolut confortabilă.. Tânărului i se mai poate spune și altceva decât a fost el obișnuit să audă?

Îi lăsăm așa să meargă pe calea pe care merg, îi încurajăm așa, ca-n *Forrest Gump*: „Run, Forrest, aleargă spre păcat cât poți, că e de bine, o să-L găsești pe Hristos prin păcatele tale, prin droguri, sex și celelalte... mândrie, răutate, violență, vei găsi Împărăția Cerurilor”. Asta ar trebui să-i spunem noi? Dacă am face așa ceva, el va păcătui cu conștiința împăcată, iar noi vom fi liniștiți că nu l-am tulburat pe săracul tânăr.

Eu cred însă că trebuie să fim mai abrupti și că trebuie să-l iubim pe tânăr întinzându-i o mână, chit că el ne va scuipa, ne va înjura. Mi-a plăcut că mi-a scris un tânăr un e-mail foarte dur, așa: „Vă scriu dumneavoastră, care aveți răspuns la toate problemele tinerilor, faceți pe deșteptul etc...” Era foarte arrogant. Și eu i-am răspuns. „Uite care-i treaba – zic –, masa de cititori care mă laudă, ăștia cunosc un Danion fals. Tu ai pus degetul pe rană, sunt așa cum zici tu”. Și după câteva zile îmi scrie: „Vreau să vă iau model...” Adică pe el l-a șocat faptul că n-am căutat să mă apăr, să mă dezvinovățesc... Trebuie să-i lăsăm să ne și scuipe puțin. Noi nu vrem să plătim prețul ăsta al scuipatului, noi vrem să ne laude toți, să ne aplaude: „Vai, ce credincios e! Ce credincios bun, așa, un om deosebit, merge pe calea lui Dumnezeu, uite!...” Cum se zice despre câte unul că acela calcă a preot, așa să se zică și de noi: „Ăsta calcă a creștin”, și lumea să ne aprecieze pentru chestia asta. Ei, nu! Dacă lumea ne apreciază, e ceva bolnav. Că lumea asta păcătoasă n-are cum să ne aprecieze dacă noi chiar am călca a creștini. Numai să vadă ceilalți iubirea noastră adevărată, iubirea jertfelnică.

Mă tot gândesc la textul acesta, apropo de ce ceea ce discutăm: „Dacă ați fi fost din lume, lumea v-ar fi iubit”. Și la toată acea apologie a suferinței pentru Hristos. De ce, urmându-L pe Hristos, suntem sortii victimizării, suferinței? Ne vrea Hristos să suferim pe lumea aceasta?

Trebuie să fim realiști și să vedem că sunt unii care sunt obsedați de suferință și parcă caută să fie prizonieri de ceilalți – că ei nu pot să ducă o viață creștină dacă nu sunt prizonieri –, simt o nevoie permanentă în a-și liniști conștiința că sunt prizonieri, deci sunt ai lui Hristos. Sunt unii care transformă frumusețea credinței creștine într-o sumă de nu-uri și de interdicții, de legi pe care numai ei le împlinesc, și așa, fiind efectiv ridicoli, nu fac altceva decât să fie batjocoriți de ceilalți și atunci se consideră eroi ai lui Hristos.

Își creează situații de genul ăsta.

Exact, exact! Caută neapărat un martiriu dintr-ăsta, dar dacă ar trebui să dea o mărturie mucenicească, ar fugi. Găsim în *Viețile Sfinților* un ucenic care voia să dea mărturie mucenicească, starețul îi spune că nu e pregătit, și când ia bătaie, ca să vadă că nu rabdă suferința, după câteva lovituri e gata să se lepede și de Hristos.

Lăsând la o parte lucrul ăsta, totuși, nu vreau să am un triumfalism mincinos și să zic: „Ce senină e viața noastră creștină și ce mult ne iubesc ceilalți!” Ceilalți nu ne iubesc. Pentru că noi, prin viața noastră, fără să-i batem la cap, le spunem: „Sunteți eretici, sunteți păgâni, sunteți înșelați, sunteți păcătoși!”, numai prin faptul că noi trăim după cuvântul lui Hristos și că Îl purtăm pe Hristos în inimile noastre, pe ei îi zgândără, îi supără. Când un homosexual vede o familie, soț / soție, căsătoriți, cu copii, care dau mărturie că așa a lăsat Dumnezeu să fie viața, ca bărbatul să-și ia femeia sa, pe el îi zgândără treaba asta! Numai prin afirmarea faptului că Dumnezeu a zis: „Bărbatul să se unească cu femeia, nu cu bărbatul”. Această societate devine neo-păgână și în mod implicit îi va prizoni pe creștini. Credința creștină nu poate să fie în armonie cu păgânismul. Nici măcar cu erezia – vedem istoria Bisericii: ereticii i-au prizonit pe creștini. Ereticii iconoclaști s-au ridicat asupra mărturisitorilor noștri. În prigoana iconoclastă, ereticii îi forțau pe creștini să primească împărtășania eretică, turnându-le-o cu forța în gură.

Or, tot așa, societatea noastră neo-păgână va deveni și neo-prigonitoare. Prigoana se leagă firesc de mărturisirea unei credințe mincinoase. Nu se poate să fie iubitoare de creștini o societate urâtoare de Hristos. Așa zicea părintele Seraphim Rose: „Dacă Hristos ar merge pe stradă în zilele noastre, ori L-ar răstigni a doua oară, ori L-ar interna într-un spital de nebuni”.

Ce este Biserica? De ce mereu se bagă în treburile noastre, ne strică viața noastră, a tinerilor.

O ființă băgăcioasă, care nu ne lasă în pace... Bună întrebare! De obicei, e pusă în același stil în care întrebăm: „Unde e Insula Hawaii? Ce înseamnă vulcan noroios? Cât de departe e planeta Marte?” Adică întrebăm așa, ca să ne aflăm în treabă. Sau cum se miră copilul mic când vede că i-au apărut bube, că are cine știe ce erupție și vrea să se scarpine, îl enervează... Cam așa e și cu Biserica!

De ce nu ne lasă în pace? Biserica nu ne lasă în pace pentru că are nevoie de sclavi, are nevoie de fonduri, popii trebuie să-și cumpere ultimul tip de mașină, trebuie să-și ia toate accesoriile cu puțință la telefoanele mobile...

Noi trebuie să ne vindem cărțile...

Noi să ne vindem cărțile, exact! Ca și cum nu am conta decât noi înșine... Și privim totul la nivel omenesc. Nici măcar omenesc! La nivelul la care vrea diavolul să le privim. Biserica este Trupul lui Hristos, este Mireasa lui Hristos. Azi au fost *Sfinții Trei Ierarhi* la biserică, și tânărul care predica, un student teolog care a predicat la biserică Paraclisul Facultății de Teologie, a reprodus un citat din filosoful păgân Libanius, dascălul Sfântului Ioan Gură de Aur, care a zis: „O, ce femei devotate au creștinii!” Numai că tânărul, din neatenție, a reprodus: „O, ce femei au creștinii!” – la nivelul de admirație la care sunt admirate modelele... A stârnit râsete prin biserică. „O, ce soție are Hristos!” – aș putea spune eu, pentru că Biserica este Mireasa lui Hristos. Și chiar dacă unii vor râde, dau mărturie ca fiu, ca firimitură a acestei Biserici, că e un lucru minunat să fii în Biserică!

Ce e Biserica pentru tine?

Ce e Biserica pentru mine? Biserica nu ca și clădire, Biserica – trup al lui Hristos. Și în casa mea sunt în Biserică. Laurențiu Dumitru mi-a luat un interviu care a avut titlul *Hristos poate sta și în sufrageria noastră*. Adică și sufrageria de la noi din casă poate să fie locul în care Se manifestă Biserica lui Hristos prin noi, care suntem fii ai Bisericii. Numai că noi vrem să fie Biserica doar în biserică, doar acolo unde mergem duminica două-trei ore, sau jumătate de oră, eventual, dacă ne grăbim să prindem filmul care se termină la 1 și jumate, și casa să fie casă, adică să ne destrăbălăm cât vrem, să păcătuim cât vrem, că suntem liberi, după ce ne-am luat porția de duhovnicie.

Biserica... În viața mea există câteva povești. Biserica este o poveste. M-am îndrăgostit de ea. E ceva, așa, ce nu poate fi descris în cuvinte, nu pentru că sunt handicapat, nici pentru că vocabularul meu nu depășește 700 de cuvinte, ci pentru că e pur și simplu ceva foarte frumos, cu adevărat Trupul lui Hristos! Adică Hristos e viu în Biserică, e Capul Bisericii.

Și totuși oamenii fug de Biserică...

Oamenii fug de Biserica-instituție. Un părinte, Filothei Faros, a scris o carte: *Biserica – mântuire și scandal*. Pentru că unii confundă Biserica-instituție, care eșuează uneori – prin acei fii implicați în tot felul de scandaluri sociale, în fraude economice, în cine știe ce scandaluri sexuale, în afaceri cu droguri etc. –, cu Biserica Trup al lui Hristos.

Dar prin Biserica-instituție nu eșuează Biserica, ci eșuează unii fii ai ei, care sunt liberi. Eu nu cred că ar trebui să fim îngrijorați că preoții păcătuiesc, mai exact că unii preoți – nu toți – păcătuiesc. Păcătuiesc mulți dacă ne luăm doar după ce prezintă mass-media.

Ce rost are să prezinte mass-media viața de sfințenie a părintelui Cleopa? Mass-media a prezentat viața părintelui Cleopa accidental, numai ca să sporească vânzarea unor ziare sau audiența unei emisiuni, și atâta tot!

Mass-media nu este interesată de ce propovăduiește cu adevărat părintele Cleopa, care era radical, spre exemplu, împotriva efectelor negative ale hipnotizării prin televizor.

E firesc ca mass-media să prezinte zece cazuri de preoți păcătoși și două cazuri de preoți sfinți. Asta nu înseamnă că sunt de cinci ori mai mulți preoți păcătoși. Repet, deși există totuși unii preoți care păcătuiesc, lucrul acesta nu trebuie să ne sperie. Trebuie să-l vedem tot ca pe o dovadă de dragoste a lui Dumnezeu, Care respectă libertatea pe care i-a dăruit-o omului.

S-ar putea să fie greșită ideea pe care o susțin, n-am mai găsit-o în altă parte, dar îndrăznesc să afirm că pe mine mă bucură faptul că Hristos îi lasă pe diaconi, pe preoți, pe episcopi și pe patriarhi liberi, că nu le calcă în picioare libertatea. Ar însemna că, în momentul în care cineva primește hirotonia întru diacon, sau preot sau episcop, în momentul acela a încetat să fie om. Și devine un slujitor infailibil al lui Dumnezeu, adică un slujitor care nu poate greși, ceea ce este o utopie.

Cum cred catolicii că papa e infailibil. O minciună gogonată! Infailibil nu e nimeni decât Dumnezeu, și infailibilă e Biserica, prin harul Duhului Sfânt, Care o luminează la Sfintele Sinoade Ecumenice.

Dar așa, sinoadele locale pot greși, poate greși Sinodul Bisericii Române, Sinodul Bisericii Ortodoxe Ruse, Sinodul Bisericii Ortodoxe Sârbe... De-a lungul istoriei găsim exemple de sinoade tâlhărești, care au angrenat mulțime de ierarhi. Nu contează mulțimea ierarhilor la vreme de erezie. Contează că Hristos rânduiește ca dreapta credință să fie păstrată, să fie mărturisită, chiar dacă există aceste pricini de sminteală în cler. Oamenii trebuie să depășească această ispită... E un impediment pentru a deveni creștin păcatul pe care-l fac preoții. Dar trebuie să avem puțința de a trece peste acest hop și o să luăm cununa. Eu nu zic că e ușor să nu te smintești de păcatele clerului. Ba zic că e foarte greu! Dar nu zic că e ușor nici să fii creștin. Zic că e și mai greu!

Între atâtea alte oferte ale lumii contemporane, mai suscită interes, mai e actual, se mai menține „pe piață” mesajul creștin?

S-ar putea ca ceea ce spun eu să intre în contradicție cu discursul standard din anumite parohii, cum că tinerii din ziua de azi sunt atât de plini de păcate, încât nu mai calcă pe la biserică. Cred – și nu vreau să acuz pe nimeni – că preotul care nu are în biserică deloc tineri poartă el însuși o anumită parte din vină. Nu se poate ca în toată parohia să nu fi fost cinci tineri iubitori de Hristos, trei tineri, sau măcar un tânăr! Și cred că părintele respectiv dă cu barda în tineri pentru că, de fapt, n-a fost el în stare să-i aducă în biserică. Cum se face că în biserică de lângă el sunt zece tineri sau cincisprezece tineri? Până la urmă, totul ține de disponibilitatea preotului de a-și apropia tinerii și de a face vandabil mesajul creștin.

Eu am fost și sunt uimit de cât de ușor își pot schimba viața tinerii. Eu îi cunosc doar pe unii, cei care și-au schimbat viața prin cărțile mele, pentru că mi-au scris, mi-au cerut sfatul, una-alta. Mă bucură mulți care doar simt nevoia să-mi mulțumească și atâta tot. Și după luni de zile sau ani de zile, când mai corespondez cu ei, îmi spun că au rămas în Biserică și sunt fii ai Bisericii.

Un preot, șocat de faptul că spuneam că tinerii au disponibilitate pentru viața duhovnicească, mi-a zis: „Eee, se convertesc și cine știe cât timp rămân în Biserică?!” Ei bine, sunt unii care-mi scriu după ani de zile, și au rămas în Biserică, și asta arată că Dumnezeu e și pentru tineri. Hristos nu e o ofertă doar pentru 60-69 de ani, sau 70-100 de ani, cei mai mulți mor până să atingă șaptezeci de ani.

Adică Hristos nu are termen de garanție, nu Se depreciază...

Hristos este o ofertă pentru toți. De când s-au născut, de când au primit Taina Botezului, sunt chemați la mântuire, până pe patul de moarte.

Ce este împlinirea în Hristos?

Greu de zis! Cred că o mie de tineri creștini se împlinesc într-o mie de feluri diferite. Să nu mai poți de bucurie, să nu mai poți de liniște, să nu mai poți de recunoștință, de mulțumire, de... Cum e când dai un examen și ai luat examenul respectiv? Te bucuri foarte tare. Vrei să ocupi un post, un loc de muncă, dai un examen, l-ai luat, te bucuri foarte mult. Ei, în Biserică te bucuri foarte mult că Dumnezeu te iubește, te bucuri foarte mult că Hristos vrea mântuirea ta, oricât ai fi de rău, de egoist, de zgârcit! Totul e să-ți dai

seama că ești și te poți schimba. Eu cred că cel mai mare fariseu, cel mai fățarnic om se poate schimba, dacă vrea să se schimbe.

Cât de liber ești, când ești atât de dependent de Hristos?

Cred că abia atunci ești liber. E mult de spus. Eu am cunoscut și experiența păcatului, și am fost și teribilist. La un moment dat, eram prin clasa a șaptea, umblam pe stradă având în ureche o cruce cu Hristos răstignit, dansam pe stradă, mi se părea că fac chestii extraordinare, sau în liceu, cu blugii ruși, cu cataramă, cu lanț de barcă la pantaloni... Mi se părea că sunt absolut ieșit din comun. Ei, chestiile astea sunt ieftine până la urmă, nu lasă în suflet ceva frumos, lasă o nemulțumire.

Când văd o fată că își pune încă un cercel în ureche și încă unul în buric și încă unul pe unde și-o mai pune, înțeleg că indirect ea dă mărturie că e adevărată credința creștină. Cum? Simplu: arată că, după ce și-a pus al cincilea cercel în ureche, tot n-a fost mulțumită; și l-a pus pe al șaselea, după aia pe al șaptelea, și-și bagă și în buric și pe unde își mai bagă câte un cercel. Ea nu e mulțumită de faptul că și-a batjocorit trupul. Ea și-l deformează și caută împlinirea acolo unde nu o poate găsi. Și ea îmi arată mie că e bine că mă mulțumesc cu cumințenia ortodoxă, care nu e sterilă deloc, nu e plictisitoare deloc. În Hristos guști adevărata libertate!

Am discutat despre aceste atu-uri sau caracteristici ale ofertei mari, Hristos. Să trasăm acum tipul de profil pe care-l propune Biserica pentru viața în Hristos.

Da... Fata să fie blondă, cu ochii albaștri, 95-75-93, să cunoască trei limbi străine și să știe să lucreze pe calculator.

Sigur să fie blondă?

Ei, acuma... Înseamnă că la judecată e simplu: ești blondă, te-ai mântuit; nu ești blondă, nu te-ai mântuit! Asta o spun ca să iau într-un fel apărarea blondelor, care sunt prea luate peste picior peste tot și-n orice ocazii și, de fapt, unii tineri exploatează așa-zisa prostie a blondelor tocmai pentru a profita de ele sexual și pentru a le transforma în unelte de provocat plăcerea. Ei bine, Biserica n-are un model standard la nivelul ăsta. Modelul de om pe care-l propune Biserica e al omului care-i cu adevărat stăpân pe sine însuși, e al omului care iubește fără ca iubirea lui să rănească, e al omului care iubește fără ca iubirea lui să se termine.

Mie mi s-ar părea imposibil să-mi iubesc soția știind că peste 50 de ani dragostea noastră va muri și că, dacă eu o să mor, dragostea noastră o să moară și ea. Eu o iubesc pe soția mea și cred lui Hristos că, dacă voi ajunge în Rai, o s-o iubesc pe soția mea miliarde și miliarde de ani, că dragostea aceasta nu are sfârșit. E o melodie adaptată de maneliștii noștri care are textul: „Dragoste fără sfârșit, este tot ce mi-am dorit”. Pe cât de puerilă pare ideea aceasta în maneaua respectivă, pe atât de reală e! Omul vrea dragostea fără sfârșit, tinerețea fără bătrânețe și viața fără de moarte. Asta ne oferă Biserica: șansa de a avea tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte!

La o conferință am întrebat în glumă : „Știți care este tipul de soldat universal pe care-l propune Biserica?” „Nu”, au răspuns cei din sală. „Este tânăra din față.” Și am arătat cu degetul o femeie la vreo 60-65 de ani, o femeie care e plină de energie, zici că a băut spirt, nu se potolește, tot timpul să facă ceva, să dreagă ceva. Am fost găzduit la ea acasă după o conferință și am văzut câtă energie are, cât de activă e; când e de biserică – biserică, rugăciune, nevoie; când e de gătit, una-alta, se pricepe foarte bine. E *oțelul* optim produs de Biserica lui Hristos.

Cred că Biserica ne face tineri. Între cei mai tineri oameni pe care i-am văzut au fost oamenii duhovnicești; eu sunt îndrăgostit de părintele Iustin Pârvu, de părintele Arsenie Papacioc, de părintele Iulian de la Prodromu, de părintele Teofil de la Slănic, care-s niște oameni foarte tineri, oameni care știu să zâmbească, care au o seninătate extraordinară, pe care puștoaicele din discotecă nu o au, au pierdut-o.

Cum să-și petreacă timpul liber tinerii care se apropie de Hristos? Cu ce să și-l umple?

Asta e una din cele mai grele întrebări care mi se pun. Și nu mă pricep să răspund și, mai ales, nu cred că există o rețetă standard de petrecut timpul liber. Pentru că fiecare om are sensibilitatea lui, are delicatetea lui, nu poți să-i iei pe toți și să-i pui așa, la grămadă: „Voi faceți așa, alergați așa, vă duceți în parc așa...”

Cred că-i foarte important să știm să recuperăm sportul. Părintele Porfirie, marele făcător de minuni din Grecia secolului XX, fiind bolnav, mergea pe bicicletă medicală. Le recomanda tinerilor să meargă la schi, la călărie, deși unii consideră călăria ca un sport extrem. De ce e nevoie de sport? Pentru că noi trăim într-o societate radical diferită de lumea Bizanțului, în care oamenii făceau efort fizic foarte mult.

Noi stăm foarte mult în casă, la calculator, la birou, și efortul pe care-l facem e mai mult cu mintea decât cu trupul sau, dacă e cu trupul, se bagatelizează, într-un fel. Femeia care vinde pâine nu se poate spune că are o condiție fizică deosebită.

Cred că există un dezechilibru între starea sufletească și starea fizică a noastră, și cred că, dacă neglijăm sănătatea trupească, vom ajunge peste cinci ani apăsați de boli și poate peste zece ani în discotecă, supărați că nu am fost în stare să ne găsim un prieten, o prietenă, pentru întemeierea unei familii în altă parte.

Poate ar fi fost mai comod să răspunzi cu rețeta aceea standard: metanii, acatiste, pentru a înlocui celelalte lucruri ale tinereții.

Da, numai că nu fac parte din timpul liber! Acuma, ce înțelegem prin timp liber? Pentru mine, canonul de rugăciune nu e un timp liber, e un timp de activitate foarte intensă. E adevărat că pentru o viziune standard a timpului liber, timpul liber e când nu faci nimic din ceea ce ești obligat pentru școală, facultate, treburile casei etc., și atunci, și canonul ar intra în timpul liber, cititul ar intra în timpul liber... În măsura în care oamenii de azi uită să citească și preferă să se informeze numai din filme sau de la televizor, recomand cititul cu toată încrederea.

Ce-ți spune sintagma prietenie versus gașcă?

Nu știu în ce măsură sunt de acord cu ea. Pentru mine, într-un fel, prietenii mei creștini sunt gașca mea. Cuvântul gașcă are sens negativ, de obicei. Gașcă – ce te îndeamnă la păcat, la beție, la alcool, la fumat –, dar pentru un tânăr, gașca e mediul în care se simte sprijinit, încurajat, în care nu e singur. Și eu cred că într-un fel trebuie să înțelegem că tânărul are nevoie de unitatea pe care o găsește în gașcă. Noi, din păcate, ajungem în Biserică și n-avem sinceritatea relației pe care o au cei care duc viață de păcat și au găștile lor. Mi-au scris mai mulți tineri că n-au găsit între prietenii de la biserică, de la ASCOR, de la asociațiile religioase, sinceritatea și unitatea pe care o găseau când trăiau în păcat. Mi-au scris cu durere. Nu-i nimic, mai căutați, mai săpați și o să găsiți! le spun eu. E foarte greu să găsești prieteni. Dacă pe cei din gașca standard îi unește păcatul și patimile, pe cei din Biserică îi unește Hristos și, în același timp, îi luptă vrăjmașul și patimile. Și de asta e atât de greu să se sudeze uneori.

Am văzut părțile bune ale ofertei.

Oare!? Am văzut doar câteva din părțile bune ale ofertei. Oferta e extraordinară. Spunea la un moment dat părintele Porfirie despre părintele Paisie Aghioritul: „Dacă ar fi fost părintele Paisie aici, i-ar fi convertit pe toți oamenii aceștia”. Pentru că părintele Porfirie se smerea și spunea că părintele Paisie avea mai mult *lipici*.

Din vorbele mele se poate cunoaște o ofertă incompletă prezentată de un vânzător nepriceput. Dacă aveam *diplomă* în sensul acesta, adică dacă eram cu adevărat un om duhovnicesc, oferta prezentată de mine era mult mai variată, mai vie, mai atrăgătoare. Aceasta am prezentat-o după nepriceperea mea. Sper însă ca tocmai din nepriceperea mea unii să înțeleagă de fapt cât de bună e marfa.

După cum s-au trasat liniile directe ale acestei oferte, pe cine interesează mai mult va căuta în continuare. Voiam să te întreb: orice ofertă are și efecte colaterale negative. Cum stăm la acest capitol în cazul ofertei noastre?

Victime colaterale...

Victime colaterale. Ce victime face această ofertă?

Din păcate face și victime, dar nu din cauză că marfa e expirată, ci din cauză că medicamentul e luat în cantitate prea mare sau prea mică, și e inefficient. Există atâta crispare la oamenii din Biserică, atâta fățarnicie!... Diavolul, când a făcut dintr-un creștin un fățarnic, a biruit. Pentru că respectivul creștin va fi un mădular viu al instituției fățarniciei. Și poate persoana respectivă să repete pe dinafară citate din Sfinții Părinți, din Sfânta Scriptură...

Eu am ajuns chiar în extrema cealaltă. Văzându-i pe unii cum învață Noul și Vechiul Testament pe dinafară, dând citate memorate cu referințe exacte – Marcu 13, 4 sau Luca 17, 25... –, am încercat să nu învăț aproape deloc, tocmai ca să nu ajung ca și ei. Îmi pare rău că nu știu să reproduc și citate pe dinafară, cu numărul capitolului și al versetului, cum fac de obicei sectanții. Am preferat însă să abordez altfel credința creștină.

În ce măsură viața aceasta în Hristos îl sufocă pe om? Sau îl plectisește?

Definitiv! Definitiv, total și irevocabil. Mai exact, sufocă păcatul în care trăiește omul. De fapt, irevocabil – irevocabil pentru cel care rămâne pe baricade până la sfârșitul vieții sale. Căderi avem. Am citit la Sfântul Ioan Gură de Aur un cuvânt: „Abia după ce ne lepădăm de două-trei ori de Hristos începem să-L iubim cu adevărat!” Era vorba de lepădările pe care le facem prin păcate, prin fățarnicie, răutate, minciună, sau alte păcate mai mari. Oferta pare sufocantă, dar nu e deloc așa. Mi-a scris un tânăr care s-a apropiat de Biserică: „Abia acum am înțeles că Dumnezeu îl iubește pe om mai mult decât se iubește omul pe sine însuși”. Or, iată o mărturie că oferta aceasta nu numai că nu sufocă, ci dimpotrivă, eliberează.

Trăgând linia bilanțului, merită să-ți pui viața în slujba lui Hristos? Să-ți trăiești viața în Hristos?

Să zicem acuma că tu ești un om care lucrează la o revistă de muzică hip-hop și mă întrebi pe mine, care sunt solist hip-hop. Și eu o să-ți spun: „Nu, nu asculta hip-hop, ascultă numai rock, că aia e muzică adevărată, asta e un jeg!” și tot așa. Evident, tu te-ai supăra, n-ai publica interviul și întâlnirile noastre ar rămâne fără efect. Eu acuma n-o să-ți zic din reflex: „Da, merită, vino! cum zic sectanții, care sunt atât de agasanți. Veniți la Hristos! Medicamentul, viața...” și atât de tare trâmbițează, că te plectisesc. Eu nu-mi explic cum anume...

Publicitate agresivă...

... da, exact, exact! Asta e, o publicitate agresivă, care are efect invers. Și oamenii trag concluzia că Hristos e un gunoi care, dacă nu-i lătrat la toate intersecțiile, înseamnă că nu-i valabil. Nu, Hristos e altceva! Pe de altă parte, Hristos trebuie mărturisit și la colț de stradă, cred asta! Cred că, din păcate, sectanții ne-au furat și colțul străzii, și blocurile, și maidanul. Încearcă să recupereze toate celelalte teritorii. Lumea-i făcută de Dumnezeu și toți oamenii sunt chemați la mântuire, sunt chemați la credința cea adevărată, la Ortodoxie. Cred că noi ne lenevim să dăm mărturia noastră și atunci ne cotropesc ceilalți și promovează un mesaj virusat, care-i îndepărtează pe oameni de Dumnezeu. Merită să alegi calea creștină, merită, merită, merită! Merită să fii al lui Hristos, merită să faci această alegere, merită să te lupți, merită să fii în genunchi, să te târăști uneori, să-ți fie foarte, foarte greu, să te simți călcat în picioare de ceilalți, că nu mai aer, să simți că nu mai rezisti, că ești ca un naufragiat pe o insulă, și totuși să nădăjduiești: „Totuși, Dumnezeu nu mă va lăsa!” Și dacă va fi așa până la urmă, o să vină și viața de dincolo, o să vină și Împărăția Cerurilor.

O întrebare pentru Hristos: „Merită să-ți dai viața pentru om?”

La întrebarea aceasta nu poate răspunde decât Hristos. Și la întrebarea aceasta, Hristos a și răspuns deja. Unde? Pe Cruce.

Seducția Ortodoxiei

Știm că dintre confesiunile creștine, sau dintre religii, în general, Ortodoxia are seducția faptului că se adresează omului ca persoană, și nu ca individ. Are o conștiință vie a persoanei. De unde vigoarea și adresabilitatea aceasta, atât de personală, a Ortodoxiei?

Ea provine tocmai din faptul că Dumnezeu a făcut lumea pentru om, pentru a-i da ocazia omului să sporească și să crească în iubire. Pentru a cunoaște iubirea, care-i limba veșniciei. Fără libertate, omul nu poate să iubească. Omul, pentru a crește în această dragoste, e hrănit de Dumnezeu, și Biserica îi oferă tocmai acest spațiu al iubirii. Ortodoxia seduce tocmai prin faptul că-l ia pe om așa cum e! Ortodoxia, la care sunt chemați și cei care n-au cunoscut-o încă, nu necesită o deformare a omului, ci doar o cunoaștere reală de sine.

E adevărat că în spațiul yoghin sau în spațiul meditației zen sau în alte spații religioase unii creștini au aflat anumite valori care i-au fascinat și, în cele din urmă, au lepădat credința creștină pentru a deveni yoghini, sau budiști, sau chiar musulmani. Aceasta s-a datorat faptului că nu și-au cunoscut destul de bine propria credință.

Cineva îmi povestea despre o întâlnire a unui grup de evrei care se află în căutarea adevărului lui Hristos, evrei care au avut mai multe întâlniri cu reprezentanți ai comunităților diferitelor confesiuni creștine și care, venind în țara noastră, ascultând mărturia ortodoxă, au fost pur și simplu impresionați.

Și unul dintre ei, de origine rusă, a înțeles pur și simplu că plecase într-o lungă călătorie, ca să descopere ceea ce era de fapt cel mai aproape de el. E adevărat că mulți trec prin experiențe spirituale îndoielnice până să descopere frumusețea Ortodoxiei, dar în momentul în care o descoperă sunt și mai râvnitori, gata de eforturi și mai mari. Oare de ce? Ne putem întreba: e nevoie să treacă toți tinerii prin yoga sau prin alte credințe pentru a deveni creștini râvnitori? Ar fi absurd să credem așa ceva.

Dacă sufletul omenesc ar fi avut nevoie de un astfel de stagiu necreștin pentru aprofundarea credinței creștine, Hristos Însuși și-ar fi trimis discipolii pentru ucenicie la marii inițiați ai religiilor păgâne. Ceea ce aduc însă cu ei cei care au trecut prin experiențe spirituale dubioase e acea râvnă pentru adevăr.

E ușor de observat că noi, ca și creștini ortodocși, nu avem aceeași râvnă pentru adevăr pe care o au, de exemplu, credincioșii altor religii. Ne e ușor să ne eschivăm spunând că, da, pe ei îi ajută diavolul, în timp ce noi luptăm cu diavolul. Și așa este. Nu se compară ispitele pe care le are un creștin care merge pe calea Împărăției Cerurilor cu ispitele pe care le are un musulman sau un hindus.

Însă, pe de altă parte, trebuie să recunoaștem că și noi ne-am lăsat cuprinși de un fel de moleșală. Să facem o comparație: cât de bine cunosc sectanții Sfânta Scriptură și cât de puțin o cunosc creștinii ortodocși, care se laudă că Biserica noastră deține tâlcuirea cea bună și adevărată a Sfintei Scripturi, fără să se ostenească să cunoască ce spune Scriptura și care este tâlcuirea cea bună a Sfintei Scripturi. Adică au rămas la o laudă fără acoperire. Pe când sectantul, chiar înțelegând greșit Sfânta Scriptură, totuși o cercetează, încercând să se hrănească din ea.

Care sunt valorile umane pe care le propune Ortodoxia?

Cred că în iubire se rezumă toate. Numai că omul de azi înțelege foarte multe lucruri prin iubire. Asistăm, pe de o parte, la o pervertire a iubirii și această pervertire atrage după sine folosirea altor termeni, mai mult sau mai puțin sinonimi, sau o deformare frontală, care aduce după sine chiar și deformarea termenului *iubire*.

Aș da un exemplu: dacă înainte, tinerii care voiau să păcătuiască spuneau că vor să facă dragoste, astăzi spun că vor să facă sex. În engleză, *I want to make love with you* a devenit *I want to make sex*. Pur și simplu, pe șleau! Pentru că oamenii au înțeles, au ajuns la concluzia că ceea ce vor, de fapt, nu e să facă dragoste, nu e să se iubească, ci să-și satisfacă poftele trupești.

În același timp a existat și curentul potrivit căruia a-ți arăta iubirea înseamnă a face sex înainte de căsătorie, pentru că, în lipsa acestei dovezi, dragostea, iubirea ar fi îndoielnică.

Care e iubirea la care ne cheamă Biserica, care e iubirea la care ne cheamă Hristos? E iubirea în care nu ceri ceva de la ceilalți, ci te dăruiești pe tine celorlalți. Cel mai clar model de iubire ni l-a dat Hristos, Care a murit pe cruce pentru mântuirea noastră. Modele de iubire vedem în Viețile Sfinților, care s-au nevoit în fel și chip pentru a primi de la Dumnezeu puterea să-i ajute pe alții.

Exemple de iubire vedem la mamele creștine, care și-au crescut copiii cu multă grijă, cu multă atenție, cu multă râvnă. Lucrul acesta e foarte important! De exemplu, în trecerea la Ortodoxie a iudeilor, înaintea săvârșirii Botezului, evreul e pus să semneze o mărturisire de credință, care se încheie cam așa: „Și voi rămâne statornic în dreapta credință și-mi voi crește copiii în dreapta credință”. Un lucru foarte important! Nu poți să spui că tu ești rob al lui Hristos dacă nu-ți crești copiii pe calea lui Hristos. Nu poți să le impui copiilor tăi să ducă o viață creștină, dar poți să le oferi cadrul în care ei să ducă o viață bineplăcută lui Dumnezeu, după învățătura Bisericii celei una, sfântă, sobornicească și apostolească.

Cum iubim? Întrebați o sută de oameni dacă vor să fie iubiți și toți or să spună: *Da!* Toți oamenii vor să fie iubiți. Excepție fac numai cei cu probleme psihice sau cei care au suferit decepții atât de mari în iubire, încât nu mai cred în puterea tămăduitoare a iubirii.

Dar marea majoritate vor spune că da, vor să fie iubiți. Omul, modelul de om pe care-l propune Hristos prin Biserică este tocmai acesta, al omului care învață limba Raiului, Limba Împărăției Cerurilor. Dragostea care nu cere nimic, care toate le crede, toate le rabdă, toate le nădăjduiește, dragostea care nu cade niciodată. Într-o lume care caută o iubire de câteva minute, săptămâni sau luni, Biserica ne pune în față super-eroi care cunosc iubirea ce rămâne în veșnicie!

Să vorbim puțin despre acești eroi. La ce te referi exact când vorbești de super-eroi?

La sfinți. La sfinții pe care-i are Biserica.

Ei sunt stâlpii de foc și de rezistență ai Ortodoxiei...

Noi înțelegem prin sfinți, în mod greșit, doar pe cei pe care-i vedem pomeniți în sinaxare. Dar încă din Vechiul Testament am auzit porunca: „Fiți sfinți pentru că Eu, Domnul Dumnezeu vostru, Sfânt sunt!” Și primele comunități creștine erau comunități de sfinți.

De altfel, la Sfânta Liturghie, preotul spune: „Să luăm aminte, Sfintele sfinților!”, adică Sfintele Taine se dau sfinților din biserică. Adică tuturor creștinilor care nu au păcate opritoare de la împărtășire. În Biserica primară, toți creștinii se împărtășeau la fiecare Liturghie, cu excepția câtorva oameni care aveau păcate foarte mari. Toată comunitatea creștină era sfântă. Spune azi preotul: „Să luăm aminte, Sfintele sfinților!” și nu vine nimeni la Sfânta Împărtășanie. Sau vin foarte puțini.

Poate din smerenie...

Nu din smerenie, ci pur și simplu pentru că nu înțeleg că sunt chemați să se hrănească din Sfintele Taine pentru a primi puterea de a rezista în fața ispitelor acestei lumi.

Care ar fi mijloacele de dobândire a acestei iubiri și de menținere, de creștere a ei în Ortodoxie? Adică creștinul are nevoie, bănuiesc, și de un instrumentar pentru a ajunge la aceasta.

O să dau un răspuns care se bazează și pe o experiență a dialogului cu tinerii. Mulți, foarte mulți se simt incapabili să iubească. Din cauza cine știe căror povești de iubire eşuate, inima lor s-a împietrit, și spun: „Cum să trăiesc în Biserică, când Biserica cere să iubești, iar eu nu pot să iubesc?...”

E un record de sinceritate să recunoști că nu poți să iubești! Decât să te limitezi la o iubire trupească, la o iubire axată exclusiv pe sex, care de fapt nu e iubire adevărată, e mai bine să ai curajul de a spune: „Da, mă simt incapabil să iubesc”. Dar asta e un record relativ.

Adevăratul record e să înțelegi că, în pofida neputinței tale de a iubi, Hristos te poate face să iubești. Și să te rogi: „Doamne, zdrobește inima mea cea împietrită și umple-o cu harul iubirii Tale!”

Am fost la un părinte cu viață aleasă, în Grecia, și mi-a spus: „Roagă-te lui Hristos să te învețe să-L iubești și Maicii Domnului să te ajute să-L iubești pe Fiul ei”. Și de atunci, seară de seară, zic și eu, și soția, și copiii, la rugăciune: „Doamne, învață-mă să Te iubesc! Maica Domnului, învață-ne să-L iubim pe Fiul tău!”

Și asta e poate una din cele mai frumoase rugăciuni pe care le zic în timpul zilei, chiar dacă e foarte scurtă, pentru că mărturisesc, pe de o parte, că eu nu știu să-L iubesc pe Hristos, și-n același timp cred că Hristos mă poate învăța să-L iubesc și că Maica Domnului mă poate acoperi cu Sfântul ei Acoperământ,

ca să sporesc în iubirea pentru Fiul ei.

Tot așa e și cu iubirea pentru aproapele. Dacă ne rugăm, Dumnezeu ne va da iubire, chiar dacă acum nu avem! În stilul părintelui Steinhardt de la Rohia: „Dăruind vei dobânda...” Dăruind din ce nu ai vei dobânda prin dăruire... Paradoxal, nu? De fapt e cât se poate de frumos și de firesc... Noi suntem făcuți să iubim, chemarea noastră e să iubim. Pentru sufletul omenesc, iubirea nu e ceva artificial. E tot ce e mai propriu sufletului: să iubească.

Problema e că trăim într-un mediu care atâta speculează iubirile, încât aproape că ne e imposibil să ieșim din acest labirint și să înțelegem că mai există iubire adevărată.

Să vorbim acum puțin despre formele de conservare și de exprimare a culturii Ortodoxiei. Și mă refer aici la cărți, muzică, limbaj... Să vedem ce fel de literatură ne propune Biserica și dacă ea poate fi pe gustul tinerilor.

Există romane de succes, care se vând în tiraje enorme și pe care le consumă marea majoritate a oamenilor, care se află într-o criză spirituală profundă și care se mulțumesc până și cu surogate cum e *Al cincilea munte* al lui Coelho. Ba citindu-l, încă, își imaginează că au aflat ceva despre Sfântul Ilie, fără să înțeleagă că imaginea Sfântului Ilie, așa cum o prezintă Coelho, e o imagine deformată.

Oare nu e lesne de înțeles că, după ce ai ajuns la adevăr, adevărul va fi în stare să te cucerească și mai tare? Într-un fel, la nivel proporțional, observăm că oferta necreștină este mult mai vastă, mai presantă, mai variată, ține cont de tot felul de segmente de cititori, de frământările lor, de nelămuririle lor.

Pe când oferta Bisericii pare oarecum standard, e brută. Miză pe Hristos. Oferta Bisericii pare așa de la distanță. După ce te apropii de ea, înțelegi, practic, că toate cărțile ortodoxe ar putea fi incluse în mari colecții, cea mai mare fiind colecția cu scrierile Sfinților Părinți. Dar sunt multe alte colecții care au un impact mai percutant pentru sufletul celui care se apropie de Biserică.

Există mărturiile convertirilor. Există cărțile despre minunile pe care le-au făcut sfinții vremurilor noastre. Există cărți despre părinții duhovnicești, monahii sau mirenii care au trăit în secolul XX și au dus o viață extraordinară. Există cărți despre modul în care au rezistat Sfinții Bisericii în secolul XX în închisori. Există cărți pentru copii. Există cărți pentru familie.

Oferta Bisericii este foarte, foarte variată! Trebuie numai să te apropii de ea, trebuie numai să te apropii de ea cu atenție. Și, mai ales în primii ani de viață creștină, să ai bunăvoința de a-i întreba și pe alții: *Ce să citesc?* Să ceri, pur și simplu, să ți se recomande cărți potrivite măsurii tale.

Când eram la facultate, am citit *Imnele iubirii dumnezeiești* ale Sfântului Simeon Noul Teolog, deși în prefața lor, ucenicul Sfântului Simeon, Cuviosul Nichita Stithatul, scrie ceva gen: „Această carte nu este recomandată celor cu dinți duhovnicești de lapte”. Nu e o reproducere exactă, dar asta era ideea. Eu am luat binecuvântare de la duhovnic să o citesc, am citit-o și mi s-a părut că – vai! – ce deștept sunt că am citit *Imnele Sfântului Simeon!*

Și după ani de zile mi-am dat seama că nu fusese potrivit să le citesc atunci și m-aș fi folosit mult mai tare dacă aș fi citit ceva potrivit vârstei mele, așa cum zice Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu Anania, în prefața *Patericului egiptean*: „Înainte de a te avânta să citești *Filocalia*, e bine să mergi pe drumul bătătorit al *Patericului*”. Să încercăm să citim cărți potrivite măsurii noastre.

Ca editor de carte religioasă și, de atâția ani, trudit în segmentul acesta, cum ți se pare la ora actuală piața de carte religioasă?

Completă. Mi se pare completă. Nu cred că e vreun segment de cititori care să fie interesat de viața duhovnicească și să spună pe bună dreptate că „lipsește cărțile pe tema cutare”. Avem aproape orice, interes să fie...

Nu avem cărți împotriva fiecărei erezii în parte. Dar avem împotriva ereziilor celor mai importante și cine vrea să se lămurească de adevărul Bisericii, chiar neavând o carte clară contra cine știe cărui segment de neo-protestanți, găsește cărți contra celorlalte grupări protestante. Găsim lămuriri, totul e să avem răbdarea să le căutăm.

Unde mai avem de lucrat mai mult? Pe ce segmente ar trebui să insistăm mai mult?

Cred că trebuie să aibă loc o deplasare a accentului de la pastorația făcută oamenilor din Biserică, la misiunea către cei care sunt gata să părăsească Biserica, sau vor să se apropie de Biserică, sau au intrat în Biserică, dar sunt complet buimăciți, complet nelămuriți, vin la biserică din reflex și fiindcă așa trebuie, dar ies din biserică fără să înțeleagă ce se întâmplă.

Totuși, ca în orice comerț, dacă putem spune așa, producătorul ține seama de cerințele clientului și observ și pe piața de carte religioasă o deschidere mult mai mare față de problemele tinerilor. Or, cu ani în urmă, acum zece-cincisprezece ani era mult mai greu să găsești cărți care să trateze astfel de subiecte.

Ce ne poți spune despre muzica Ortodoxiei, în general, sau muzica venită în interferență cu Ortodoxia?

Când eram în școala generală, eram fan Michael Jackson. Atât de fan, încât, dacă ascultam Michael Jackson, începeam să tremur! Era un fel de isterie din asta extatică. Nu-mi imaginam că o să ajung să-mi placă mai tare muzica religioasă, și nu numai că-mi place mai tare, îmi dau seama că emoția pe care o poate simți sufletul e mult mai profundă.

În Ortodoxie nu căutam adrenalină, nu căutam să avem parte de experiențe duhovnicești la comandă. Dar, pur și simplu, după o vreme, înțelegi cum muzica ortodoxă autentică îți modelează sufletul... Mă refer la muzica psaltică, pe care am primit-o de la Sfinții Părinți... Chiar dacă e mai dificil de înțeles la început,

Tot așa e și cu muzica clasică. Nu poți spune că o asculți de la început și, gata, ai înțeles-o! Trebuie puțină răbdare, trebuie puțină statornicie. Însă știi că muzica aceasta, bisericească, te învață să Îl cunoști pe Dumnezeu și să te cunoști pe tine însuși.

În același perimetru al dezbaterilor, cum ți se pare limbajul teologic actual?

În mare parte ruginit, dar observ și semne bune. În mod special, părintele Savatie Baștovoi, părintele Constantin Necula de la Sibiu reușesc să spargă această gheață și publicul e receptiv. Am și scris eu acum câțiva ani un articol despre *apostazia limbajului de lemn*.

Sunt unii oameni, chiar slujitori ai Bisericii, care-și imaginează că dacă repetă ca niște papagali învățăturile din vechile Cazanii vor reuși să miște pe omul de lângă ei. Nu este deloc așa! Se vor înțelege, cum e vorba aia, „ca surdul cu mutul prin gaura cheii”, adică deloc.

Omul are nevoie de un limbaj în care să se regăsească. Nu trebuie să deformăm învățătura ca s-o facem pe înțelesul omului, trebuie însă să adaptăm limbajul. Dacă vrei să convingi un tânăr să nu trăiască în păcat, nu-i de ajuns să reproduci câteva citate din Sfinții Părinți despre osânda în flăcările iadului și chinurile fără sfârșit. Asta nu-i mișcă pe tineri.

Trebuie să înțelegi că omul secolului XX este radical diferit de omul secolului IV. Nu seamănă aproape deloc între ei! Anatomic seamănă. Deși chiar și la nivel trupesc există schimbări... La nivel sufletesc însă, schimbarea este enormă. Și cine nu ține seama de ea, nu cunoaște omul.

Există duhovnici care ajung să-i judece pe oameni numai după cele citite în cărți, fără să încerce să aibă deschiderea de a privi, de a cerceta cum e cu adevărat omul de lângă ei. Oamenii sunt niște ființe speciale, nu poți să îi supui pe toți acelorași șabloane.

E adevărat, eu, într-un fel, încerc să mă lupt cu această amorțelă la nivelul limbajului, abordând cât de multe stiluri pot. Când mă adresez oamenilor în vârstă, când scriu despre boală sau necazuri, am un stil; când mă adresez tinerilor care merg la discotecă, am alt stil; când mă adresez tinerilor care merg la biserică, am alt stil; și, sincer, îmi pare rău că nu sunt și mai priceput în a mă juca mai mult cu stilurile, pentru că, în fond, de rezultatul stilului folosit atârână în mare parte și rezultatul mesajului pe care îl dai. Un exemplu de balet stilistic am încercat să fac în *Evanghelia versus Iuda*, în care am trecut de la bancuri la vieți de mucenici, de la șuetă la stil de revistă de studii teologice... Nu contează mai mult stilul decât mesajul, dar mesajul abordat într-un mod greșit riscă să eșueze.

Avem o extremă: cerebralizarea excesivă a discursului, în care nu mai reușești să detectezi mesajul. Atât de didacticist formulat și atât de elevat, încât nici nu mai știi ce a vrut să zică părintele. Și s-au înregistrat cazuri chiar hilare când, la o parohie de țară, părintele nou-venit, foarte bine școlit, vorbește jumătate de oră, după care lumea iese din biserică și se întrebă ce o fi pățit părintele, că nu a pomenit

Da, e trist. Eu am văzut cu ochii mei o parohie la care predica un profesor de la facultate. În clipa în care începea predica, majoritatea oamenilor ieșeau din biserică și, când se termina predica, intrau înapoi în biserică. Pentru că discursul era extrem de complicat. Până și la o căsătorie a ținut un cuvânt atât de sofisticat, că trebuia să faci flotări logice ca să-l înțelegi.

Mi s-a întâmplat și mie ceva similar, când am ținut o predică la o mănăstire, când eram în facultate. Mi-a spus un călugăr bătrân: „Ai vorbit frumos. Dar n-am înțeles nimic...” Adică am vorbit degeaba, altfel spus.

Cum stăm la capitolul asumării eșecurilor problemelor prin care trecem?

Cred că suferim de o boală: încercăm să facem pe deșteptii când nu suntem. Adică sunt preoți care vorbesc despre intelectuali și Biserică, fără ca preoții respectivi să fi citit măcar câteva cărți serioase. Alții, care vor să țipe contra ereziilor, fără să înțeleagă de fapt în ce constau ereziile respective.

Încercăm să pretindem că am avea răspunsuri la toate întrebările, când, de fapt, nu le avem. Un părinte a fost invitat să țină o conferință despre raporturile dintre yoga și credința creștină, și-n loc să-și fi pregătit o conferință serioasă, a venit cu caietul de predici la toată trebuința. Or, demersul nu s-a dovedit roditor, era cât p-aiici să fie făcut praf de yoghinii din sală...

Nu ne place să ne vedem lungul nasului. Mi-a plăcut părintele Teofil de la Sâmbăta cum a răspuns la întrebarea: „Ce părere aveți despre tinerii din ziua de astăzi?” O întrebare la care mulți preoți ar fi simțit nevoia să înceapă cu niște critici cât se poate de aprige și de serioase și de ramificate și ar fi ținut chiar o prelegere pe această temă. Dar părintele Teofil de la Sâmbăta a zis simplu și la obiect: „Eu nu cunosc tinerii din ziua de astăzi. Nu-i cunosc decât pe tinerii care vin la mine, la mănăstire”.

Extraordinar! Un răspuns smerit și sincer... De aici încolo, tânărul va avea dispoziția de a asculta un răspuns. Pentru că era un răspuns sincer. Dacă Părintele Teofil s-ar fi apucat să vorbească despre toți tinerii din România, pe care nu-i cunoaște, răspunsul ar fi fost artificial...

Când m-am apucat să scriu *Tinerii și sexualitatea*, au fost creștini care m-au atenționat pe e-mail: „Vezi că părinții din mănăstiri nu te vor înțelege, că s-ar putea să se ridice împotriva ta”. Și eu am zis: „Eu nu scriu cartea aceasta pentru ucenicii preoților din mănăstiri. Ei duc o viață curată, o viață de virtute, foarte bine și frumos. Eu scriu pentru cei care n-au ajuns niciodată la marii duhovnici și nici la spovedanie. Scriu pentru cei care stau departe de drumul cel bun...”

Mi-am asumat un risc. Însă acum, după ce a apărut cartea și primesc atâtea ecouri de la cititori, îmi dau seama că a meritat riscul. Cred că trebuie să vedem la ce capitole stăm prost. Nu stă Biserica prost. Biserica e Trupul lui Hristos, e sfântă, dar la nivel practic, misionar, noi stăm prost!... Să vedem care sunt segmentele pe care nu reușim să le atingem.

Un episcop spunea că ar fi interesant să se facă mai multă misiune în spațiul universitar, să fie hirotontate câte un duhovnic pentru fiecare facultate. Medicii să aibă duhovnicul lor, Facultatea de Filologie să aibă duhovnicul ei, Facultatea de Arhitectură să aibă duhovnicul ei, pentru că păcatele sunt aceleași, dar problemele cu care se confruntă studenții în anumite situații sunt, într-o anumită măsură, specifice.

Și nu numai atât, contează enorm frământările lor, problemele lor – pentru că duhovnicul nu-ți dă doar iertarea de păcate, la duhovnic te duci să-l și întrebi: „Părinte, oare e bine să fac asta, asta, asta?” Or, nu se poate pricepe un duhovnic și la medicină, și la arhitectură, și la chestii care sunt paralele față de pregătirea sa de bază.

Am văzut că Ortodoxia e o luptă...

Mie-mi place deviza *Ortodoxie sau moarte*, de la o mănăstire athonită. Nu în sensul că omorâm pe cineva, ci în sensul că suntem gata să murim pentru apărarea Ortodoxiei.

Cum a rezistat Ortodoxia atâta vreme în istorie și cum crezi că va rezista și în continuare?

Tocmai prin jertfă a rezistat și doar prin jertfă va rezista! Nu vrem să înțelegem că ceea ce ni se cere astăzi este să dăm o mărturie jertfelnică. Preferăm să bocim ca niște babe la înmormântare: „Vai, ce se

întâmplă! Vai, ne agresează homosexualii! Vai, se distruge familia! Vai, ne scot icoanele din școli, vai, vai, vai!”

Viața noastră duhovnicească se rezumă la zece mii de *vai*-uri, în loc să înțelegem că noi trebuie să dăm mărturia cea jertfelnică, așa cum au dat-o Sfinții Părinți, cum a făcut Sfântul Antonie cel Mare, când, la vreme de erezie, la vreme de prigoană, a ieșit din pustie să dea mărturia cea bună. Și totuși, din darul lui Dumnezeu, n-a primit cununa muceniciei, dar mărturia a dat-o. Chiar și-a spălat haina pe care o purta, ca să sară și mai tare în evidență și să îi zgândăre și mai tare pe prigonitori. Și totuși, Dumnezeu l-a păzit.

Noi facem exact invers: în loc să dăm mărturia cea bună și să ne lăsăm păziți de Dumnezeu, ne păzim pe noi înșine, lepădându-ne de Dumnezeu. Dacă Biserica n-ar fi avut mucenici, ar fi venit sfârșitul lumii de mult. Pentru că numai mărturia cea jertfelnică a făcut să reziste credința. Cum spunea Tertullian, „Sângele martirilor este sămânța creștinilor”.

Mi se pare puțin nefiresc că în România sunt atât de puțin cunoscuți sfinții închisorilor. A apărut nu demult o carte extraordinară, *Întoarcerea la Hristos*, scrisă de Ioan Ianolide, și părintele Calciu spune în prefață că este cel mai impresionant document despre sfinții închisorilor.

De ce nu-i iubim mai mult pe acești sfinți? Pentru că, dacă noi am avea evlavie la ei, Biserica i-ar canoniza! Dacă ar avea loc mai întâi canonizarea populară, ar urma apoi și canonizarea sinodală.

Dacă noi nu ne hrănim din pilda mucenicilor ultimei prigoane și ai prigoanelor de dinainte, nu vom reuși să rezistăm prigoanei nesângeroase în care ne aflăm astăzi. Și poate, dacă peste cine știe câtă vreme va veni o nouă prigoană sângeroasă, cu atât mai puțin vom fi în stare să rezistăm atunci.

Dar nu trebuie să așteptăm prigoana sângeroasă. Creștinismul e prigonit de diavol de două mii de ani. Cu sânge sau fără sânge, nu contează. Niciodată diavolul nu i-a lăsat în pace pe creștini. El l-a bătut pe Sfântul Antonie cel Mare atât de tare, încât de-abia a putut sfântul să rabde loviturile... Când i s-a arătat mai apoi Hristos sfântului, acesta l-a întrebat: „Unde ai fost, Doamne? De ce m-ai părăsit?” Și Hristos i-a răspuns: „Am fost cu tine!” Noi nu vrem să pătimim pentru Hristos și nu vrem să auzim mărturia aceasta, că Hristos e cu noi la vreme de încercare.

E nevoie în Biserica Ortodoxă de un aggiornamento?

Depinde cum înțelegem acest cuvânt. Dacă îl înțelegem ca o îndulcire a învățaturii morale, dacă-l înțelegem ca o refacere, ca o restructurare a învățaturii dogmatice, sub nici o formă nu e nevoie de aggiornamento, pentru că adevărul nu poate fi modernizat, adevărul e adevăr.

Avem însă nevoie de o schimbare numai în planul mărturisirii acestui adevăr. Cred că în primul rând în planul asumării acestui adevăr. Ducem o viață creștină sterilă, fadă și, fiind goi pe dinăuntru, fiind pustii ca fărnicii și fariseii pe care i-a muștrătat atât de dur Hristos, suntem incapabili să mărturisim ceva adevărat. Cred că problema nu e la nivelul mărturisirii, a misiunii exterioare; cred că problema Bisericii este la nivelul trăirii pe care o au credincioșii în secolul XXI.

Avem o credință superficială și o viață duhovnicească superficială din care lipsesc postul, nevoița, căutăm foarte mult să dezlegăm posturile că e cine știe ce aniversare, cine știe ce botez în post sau chiar cine știe ce nuntă, și, fiind nuntă, nu putem să continuăm postul.

Ce s-ar putea îmbunătăți în starea de lucruri actuală a Bisericii?

Întrebarea asta și-o pun mulți creștini ortodocși. Foarte puțini creștini ortodocși își pun însă întrebarea sinceră: *Oare cum m-aș putea îmbunătăți?* Noi vrem să se schimbe lumea fără implicarea noastră. Să fie lumea cât mai bună, cât mai credincioasă, cât mai dreaptă, cât mai duhovnicească, numai noi să fim aceiași.

Adică noi ne simțim pregătiți pentru zodia de aur a spiritualității ortodoxe, numai lumea să se schimbe, că noi ne descurcăm așa cum suntem. Or, tocmai de asta nu se schimbă lumea în bine, pentru că ortodocșii nu se luptă destul de serios să se schimbe.

Să ne uităm la părintele Paisie Aghioritul. E un om care a schimbat lumea! Dar în ce procent a făcut-o? Cincizeci la sută? Nu! Zece la sută? Nu! Unu la sută? Nu! „Ei, dacă n-a schimbat-o nici unu la sută, nu contează.” „Ba contează!” Pentru că atunci când vorbești de schimbarea unei lumi întregi, contează și 0,01 %, dacă cineva e în stare să o schimbe în bine.

E adevărat că nu putem acum să facem programe duhovnicești de schimbare 0,3 % a stării spirituale a

locuitorilor planetei pământ. Însă părinți precum părintele Paisie, părintele Porfirie, părintele Filotei Zervakos, sfinți, cum e Sfântul Nectarie din Eghina, Sfântul Ioan Maximovici, Sfântul Ioan Rusul, au schimbat foarte mult istoria lumii.

Creștinii sunt chemați să facă istorie. Nu pentru a apărea în cărțile de istorie. Mie mi-a plăcut un cuvântul pe care mi l-a zis părintele Iulian de la Prodromu, când m-a îndemnat să dau mărturia cea bună a dreptei credințe în fața ereziilor. Mi-a zis: „Nu te teme, chiar dacă te vor lovi, chiar dacă te vor distruge! Important e că L-ai dobândit pe Hristos și că vei dobândi Împărăția Cerurilor. Să știi că, dacă dăm mărturia cea bună, facem istorie... Asta nu o spun ca să ne mândrim c-o să apărem în cărți, că nu de asta dăm noi mărturia cea bună, dar mărturia noastră, dacă o dăm așa cum trebuie, va rămâne și va da roade”. Cuvântul acesta m-a pus pe gânduri... Fiecare creștin e chemat să dea o mărturie care să dea roade. Fiecare creștin care are o viață de familie binecuvântată, care își crește copiii pe calea credinței, a schimbat istoria lumii. „Cu cât? Cu un suflet din câteva miliarde?” Da! E puțin, din afară. Dar nu e puțin, e foarte mult!

Pentru că în fond lumea, întreaga lume, n-a fost făcută ca să trăiască atâtea miliarde și miliarde de oameni în patimi de tot felul. Lumea a fost făcută pentru ca omul să-L cunoască pe Dumnezeu. Lumea a fost făcută pentru ca oamenii să ajungă în Împărăția Cerurilor. Că or să vrea doar câteva milioane lucrul acesta, asta nu face cu nimic mai neimportantă lupta pe care o duc ei.

O ușă de intrare în Împărăție prin Ortodoxie e și icoana. Te rog să ne spui câte ceva despre cum vezi icoana sau care e rolul ei în Ortodoxie.

Rolul icoanei este de a face minuni la grămadă, la kilogram în viața creștinilor. Nu o să vorbesc acum despre miile de minuni care s-au făcut prin icoane, am să spun însă că icoana te ajută să vii în fața lui Hristos, în fața Maicii Domnului, în fața sfinților.

E cu adevărat poartă spre Împărăția Cerurilor, spre Împărăția Sfinților. Și icoanele au făcut mii de minuni în casele creștinilor care, la vreme de necazuri, s-au rugat să aibă răbdare – și au avut răbdare; în casele elevilor care s-au rugat să aibă minte luminată și să se poată pregăti cum trebuie pentru examen, și au reușit; în casele celor care s-au rugat să se căsătorească, și s-au căsătorit; în casele celor care s-au rugat să depășească moartea tatălui sau a mamei, și au depășit-o; în casele celor care nu aveau ce mânca, și Dumnezeu le-a dat mâncare; în casele celor care n-aveau serviciu, și le-a dat serviciu. Pe mine m-a ajutat mult Maica Domnului, făcând o minune printr-o copie a Prodromiței, icoana care s-a pictat în chip minunat. Chipul Maicii Domnului nu e pictat de mână omenească... Am văzut și originalul, la Muntele Athos, și m-am bucurat mult...

Icoana te ajută să înțelegi că cerul vrea să fie lângă tine și că tu trebuie să fii cu inima deschisă pentru a primi ajutorul dumnezeiesc. Trebuie însă făcută o diferență între icoana autentic ortodoxă, adică icoana bizantină, și kitsch-urile importate din mediul occidental, în care Maica Domnului arată senzual și cu niște forme pline, care contrastează cu înfățișarea duhovnicească din icoana bizantină.

Am fost chiar într-o biserică în care am văzut reprezentați sâni unei sfinte în frescă... Sub veșminte, evident, dar reprezentarea era senzuală și n-avea ce căuta într-o biserică. M-a șocat pur și simplu!

Ne pot sminti icoanele?

Nu. În icoana bizantină nu există nici un element care să producă sminteală. Nici sânul dezgolit al Maicii Domnului din icoana în care ea îl alăptează pe Hristos nu e deloc vulgar. Icoana ne duce la Dumnezeu, nu ne rupe de el... Fac o paranteză: în piesa de teatru *Taina iubirii*, apare o povestioară ieșită din comun. Am scris despre un om care primește o icoană în care era reprezentat el însuși. Personajul acesta trecuse prin încercări grele și se îndepărtase de biserică. Privind pe rând în icoana aceea și în oglindă, omul a înțeles cât de mare e diferența... Și și-a dat seama că el e chemat spre sfințenie, spre iubire adevărată, spre împlinire. Se săturase de chipul posomorât, stresat, deznădăjduit din oglindă. Și a spart oglinda... Apoi a înțeles că icoana respectivă, pe care o pictase nașul său, era de fapt un fel de scrisoare în culori. Care, după ce fusese citită și înțeleasă, nu mai avea nici un rost. Și, atunci a pus-o pe foc – fără să greșească făcând asta.

Că nu era o icoană adevărată...

Nu era o icoană adevărată, era un tablou pictat în stil bizantin – a luat hotărârea să pună început bun mântuirii... Până la urmă, privind icoanele, în biserică sau acasă, noi trebuie să înțelegem și lucrul ăsta: că suntem chemați la sfințenie, că trebuie să ne rupem de tot ce înseamnă minciună și păcat, pentru a trăi după voia lui Dumnezeu... Și noi suntem chemați să ajungem sfinți, chiar dacă nu sfinți canonizați, din sinaxare. Suntem chemați să ajungem sfinți, făcându-I loc lui Hristos în viața și în inima noastră...

Între Adevăr și minciuni

Cât adevăr și câtă minciună există în expunerea Bisericii?

N-am înțeles întrebarea, o mai formulezi o dată?

Cât adevăr și câtă minciună există în varianta de adevăr a Bisericii?

85% merge?

Nu e mult? Întreb asta pentru că chiar unii dintre slujitorii Bisericii nu sunt convinși de ceea ce zic. Dovadă...

Dovadă! Sfântul Serafim de Sarov a spus că în vremurile din urmă vor fi episcopi care n-or să mai creadă în Înviere. Se știe minunea cu cei șapte tineri din Efes, care au înviat tocmai pentru că în vremea respectivă existau episcopi care se îndoiau de Înviere.

Nu te întreb dacă avem astăzi cazuri de asemenea episcopi, te întreb ...

Noi, ortodocșii, nu știu să avem. Anglicanii au avut. S-a făcut un sondaj de opinie, câți episcopi anglicani cred în Înviere, și rezultatele au fost dezastruoase. Tocmai de asta o anumită parte a anglicanilor s-a îndreptat spre alte confesiuni, iar unii au venit la Biserica cea Adevărată.

Trăim vremurile din urmă?

Asta nu pot s-o spună decât sfinții vremurilor noastre și părinții duhovnicești. Iar părinții duhovnicești au spus că vremurile din urmă sunt aproape. Aproape sunt de două mii de ani. Însă acum sunt mai aproape ca niciodată.

Cum rămâne cu procentajul de adevăr din mărturia Bisericii? Rămânem la 85%?

Întreb: e satisfăcător? Pentru unii ar fi satisfăcător. Pentru cei care sunt leneși în căutările spirituale, peste 50% e bine. Pentru cei care sunt iubitori de adevăr, procentajul e foarte mic. Eu nu pot să cred un adevăr valabil doar 85%. Adevărul Bisericii e adevăr sută la sută. Este adevărat însă că, din păcate, există tot felul de credințe băbești, care se datorează fondului spiritual precreștin, și aceste superstiții sunt amestecate cu adevărul Bisericii. Și-n momentul în care simbioza este prezentată drept adevăr absolut, e lesne de înțeles de ce unii contestă acest „adevăr absolut”.

Adevărul Bisericii este adevăr pentru că Biserica nu e o instituție care vrea să smulgă banii credincioșilor prin pomelnice, slujbe sau prin mijloace dubioase. Biserica vrea să-i ducă pe credincioși în Rai. Ca să-i ducă pe credincioși în Împărăția Adevărului, nu poate să le dea adevărul combinat cu minciuna. Biserica nu ne poate învăța decât limba Raiului, care e Iubirea și Adevărul. Dacă Biserica ar propovădui minciuni, atunci oamenii modelați de Biserică ar ajunge, ar fi predestinați să ajungă în iad. Pe mine m-a bucurat foarte, foarte mult să înțeleg Adevărul Bisericii ca fiind Hristos, pentru că atâta vreme cât ne întrebăm ce este adevărul și nu înțelegem că Adevărul este o persoană, este Hristos, câtă vreme vrem un adevăr filosofic, metafizic, rupt de Adevărul care este Hristos, nu știm nici cum să căutăm și nici ce trebuie de fapt să căutăm. Biserica ne oferă Adevărul sută la sută pentru că este Sfântă. Minciuna nu poate să fie sfântă. Nu poate să existe minciună în Trupul lui Hristos.

De asta, practica indulgențelor din biserica catolică arată că în catolicism adevărul a fost virusat și s-a amestecat cu minciuna. Ce a fost cu indulgențele, care l-au exasperat pe Luther? Dacă plăteai o anumită sumă de bani preotului, acesta spunea că îți iartă și păcatele pe care încă nu le-ai săvârșit, și păcate foarte precise: uciderea unui episcop, uciderea soției.

În Ortodoxie nu au existat aberații similare indulgențelor...

Oare?...

Faptul că există, din păcate, și în Biserica Ortodoxă, preoți care recurg la un fel de indulgențe locale – „Dacă dai atâta pentru repararea acoperișului bisericii, o să te iert că ai sărit de trei ori gardul la vecină și ai lăsat-o însărcinată; dacă dai atâția bani pentru repararea podețului spre biserică, vei primi iertare pentru cine știe ce păcat...” – nu înseamnă că aceasta reprezintă învățătura Bisericii Ortodoxe!

Tot așa cum am auzit că recent o femeie s-a dus să se spovedească și un părinte i-a spus: „Dacă donezi un rând de veșminte bisericii, o să ți se ierte păcatele”. Astfel de negocieri a iertării păcatelor e o negociere îndoielnică. Păcatele nu pot fi *vândute* la kilogram: ai atâtea kilograme, dai atâția bani să iei o iertare. Să lăsăm la o parte faptul că anumiți oameni înțeleg greșit Ortodoxia și o mărturisesc greșit...

Vorbeai despre acele negoțuri între ceea ce prescrie preotul și ceea ce face penitentul. În cazul penitentului, cum e situația lui, când el o face din ascultare, cu toată inima, cu încredințarea că într-adevăr acela e canonul care se cere pentru iertarea de păcate.

S-ar putea ca Hristos să-l ierte pe credincios pentru credința lui și să-l osândească pe preot pentru necredința lui.

În același timp are și Steinhardt vorba aceea deloc blândă, că „Dumnezeu nu vrea să mântuiască proști”. E cumva și o doză de prostie pe care o amendează Hristos la noi, în astfel de situații?

Părintele Steinhardt se referea la o prostie voită, oarecum. Nu la o prostie cu care te-ai născut; cu toate că asta nu înseamnă că cei care s-au născut fără capacități intelectuale deosebite vor ajunge în iad. Nu există predestinare. Există oameni care s-au născut fără o anumită înzestrare intelectuală foarte mare și oamenii ăștia așa se vor mântui. Inima lor poate că e de zece ori mai mare decât creierul celorlalți.

Vorbind despre dreapta credință, nu putem să nu vorbim și despre abaterile de la normă....

Ba putem, cum să nu, să facem abstracție de ele, din lașitate! În zilele noastre se practică lucrul acesta. De exemplu, anul acesta, de praznicul Sfântului Antonie cel Mare a venit la o biserică în Salonic, la biserica Sfântul Antonie, un delegat de la Mitropolie care a ținut o predică foarte frumoasă în care a atacat ereziile, le-a tot atacat, dar fără să numească nici o erezie. Și părintele care slujește de obicei la biserica respectivă – renumitul patrolog Teodor Zissis – a zis apoi că este foarte ciudat că există râvnă pentru apărarea credinței împotriva ereziilor, fără ca ereziile să fie nominalizate. Dacă nu le nominalizăm, oamenii intră în beznă. Ce anume atacă Biserica? Nu poți spune: dușmanul ne invadează țara, fără să spui numele dușmanului, fără să spui de unde vine...

Să punctăm aici explozia asta de experiențe mistice, extrem de discutabile din punct de vedere creștin, dar foarte practicate chiar în rândul multora dintre creștini.

Da, practicate mai ales de creștinii care se spovedesc cu o jumătate de gură. Nu vreau să știe preotul că eu acasă fac meditații yoga, nu vreau să știe părintele că eu practic reiki și-mi vindec bunica, mătușa, străbunica, folosindu-mă de bioenergie și îi spun părintelui numai ceea ce consider eu că ar fi păcat, nu ceea ce ar trebui să-i spun cu adevărat.

Poate uneori și părintele are nevoie să-i spunem ce-i păcat, să afle și el aceste lucruri...

Poate ar trebui și el să-l întrebe pe credincios, așa cum scrie în Molitfelnic, prima întrebare la spovedanie: „Crezi, fiule, și mărturisești toate cele pe care le mărturisește Biserica Răsăritului?” Așa trebuie să înceapă spovedania, câtă vreme vine o persoană pe care părintele nu o cunoaște foarte bine.

Să luăm un exemplu. Ce e horoscopul? De cele mai multe ori ne orientăm, până și cafeaua de dimineață, când și cum să o bem, în funcție de horoscop.

Horoscopul e o mare păcăleală. Oamenii care nu vor să-și asume responsabilitatea pentru faptele lor vor să dea o parte din vină pe mersul planetelor. „Ah, m-am îndrăgostit, pentru că Jupiter a fost în conjuncție cu Marte!” Sau: „Ah, m-am îndrăgostit, pentru că așa scria în horoscop, că eu astăzi trebuia să mă îndrăgostesc!” „Ah, m-am culcat cu vecina mea, pentru că așa au spus astrele, că sunt într-o stare de elevație erotică deosebită”.

Mi s-a părut interesant cum, într-un an, redactorii unei reviste sau ai unui ziar, nevrând să plătească un nou specialist în astrologie ca să facă noi predicții, au retipărit niște predicții mai vechi, care fuseseră lansate inițial cu ani în urmă. Și totuși, nici unul din cititorii revistei nu s-a autosesizat că nu i s-ar potrivi *profețiile* respective.

Ceea ce e interesant e că alt experiment a fost făcut într-o sală întreagă, unde diverselor persoane li s-a dat același formular cu predicții astrale. Toți s-au regăsit în ele, deși oamenii erau, evident, din zodii diferite. Acest fapt arată disponibilitatea majorității de a se regăsi în orice fel de predicții, din cauză că oamenii se află într-o relație foarte crispată cu viitorul. Oamenii care nu cred în Dumnezeu nu știu ce-i așteaptă și, neavând nădejdea că Dumnezeu veghează asupra vieții lor, încearcă să plaseze responsabilitatea asupra altora.

Cum stăm cu vrăjitoria? E o practică răspândită...

Stăm foarte rău. Într-o carte a Părintelui Arsenie Vlangoftis, *Ereziile contemporane*, e prezentată mărturia unei vrăjitoare care spune cum a reușit să inițieze un număr de preoți și de credincioși în practicile respective. E vorba de vrăjitoarea Myrian Starhawk, care spune că învățătura despre zeița Thea a fost predată călugărilor, preoților, călugărițelor și îndrumătorilor creștini, care au fost foarte receptivi la noile idei. Și mai spunea vrăjitoarea respectivă că a descoperit cu mare bucurie că în bisericile creștine există un puternic curent care privește cu simpatie idolatria păgână.

Faptul că în Grecia contemporană asistăm la învierea cultului vechilor zei, zeii Greciei antice, faptul că în Grecia de astăzi oamenii se adună pe Muntele Olimp și fac tot felul de jertfe arată clar că ne aflăm într-o epocă post-creștină.

Nu sunt deloc de acord cu triumfalismul diferiților preoți sau profesori de religie sau chiar ierarhi ai Bisericii, care vorbesc cu încredere de *zodia de aur* a credinței creștine din mileniul trei. Mă îndoiesc, și nu mă îndoiesc de capul meu, ci mă îndoiesc pentru că m-au ajutat să mă îndoiesc părinți duhovnicești și chiar sfinți ai Bisericii noastre, cum e Sfântul Nicolae Velimirovici, care a scris un text extraordinar despre demonia albă a Europei și despre apostazia din vremurile noastre.

Fiindcă vorbim de vrăjitorie... Ce ne zici despre deschisul pravilei, de aceste practici oarecum mai „încetățenite” în Biserică sau practicate de oameni ai Bisericii?

Prefer să nu răspund la această întrebare, tocmai ca volumul nostru să se vândă și în parohiile preoților ghicitori și astfel cartea noastră să aibă un efect cât mai mare.

Glumesc. Îmi permit să glumesc, întrucât situația e ridicolă. Sunt preoți care afirmă că sunt slujitori ai lui Hristos și deschid *Pravila*. Da, ei zic că dacă deschid *Psaltirea* sau *Sfânta Scriptură* ca să ghicească viitorul, prin aceasta sunt robi ai adevăratului Dumnezeu. Nu e deloc adevărat! Și vrăjitoarele deschid *Psaltirea*.

O mică paranteză: citeam undeva, de curând, că diavolul e atât de nerușinat, încât are curajul chiar să meargă la Hristos și să-I propună să i se închine lui, că-I va da toate bogățiile!

A făcut asta deja! A mai făcut-o o dată, în pustiul Carantaniei.

Da, despre acel pasaj se făcea vorbire. Diavolul intră prin preoții ghicitori în valoarea diferitelor cărți bisericești. Cărțile de cult intră în registrul lui de lucru, în modul lui de lucru. Iată cum, astfel, avem de-a face și cu „diavolul cărturar”...

Trebuie să avem curajul de a mărturisi adevărul, chiar dacă nu va fi pe placul unora. Mi s-a întâmplat să vorbesc într-o biserică, fusesem chemat să țin un cuvânt într-o biserică în care știam că la pangar se

vând *Talismanele*. Și una din întrebările care mi-au fost puse a fost legată de talisman. Și am șovăit dacă să răspund sau nu. Dacă răspundeam, riscam să produc tulburare, nu-l cunoșteam pe părinte, putea să iasă tulburare în popor; dacă nu răspundeam, riscam să-mi pierd mântuirea. Pentru că mi s-a cerut mărturia adevărului și nu am dat-o. Și în cele din urmă m-am rugat la Dumnezeu și am dat mărturia cea firească, pentru că dacă ar fi existat cu adevărat talismane, atunci le-am fi găsit în tradiția Bisericii, le purtau Sfinții Apostoli, le purtau Sfinții Părinți, le purtau Sfinții Mucenici la vreme de prigoană. Or, talismanul este o făcătură de origine eretică, care se bucură de acest succes extraordinar în multe biserici, în rândul unor credincioși ortodocși tocmai din cauza originii sale neortodoxe. Părintele Arsenie Papacioc a și scris, de altfel, o broșură foarte bună, *Talismanul și efectele înșelătoare*, în care demască această înșelare.

Ce este radiestezia?

Radiestezia este știința care se ocupă cu studiul energiilor emanate de diferite obiecte, corpuri, ființe vii – încerc să dau o definiție cât mai neutră – și, de fapt, trebuie să completez spunând că până la urmă radiestezia, deși are o bază aparent științifică, nu e decât o formă de vrăjitorie. Diavolul, folosindu-se de faptul că, într-adevăr, corpurile, obiectele, au un anumit câmp energetic, reușește să-i ducă în înșelare pe radiesteziști. Lăsând la o parte faptul că o parte din cercetările radiesteziștilor au rezultate precise, obiective, cum ar fi descoperirea de râuri, izvoare de apă și altele asemenea, lăsând la o parte acest adevăr oarecum de necontestat în ceea ce privește descoperirile fizice, o dată cu acest pachet, diavolul servește și înșelări spirituale. „Există reîncarnare?” „Dacă ansa se mișcă înspre dreapta, există, dacă se mișcă înspre stânga, nu există.” „Daa, există! Uraa!” „Maica Domnului a mai avut copii?” „Dacă se mișcă ansa-n dreapta, a mai avut, dacă se mișcă-n stânga, n-a mai avut.” „Are dreptate Biserica?” „Dacă se mișcă ansa-n dreapta...” și tot așa. Eu i-am văzut pe radiesteziști în Munții Bucegi, în Peștera Ialomicioarei, la o ședință de genul ăsta și m-a izbit faptul că se lăsau efectiv manipulați de diavol la modul cel mai rudimentar, prin ansă.

Ce e homeopatia? Putem vorbi de homeopatie creștină, necreștină?

După ce am tipărit prima ediția a cărții mele *Dărâmarea idolilor*, un renumit doctor creștin m-a sunat nemulțumit și m-a rugat să scot homeopatia dintr-o listă de practici new-age-iste, pe care eu o citasem selectiv în cartea mea. Selectiv pentru că lista era foarte lungă și am ales numai o parte din ramificațiile new-age-iste. Homeopatia apare inclusă între practicile new-age, este o formă de medicină contestată de anumiți părinți duhovnicești, în mod special de părinții de la Sfântul Munte Athos și de Părintele Paisie Aghioritul și de Părintele Porfirie.

Cu toate acestea, în același timp, este o practică medicală care a fost susținută chiar de un sfânt al Bisericii. Sfântul Teofan Zăvorâtul spune că nu e nici o diferență reală între medicina clasică și medicina homeopată. Nu m-am lămurit dacă e sau nu așa, deși de ani de zile încerc să aflu cât mai multe despre homeopatie. Nu pot spune că m-am lămurit. Mi-e clar că părinții homeopatiei au avut legături cu ocultismul și cu vrăjitoria, mi-e clar că o mare parte a homeopaților sunt vrăjitori și că principiile pe care le susțin contrazic învățătura Bisericii privitoare la existența lumii create și la modul în care trebuie tratată o boală. Nu mi-e clar însă în ce măsură anumiți homeopați – cum e Dr. Pavel Chirilă – greșesc undeva și, mai ales, unde greșesc. Nu pot da un răspuns precis. Și asta pur și simplu pentru că nu am argumente. Am văzut argumentele părinților care sunt contra homeopatiei, dar am observat că ele sunt aplicabile homeopatiei care e practicată de vrăjitori. Nu-mi e clar în ce măsură homeopatia, așa cum o înțelegea Sfântul Teofan Zăvorâtul, e ceva rău sau bun.

Fiindcă tot facem vorbire despre această specie ciudată de creștini rătăciți prin contemporaneitate, vreau să te întreb ce părere ai despre extratereștri, despre O.Z.N.-uri.

I-am văzut. Așa că părerea mea pornește de la ceva foarte precis.

În biserică i-ai văzut?

Asta era culmea, să-i văd și în biserică! Eventual sub formă de motan, cu coadă neagră, care țopăie prin Sfântul Altar...

Nu, în biserică nu i-am văzut, dar i-am văzut afară, de cel puțin două ori, dacă nu de trei. O dată, când jucam badminton în parc, și am vrut să dau cu paleta, am văzut brusc o navă uriașă de lumină cum venea dinspre lacul Herăstrău pe cer, așa, în sus, și am fost uimit.

A doua oară i-am văzut la bunica, printre blocuri. Mai precis am văzut o rază de lumină cam de un metru-doi, lumină intensă care era din ce în ce mai palidă, cum mergea seara printre blocuri. Și alți copii au văzut ceva similar.

Iar a treia oară cred că i-am văzut când am fost în tabără la mare, când la orizont se vedeau tot felul de luminițe roșii, verzi, albastre, care se mișcau de-a lungul orizontului. Când m-am întors la vila în care eram cazat, au mai spus și alți copii că au văzut extraterestri la Năvodari în seara respectivă. Părintele Cleopa descrie o întâlnire cu extraterestri, și e foarte interesant că e una din puținele întâlniri ale părinților ortodocși cu OZN-uri, dacă nu singura... După ce părintele Cleopa s-a rugat, extraterestrul, care coborâse dintr-o mașină de alamă cu multe roți, s-a dat de trei ori peste cap cu tot cu mașină și apoi a căzut într-o râpă... Era diavol... După ce i-ai văzut pe extraterestri, îți e mult mai ușor să vorbești despre ei. Pentru că oamenii care nu-i văd, care n-au ghinionul să-i vadă, trăiesc așa, cu un mare semn de întrebare... Oare cum o fi? Unii chiar așteaptă să îi vadă!... Există UFO-latri, adoratori ai OZN-urilor, care, neavând altă preocupare, stau și privesc stelele, cerul înstelat, nopți întregi, doar-doar or vedea și ei ceva. Săracii, se află într-o căutare spirituală sinceră, însă deviată de vrăjmaș.

Iar dăm vina pe diavol?...

Cred și mărturisesc cu toată convingerea mea că acești extraterestri sunt diavoli. De ce diavoli? Datorită mesajelor spirituale pe care le emană în timpul apariției lor. Cele mai multe mesaje extraterestre sunt standard: că omenirea va ieși din ciclul închinării la Hristos și va intra într-o epocă de înflorire spirituală în care oamenii se vor autoîndumnezei, practicând diferite tehnici de meditație, că există civilizații paralele care ne-au creat. Toți au un mesaj care contrazice ce ne-a spus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care a murit pe Cruce.

Dacă adevărul ar fi fost de partea extraterestrilor, de ce nu s-au arătat părinților duhovnicești? De ce părinții duhovnicești n-au luat legătura cu aceste civilizații extraterestre și de ce acești extraterestri iau legătura numai cu oameni cât se poate de obișnuiți din punct de vedere moral și spiritual, ba cu unii chiar întrețin relații sexuale, dacă nu-i supun la tot felul de torturi. Dacă vorbim de torturi, să ne amintim și de mutilarea vitelor din statul american Colorado, din anii '70... Animalele au fost operate de ființe nepământene, de *oamenii stelelor*... Doctorii au rămas înmărmuriți!... Pentru că tehnica medicală folosită o depășea cu mult pe cea pe care o cunoaștem noi...

Am văzut un film, *Contacts*, care era foarte interesant datorită faptului că nu-ți arăta extraterestri ca atare, ci numai problematiza existența lor. Și după ce am văzut filmul, eram predispus să accept existența extraterestrilor. Filmul fusese făcut cu foarte mare pricepere, astfel încât nu te agresa cu o prezență handicapată a extraterestrilor. Spunea numai: „Cât e de mare universul ăsta, oare n-or putea exista și alte civilizații?”

Or noi, în loc să punem vreo întrebare așa, ar trebui să întrebăm: oare de ce există universul ăsta atât de mare? Nu cumva e făcut doar pentru om? Nu cumva e făcut tocmai pentru ca omul să aibă libertatea de a accepta sau nu existența lui Dumnezeu? Dacă exista doar planeta Pământ ne era mult mai ușor să credem în Dumnezeu. Dar Dumnezeu ne-a dat acest mare dar, de a ni se părea că Universul e nemărginit. Universul a fost făcut pentru om. Dacă ar exista ființe și pe alte planete, sub nici o formă existența lor n-ar afecta viața Pământului.

Or, noi știm că la a doua venire a lui Hristos va exista cer nou și pământ nou și întreaga creație se va schimba. Existența Pământului nu depinde în nici un caz de alte civilizații.

Istoria Bisericii ne arată că diavolul poate lua orice formă, orice chip, orice înfățișare, poate vorbi în orice limbă, poate să scoată orice sunete.

Dacă la începutul vieții în Biserică e greu să accepți astfel de lucruri, și poate nici nu e bine să insiste prea tare preoții sau ceilalți creștini în a-i convinge pe începători să accepte astfel de lucruri. În timp, în momentul în care înțelegi realele priorități în viața duhovnicească, înțelegi și învățătura Bisericii referitoare la astfel de înșelări.

Ți-ar plăcea să te reîncarnezi?

Există în tradiția orientală învățătura despre așa-numiții bodhisattva, care aleg să se reîncarneze special pentru mântuirea celorlalți. Lăsând la o parte faptul că existența acestor bodhisattva nu e reală, cred că dacă – acum vorbesc ca om obișnuit, cu minte tulbure și neclară –, dacă aș avea de ales între a duce o viață frumoasă, într-un binecuvântat rai, și a avea șansa pe un singur om să mai vin să-l ajut, cred că aș alege să vin să-l ajut.

Numai că de fapt omenirea n-are nevoie de mine încă o dată. Dacă pot să-i ajut cu ceva pe ceilalți, îi ajut tocmai pentru faptul că Dumnezeu e viu în sufletul meu și-n inima mea, și-n măsura în care e viu în inima mea, poate să fie de zece ori mai viu în inima altuia. Lumea n-are nevoie să mă reîncarnez eu sau altul, ci are nevoie ca fiecare să-și vadă locul, rostul, și ce l-a făcut Dumnezeu. Spune foarte frumos părintele Arsenie Papacioc, la un moment dat: *Fiți mici mântuitori!* Nu în sensul în care noi substituim Jertfa lui Hristos de pe Cruce, ci în sensul în care ne facem mâinile lui Hristos.

Există în acest sens o vorbă foarte frumoasă: „Cimitirul e plin de oameni de neînlocuit.”

Repet cuvintele părintelui Arsenie: trebuie să fim mici mântuitori, și putem face asta în măsura în care murim noi și trăiește Hristos în inimile noastre. Pe mine m-a bucurat oarecum un cuvânt al unui părinte athonit, care mi-a zis: „Tu ești mâna Părintelui Iulian în România”. Nu pentru că aș fi eu un om duhovnicesc, ci așa înțelegea el, că dacă eu fac ascultare de părintele Iulian – duhovnicul meu de la Prodromu –, și primesc ascultarea lui de a mărturisi dreapta credință, părintele e într-un fel viu în mărturia pe care o dau eu. Am încercat să extrapolez și să înțeleg că noi, de fapt, la propriu, trebuie să fim mâinile lui Hristos, gura lui Hristos, așa cum învață Părinții. În noi trebuie să fie viu Hristos. În ochii, în gura, în mâinile, în picioarele noastre, trebuie să fie viu Hristos în toate mădularele noastre.

O imagine care mi s-a creat acum, vorbind despre asta... Fiecare din mărturisitorii lui Hristos fac zid comun, se prind unul de mâna celuilalt, astfel încât, până la urmă, nu se mai știe care e mâna celuilalt și care e mâna ta.

Dumnezeu știe!

Poate și în sensul acesta prelungirea acelei mâini face Trupul comun al Bisericii.

Clar, clar!

Vreau să ne oprim asupra a două subiecte care au bulversat oarecum tineretul (și nu numai) ultimelor vremuri. Și mă refer aici la „Evanghelia lui Iuda” și la „Codul lui da Vinci”. Ai și scris o carte despre una din teme. Vreau să sintetizezi în câteva cuvinte poziția ortodoxă pentru cititorul care nu a avut ocazia să ajungă la cartea ta, să-l edifice puțin în privința „Evangheliei” acesteia și a „Codului lui Da Vinci”.

Mai întâi o să încerc să-l bulversez puțin. Două mii de ani Biserica a trăit după o învățătură cât se poate de rigidă, de precisă, clară, despre care s-a spus că e a Mântuitorului, a Sfinților Apostoli și a Sfinților Părinți, și brusc apare o evanghelie care e pusă pe seama lui Iuda.

Chiar dacă cei de la *National Geographic* n-au afirmat că a fost scrisă de Iuda, ereticii cainiți, care au ținut acest text drept adevărat, o considerau ca fiind scrisă de Iuda.

Să ne întrebăm în ce măsură poate fi adevărată Evanghelia lui Iuda. Dacă Iuda a fost apostolul ales, ucenicul cel adevărat, și ceilalți apostoli s-au aflat în înșelare, și totuși, de-a lungul istoriei, a supraviețuit mărturia celorlalți unsprezece apostoli, și nu mărturia lui Iuda, care două mii de ani a fost sufocată, înseamnă că prin eșecul mărturiei lui Iuda, de fapt, a eșuat mesajul real al lui Hristos. Ceea ce înseamnă că Hristos n-a fost Fiul lui Dumnezeu. Pentru că ar fi fost doar fiul unui Dumnezeu neputincios, el însuși fiind un Mesia neputincios. Și că de fapt a biruit minciuna.

Eu nu pot crede că adevărul l-a avut Iuda, care s-a sinucis, iar nu Sfinții Apostoli, care și-au dat viața pentru mărturisirea dreptei credințe, și a căror propovăduire a fost întărită de Dumnezeu prin mulțime

mare de minuni. Nu pot să cred că Dumnezeu, Care a ținut vie Biserica, prin ceata de mărturisitori din prigoana comunistă și din celelalte prigoane, este de fapt un Dumnezeu al întunericului și al minciunii! Ereticii cainiți și gnosticii – *evanghelia* răsărind din mijlocul unei comunități gnostice – credeau că Dumnezeu, Care a făcut cerul și pământul, este un Dumnezeu inferior, un demiurg imperfect și că cei care se închinau Dumnezeului Vechiului Testament cinsteau acest Dumnezeu inferior.

Cainiții, cei care țineau la mare cinste *evanghelia* lui Iuda, se închinau lui Cain – Cain, care l-a ucis pe Abel –, și în același timp se închinau tuturor personajelor negative ale Vechiului Testament, considerând că aceste personaje negative, de fapt, s-au luptat cu demiurgul inferior ținut drept Dumnezeu în legea cea veche. Cainiții îi cinsteau până și pe homosexualii din Sodoma și Gomora. Nici în ziua de astăzi, oricât de mare ar fi desfrâul, homosexualii nu-i cinstesc pe sodomiți, deși îi urmează aproape în totalitate în ceea ce privește deschiderea spre desfrâu. Nu cred că e nevoie de foarte multe explicații legate de această temă. Cine vrea, într-adevăr, poate să citească cartea mea, *Evanghelia versus Iuda* – se poate citi și pe internet – și va găsi o combatere – din punct de vedere biblic, din punct de vedere patristic, din punct de vedere moral – pe diverse planuri a acestei înșelări.

Ceea ce mă întristează, totuși, este că oameni care nu cunosc învățătura Bisericii, dar au citit *Evanghelia lui Iuda*, sunt dispuși să citească *Evanghelia lui Iuda* pentru a se lămuri în ce măsură este sau nu adevărată, fără a citi mai întâi *Evangheliile* Bisericii, adică fac o alegere pripită. E ca și cum ai compara mărul cu para, încercând să guști doar mărul și fără să știi cum e para. Ești incapabil să spui că-i mai bun sau mai rău decât para.

Codul lui da Vinci?

Am să spun o întâmplare pe care am repetat-o în mai multe ocazii. După ce am ținut o conferință la Buzău, un tânăr din sală, care a făcut Facultatea de Teologie, a spus așa: „După ce am citit *Codul lui da Vinci*, am simțit că-mi pierd credința. Mai aveam de citit ultimele pagini, și am preferat să închid cartea, decât să mă lepăd de Biserică”. A zis: „Credeți-mă, că am văzut lumina sfântă, la Ierusalim, cu ochii mei, și dovadă mai precisă că Dumnezeu e viu în Biserică nu-mi trebuia. Și totuși, chiar dacă am văzut lumina sfântă, eram gata să mă lepăd de învățătura Bisericii din cauza cărții lui Dan Brown”. Tânărul respectiv a avut curajul de a închide cartea. Chiar dacă era un teolog, a simțit că era o ispită peste puterile lui. Cei mai mulți citesc însă cartea până la capăt, neînțelegând porunca Bisericii de a nu citi cărți eretice și se deschid diavolilor înșelării care veghează în lumea nevăzută, diavolilor care îi supraveghează într-un fel pe toți cei care citesc *Codul lui da Vinci* sau alte cărți eretice. Nu sunt jocuri de copii! Am auzit de altă fată din București care a citit *Codul lui da Vinci* și a început să țipe ca o îndrăcită în biserică. Sunt lucruri grave de care trebuie să ținem seama. Nu suntem niște lași, nu suntem niște fricoși, trebuie însă să înțelegem că lupta cu puterile întunericului nu e o joacă. Și vedem asta cel mai simplu atunci când asistăm la cazuri de exorcizare, de izgonire a demonilor.

Aceste întrebări poate n-ar fi avut loc, sau nu ți le-aș fi pus, dacă aș fi găsit până acum un răspuns foarte ferm din partea Bisericii instituționalizate.

Biserica instituționalizată a răspuns. În Grecia, Sinodul a dat un comunicat foarte clar contra *Codului lui da Vinci*. S-a tipărit și în limba română... Contra *Evangheliei lui Iuda* a răspuns și Mitropolia Basarabiei...

Mă refer la reacții ferme la provocări dure, hulitoare, la care Biserica ar trebuie să dea nu numai „răspuns bun”, ci și la zi, acea mărturie de care vorbeam ceva mai devreme.

Repet un cuvânt din părintele Stăniloae: „Există multe erezii pe care Biserica nu le condamnă. Ar trebui să fie mai prezentă...” Sunt întru totul de acord cu această afirmație a părintelui Stăniloae și cred că dacă noi vom cădea într-o letargie pierzătoare de suflet și nu vom fi capabili să răspundem prompt la fiecare rătăcire, mulțimea ereziilor ne va îngenuchea. Da, recunosc că am o mare bucurie că am reușit să scriu *Evanghelia versus Iuda* exact la o lună după ce a apărut în limba română cartea tipărită de *National Geographic* cu *Evanghelia lui Iuda*. Cred că trebuie să învățăm să fim prompti. Cum ni se dă o palmă, să

întindem imediat celălalt obraz. Or, în cazul de față, în ceea ce privește apărarea dreptei credințe, întindem celălalt obraz arătând răspunsul Bisericii la provocarea respectivă.

Am vorbit în cea mai mare parte a acestui capitol despre erezii, despre eretici, văzându-i oarecum ca „ceilalți”. Cum ni-i asumăm pentru a ni-i apropia de Hristos? Sau care trebuie să fie atitudinea noastră față de eretici?

A fost întrebat părintele Gheorghe Metallinos, fost decan al Facultății de Teologie din Atena, dacă-i iubește pe eretici, și a răspuns: „În fiecare dimineață, soția mea îmi pregătește un catolic și un protestant la micul dejun”. Până la urmă, se pot trata lucrurile și mai fără crispare, așa cum a făcut, de exemplu, și Sfântul Irineu de Lyon, în anumite pasaje din tomurile sale împotriva ereziilor... Totul e să nu smintim pe alții!...

Oricum, să ne dăm seama că ni se tot reproșează că nu avem dragoste de eretici tocmai pentru că afirmăm că Ortodoxia e calea cea adevărată... Dar asta au mărturisit și Sfinții Părinți ai Bisericii, care au mărturisit uneori cu prețul vieții Dreapta Credință! Noi, tocmai spunându-le ereticilor că se află în erezie, îi iubim. Dacă noi îi lăsăm să meargă pe calea întunericului, pentru că erezia e calea spre iad, noi arătăm că nu-i iubim. Chiar dacă stăm cu ei la mese, la cafele, la tot felul de întâlniri simandicoase, nu arătăm că-i iubim. Sfântul Ioan Gură de Aur spunea că n-au nici o valoare astfel de adunări, care propovăduiesc pacea, dacă pacea care-i unește nu e pacea lui Hristos.

Aș vrea să te rog să lămurești puțin semnificațiile unui cuvânt care a cam fost scos din vocabularul Bisericii - cuvântul „anatema”.

Mi s-a părut interesant, am văzut pe un site cum cuvântul *anatema* era explicat ca ținând de trecut. Că anatema era verdictul dat ereticilor în vechime, ca și cum anatemele n-ar fi actuale. Cuvântul *anatema* a fost, este și va rămâne actual pentru Biserică, mai ales că Sfântul Apostol Pavel a zis: „Dacă ar veni cineva, chiar înger din cer dacă ar fi, care ar vesti o altă evanghelie, să fie anatema”. Până la sfârșitul veacurilor, cine mărturisește altceva decât Evanghelia și tradiția Bisericii, rămâne sub anatema.

Canonul întâi de la al doilea Sinod Ecumenic spune: „Anatema să fie orice erezie”. Spunea Sfântul Teofan Zăvorâtul că Biserica n-are nevoie să dea anatema nominal asupra fiecăruia din ereticii vremurilor noastre, întrucât a dat anatema contra tuturor marilor erezii și contra tuturor celor care se îndepărtează de Biserică, și ereziile vechi se pot regăsi în ereziile de astăzi. Numai că în vremea noastră cuvântul *anatema* e privit ca și cum ar fi de origine inchizitorială, ca să spun așa. Ca și cum ar fi propriu spațiului catolic, care ardea ereticii pe rug, și nu spațiului Bisericii lui Hristos. Anatema este proprie Bisericii lui Hristos, pentru că, așa cum arăta Sfântul Ioan Maximovici, marele făcător de minuni, pronunțând anatema, Biserica arată că nu mai are ce să facă pentru un suflet care s-a îndepărtat voit de calea mântuirii. Biserica îi arată sufletului respectiv că merge pe calea pierzaniei și, câtă vreme sufletul nu se va pocăi, Biserica nu poate să-l primească în ea. Abia după ce ereticul se va lepăda de înșelarea lui, Biserica poate să-l primească. În viața Sfântului Ioan Tăcutul, Episcopul Coloniei, apare o minune. La sfânt au venit un eretic monofizit și un dreptcredincios, și sfântul, văzându-i prima oară pe cei doi, a vorbit numai cu dreptcredinciosul și a spus: „Cu acesta nu vorbesc, că este eretic”. I s-a descoperit în chip minunat că acela era eretic... Și s-a purtat ca și cum ereticul n-ar fi fost de față, l-a ignorat cu totul! Văzându-se dat în vileag, ereticul a leșinat și după câteva ore, revenindu-și, l-a întrebat pe sfânt: „Ce să fac ca să mă mântuiesc?” Și atunci sfântul i-a zis: „Du-te în biserică și leapădă erezia și apoi te vei uni cu trupul Bisericii celei vii”.

Cad sub anatema, în special, creștinii aflați în erezie. Cum pot fi ei reprimiți în Biserică, dacă au fost botezați, apoi căzuți sub anatema? Cum pot reveni la Hristos?

Ereticii care au fost botezați ortodox pot fi reprimiți în Biserică prin lepădare de ereziile lor. Dacă erezia a fost mare, părintele să îl ungă cu Sfântul Mir. Dacă e vorba de un eretic care s-a aflat sub erezie primind botez neortodox, Sfinții Părinți au spus că trebuie rebotezat, așa cum se practică și azi la Sfântul Munte Athos, de exemplu. Dar Biserica a rânduit că pot fi primiți și prin pogorământ, prin mirungere, așa cum a fost primit, de exemplu, părintele Serafim Rose. S-a întâmplat un caz interesant, chiar în țara

noastră. Un danez, care a fost primit în Biserică prin mirungere, a simțit că sufletul lui e în continuare bolnav. Avea o formă de demonizare și, la un moment dat, a auzit o voce care i-a spus: *Valahia*. A căutat pe hartă, a aflat, s-a interesat, a venit în România, a ajuns la o mănăstire, părintele a zis că trebuie să se boteze, s-a botezat și, când s-a botezat, a văzut chipul lui Hristos în cristelniță. Și sufletul lui s-a vindecat de posesia demonică. Am vorbit cu părintele care l-a botezat. E impresionantă slujba, botezul respectiv a fost și filmat! Nu vreau să contest validitatea cazurilor în care unii sunt primiți la Biserică prin mirungere. Vreau doar să afirm că în unele cazuri botezarea celor care vin de la alte confesiuni în Biserică s-a dovedit cât se poate de folositoare, așa cum citim și în cartea *Cuviosul Cosma Athonitul – Apostol în Zair*, despre minunile întâmplate în Zair și despre lucrarea părintelui Cosma de la Mănăstirea Grigoriu. Acesta a primit în Ortodoxie prin botez africani de alte confesiuni.

Cum ne păzim de căderea în apostazie?

Părintele Porfirie dă o soluție foarte practică. Într-o sală de conferințe, când i s-a pus întrebarea similară legată de cum trebuie să ne ferim de Antihrist, a întrebat: „Mai poate veni cineva? Mai poate intra cineva în sală?” „Nu.” „De ce?” „Că sala e plină.” „Dacă inima noastră e plină de Hristos, Antihrist nu va putea intra în ea.”

Tot așa e și cu erezia și cu diavolul: dacă inima noastră e plină de Hristos, erezia diavolului nu are loc în ea.

PRIETENIE ȘI IUBIRE

Cât loc mai ocupă păcatul în preocupările lumii civilizate?

E majoritar. E la putere. E dictator chiar. Chiar dacă lumea civilizată nu recunoaște aceasta și redefiniște valorile morale în funcție de propriile dorințe, aspirații și poftă.

Păcatul e măcar conștientizat?

Nu, deloc! Dacă acum 10-15 ani fetele ce își pierdeau fecioria înainte de majorat aveau oarecari muștrări de conștiință, în ziua de azi o fac cu o dezinvoltură pur și simplu șocantă.

Mi-a povestit directoarea unei școli din Bistrița – deci nu dintr-un oraș mare – cum un elev de clasa a șaptea a venit în cabinetul ei ca să-i vorbească despre experiențele lui sexuale și problemele lui sexuale. Directoarea a fost pur și simplu șocată de schimbarea de mentalitate la care asistăm astăzi.

Asistăm, în același timp, la o situație destul de ciudată. Adică, unele păcate care înainte erau foarte înfierate sau recunoscute ca păcate, astăzi pur și simplu nu mai sunt considerate păcate. Au păcatele termen de garanție?

Observăm că da. Putem observa că, dacă acum o sută, o sută și ceva de ani, medicii vorbeau despre efectele nocive ale masturbării asupra tinerilor, medicii din ziua de astăzi spun că, dimpotrivă, masturbarea îi ajută să scape de surplusul de hormoni și le dă o stare de liniște și echilibru interior.

Același lucru se întâmplă și în ceea ce privește abordarea duhovnicească a problemei. Dacă înainte masturbarea era privită ca o problemă, iar duhovnicii, preoții, încercau să-i ajute pe tineri să scape de această patimă, în ziua de astăzi există chiar duhovnici care sunt pur și simplu neinteresați dacă tinerii care vin la spovedanie fac sau nu acest păcat. În America există chiar preoți care consideră masturbarea foarte firească pentru tineri.

Păcatele lumii de astăzi, sunt ele cu adevărat noi, sau sunt noi doar generația noastră? Au existat și în trecut, aceleași păcate, sub forme, nume diferite?

Într-unul din volumele trilogiei mele *Tinerii și sexualitatea* – pe care l-am tipărit chiar sub titlul *Păcate noi, păcate vechi* – am arătat că multe din păcatele de astăzi nu sunt altceva decât revigorarea păcatelor care au bântuit lumea antică.

Homosexualitatea, care era la mare cinste în lumea greacă, revine astăzi cu o presiune extraordinară! De altfel, vedem cum, paralel cu descreștinarea lumii, asistăm la repăgânizarea lumii. Lumea nu-și poate anihila mărturia creștină fără a pune în loc ceva de orientare contrară.

Care consideri că sunt cele mai grele păcate ale acestei lumi?

Nu pot să-mi dau cu părerea. Refuz a-mi da cu părerea în probleme atât de importante, pentru că aș fi subiectiv, și prefer să evit subiectivismul. Asta nu pentru că mi-e frică de opinii personale, ci pentru că iubesc prea mult adevărul pentru a mă juca cu el. Atunci când afirm ceva, vreau să fiu sigur că e așa... Uneori chiar mi se reproșează că sunt foarte sigur pe ceea ce spun prin conferințe sau în interviuri.

Sunt sigur pe mine pentru că ceea ce spun e mărturia Bisericii, așa cum am citit-o la Sfinții Părinți și cum am auzit-o la părinții duhovnicești cu viață sfântă din vremurile noastre.

În ceea ce privește păcatele cele mai mari, nu pot indica precis care sunt acestea, pot spune că printre cele mai mari păcate se află raportarea greșită la Dumnezeu, mulți oameni așteptând o mântuire pe bandă rulantă, o mântuire fără efort. De genul: „Dumnezeu e bun, e iubitor de oameni, e atât de iubitor, încât nu poate să nu ne mântuiască, indiferent de cât de păcătoși am fi; că dacă Dumnezeu e atotputernic, cu siguranță ne va mântui și pe noi”.

Oamenii care pun problema așa refuză să înțeleagă că Dumnezeu nu ne-a predestinat să ajungem în

iad, dar nu ne-a predestinat nici pentru rai. O astfel de predestinare ar implica transformarea oamenilor în niște roboți obligați să iubească. Ca să poți ajunge în rai, trebuie să fii liber. Să iubești și să fii liber să alegi raiul.

Dar noi vrem să alegem iadul prin faptele noastre, iar lui Dumnezeu Îi cerem să ne mântuiască. Ne-am învățat să enunțăm ca păcate mari homosexualitatea, consumul de droguri, beția și furtul, ca pe niște refrene care ne măresc în proprii ochi: „Ce bine că noi nu suntem nici homosexuali, nu ne drogăm, nu furăm și nici nu suntem bețivi”.

Consider fățarnicia un păcat mare! Un părinte, Filothei Faros, observa că, dacă citim cu atenție *Noul Testament*, vedem că Hristos nu a muștră desfrânatul cum i-a muștră pe fățarnici și pe farisei. Ne-am obișnuit să considerăm fățarnicia și fariseismul păcate mici, tocmai pentru că sunt păcate în care cădem adesea, fără să le conștientizăm.

Am scris un articol, *Cel mai mijlociu păcătos*, în care arătam că ne place să ne considerăm întotdeauna păcătoșii de mijloc și să-i arătăm cu degetul pe cei mai păcătoși decât noi, refuzând să ne raportăm la ceea ce am putea fi dacă am avea o viață vie în Hristos. Ne este rușine să facem o comparație obiectivă...

Una din cauzele păcatelor e necredința unora dintre noi, sau credința îndoielnică. De unde până unde s-a ajuns la această stare?

Procesul a fost de durată. Din multele prigoane pe care le-a ridicat împotriva Bisericii, diavolul a observat că oricât ar fi de puternic lovită din afară Biserica și oricât de mulți oameni ar fi omorâți pentru credința lor în Hristos, credința se înmulțește, credința crește, nu se împuținează. Și atunci diavolul a înțeles că trebuie să lovească Biserica de dinăuntru, să-i amăgească pe fiii Bisericii cu erezii subtile... Câți creștini s-ar mai duce la yoga, dacă maestrul de yoga le-ar spune că „Hristos e creația Satanei”? Nimeni! Diavolul nu mai vine cu înșelări din acestea flagrante. De fapt, încearcă și prin ele, cum putem vedea din mincinoasa Evanghelie pusă pe seama lui Iuda sau din aberanta descoperire a rămășițelor trupești ale lui Hristos...

Am văzut pe zidurile facultății din Salonic lipit un abțibild blasfemiator, cu niște cuvinte foarte scabroase și o caricatură (efectiv blasfemiatoare) în care era reprezentat Hristos în Sfântul Altar într-o ipostază pe care prefer să nu o descriu. Când am rupt abțibildul respectiv, m-am gândit că poate el arată că cei care luptă contra Bisericii nu sunt în stare să lupte decât cu argumente din acestea, murdare, cu blasfemii. Nu sunt în stare să lovească direct – să lupte cinstit, față către față – credința creștină. Folosind caricaturi pornografice, își arată de fapt propria măsură. De fapt, nu lovesc în Hristos, ci lovesc în propria lor față schimonosită de păcat.

Observăm că se tinde spre această sfărâmare a Tradiției, cu „T” mare, și mutarea accentului pe tradițiile „t”-ului mic...

... pe tradiții omenești...

De ce crezi că e atât de importantă Tradiția, încât e necesară sfărâmarea ei?

Da, interesant argument! Interesant pusă întrebarea. Dacă Tradiția n-ar avea putere, ar fi pur și simplu ignorată de *înțelepții* acestei lumi. Dar din moment ce ei atacă cu înverșunare credința creștină, cuvântul Scripturii, învățătura Sfinților Părinți și a duhovnicilor contemporani, înseamnă că această Tradiție, oricât ar părea de neputincioasă, totuși le stă împotriva. Ei o conștientizează ca pe principalul factor care-i împiedică să-și pună în aplicare planurile de a anihila lumea, transformând-o într-un spațiu al păcatului.

În același timp, își dau seama că nu o pot anula cu totul, că trebuie să pună ceva în loc, și de aceea recurg la tradițiile acestea omenești sau uneori la resemnificarea anumitor mituri, înlocuirea lor. Chiar se vorbea la un moment dat de mitul MacDonalds, de mitul Coca-Cola, o dovadă a faptului că sufletul omenesc are nevoie de tradiții, nu poate trăi fără ele.

Problema e că miturile acestea ne sunt induse în subconștient cu foarte mare delicatețe. Noi, pe de o parte, suntem manipulați să căutăm o libertate fără limite, și, în același timp, libertatea noastră e virusată

cu tot felul de mici dependențe care adunate la un loc își arată de fapt puterea. Sunt ca o sută de grupuri de soldați dușmani care, în clipa în care te atacă simultan, te pot distruge.

Mă gândesc acum la următorul aspect, pornind de la remarca aceea că diavolul întotdeauna vrea să facă lucrurile pe dos față de cum le face Dumnezeu. Când Dumnezeu face ceva, face și el imediat altceva. Și mă gândesc la asta, încercând să abordez puțin problema drogurilor. Adică, tânărul renunță la Sfânta Împărtășanie, la lucrurile care-i dau viață, recurgând, în contrapondere, la o imagine din aceasta pe dos, oarecum, de trăire prin delegație, prin...

Creștinii se droghează! Drogul pe care-l folosesc ei e extraordinar de eficace. Numai că nu se vinde nici în piață, nici în bazar, nici în locuri ascunse. Fac o paranteză: mi s-a întâmplat să fiu în Atena, pe Acropole, să văd un motociclist urcând într-un anumit loc, unde bănuia că s-ar găsi droguri; am rămas puțin șocat să văd cum decurge o vânzare instantanee: imediat a găsit dealerii de droguri, a cumpărat și a plecat. Și fețele lor arătau exact așa cum sunt în filme, standard, ca să spun așa. Mă gândeam cât de ușor se cumpără în Grecia zilelor noastre droguri. Deocamdată în România nu-i la fel. În România încă nu găsești atâtea seringi pe lângă facultăți, cum găsești în Grecia, care are o piață a drogurilor mai puternică decât piața românească. De bine-de rău, pe vremea comunistă am fost și protejați de anumite rele venite din Occident.

Noi, creștinii, ne drogăm cu un drog pe care o să-l luăm în vecii vecilor: iubirea cea adevărată. E cel mai puternic drog! Harul lui Dumnezeu nu dă doar o bucurie de moment, harul lui Dumnezeu dă o bucurie care sporește, sporește și va spori la nesfârșit.

Eu cred că cei care își pun problema să se apuce să ia droguri, dacă vor un drog autentic, ar trebui să caute drogul care nu-i distruge, drogul care-i înfrumusețează, drogul care-i face să fie ei înșiși. Drogul acesta e numai viața în Hristos. Nu știu dacă rezolvăm prea multe arătându-i cu degetul pe cei care se droghează. Cred că dacă i-am lua de mână și le-am vorbi despre Hristos, și le-am spune că Hristos vrea să-i împlinească, vrea să-i ajute, vrea să-i facă cu adevărat fericiți, măcar unii s-ar putea întoarce. Și am primit și eu mărturii de la tineri care s-au drogat, mai mult sau mai puțin, și care acum, în Biserică, și-au găsit adevărata împlinire. Nu le-a fost ușor, le-a fost groaznic de greu, dar a meritat...

Ce este discoteca?

Pentru mine era locul în care agățam fete, sperând să le atrag cât mai repede în păcat. Spun asta întrucât unii vor să prezinte o față *umanizată* a discotecii, care ar fi locul de întâlnire a tinerilor, care n-au alt mod de a-și petrece timpul decât dansând.

Și mie îmi plăcea să dansez, dansam și o noapte întreagă, fără probleme, până dimineața, și dansam încă foarte bine... În discoteci din astea renumite, cum erau cele din Costinești, mă duceam prin toată discoteca să văd cine dansează mai bine decât mine, și găseam puțini... Am făcut și sport de performanță, și condiția fizică era un atu indiscutabil... Spun asta nu ca să mă laud, pentru că mi se pare o prostie să te lauzi cu dansul, ci ca să arăt că nu vorbesc despre discotecă din afară, ci vorbesc ca unul care am bătut-o destul de bine, repet: în scopuri pătimașe. Nu contest faptul că îmi făcea și bine să dansez, fizic, pentru că lipsa gimnasticii, lipsa sportului, lipsa dansului mă făcea să am o stare fizică de bleegală.

Cred însă că efortul fizic pe care l-ai putea face în discotecă cu riscul pierderii sufletului, îl poți depune și în alt fel, prin sport – și fără nici un fel de efecte negative pe plan spiritual.

Unii se duc în discotecă să lege prietenii, le leagă și rămân cu un gust amar. Chiar mă gândeam să pun pe un site o parte din scrisorile pe care le primesc de la fetele care au început viața sexuală dăruindu-se prietenilor lor, au fost foarte fericite la început, crezând că au dat de iubirea vieții lor, dar după ani de zile regretă. Mă gândeam să le pun pe site – scoțând orice amănunt cu ajutorul căruia o fată ar putea fi identificată –, ca să se vadă din afară cât de mult seamănă poveștile lor, zici că sunt trase la xerox. Amănunțele par pur și simplu ne semnificative. Eșecul a fost previzibil în toate cazurile și s-a și ajuns la eșec. Așa e și cu discoteca: te duci ca să-ți faci prieteni, cu ei ajungi repede în boscheți, dacă nu și la medic, ca să faci avort. Tinerii simt nevoia să fie împreună, dar cred că unirea pe care o aduce discoteca nu e o unire reală. E o unire de suprafață.

Am vorbit de droguri, de discotecă. Să amintim ceva și despre fumat și despre beție.

Beția riscă să devină ceva derizoriu într-o lume care apelează la băutura cea tare, care-i drogul. Cred că, datorită frământărilor economice prin care vom trece, alcoolul va reveni între patimile de succes ale oamenilor debusolați, care nu sunt în stare să alerge la Biserică.

Eu, dacă am fost atras de yoga, am stat departe de băutură. Prima bere am băut-o chiar înainte să mă căsătoresc. Și totuși, un duhovnic cu viață sfântă, părintele Visarion de la Clocociov, mi-a zis să mă feresc de desfrâu și de băutură. Mi s-a părut ciudat sfatul lui, câtă vreme eu nu băusem nici o bere până atunci. Și am avut ispita de a bea, într-un moment greu, atunci când mi se părea că nu mai găsesc nici o soluție. Și, dacă nu m-aș fi spovedit, poate că aș fi făcut-o.

La început, nici beția, nici drogurile, nici viața sexuală înainte de căsătorie nu par ceva rău. Păcatul nu vine cu o față hidoasă spre noi, vine ca un prieten care vrea să ne ajute să depășim un moment de plictiseală, de tristețe, de disperare, de deznădejde.

Și de ce e aceasta rău în sine?

Pentru că ne rupe de Hristos. Cum ne rupe, sincer, nu pot să-mi dau seama! Cum Îl pierde pe Hristos un tânăr de 16 ani, care se duce să facă dragoste cu prietena lui? Nu-mi dau seama. Dar cred mărturia Bisericii! Și, de altfel, am putea observa că la început tânărul respectiv o iubește pe fată, o iubește și a doua oară, și-a treia oară... iar după două luni, marea dragoste pe care i-a arătat-o se termină. O părăsește, și ea poate să ajungă chiar la disperare și să-și pună problema sinuciderii. Asta ar fi, așa, o dovadă grosolană a faptului că iubirea aia a avut ceva putred în ea. Bine, acum putem spune că așa e și-n căsnicie și putem ramifica discuția.

Cred însă că în momentul în care intri în Biserică trebuie să ai nu numai tăria de a crede că Hristos e Fiul lui Dumnezeu, ci și de a crede că ceea ce învață Biserica că e rău – e rău, și ceea ce învață că e bine – e bine. Dacă – prin vocea Bisericii – Dumnezeu le cere tinerilor să nu se masturbeze, ei nu trebuie să facă acest păcat, pentru că, dacă se masturbează, sufletul lor va fi distrus.

De acest păcat mulți tineri vor să scape și nu reușesc, pentru că numai Dumnezeu le poate da puterea de a se vindeca. Nu contează că se masturbează 90% din tineri, sau, cum spun unele statistici, 80%. E irelevant! Să fie 99% din oameni, din locuitorii planetei Terra, hoți. Și să se decreteze că hoția e virtute. Să fie bonusuri pentru cei care fură mai mult de la serviciu. Cu toate acestea, hoția va rămâne hoție, nu va deveni virtute!

Adică oamenii nu sunt în măsură să stabilească criteriile morale. Nu omul l-a făcut pe om. Dumnezeu l-a făcut pe om și numai Dumnezeu îi poate descoperi omului ce-i cu adevărat bine și ce-i cu adevărat rău.

Și dacă vine vreun dumnezeu care spune că e rău ceea ce ieri a spus Hristos că e bine, și dacă va veni și va spune că-i bine ceea ce ieri Hristos ne-a spus că-i rău, să știm că *dumnezeul* acela e de fapt diavolul, care poate lua chiar și chip de înger de lumină.

Societatea contemporană se caracterizează și printr-o explozie extraordinară tehnică. Una din aceste cuceriri tehnice este internetul. Ce este internetul: ne e prieten sau dușman?

Și prieten, și dușman. Părintele Ioan Șișmanian făcea o legătură: internet – infernet. Că, într-adevăr, mulți au ajuns în iad din cauza folosirii greșite a internetului. Am o prietenă care a fost părăsită de soțul ei pentru că acesta a ajuns să cadă în păcate trupești cu alte femei pe care le-a cunoscut pe internet.

Se pune problema: nu putea să se ducă și la bordel?

Putea să se ducă și la bordel, sau putea să le găsească prin ziare. Numai că internetul facilitează păcatul. Trebuie să fim sinceri și să ne dăm seama că noi înșine am fi făcut mult mai multe păcate dacă am fi avut mai multe prilejuri. Dumnezeu ne-a ținut în brațele Sale, dar dacă noi am fi avut mai multe ocazii să păcătuim și nu am fi fost cu luare aminte, am fi putut cădea.

Să ne uităm chiar în propria noastră viață, în trecut, să ne gândim de câte ori am fost aproape de păcat și Dumnezeu ne-a ferit. Îmi spunea un prieten: „Am vrut să cad în păcat cu o fată, să-mi pierd fecioria, și exact atunci au venit părinții mei acasă”. Dacă nu veneau părinții acasă, el își pierdea fecioria! Dumnezeu l-a păzit.

Ei bine, dacă începi să intri pe internet și să te joci cu păcatul și virtutea, poți să-ți pierzi sufletul foarte

repede. Eu nu-mi dau seama însă în ce măsură războiul împotriva internetului trebuie să fie un război total, sau în ce măsură putem folosi internetul în bine.

Faptul că există poate chiar milioane de tineri care și-au pierdut sufletul din cauza internetului, dar, în același timp, există mii sau zeci de mii de tineri care s-au apropiat de Ortodoxie datorită internetului, e dificil de apreciat. Atâta vreme cât mari mănăstiri au site-uri cu materiale ortodoxe de care oamenii se folosesc, cred că internetul poate fi folosit și în bine. Câtă vreme există atâtea emisiuni duhovnicești, chiar televiziune ortodoxă pe internet, există cărți de toate felurile ortodoxe pe internet, cred că poate fi folosit în bine. Mi-a pus cineva o întrebare pe e-mail: „De ce vorbiți contra internetului, atâta vreme cât aveți site pe internet?” Am site pe internet, încercând să-i ajut pe alții prin materialele pe care le pun acolo, ale mele sau ale altora.

Deocamdată – nu știu, poate peste zece ani voi vedea altfel lucrurile –, deocamdată cred că e foarte bine să-i ajutăm pe tineri să nu devină sclavii internetului. Să-i ajutăm să deosebească ce e bine și ce e rău.

Am cunoscut cazuri de oameni care la început au folosit internetul în bine și apoi, din curiozitate, au vrut să vadă una-alta, sau, vrând să vadă pagini ortodoxe, le-au apărut tot felul de link-uri spre site-uri pornografice, și curiozitatea i-a biruit și au ajuns să meargă pe calea păcatului. Dar tot așa au fost și alții care, deschizând internetul și obișnuți să vadă site-uri pornografice, într-un moment de frământare sufletească, au vrut să caute și ceva duhovnicesc, și au găsit.

Mi-aș dori sincer să am un răspuns precis, clar, lipsit de orice îndoială privitor la internet, dacă e bine să existe materiale ortodoxe pe internet și dacă nu cumva internetul ar trebui respins total. Nu-mi dau seama încă. Cred totuși că poate fi folosit în bine. Dacă voi înțelege vreodată, dacă voi ajunge vreodată la concluzia că trebuie respins, a doua zi site-ul meu va dispărea de pe internet.

Cum trebuie să-i privim pe homosexuali?

În nici un caz cu dispreț! Între cele mai interesante schimburi de e-mail-uri sunt cele pe care le am cu homosexuali. Pentru că homosexualul din realitate, viu, nu seamănă cu homosexualul din cărți. În sensul că noi îl privim de obicei ca pe un om pătimăș, pe care nu-l interesează Împărăția Cerurilor, care trăiește numai patimile, caută doar plăcerea, și atâta tot. Și e incapabil să iubească o femeie etc.

Corespondând cu homosexuali, am înțeles că mulți dintre ei sunt suflete foarte sensibile. Diavolul chiar a exploatat această sensibilitate. Cunosc homosexuali care s-au lăsat de păcatul acesta și au devenit fii ai Bisericii. Numai că orice păcat mare pe care îl are un om nu poate fi tămăduit fără o grijă, fără un tratament foarte atent din partea unui duhovnic.

Mi-a spus un duhovnic cum a venit la el unul din cei mai cunoscuți lideri homosexuali dintr-o cunoscută mișcare din țara noastră, și părintele l-a certat foarte tare: „Până nu te lași de păcatul acesta, să nu vii aici! N-ai ce sta de vorbă cu mine! Sunt atâtea femei care sunt înnebunite după sex și voi stați și vă consumați energia, bărbații, între voi!” Mie abordarea asta mi s-a părut radical greșită! Nu așa convingi un homosexual să renunțe la păcatul lui, spunându-i că atâtea femei suspină după sex. Adică nu poți substitui un păcat mai mare cu un păcat mai mic. Nu poți să-i propui homosexualului: „Uite, păcătuiește mai întâi cu femeii și apoi o să vezi că și asta e păcat, dacă nu te căsătorești!” și după aia îl vei face creștin.

Nu cred că a fost bine că părintele l-a gonit pe homosexualul respectiv. E adevărat, nu putea să-l spovedească!... Câtă vreme el nu voia să renunțe la păcatul lui, părintele nu putea să-i dea dezlegare de păcate. Dar putea să stea de vorbă cu el și iar să-l primească și iar să-l primească și, dacă ar fi avut răbdare, poate până la urmă l-ar fi câștigat.

E mult mai ușor pentru preoți să refuze cazurile dificile pe care le prezintă homosexualii. Zicea părintele respectiv: „Mi-era și rușine nu cumva să vină vreun credincios care-l cunoștea pe homosexualul respectiv de la televizor și să spună: *Ia uite, părintele stă de vorbă cu homosexualul ăla!*” Ei, și? Cred că era un lucru de mare bucurie pentru om să zică: „Ia uite, homosexualul pe care l-am văzut ieri la televizor stă de vorbă cu părintele și poate vorbește și peste o săptămână și peste două și peste cinci ani. Poate-l văd și spovedindu-se și poate cine știe când o să-l văd și împărtășindu-se”.

Și bucuria credinciosului va fi mare, văzând un mare păcătos apropiindu-se de Biserică! Părintele Porfirie simțea că uneori Dumnezeu urmează să-i trimită „un pește mare”, adică un om cu probleme foarte mari, cu păcate foarte mari, care se putea întoarce și putea urca pe culmile vieții creștine.

Un alt păcat pe care l-aș asocia păcatului necredinței e acela al indiferenței.

Sunt surori! Indiferența e sora mai mică, sora fardată a necredinței. „Eu nu sunt un necredincios. Adică eu nu sunt un dușman al lui Dumnezeu, nu! Eu sunt un om indiferent...” Dar nu indiferență explicită, ci o indiferență la nivelul: „A, mă duc și eu din când în când la biserică, că se spun și lucruri bune acolo, e și ceva adevărat acolo. Nu mă interesează ce, cât e adevăr, eu îmi liniștesc conștiința că cel puțin nu sunt un dușman al Bisericii”.

Ca să fii dușman presupune o luptă serioasă, să fii sigur că Dumnezeu e ceva rău și ai cu ce să te lupți. Chit că această siguranță nu o dă decât diavolul, dar presupune o angajare serioasă faptul de a fi ateu convins. Pe când indiferenții n-au treabă, ei își văd de cozonacul lor, de mașina lor, de serviciul lor, de patimile lor și atâta tot.

Cum am putea ieși din această stare?

Înțelegând că Dumnezeu vrea să ne scoată, că Dumnezeu bate la ușa inimii noastre! Înțelegând că, dacă nu ieșim din această stare, riscăm să murim trăind încă, să fim niște morți pe picioare. Să avem trupurile sănătoase, dar sufletele moarte.

Ce-ți spune procentajul acesta de optzeci și ceva la sută ortodocși?

Că suntem manipulați. Că ni se dă impresia că suntem foarte mulți când, în realitate, suntem foarte puțini. Și asta se va lămuri la prima prigoană prin care va trece Biserica din țara noastră. Cum a fost în prigoana comunistă, câți au rezistat? Au rezistat mulți, dar procentual foarte puțini! Câți episcopi am avut în închisori? N-am avut episcopi în închisori. Am avut preoți? Am avut preoți, și ne bucurăm că Dumnezeu a dat această cunună Bisericii noastre. Prigoană fără clerici în închisori înseamnă o prigoană în care Biserica abia se mai ține pe picioare. Să nu ne lăsăm amăgiți că suntem mulți! Observăm în Occident comunități ortodoxe restrânse ca număr, dar foarte puternice ca viață duhovnicească. Să înțelegem că de fapt suntem puțini și să încercăm să fim cât mai aproape unul de celălalt, să depășim barierele, rigiditățile, judecata: „Eu sunt bun, celălalt nu-i bun!” Sau: „Numai eu și frate-meu și credincioșii din parohia mea sunt buni, ceilalți uite ce rățaciți sunt și ce păcătoși sunt!” Să încercăm să nu ne mai luptăm între noi, ci să luptăm umăr lângă umăr pentru aceeași cauză. Mă refer la unitatea dintre creștinii ortodocși, nu la unitatea interconfesională.

Cum vezi această luptă sau acest scenariu de luptă concertată a mass-media împotriva Bisericii? Se susține că toți ar avea ceva cu noi, toți ar încerca să ne lovească..., un complot din acesta oarecum programat.

E firesc, pentru că Biserica propune oamenilor un mod de viață radical diferit de modelul pe care-l propune mass-media. Omul creștin nu poate suporta să vadă telenovele. Nu poate suporta să vadă cum oamenii își irosc viața trăind departe de Dumnezeu. Chit că apar în telenovele și preoți, personaje care se roagă – asta e un circ de suprafață. Și de asta mass-media înțelege că omul creștin nu va sta niciodată să cumpere produsele destrăbălate ale mass-media. Înțelege că omul creștin, în șapte zile pe săptămână, abia dacă are cinci-șase emisiuni interesante la care să se uite. Și la restul, nu!

Mass-media vrea să aibă cât mai mulți clienți și simte nevoia să lovească în Biserică. Și din păcate îi dăm și noi ocazia să ne lovească cu vârf și îndesat. Dar nu va putea birui, asta-i nădejdea noastră. Că, până la urmă, va birui Hristos, adevărul, iubirea, binele și nu surrogatele cu care ne inundă înțelepciunea acestei lumi! Să ne uităm la ultimul mare circ mediatic: descoperirea mormintelor lui Hristos, al Mariei Magdalena și al copilului lor. Mare conferință de presă la New York, mass-media în erjecție, în sfârșit, s-a dovedit faptul că Biserica ne-a spus basme... James Cameron girează cu numele lui tot spectacolul. Și milioanele de fani ai *Titanicului* intră în priză. Dar, până la urmă, balonul se dezumflă: tocmai descoperitorul mormintelor respective, arheologul Amos Kloner, afirmă clar că documentarul făcut de Discovery e un „fals istoric”... După ce cei de la *National Geographic* au lansat blasfemiile din filmul cu Evanghelia lui Iuda, a venit și rândul celor de la *Discovery* să se autodiscrediteze... Să ne așteptăm însă la înșelări din ce în ce mai perfide...

Să schimbăm subiectul... Uneori, chiar însușirile noastre bune pot deveni cusururi. De pildă, această indiferență față de bani, să spunem, care trece de multe ori în superficialitate, indiferență față de nevoile aproapelui, de lenevie.

Da, pe mine m-a ajutat mult duhovnicul în această problemă. M-a și certat de multe ori că sunt aerian și că nu-mi pun serios problema banilor. Eu mă gândeam: „Important e să trăiești pentru Dumnezeu, să faci aia, aia, aia”, dar nu mă prea gândeam și la pâinea cea de toate zilele. Duhovnicul mi-a spus categoric că din moment ce sunt căsătorit, am copii, n-am dreptul să mai fiu aerian, că e păcat să fiu aerian. Că nu trebuie doar să aștept să trimită Dumnezeu din cer și că trebuie să fac și eu partea mea. Și că dacă eu îmi las familia în seama lui Dumnezeu, fără ca eu însumi să mă îngrijesc de cele ale casei, înseamnă că eu contest faptul că Dumnezeu mi-a dat posibilitatea de a mă ocupa de casă.

E adevărat, toate vin de la Dumnezeu: hrana, mâncarea, îmbrăcămintea, dar dacă noi stăm și nu facem nimic și așteptăm să ni le trimită Dumnezeu, greșim, și o să ajungem mâine-poimâine să cerșim în stradă.

E o falsă credință aceasta că noi doar stăm și ne rugăm și Dumnezeu ni le trimite pe toate. Nu! Noi muncim, transpirăm, obosim, facem efort și atunci Dumnezeu, văzând nevoița noastră, ne va da ceea ce ne este de trebuință.

Și când nu ne dă, să ne întrebăm sincer unde am greșit? Ce se întâmplă de Dumnezeu nu ne dă? Oare nu cumva noi trăim încă în păcat? Oare nu cumva conștiința noastră e apăsată de cine știe ce răni pe care nu vrem să le descoperim în fața duhovnicului? Ce se întâmplă?

Ori de câte ori avem o încercare mare, Dumnezeu vrea să ne vorbească. Noi însă ne-am învățat să privim la televizor calamități de tot felul și să ne lamentăm fără să ne întrebăm de ce s-a întâmplat calamitatea cutare. Încercăm să pierdem mesajul pe care vrea să ni-l trimită Dumnezeu prin orice încercare.

A venit uraganul Katrina. Păi da, dar de ce a venit? Pentru că New Orleans trăia în păcate de tot felul, acolo aveau loc anual festivalul *Decadența sudică*, festivalul homosexualilor și alte manifestări destrăbălate. Pentru asta, Dumnezeu a trimis uraganul! Clar, simplu și la obiect! Că asta n-o să spună mass-media, e partea a doua, dar au spus-o și o spun atâția preoți care ne învață ca-n orice încercare serioasă din viața noastră să căutăm să înțelegem mesajul lui Dumnezeu.

Revenind la excesele acestea, cei care le au să fie sinceri cu ei înșiși și să înțeleagă că, dacă nu renunță la ele, mai devreme sau mai târziu vor regreta. Dacă nu încercăm să avem o raportare firească la viața de zi cu zi, vom ajunge într-un mare impas.

Ortodoxia nu înseamnă doar a primi o învățătură adevărată despre Dumnezeu. Ortodoxia implică și o ortopraxie, o dreaptă lucrare. Să știi cum să lucrezi creștinește, trăind virtutea în încercările vieții de zi cu zi.

Am discutat de păcatele lumii contemporane. Să vedem care ar fi și virtuțile acestei lumi, că trebuie să aibă și părțile ei bune, lăsate de Dumnezeu între noi. Adică poate chiar faptul că încă există Ortodoxia în felul în care mai există, că lumea măcar o tolerează, dacă n-a ajuns la stadiul acela extrem de...

... de prigoană sângeroasă?

Da. Poate că și acest fapt e o... virtute a lumii acesteia prăpăstioase, îndreptate spre neantizare.

Nu știu dacă putem spune că asta e o virtute a lumii, că încă n-a sufocat Ortodoxia. Dacă ar fi putut, ar fi sufocat-o. Dumnezeu a ținut Biserica Sa și o va ține până la sfârșitul veacurilor și nici puterile iadului nu o vor putea birui.

Dacă putem vorbi totuși de o virtute a oamenilor, am impresia că aceasta constă în faptul că s-au saturat de o ofertă religioasă artificială. Faptul că în Occident Ortodoxia începe să câștige teren și că din ce în ce mai multe comunități, chiar comunități protestante, trec la Ortodoxie cu tot cu pastorii lor, arată că oamenii s-au saturat de o ofertă spirituală fără acoperire. Au înțeles de ce e putregai în protestantism, de ce e putregai în catolicism și vor altceva. Un altceva pe care Ortodoxia poate să-l ofere.

Ce oferă Ortodoxia sufletului rănit al tânărului de astăzi?

În primul rând îl ajută pe tânăr să fie sincer și să-și dea seama că e rănit, pentru că cei mai mulți tineri refuză să se vadă pe ei înșiși așa cum sunt, preferă să-și pună tot felul de măști, care de care mai artificiale, pentru că le e teamă să se confrunte cu realitatea. Ortodoxia îl ajută pe tânăr să înțeleagă: „Da, sufletul meu e rănit de păcat, dar Ortodoxia îmi dă leacul”. Ortodoxia nu arată cu degetul și nu face victime de dragul de a face victime.

Ortodoxia ne ajută să înțelegem că suntem bolnavi tocmai pentru a ne vindeca! Ortodoxia vrea să ne dea leacul de care au nevoie sufletele noastre. Dar, ca să putem primi medicamentul, trebuie să înțelegem că suntem bolnavi.

E o problemă foarte, foarte fină! Mândria noastră nu prea acceptă așa ceva. Noi ne-am învățat să căutăm să fim cei mai buni, cei mai deștepți, cei mai frumoși, cei mai sexy, cei mai cool, cei mai, cei mai, cei mai... și nu ne convine să *nu* fim în top permanent!... Nu ne convine să recunoaștem că păcatul și-a făcut loc în sufletele noastre, că facem de multe ori lucrarea diavolului prin păcatele în care trăim.

Biserica ni-L dă pe Hristos și e efectiv ca în povești!... Eu dau mărturie despre asta ca unul care am trecut și prin yoga și prin desfrâu, grămadă! Nu îmi dau seama cum a putut Hristos să Se apropie de sufletul meu și să mă curățească, astfel încât, atunci când m-am căsătorit, mi s-a părut că soția mea e prima femeie de care m-am apropiat în viața mea și că m-am căsătorit fecior. Asta e senzația pe care mi-a dat-o Biserica! Chiar în mod special, la Taina Cununiei, înainte ca părintele să ne pună verighetele, când ne-a făcut cruce cu ele, am simțit de parcă s-ar fi întâmplat ceva și la nivel fizic și psihic!... A avut loc o schimbare foarte profundă, greu de descris, am înțeles că Hristos m-a făcut un alt om.

Asta face Ortodoxia, indiferent ce bube ai, te vindecă. *Vrei?* – asta e întrebarea.

S-a tot spus și se repetă că Ortodoxia e o religie prin excelență a iubirii.

Se repetă, dar de cele mai multe ori de către oameni care, din păcate, nu iubesc! Se repetă de către oameni care repetă asta ca niște casetofoane, ca niște reportofoane, îmbătrânite și plictisite și neconvingătoare. Adică noi credem că, dacă repetăm cu triumfalism că *Ortodoxia e religia iubirii*, am făcut ceva. N-am făcut nimic! Dimpotrivă, am dat o anti-mărturie.

Fie că alții repetă sau nu, sau fie că alții chiar neagă acest fapt, Ortodoxia este o religie a iubirii.

Este.

Să mutăm puțin accentul de la modul acesta general de iubire al Ortodoxiei la modul practic al primei iubiri dintre doi tineri. La modul acesta omenesc de a se iubi. Cum trebuie să fie prima iubire a unui tânăr? Sau putem vorbi de prima, a doua, a treia... de un lanț de iubiri?

Cred că putem vorbi. Un părinte, destul de cunoscut în țara noastră, povestea odată cum fiul său l-a întrebat: „Tată, ce-i cu numele atâtor fete pe pomelnicul pe care-l spui dimineața și seara la rugăciune?” Părintele i-a spus că, alături de alte rude și cunoscuți, pomenește și pe prietenele pe care le-a avut până să se căsătorească. Sunt prietene pe care le pomenește în continuare. Unii au râs, auzindu-l pe părinte dând această explicație, dar eu m-am bucurat. Faptul că părintele a avut multe prietene arată că a știut să aibă atâtea prietenii curate! Pentru că n-ar fi pomenit la rugăciune numele unor fete care i-ar fi produs tulburare, frământare, amintiri triste sau ceva de genul ăsta.

Dimpotrivă, părintele a ieșit victorios din fiecare prietenie. Cum a simțit că una nu e fata potrivită pentru a întemeia o familie cu ea, s-au despărțit frumos. Cum au fost prieteni, așa s-au și despărțit. E adevărat că despărțirile nu sunt glorioase, au o pecete a tristeții, dar mai bine să întrerupi o relație tristă, decât să o păstrezi din lenea de a nu o rupe.

Prima iubire... E dificil să spui care e prima iubire. Forțând puțin cuvântul, aș spune că de prima fată m-am îndrăgostit înainte să am zece ani... Așteptam luni întregi s-o revăd – era o fată din Israel, cu care mă vedeam foarte, foarte rar, și mă tot uitam la pozele ei... Țineam foarte mult la ea! Pentru mine, iubirea pentru tineri e definită ca starea în care ți-e dor de celălalt și aștepti ore, zile, săptămâni să fii cu celălalt și să te bucuri de celălalt.

Totuși, deși am avut segmente foarte năvalnice în tinerețea mea, și la mare și la munte și-n toate

locurile astea mai ispititoare, totuși știu că prima iubire adevărată a fost față de soția mea. De asta m-am și căsătorit cu ea. Pentru că prietene am mai avut. Fete care să țină la mine am mai avut, fete care să vrea să se mărite cu mine au mai fost. Dar soția mea a fost prima care m-a înconjurat cu atâta dragoste, încât m-a năucit, asta e cuvântul! Și în momentul în care am simțit dragostea ei, tot ce a fost înainte pur și simplu a pălit.

Aceasta a fost, de fapt, prima iubire.

Da, deși până s-o cunosc pe soția mea, judecam lucrurile altfel. Dar mi se pare că pur și simplu am fost handicapat, confundând iubirile de dinainte cu iubirea adevărată. Pe care am cunoscut-o abia în povestea de iubire cu soția mea, poveste care crește de atâția ani.

E o poveste continuă?

Nu, e poveste care a avut și are uneori poticnirile ei, momentele ei de cumpănă, dar astfel de momente sunt depășite repede și mergem înainte și încă mergem cu fruntea sus.

Poate exista prietenie fără iubire?

Nu. Depinde ce înțelegem prin prietenie și ce înțelegem prin iubire. Acum e foarte dificil ce e prietenia dacă nu e susținută de iubire. Înseamnă că e susținută de un interes material precis și nu mai e prietenie! Poate exista iubire fără patimă? Da! Asta e altceva, dacă asta voiai să întrebi.

Dar poate exista iubire fără prietenie?

Nici asta nu poate să existe. Sau, există doar în măsura în care iubirea e pătimașă, e carnală și nu e o iubire curată. Iubirea curată implică prietenia și prietenia implică iubirea.

Poate fi cazul acela al relației duhovnic - ucenic, când duhovnicul îl iubește foarte mult pe ucenic, dar nu lasă segmentul acesta al prieteniei să se vadă.

Dar prietenia există chiar dacă nu se manifestă. Duhovnicul mi-e și prieten. Chiar dacă nu îl consider prieten, dar mi-e cel mai bun prieten.

Acel verset scripturistic, potrivit căruia iubirea iartă totul, uită totul, acoperă totul – acest „totul” include și păcatul?

Pentru omul de azi, da. Trebuie lămurit însă că există două moduri de a acoperi păcatul. Unul e comportamentul soției pe care soțul a înșelat-o și care, în loc să divorțeze, îl rabdă, îl iartă și nădăjduiește că el își va schimba viața, și altul e al amantei care îl iartă pe partenerul ei că a înșelat-o cu altă amantă și îi acoperă păcatul numai pentru a stăruia amândoi în păcat.

Există două moduri de a acoperi păcatul, repet. Cel de al doilea e lucrare drăcească! Să nu se creadă că am un hobby pentru cuvântul acesta: drac, drăcesc, diavolesc, dar trăim într-o lume care efectiv ignoră lucrarea puterilor întunericului, care nu sunt deloc puțin prezente în viața noastră, fie că ne dăm sau nu seama.

Mulți dintre tineri sunt, din păcate, în situația de a avea decepții foarte dure ca urmare a primei iubiri. Cum ne comportăm în astfel de situații?

M-a întrebat pe messenger un tânăr, un puști cred că era: „De ce suferim din dragoste?” Și i-am răspuns: „E un lucru bun că suferim din dragoste, pentru că asta arată că am iubit mult, că iubirea care nu suferă după despărțire înseamnă că a fost iubire infirmă”. Suferim tocmai pentru că iubim. Iubirea presupune un risc: riscul de a suferi. Cine nu-și asumă acest risc de teama de a nu pierde, nu iubește!

Ce ne facem când aceste decepții intră într-un circuit din acesta închis, într-un șir de decepții?

Asta se întâmplă în mod firesc cu cei care au pornit pe calea păcatului. O fată, după ce și-a pierdut fecioria, o să se dăruiască trupește mult mai ușor următorului ei prieten, și mai ușor celui de al treilea, și tot așa. Pornind prietenii în care unirea trupească are un rol important, aceste prietenii nu pot decât să eșueze. Și fata respectivă merge într-un cerc închis. Nu poate ieși de acolo decât dacă aleargă la Hristos.

Dumnezeu ne decepționează vreodată?

Da, când suntem fraieri! Pentru că nu înțelegem că ne vrea binele. Eu îmi decepționez copiii de multe ori, pentru că nu le dau lucruri care le-ar face rău. Dar cu toate astea, peste o jumătate de oră, tot ei mă iau în brațe. Și uită că i-am decepționat și, când or să crească, vor înțelege de ce i-am decepționat. Or să înțeleagă de ce nu i-am lăsat să mănânce iaurt după ce au băut suc de portocale, or să înțeleagă de ce nu i-am lăsat să se joace cu o oglindă cu care se puteau tăia, or să înțeleagă multe lucruri.

Numai la modul ăsta ne decepționează Dumnezeu! Dar, după ce or să treacă anii, o să înțelegem că de fapt decepțiile alea s-au datorat exclusiv nepriceperii noastre de a înțelege lucrarea lui Dumnezeu. Dacă însă ni se întipărește foarte bine în suflet că Dumnezeu ne iubește și vrea mântuirea noastră și binele nostru, lucrul acesta ne va ajuta foarte mult.

Eu, când am încercări în care mi se pare că Dumnezeu face ceva împotriva mea, stau și mă frământ să înțeleg, totuși: unde greșesc? Știu că Dumnezeu nu poate greși. De multe ori îmi dau seama unde greșesc, alteori nu-mi dau seama pe loc. Îmi dau seama abia după luni sau chiar ani de zile.

Pentru mulți tineri, iubirea e sinonimă cu a face dragoste. De ce Dumnezeu nu ne lasă să facem dragoste, dacă iubim?

Tocmai că ne lasă. Că dacă nu ne-ar lăsa, n-am face. Dumnezeu îngăduie să facem dragoste. Am fost la un liceu, la o întâlnire pe care am avut-o cu tinerii. Mă întrebă un elev: „De ce nu vrea Dumnezeu ca un om care iubește, un tânăr care iubește să facă dragoste cu fata pe care o iubește? De ce e Dumnezeu împotriva?” Și i-am spus că Dumnezeu nu e împotriva. Tânărul s-a mirat foarte tare și i-am zis: „Vino în față să facem ceva. Uite, hai să facem trei sute de flotări”. El a rămas șocat. N-a vrut să vină. Stătea într-una din ultimele bănci. Zic: „Hai, vino încoace, să facem trei sute de flotări”. „Nu, că nu pot să fac atâtea, nu vreau să vin”. „De ce?” „Păi nu pot să fac trei sute de flotări”. Zic: „Uite, tot așa tu nu poți să faci nici dragoste”. „De ce?” – m-a întrebat. Zic: „Dar trei sute de flotări de ce nu poți să faci?” „Că nu sunt antrenat”. I-am spus: „Tot așa e și cu dragostea: nu poți s-o faci fără să fii antrenat”.

Ca să faci dragoste, trebuie să treci prin acest antrenament anterior căsătoriei. În momentul în care te-ai căsătorit, Dumnezeu a binecuvântat antrenamentul pe care l-ai făcut, de a iubi curat și frumos, și atunci poți să faci cu adevărat dragoste, și nu sex, cum ai face dacă n-ai avea experiența aceasta a iubirii. Tânărul a fost puțin șocat de modul cum am pus problema, dar așa stau lucrurile.

Dumnezeu n-are nimic împotriva ca oamenii să facă dragoste, dar să facă dragoste și nu sex. Să facă dragoste, adică modul în care-și manifestă iubirea prin trup să-i ajute ca dragostea lor să nu se termine o dată cu viața aceasta trecătoare, ci să meargă spre veșnicie.

Cei mai mulți tineri care trăiesc în păcat spun că nu fac sex, că fac dragoste, și sunt iritați când le spui că iubirea lor nu e curată etc. Dar exact aceiași tineri, peste cinci ani de zile, peste zece ani, văd lucrurile altfel.

De unde știu asta? Din scrisorile pe care mi le scriu cei care acum zece ani au avut 19 ani, 20 de ani, 27 de ani. Și din scrisorile lor văd încă și încă o dată că ceea ce făceau ei atunci nu era dragoste, deși făceau din tot sufletul, deși era beton de beton, extraordinar de senzational, de nespus. Dar povestea lor s-a dezumflat, s-a fâșâit și n-a mai rămas nimic din marea dăruire.

Totuși, ce ne facem cu tinerii care ne spun că nu pot renunța la sex?

Avem două posibilități: ori preoții îi lasă să trăiască în continuare în păcat și-i împărtășesc cu Sfintele Taine, chipurile, ca să nu-i piardă, așa cum se întâmplă în unele parohii în Occident, unde tinerii rămân cu sufletele bolnave și mor cu sufletele bolnave, sau încercăm să-i ajutăm să înțeleagă că dacă nu vor renunța

la păcat nu se vor putea uni cu Hristos.

E adevărat că fiecare duhovnic are iscusința sa și modul său de a vindeca o boală. E foarte important însă ca tinerii să înțeleagă că, deși li se pare că nu pot scăpa de patima respectivă, totuși, vor scăpa, și, dacă se luptă din toate puterile, Dumnezeu îi va ajuta să scape cât mai repede. Pentru că nu se luptă doar tânărul cu patima sa, Dumnezeu îl întărește pe tânăr să biruie patima respectivă.

Sunt unii tineri care vor să scape de o patimă, se luptă, se spovedesc, iar cad, iar se ridică, iar se spovedesc, iar cad, și tot așa. Ei bine, până la urmă cineva va birui: omul întărit de Dumnezeu sau diavolul. Și dacă omul luptă sincer, după o mie de căderi, poate se va ridica și va birui pentru totdeauna.

Cum își dă seama tânărul că iubește cu adevărat și că iubirea lui e ceea ce vrea Dumnezeu să fie?

Foarte greu, pentru că omul judecă numai prin experiențele pe care le-a avut până în momentul respectiv. Un tânăr trăiește cu prietena lui în păcat, dar nu-și dă seama că lucrul respectiv e păcat; mulți tineri mi-au scris pur și simplu șocați de faptul că în cărțile mele despre sexualitate am scris că e păcat să faci dragoste înainte de nuntă, e păcat să faci sex înainte de nuntă. Oricum, și limbajul are o deficiență în problema asta. Nici nu știu cum să mă exprim, pentru că dacă zic: „E păcat să faci dragoste înainte de nuntă”, înseamnă că e posibil să faci dragoste înainte de nuntă; dacă spui: „E păcat să faci sex înainte de nuntă”, se presupune că după nuntă poți să faci sex. Când soții ar trebui să facă doar dragoste – chestie diferită de făcutul de sex. Chiar dacă poziția e aceeași...

În momentul în care tânărul îl cunoaște pe Hristos, în momentul în care tânărul cunoaște dragostea lui Hristos, în momentul în care tânărul îi iubește pe Hristos, pe Maica Domnului, pe sfinți, în momentul în care tânărul iubește o fată, își poate da seama dacă dragostea pentru fata respectivă îl îndepărtează sau nu de Dumnezeu.

Dacă îl apropie de Dumnezeu, e bine, dacă îl îndepărtează de Dumnezeu, e rău! Există însă și stări de înșelare, în care tânărul are impresia că-l apropie de Dumnezeu chiar faptul că trăiește în păcat cu prietena lui.

E loc de patimă într-o relație de iubire?

Este, este. Pentru că diavolul înțelege că până la urmă iubirea, iubirea de Dumnezeu, iubirea de aproapele, iubirea de mamă, de prietenă au ceva comun. Și diavolul e împotriva omului care iubește curat. Diavolul vrea să răstălmăcească orice iubire, vrea să deturneze orice iubire și s-o amestece cu patima.

Așa cum și iubirea mamei pentru copilul ei poate să devină dragoste pățimașă, egoistă, cu atât mai mult dragostea unui prieten pentru prietena lui poate să devină pățimașă.

Tinerii nu trebuie să se sperie de faptul că apare patima într-o iubire. Trebuie să se sperie dacă nu se luptă cu ea. Dacă-i stau împotriva și-i rezistă, vor primi cunună de la Dumnezeu.

Câtă acoperire mai au cuvintele „Te iubesc!” în ziua de astăzi?

Nu știu. Nu știu. Mai ales că au ajuns uneori să fie un preț pentru a dobândi mai repede o fată în pat. Dacă tânărul spune parola *te iubesc*, fata devine foarte receptivă la propunerile lui erotice și ajung să facă sex. Nu știu câți oameni spun cu adevărat *te iubesc*. E foarte greu să spui așa ceva fără să minți astăzi. Din păcate, ni se fură și acest cuvânt frumos. Până și această exprimare sinceră ni se fură.

Cum se arată, cum se exprimă iubirea?

E foarte greu de spus. Eu, cel puțin, mă simt deficient la capitolul arătării iubirii. După atâția ani de căsnicie, îmi dau seama că i-am arătat soției mele foarte puțin din dragostea pe care i-o port.

Odată ștergeam geamurile și era să cad de la etaj. Și m-am speriat și m-am gândit: „Ce-aș fi spus în cădere?” Primul gând a fost că ar fi trebuit să zic o rugăciune, dar cu vocea să-i strig tare soției: *Te iubesc!* Adică ultimele cuvinte pe care aș fi vrut să le audă soția mea de la mine ar fi fost *Te iubesc!*

Pentru că totuși noi, atunci când iubim pe cineva, oricât ne-am strădui, nu putem să-i arătăm cu adevărat cât de mult îl iubim. Eu recunosc că aștept Împărăția Cerurilor și pentru că acolo poți să-ți arăți dragostea așa cum e! Acolo oamenii se vor iubi foarte curat, foarte frumos, foarte intens și n-or să fie și

acolo probleme de comunicare a sentimentelor.

Cum arătăm celuilalt că-l iubim?... Trebuie trasată o linie între cum arătăm asta înainte de căsătorie și cum o arătăm după căsătorie. Până la căsătorie trebuie să avem foarte mare grijă să nu lăsăm patima desfrâului sau alte patimi să ne murdărească povestea de dragoste – evident, și după căsătorie trebuie să veghem asupra acestui lucru –, dar înainte de căsătorie trebuie să fim foarte atenți, pentru că o strângere de mână poate să ceară mai mult, de la un luat de mână ajungi la un luat în brațe, la un sărut, două săruturi, trei săruturi și până la urmă în pat.

Trebuie ca tinerii care vor să se mântuiască să înțeleagă că trebuie să țină cu dinții de curăția dragostei lor. Să aibă grijă de iubirea lor ca de o floare. Să-și arate dragostea astfel încât să nu ofilească dragostea respectivă.

Cum se falsifică iubirea?

Prin patimă, cel mai simplu. Când faci o mixtură: 30% iubire, 15% sex, 20% minciună, vezi ce mai pui și ai făcut un hiveci... care nu poate mulțumi sufletul.

Cum ne manifestăm în acest negoț: feciorie – despărțire?

Adică: te culci cu mine sau te părăsesc?

Da.

Multe fete acceptă acest târg și după aia regretă. Nu știu, sincer, dacă cinci sau zece la sută din fete sunt mulțumite că au acceptat târgul acesta. Pe loc, da, majoritatea se declară fericite, cel puțin la început, când li se pare că s-a sudat prietenia lor. Să fim realiști, într-adevăr, unirea trupeză dintre un tânăr și o tânără sudează, într-un fel, relația respectivă. Dar o sudează într-un mod artificial, superficial. Ceea ce a sudat se dărâma la prima vecină mai senzuală care apare la scara cealaltă a blocului și prietenul o lasă pe față instantaneu, lăsându-se vrăjit de aspectul fizic al vecinei.

Ceea ce sudează sexul, între doi tineri care nu s-au căsătorit, nu e iubirea. Ei își sudează într-un mod banal dependența unuia de celălalt. Fata, după ce s-a culcat cu prietenul ei, va fi mult mai dependentă de el. El, după ce s-a culcat cu ea, va fi dependent de ea până se va sătura, până va găsi ceva mai atrăgător. Deși vedem cum în ziua de astăzi multe fete se masculinizează și ajung ele să-i părăsească pe prietenii lor, pentru că n-au fost destul de capabili de performanțe erotice.

Următorul pas într-o astfel de situație e dezamăgirea. Ce ne facem când ne aflăm în acest impas?

Unii se dau cu capul de pereți, își taie venele, se aruncă sub tramvaie... Oferta pe care ți-o propune diavolul e foarte mare, numai că trebuie ignorată. Trebuie să ținem seama de oferta pe care ne-o dă Dumnezeu. Dumnezeu vrea ca tu să depășești încercarea respectivă cu fruntea sus. Dumnezeu vrea să te mângâie, să-ți dea putere să mergi mai departe.

Oamenii sunt disperați tocmai pentru că nu știu să alerge la Dumnezeu, Care să-i ajute în momentele respective. E trist dacă te-a părăsit persoana pe care o iubești. Mai ales dacă tu ai avut încredere în ea, mai ales dacă tu ai investit sufletește în această relație – dacă putem folosi această formulă: *a investi sufletește*; eu nu-s de acord cu formula *a investi în iubire*, pentru că dragostea nu e o afacere în care să investești, dragostea e o poveste în care te dăruie.

Asceții spun că trupul e stricăcios, că frumusețea omenească e deșertăciune. Au ceva asceții cu trupul nostru? Suntem noi vinovați dacă ne lasă Dumnezeu frumoși, plăcuți la vedere?

Două probleme diferite: una, că trupul e stricăcios, și să-mi arate mie cineva un trup nesticăcios, pentru că toate trupurile când mor devin stricăcioase, numai unii sfinți lasă moaște întregi și neputrezite, cum e Sfântul Ioan Rusul sau Sfântul Spiridon al Trinitundeii, dar trupurile oamenilor sunt stricăcioase, gata, când mor, îi mănâncă viermii, s-au dus.

Asceții nu mint când spun că trupul e stricăcios și iarăși nu mint când spun că frumusețea e trecătoare.

Că blonda sau șatena sau bruneta cu ochii albaștri, verzi sau căprui, cât se poate de dotată astăzi, peste șaiszeci de ani ea va fi o babă care de-abia își târăște picioarele, pe culoarele spitalelor.

Da, numai că de la aceste afirmații până la a desconsidera trupul...

De aici până la a avea o atitudine negativă față de trup, e un drum foarte lung. Din păcate, în Biserică s-a infiltrat într-un anumit fel curentul acesta gnostic, în care sufletul e în trup ca și cum s-ar afla într-o închisoare. Ideea aceasta este eretică, este străină adevărului. Trupul pentru creștini nu este închisoare, Dumnezeu a făcut sufletul și trupul și trupurile noastre vor învia. Ce înseamnă asta? Că o să fim în vecii vecilor într-o închisoare; la limită, asta ar însemna. Că, dacă trupul e închisoare, învierea morților, învierea trupurilor o să fie un eveniment dezastruos pentru noi: Dumnezeu ne predestinează să fim în cătușe în veșnicie. Trebuie însă să înțelegem că frumusețea trupească ne e dăruită de Dumnezeu, și fiecare om are frumusețea sa...

Din păcate, trupul, în modul în care este valorificat astăzi, e prezentat exclusiv ca o unealtă de satisfacere a poftelor trupești. Părintele Filothei Faros spunea că revista *Playboy* a mutat frunzele lui Adam și ale Evei mult mai sus, le-a pus deasupra feței, și că nu mai contează deloc cum arată celălalt, contează doar în ce măsură poate să ne satisfacă sexual. E foarte trist. Mie mi se pare că modul în care e prezentat trupul în oferta contemporană nu face altceva decât să sufoce sufletul. Adică înveți să folosești trupul într-un mod care nu te va împlini.

E foarte dificil pentru tânărul creștin să știe să păstreze o anumită măsură în modul în care se îmbracă, în modul în care se aranjează. N-a spus nimeni că fetele creștine nu trebuie să se pieptene, n-a spus nimeni că tinerii creștini trebuie să arate hidos.

Un părinte aghiorit spunea că nu era de acord cu un ucenic de-al său, care era atât de râvnitor pentru Hristos, încât nici măcar nu-și lăsa soția să meargă la coafor. Nu cred că, impunându-le celor de lângă noi cum să trăiască, îi vom schimba. Trebuie să-i ajutăm să-L iubească pe Hristos, să înțeleagă viața creștină și ei înșiși să renunțe la ce e de renunțat.

Sărutul e de post?

Depinde: dacă săruți lemn sau plastic, da, e de post. Dacă săruți gura celuilalt, nu cred că e amară și nici acră. De obicei, de cele mai multe ori, e de frupt, e de dulce. Pe mine chiar mă șochează. Eu am sărutat destule fete până să mă căsătoresc, o sărut pe soția mea, căsătorit fiind, și pur și simplu îmi dau seama că nu seamănă sărutul de dinainte de căsătorie cu sărutul de după căsătorie. Mi se pare la propriu că buzele soției sunt atât de dulci, încât mi se pare că până să mă căsătoresc n-am sărutat pe nimeni, niciodată. Deși și înainte, cât am trăit departe de biserică, sărutul mi se părea o chestie extraordinară.

Nu știu dacă e o soluție să le impună preoții tinerilor: *Nu vă sărutați, nu vă sărutați!*, că ei oricum or să se sărute. Cred că rolul preoților este de a-i ajuta pe tineri să înțeleagă că sărutul e o treaptă spre a ajunge la unirea trupească. E un fel de poartă a păcatului.

Că unii reușesc – foarte puțini – să se sărute și să nu cadă în curvie, e problema lor! Dar cei mai mulți, chiar dacă nu cad în păcat cu trupul, cad în păcat cu sufletul și tot păcătuiesc. Și dragostea lor s-a murdărit. Că o dragoste nu se murdărește neapărat doar abia când cei doi au ajuns în pat. Se murdărește și dacă unul din cei doi e obsedat de sex. Chiar dacă nu reușește să facă păcatul cu trupul, dar îl face cu gândul. Prima treaptă a păcatului este în gând, în minte. Cred că cei care vor avea puterea să se lupte pentru a avea o prietenie curată se vor bucura ani și ani și ani de ea.

În registrul acelorași gesturi: e păcat sau nu îmbrățișarea?

Depinde și cum iei o față în brațe. Dacă o iei ca s-o stârnești prin mângâierile anexe, e clar că e ceva rău. Dacă poți s-o iei în brațe curat... asta e discutabil. Nu pot să dau un răspuns standard. Pentru că sunt unii care au trupurile – așa e organismul lor – mai cumiți, mai liniștite și pot lua o față în brațe fără să se tulbure, sunt alții care numai au luat-o de mână și s-au întinat. Cunosc cazuri de tineri care numai au atins o față pe mână și hormonii și-au spus cuvântul. Dar astfel de cazuri sunt rare, să nu generalizăm.

Cât de creștinești sunt anticoncepționalele folosite de tineri pentru a nu ajunge la sarcini nedorite?

Cele mai multe anticoncepționale sunt avortive. Cât de creștin e un anticoncepțional care ucide un copil? Răspunsul e ușor de dat: e anticreștin! Crima e crimă! Anticoncepționalele post-contact sunt, evident, avortive. Steriletul e avortiv, nu periodic, ci accidental, dar este avortiv. Chiar și anticoncepționalele obișnuite, despre care se spune că împiedică ovulația, au și ele rată de eșec și fetele pot ajunge la sarcini nedorite, care sunt eliminate fără ca mama să-și fi dat seama că a fost însărcinată. Astea sunt din păcate lucruri pe care le recunosc foarte puțini medici, cei mai mulți preferând să susțină că anticoncepționalele reușesc împiedicarea ovulației și, implicit, apariția unui embrion. Dacă după așa-zisa revoluție în România au avut loc 16 milioane de avorturi obișnuite, oare cine ar putea număra avorturile datorate steriletului sau pilulei de a doua zi, sau a celor obișnuite? Numai Dumnezeu știe...

Cât privește cât de creștin e prezervativul – vorbesc despre tinerii care trăiesc în păcat înainte de a se căsători –, răspunsul e clar: *Nu e creștin*. Dacă ar fi fost creștin, l-ar fi recomandat Biserica! În ce măsură e mai bine să păcătuiești cu sau fără prezervativ, Biserica iarăși nu vine să spună: „Măi, fraților, voi păcătuți așa, pentru că-i mai mic păcatul vostru dacă vă protejați, sau mai mare păcatul acesta dacă o faceți natural!...” Biserica spune un NU hotărât păcatului. Acum, mai există o altă perspectivă din care putem privi problema. Dacă un tânăr nu crede în Dumnezeu, nu merge la biserică sau merge accidental, dar el trăiește oricum în păcat cu prietena lui și știe că, dacă o lasă însărcinată, o va pune să avorteze și are de ales între a o lăsa însărcinată sau a n-o lăsa însărcinată, protejându-se cu prezervativ, în măsura în care până și prezervativul are rată de eșec de până la 30% (depinde de firmele producătoare, dar toate prezervativele au o rată de eșecuri), și în măsura în care înțelege foarte precis că nici prezervativul nu-i poate oferi o protecție sigură – între a se culca cu prietena lui și a o lăsa însărcinată și a se culca cu prietena lui și a n-o lăsa însărcinată, cred că, decât să facă două păcate, e preferabil să facă unul singur. Mai ales că avortul nu numai că distruge pruncul respectiv, dar o distruge și pe femeie, foarte puternic. Cele mai multe femei rămân marcate din cauza avortului. Crima îl marchează și pe tânărul care a fost de acord cu crima, chiar dacă muștrările de conștiință apar în timp, nu pe loc.

Înțeleg demersul foarte hotărât al unor preoți care spun că sub nici o formă tinerii nu trebuie să folosească prezervative, și sunt de acord că n-ar trebui să folosească, dar asta poți s-o spui unor tineri care duc o viață curată și să le explici că, stând departe de păcat, implicit vor sta departe și de anticoncepționale. Dar dacă te adresezi unor tineri care oricum păcătuiesc și sub nici o formă nu vor să renunțe...

Strategia pașilor mărunți?

Exact! Cred că de fiecare dată trebuie ajutat tânărul să facă cel mai mare pas pe care-l poate face. Totuși, ceea ce observ eu este că prin consilierea psihologică de prin școli și licee, prin educația sexuală în care prezervativul stă la loc de cinste, rezultatul acestei educații nu este scăderea desfrâului în rândul tinerilor. Dimpotrivă, desfrâul crește, numărul avorturilor crește, din păcate. Adică educația *pro prezervativ* dă rezultate nedorite. Mi se pare că trebuie să lepădăm această fățarnicie de a afirma că tinerii sunt educați serios de campaniile de educație sexuală din instituțiile de învățământ...

Și nu e mai mic păcatul curviei dacă te protejezi. Păcatul curviei rămâne păcatul curviei! Poți să pui zece prezervative, păcatul același a rămas. Diferența e că nu ucizi prunci.

Am văzut că aceste prietenii nebinecuvântate de Biserică duc de cele mai multe ori la dezamăgiri, duc la tot felul de drame. Cum ne vindecăm de una din aceste drame, și anume frica de a iubi?

Având răbdare. În primul rând, lăsându-ne iubiți. Cred că cel mai tare te învață să iubești iubirea pe care o primești. După ce m-am căsătorit, mulți prieteni mi-au spus că m-am schimbat în bine. Nu știu cum eram înainte, dar cert e că dragostea pe care mi-a purtat-o soția mea m-a ajutat foarte mult. Mie lipsindu-mi dragostea mamei de la aproape 14 ani, am suferit foarte mult și am căutat iubirea mult de tot, chiar dacă n-am găsit-o, pentru că o căutam greșit. În momentul în care te simți iubit de Maica Domnului, de sfinți, simți că sfinții veghează asupra vieții tale. Când știi că Hristos te iubește și că vrea binele tău, în momentul ăla ieși puțin din carapacea în care ai stat atâta timp și începi să iubești.

Ce șanse are un tânăr care a păcătuțit de nenumărate ori cu prietena...

Ei, n-au păcătuit chiar de nenumărate ori! Păcătuiesc de multe ori, dar nici chiar de nenumărate ori!

... și care vrea să se apropie de Biserică? Ce șanse are să fie reprimat în sânul Bisericii?

Sută la sută! Totul este să vrea să fie primit. Să înțeleagă că Biserica nu poate să accepte păcatul. Biserica nu poate să închidă ochii și să pactizeze tacit cu păcatul. Dacă a intrat în Biserică, trebuie să lupte cu păcatul.

E foarte important să găsească un duhovnic iscusit, un duhovnic potrivit sufletului lui, un duhovnic față de care să-și deschidă sufletul. E extraordinar de importantă prima spovedanie. Dacă ratezi prima spovedanie, greu, greu îți este să înțelegi ce ai pierdut!

Dar se poate recupera, nu-i nimic. Sunt unii care după ce trei luni, șase luni, un an de zile s-au spovedit superficial, până la urmă, citind *Îndreptarul de spovedanie*, își dau seama că au greșit și se spovedesc cum trebuie și pun început bun. Biserica e un spațiu foarte mobil în care, dacă ai greșit, te ridici, pac! Te pui pe picioare! E simplu, totul e să crezi că Hristos vrea să te pui pe picioare.

Care e soluția finală pe care o oferă Biserica unei prietenii, unei iubiri?

Iubiți-vă mai mult decât vă iubiți acum, când sunteți gata să mergeți pe calea păcatului. Tinerii sunt crispați de faptul că ei înțeleg că Biserica îi obligă să se iubească mai puțin. „Biserica nu ne lasă să facem sex, deci ne cere să ne iubim mai puțin”. Nu, nu! Biserica vă cere să vă iubiți și mai mult! Și dacă vă iubiți mai mult, o să aveți puterea să nu faceți sex. Și dacă vă iubiți mai mult, dragostea voastră o să fie mai trainică și mai frumoasă. Și o să vedeți că există și bucurii de alt fel, nu numai cele de pe plajă și din alte locuri similare...

Care e expresia acestei împliniri a iubirii?

Care e?! Familia, în mod firesc. Familia. Eu nu mă dumiresc, după atâția ani de căsnicie – și o să spun asta până or să se plictisească cei care mă ascultă –, nu-mi vine să cred cât de frumoasă poate să fie familia, nu-mi vine să cred că nu numai că dragostea s-a sudat, ci cât de frumos a înflorit, cât de frumos împlinește sufletul! Adevărata iubire dintre un tânăr și o tânără culminează cu căsătoria, doar cu căsătoria. Și nu cu căsătorii de probă sau cu cine știe ce relații trecătoare. Căsătoria înseamnă începutul unei noi vieți. Căsătoria înseamnă că cei doi au hotărât să pășească împreună pe un drum al împlinirii iubirii. Al iubirii fără sfârșit.

VIAȚA DE FAMILIE

O întrebare de longevivă actualitate: ce este familia?

O minune, o comoară sau un rahat. Depinde de cine o privește, de ce experiențe a avut, de ce se ntreabă și de ce vrea să răspundă. Nu știu ce voi spune peste 50 de ani, dar o să fiu la fel de fan al familiei. Chiar mă gândeam să scriu *Cartea Nunții*, mi se părea că e poate mai corect să scriu *Cartea Nunții – Cum să-mi întemeiez o familie*, abia pe la 80 de ani. Însă m-am gândit că decât să aștept cincizeci de ani ca să dau mărturie despre frumusețea familiei, e de preferat să scriu acum, să-i folosesc pe tinerii de astăzi. Și, într-adevăr, foarte, foarte mulți tineri mi-au scris că sunt de acord cu cele spuse de mine despre faptul că familia e o mare minune, e o cale pe care ne cheamă Hristos să ne întregim, să ne înfrumusețăm și să ne sporim iubirea.

De ce avem nevoie de Hristos în această relație? Ce aduce în plus Hristos, în familie?

Aduce fericirea unei iubiri veșnice. O bătrânețe între doi oameni care se iubesc, dar știu că după moarte nu-i așteaptă nimic, nu poate să fie o bătrânețe frumoasă! Ar fi o bătrânețe frumoasă doar convențional, doar din reflex. Pentru că ar trebui să se lupte cu disperare cu ideea că la un moment dat dragostea lor se va sfârși. Pe când Hristos vine și transfigurează iubirea și o așază în veșnicie.

Această mare iubire de care spui se manifestă prin gesturile mărunte și în lucrurile de zi cu zi. Care sunt aceste bucurii „casnice”, micile-mari bucurii ale familiei?

După ce m-am căsătorit, zi de zi vedeam cum soția se scâldea în ochii mei și lucrul acesta a produs în mine o schimbare profundă. Pe măsură ce anii au trecut și au apărut și greutatea, și copiii, și una și alta, chiar dacă ne-am scâldat mai puțin unul în ochii celuilalt, dragostea a sporit ca profunzime. Chiar dacă nu mai avem aceeași libertate de a fi tot timpul unul cu celălalt, cum aveam înainte, bucuria că ești lângă omul iubit e de nespus în cuvinte. Cuvintele sunt efectiv sărace să descrie frumusețea iubirii.

Când am scris un articol despre iubire, în cartea mea *Despre iubire și păcat*, am încercat să descriu iubirea. Și n-am putut. Și atunci am făcut o paralelă cu cuvântul Sfântului Apostol Pavel, că „... dacă mi-aș da și trupul să fie ars, dar dragoste nu am, nimic nu sunt”. Și asta e valabil și în familie! Dacă n-ai dragoste, chiar dacă trăiești până la 50 de ani fără să-l înșeli, fără să-l minți, și te porți de nota zece, dar dacă dragoste nu ai, nimic nu ești! Până la urmă dragostea e motorul vieții de familie.

De unde vin necazurile în familie?

Din două surse: de la diavol, care vrea distrugerea familiei, și de la Dumnezeu, Care vrea ca familia să fie o cale de dobândire a Împărăției Cerurilor, să fie o luptă pentru care primești cununa. Viața de familie nu e o viață roz, în care soții se tot sărută, se tot admiră până la sfârșit și își înalță osanale unul altuia, nu! E și o viață de cruce. Asta nu pune familia într-o umbră. Ci, dimpotrivă, arată că familia e un prilej de a dobândi un premiu extraordinar de important: veșnicia alături de persoana pe care o iubești.

Au loc certurile în familia creștină?

Au loc certurile în mănăstire? Au! E bine, e normal? Nu, nu e normal! Au loc certurile în familia creștină? Au! E bine? E normal? Nu! Dar au. Au, pentru că suntem neputincioși. Dar fiecare încearcă să se schimbe... Până la urmă, e un prilej de a pune din nou început bun și mântuirii, și poveștii de iubire dintre cei doi.

Un element mult abordat în toate segmentele, fie ele religioase sau laice: soacra. Cum e văzută soacra din perspectivă creștină, în familia creștină?

În familia necreștină – fac o mică paranteză – știu că soacra ideală e bună când e ca berea, adică rece și pe masă. În viziune creștină, soacra e un suflet care trebuie să se mântuiască. Și ca să se mântuiască

soacra, trebuie să lași foarte mult de la tine, trebuie să rabzi, trebuie să înghiți uneori mult.

Nu atâta cât să-i dai soacrei voie să se bage în viața de familie. Sunt unele soacre care, nefiind fericite de viața pe care au dus-o, încearcă să-și retrăiască viața, manipulând viața cuplului tânăr.

Deci, te și ajută să te mântuiești. Vrea, cu tot dinadinsul, să te tragă și pe tine spre Rai... Chiar dacă, pentru asta, trebuie să guști și puțin „iad”, pe pământ...

Într-un fel, da, dar trebuie să știi și să-i răspunzi. Cu smerenie, dar cu fermitate, uneori! Acum, să fim sinceri, până la urmă soacra e ironizată în atâtea bancuri... Cred totuși că unul din motivele pentru care soacra e pusă la colț se datorează faptului că generația tânără are ceva contestatar.... În ultima sută de ani s-a acutizat schimbarea de mentalitate.

Generația veche a avut foarte mari conflicte cu generația tânără, și soacra, femeia, mama care-și iubește copilul sau fata, și vrea binele copilului, a simțit mai mult nevoia să se implice în viața tinerei familii. Nu din răutate! Cred că, la origine, a fost în multe cazuri bunăvoință. Mama a vrut ca familia băiatului ei, familia fetei ei să fie ferită de problemele cu care ea s-a confruntat. Însă cuplul tânăr, de multe ori, depășind anumite bariere morale, călcând anumite tabu-uri, s-a simțit cenzurat de prezența soacrei, și a încercat să o dea la o parte.

Eu cred că într-o familie creștină rolul soacrei este extraordinar de important! Acolo unde soacra a avut o viață întreagă cu Hristos, atât soțul, cât și soția vor să se folosească de experiența ei. Înțeleg că rugăciunile ei, rugăciunile soacrei, ca și ale socrului, contează foarte mult pentru binele familiei. Sfaturile soacrei, ca și ale socrului, contează foarte mult! Repet, din perspectivă creștină se schimbă până și raportul soacră – noră, soacră – ginere. Când însă soacra e creștină de rit pisălog, bună să dea cu gura doar ca să critice și să exaspereze, sau când soacra e necredincioasă și încearcă să le impună tinerilor un mod de viață handicapat, atunci se schimbă kalimera, cum zic unii. *Kali mera* înseamnă în greacă zi bună, e salutul *Bună ziua*. Când soacra e agasantă, *kali mera* devine *kaki mera*, adică zi rea...

Într-o familie creștină pot veni ispitele de genul acestea, de a se înșela unul pe celălalt?

Întrebarea e ridicolă. Pot pătrunde, câtă vreme se știe că pătrund. Aa..., dacă vorbim de familie creștină... Ce înseamnă, adică până în clipa în care a păcătuit, tânărul, omul, era creștin, și în clipa în care a păcătuit a devenit brusc necreștin?

Trebuie să fim realiști și să înțelegem că familia e supusă unor presiuni foarte, foarte puternice. Cred că mileniul trei e mileniul distrugerii familiei. Secolul XXI, ce să vorbim de mileniul trei, secolul XXI e secolul distrugerii familiei, nu doar prin presiunile pe care le vor face cuplurile de homosexuali, care vor adopta copii și care vor impune un mod de raportare la valorile tradiționale radical diferit...

Cred că vom asista la creșterea numărului de divorțuri, la creșterea numărului copiilor din flori. Și familia creștină va fi automat supusă unor lovituri mai puternice. Cred că o soție creștină, în clipa în care e înșelată, are de ales între a răbda – gândindu-se că e mai bine pentru familie, și trece cu vederea căderile soțului – sau a divorța, sau a răbda, dându-i soțului ocazia să se schimbe.

În primul caz, în care acceptă tăcută greșelile soțului, ea greșește. În al doilea caz, în care divorțează, arată că iubirea pe care i-a purtat-o soțului a fost de suprafață, pentru că, dacă l-ar fi iubit cu adevărat, i-ar fi dat șansa să se schimbe.

În cel de al treilea caz, în care ea-l rabdă, e dificil de precizat până unde să rabde femeia. Să tacă, să rabde, să rabde, să rabde, și... pe urmă, soțul e în stare să vină cu amanta acasă, să se culce cu amanta acasă, și... situații de genul acesta.

În situațiile limită trebuie cerut sfatul duhovnicului. El e cel în măsură să spună: *femeie, faci așa, sau așa...*, fără să impună, să o sfătuiască pe soție. Există însă cazuri în care femeia și-a iertat bărbatul care a înșelat-o o dată, de două ori, de trei ori și până la urmă bărbatul și-a înțeles greșeala și și-a schimbat viața și a devenit un soț exemplar, și n-au mai contat căderile de la început.

Nu trebuie vorbit însă doar de căderile bărbatului. În egală măsură, greșește și femeia! Nu doar soțul își înșală soția, ci și soția își înșală soțul. Chiar dacă, în principiu, femeia fiind nu doar soție, ci și mamă, veghează altfel la liniștea și pacea căminului, totuși sunt atâtea soții care-și înșală soții.

Cred că unul din motivele pentru care soțiile ajung să-și înșele soții e pentru că nu au fost în stare să depășească tensiunile care apar în mod firesc în cuplu, care apar în mod firesc și în pat. Dacă în loc să ai

curajul de a înfrunța o problemă, te dai bătut și te predai fără să lupti, mai târziu vei regreta.

Ce părere ai despre cea de-a doua căsătorie?

Unii oameni au trecut printr-un divorț, L-au descoperit pe Dumnezeu după ce au divorțat, sau au fost părăsiți de partenerul de căsătorie tocmai pentru că L-au descoperit pe Dumnezeu, și nu simt că ar putea trăi o viață întreagă singuri. Și atunci se gândesc să-și întemeieze o familie creștină. Nu vreau acum să vorbim aici despre cei care au divorțat fiind iubitori de cine știe ce patimi și se vor recăsători căutând satisfacerea aceluiași patimi. Cei care se gândesc să se recăsătorească – și spun asta nu pentru că am citit foarte mult pe această temă, ci pentru că am corespondat cu oameni aflați în situația aceasta – au de ales între a înțelege că Hristos vrea să-i ajute să aibă parte de o căsătorie frumoasă sau au de ales varianta „mă căsătoresc cu oricine, numai să nu îmi petrec viața în singurătate”.

Cei mai mulți dintre cei care au ajuns la a doua căsătorie sunt oameni care atunci când s-au căsătorit prima oară nu și-au pus problema unirii în Hristos. Sunt oameni care prima oară au ajuns în fața altarului din reflex, pentru că le-a plăcut fetelor să îmbrace rochia de mireasă, albă, și bărbaților că le-a plăcut spectacolul religios și, mai ales, bairamul care urmează, din păcate.

După ce L-ai descoperit pe Dumnezeu și te-ai unit cu un suflet pentru a rămâne cu el până la sfârșitul vieții și pentru a merge împreună în Împărăția Cerurilor, după ce ai avut parte de astfel de experiențe, este foarte puțin probabil să divorțezi și să te recăsătorești. Repet: cele mai multe divorțuri au loc tocmai pentru că oamenii nu s-au căsătorit pentru a merge împreună spre Rai. Scopul căsătoriei a fost oricare altul, în afară de dobândirea Raiului.

Cred însă că Dumnezeu e bun și iubitor și iertător dacă omul vrea să-și schimbe viața. Și mi se pare că greșesc mult cei care sunt gata să se căsătorească cu oricine, doar pentru că sunt la a doua căsătorie și trebuie să aibă niște exigențe foarte banale. Cred că dacă au greșit o dată și au eșuat o dată în prima poveste de familie, a doua oară trebuie să fie mult mai atenți și să nu se joace cu focul.

În Taina Sfintei Cununii, de multe ori, de foarte multe ori mi se pare că obsedant ni se amintește sau ni se propune nașterea de prunci, ca o condiție fundamentală a căsătoriei. Cum stăm atunci cu căsătoria albă? În ce măsură acele binecuvântări se răsfrâng și într-o căsătorie albă?

Există două moduri în care putem privi căsătoria albă. Dacă ne raportăm strict la înțelepciunea acestei lumi, n-are nici un rost căsătoria albă, dacă tinerii s-au căsătorit, au făcut-o ca să se iubească și trupește - să facă dragoste... În *Viețile Sfinților* putem citi însă despre cupluri de tineri care s-au căsătorit și au mers pe calea căsătoriei albe, adică au ales să-și păstreze fecioria și Dumnezeu i-a răsplătit cu harul Său. Au fost și alții care, chiar dacă și-au pierdut fecioria înainte de căsătorie, în cine știe ce situații, în clipa în care s-au căsătorit, s-au înțeles să pornească pe această cale a înfrânării.

O astfel de cale este extrem de riscantă. De obicei se gândesc la căsătorie albă tinerii care n-au chemare spre monahism, nu vor să aibă o căsătorie normală, cu copii, pentru că le e teamă de greutate și se gândesc la căsătoria albă ca la o eschivare. Căsătoria albă ca eschivare e clar un eșec! Căsătoria albă, în cazul în care are la bază dorința reală de a trăi alături de Dumnezeu și alături de persoana pe care o iubești, e un lucru înalt despre care nu mă pricep să vorbesc.

Una dintre binecuvântările familiei, poate cea mai mare binecuvântare, sunt copiii. Sunt ei mai privilegiați din punct de vedere al percepției asupra acestui segment în familia creștină, decât în altă familie?

Da, pentru că în familia necreștină, părintele iubitor de patimi e, în mod implicit, un om mai egoist, și de asta preferă să scape de copii pentru a se distra în fel și chip. Să fim serioși, generația tânără de astăzi a crescut mai mult cu bunici și cu baby-sitter decât cu părinți.

Părintele creștin știe că trebuie să-și sacrifice timp pentru copii. Nu numai ca să-i ducă duminica la biserică și să stea dimineața și seara cu ei la rugăciune și să le spună povești. Părintele creștin stă cu ei nu numai la teme, cum stau și ceilalți.

Părintele creștin încearcă să-i ofere copilului creștin mult mai mult decât părintele necreștin, un spațiu al dragostei. În familia necreștină, ce-i acasă e și la școală, copilul se află și în lume și acasă în același

mediu fără Hristos.

În familia creștină lucrurile stau altfel. Mama și tata înțeleg că dacă nu-i vor da copilului liniștea sufletească, dacă nu-l vor ajuta să aibă o viață duhovnicească încă de la o vârstă fragedă, el va fi nimicit de patimile care se ridică la orizont.

Vorbește-ne puțin despre căsătoria preoților. Trebuie să fie altfel pregătită decât căsătoria celorlalți dintre noi?

În măsura în care preotul trebuie să fie model pentru turma sa, și viața de familie a unui preot va trebui să fie model pentru întreaga parohie. Canoanele spun că tânărul care vrea să devină preot trebuie să fie fecior, tânăra care vrea să devină preoteasă să fie fecioară, chiar dacă astăzi au loc hirotonii ale tinerilor care au făcut anumite păcate, ale tinerilor care s-au căsătorit cu fete care și-au pierdut fecioria înainte de căsătorie...

... la alții, nu la noi! La alții...

Adică?

Nu, la noi, nu se întâmplă în Ortodoxia românească astfel de cazuri...

De ce?

Pentru că noi nu avem probleme de genul acesta...

Înțeleg ironia... Noi nu le mai considerăm probleme. La noi a devenit obicei! Totuși, chiar dacă există astfel de situații, în momentul în care a primit haina preoțească, tânărul trebuie să înțeleagă că viața lui și a soției va fi schimbată radical.

Din păcate, tineri care s-au căsătorit la repezeală, fără să se gândească foarte serios înainte, cu fete care nu duc o viață morală deosebită, în clipa în care au îmbrățișat haina preoției și trebuie să ducă o viață de nevoință și de rugăciune mai serioasă, ajung la conflicte foarte serioase, care se sfârșesc uneori în mod trist, prin divorțuri.

Există frământări și tensiuni între preot și preoteasă chiar și când soțul duce o viață de sfințenie, sau când soția duce o viață de sfințenie, dar cu ajutorul duhovnicului sunt depășite. Totuși, am auzit un caz foarte trist, un duhovnic care spovedea până târziu în noapte, era un duhovnic foarte bun, dar soția nu-l înțelegea, soția credea că părintele o înșală și soția a murit de inimă rea, de supărare, deși părintele nu o înșelase niciodată.

Ce e iubirea trupească în familie? Se consumă ea vreodată?

Dacă n-ai grijă de ea, s-ar putea să se consume! Mi-aduc aminte cum bunica mea se lăuda cum ei, la o vârstă ... avansată, bătrâni, au făcut dragoste, și pentru ea era un lucru extraordinar!... Pe mine m-a mirat să spună asta o bătrânică, motiv de mândrie... Pentru ea însemna foarte mult faptul că bunicul a iubit-o și la 70 de ani, sau cât a avut înainte să moară. Asta în condițiile în care bunicul meu a fost surd, a chinuit-o foarte, foarte tare pe bunica, s-a purtat foarte, foarte urât cu ea! Îi era frică de faptul că e înșelat, deși bunica nu-l înșela, dar asta era frământarea lui de bătrân bolnav, în fine... Nu îi dau ca exemplu, bunicul era chiar ateu înrăit...

Cred că soții creștini sunt cei mai potenți soți, pentru faptul că știu să-și protejeze sexualitatea, nu s-o irosească. Sunt soții care știu valoarea postului, iar postul regenerează trupurile.

Sunt soți care, spre bătrânețe, renunță la iubire trupească nu pentru că nu mai pot, ci pentru că au ajuns la o altă măsură, mai înaltă a dragostei. Atunci dragostea trupească crește și se transfigurează...

Așa înțeleg eu viața de familie creștină. În familia creștină iubirea trupească se împuținează numai atunci când e ucisă mai întâi iubirea sufletească dintre soți și, dacă ai ucis cauza, iubirea, atunci ucizi și manifestarea: iubirea trupească.

De ce e privită cu dispreț viața intimă a familiei creștine?

E un canon care-i osândește pe cei care disprețuiesc unirea trupească a soților. Noi ne-am învățat să vedem sfințenia numai la cei care au ales să meargă în mănăstiri, în posturi neîntrerupte, și nu înțelegem că de fapt soțul care își iubește soția, care își crește copiii în dreapta credință, care face eforturi mari ca să nu le lipsească nimic copiilor și să fie pace și liniște în casă, soțul acesta se sfințește chiar dacă face dragoste cu soția lui. Nu e nimic rău în asta!... Avem o imagine deformată asupra unirii trupești a familiei, din păcate. Generația aceasta mai tânără de preoți a reușit puțin să fie mai realistă, într-un fel, și să aibă o viziune mai echilibrată asupra frumuseții unirii trupești, despre care, de exemplu, Sfântul Ioan Damaschin spunea că este medicament. Câți duhovnici de la mănăstirile de astăzi le spun creștinilor că unirea trupească cu soțiile lor este medicament? Foarte puțini! Vrând să fim selectivi, cenzurăm în mod inconștient chiar scrierile Sfinților Părinți...

Hristos nu ne lasă, am văzut, să facem sex înainte de căsătorie...

Ba ne lasă, dar nu e de acord cu faptul că facem! Că, dacă nu ne-ar lăsa, n-am putea face, ne-am îmbolnăvi, am muri pe loc.

Atunci, de unde să știe tânărul cum să facă dragoste după căsătorie? De unde învață el lucrurile acestea?

Grea întrebare! Grea întrebare!... Din păcate, mulți învață să facă dragoste uitându-se la tot felul de filme, sau citind cărți, manuale de sexologie, care-i învață să facă sex, nu-i învață să facă dragoste. Și-i învață să reducă iubirea trupească, să aprecieze iubirea trupească după numărul orgasmelor sau gradul de excitație la care se ajunge.

Cred că un rol foarte important ar trebui să-l aibă nașii, la căsătorie, care să le spună tinerilor: *Uite, așa, așa...* Sunt anumite lucruri intime, care totuși trebuie comunicate. În cercuri foarte restrânse... Cred că un rol important îl are duhovnicul.

Din păcate consultarea cu manualul de sexologie sau vizionarea diferitelor filme nu face altceva decât să prezinte o față deformată a iubirii trupești, un aspect pe care pe bună dreptate îl contestă părinții din mănăstiri.

Fiindcă se discută foarte puțin aceste lucruri, multe familii creștine au nelămuriri privind aceste aspecte: când e permis să faci dragoste, când nu e permis, dacă ai voie în post, sau când ai voie în post...

...mai ales că zece duhovnici spun zece lucruri diferite. Hai, poate nu zece, dar cinci duhovnici pot zice lucruri diferite.

Cum destrucurăm aceste aspecte?

Observăm că unii soți nu țin postul rânduit de Biserică, sau îl țin eventual numai de mâncare, cât privește dragostea trupească, nu. Îmi scriu multe femei care sunt tiranizate de bărbații lor, care nu le lasă liniștite nici în post. Ba unele chiar ajung pentru asta la divorț!

Și sunt puțin șocate femeile cărora le răspund: „Câtă vreme soții vor și în post să facă dragoste cu voi, pentru că sunt slabi în credință, n-aveți dreptul să-i lipsiți de dragostea voastră trupească, pentru că-i obligați să meargă la alte femei, sau să se masturbeze, sau să facă cine știe ce lucruri mai nepotrivite”.

Câtă vreme soțul e necredincios, nu încerca să-l forțezi să țină o nevoință peste măsura lui. Nu fi de acord cu perversiunile, da! Nu fi de acord să faci avorturi, da! Nu fi de acord să folosești anticoncepționale, care te duc la avort, da! Dar dacă tu îi pui o povară prea mare, el va ceda și, după un an, doi, trei, cinci, vei rămâne singură și-ți vei crește copiii singură.

Cred însă că frumusețea postului poate fi descoperită încetul cu încetul. În primul rând, ea poate fi, de fapt trebuie să fie descoperită în familia creștină, în care amândoi soții vor să se mântuiască. În familia în care doar unul din soți e creștin, foarte greu se va reuși asta! Măcar prima săptămână și ultima din Postul Paștelui și al Crăciunului să accepte să nu se atingă de soția lui. Sau soția necreștină să nu se atingă de

soțul creștin în zilele acela. Repet, acolo e nevoie de foarte multă delicatețe!

Deși nu e ușor pentru nici un cuplu creștin să țină posturile, eu dau mărturie din viața mea de familie, de aproape nouă ani, că posturile ajută foarte mult. Nu mă laud că eu le-aș fi ținut cum trebuie, nu vreau să fiu lupul moralist. Să dăm lămurirea cea mai banală: câtă vreme mănânci în fiecare zi același fel de mâncare, până la urmă te sature. Tot așa și cu unirea trupească: dacă ai parte de ea în fiecare zi, riști să o banalizezi. Nu doar riști, ci chiar o banalizezi!... Pe de altă parte, nu cred că sunt oameni capabili să facă în fiecare zi dragoste, ani de zile, dar să facă dragoste, nu sex. Am o prietenă care vreo trei ani de zile a făcut dragoste nebunește cu soțul ei, tot timpul; când veneau de la serviciu, se iubeau, se tot iubeau; după trei ani au divorțat. Bruscu.

Eu nu cred că omul poate în fiecare zi să fie capabil să spună cu zdrobire de inimă și cu o trăire deosebită același acatist sau același paraclis. Uneori avem o stare de uscăciune la rugăciune. Ei, uscăciunea asta apare și în unirea trupească a soților! Nu poate să fie tot timpul de nota zece.

De obicei, când trec prin momente din acestea de uscăciune, să zicem așa, unii preferă să alerge la vecine, la colege de serviciu, la secretare, pentru a ajunge din nou pe culmile plăcerii. Dar scopul nu e să fii pe culmile plăcerii sexuale, ci scopul e să dobândești, să cunoști adevărata iubire! Există impasuri și în unirea trupească a soților, dar momentele astea sunt depășite cu răbdare.

Posturile ajută foarte, foarte mult! Se știe că de obicei bărbatul se înfrânează mai greu în această direcție... Cred însă că dacă el e mai tentat să calce un post și femeia nu-l lasă, nu-l lasă, nu-l lasă – bărbatul se află în primejdia de a călca strâmb.

Și cred că e mai de folos ca, atunci când bărbatul se află la limita răbdării și a rezistenței, femeia totuși să accepte să facă dragoste cu el, fiind o greșeală mai mică să facă dragoste cu el în post, decât... să îl trimită indirect la o amantă.

Acum, lucrurile sunt foarte, foarte delicate. De asta nici nu există canoane foarte precise care să spună clar că soții să nu facă dragoste în zilele de cutare și cutare. Nu există canoane foarte precise! Sunt unii părinți duhovnici care susțin că e bine ca soții să facă dragoste numai marțea și joia, și că dacă fac în celelalte zile este păcat. Or, a le impune tuturor cuplurilor un astfel de regim, înseamnă a nu ține seama că ei au încă dinți de lapte în ceea ce privește viața duhovnicească. E mai greu decât dacă i-ai cere unui om obișnuit să țină trei zile de post negru pe săptămână.

Pentru că cei mai mulți soți care ajung la scaunul de spovedanie sau cei mai mulți oameni care ajung la scaunul de spovedanie înainte de căsătorie, ajung pentru că s-au săturat de viața de compromis, minciună și păcat și vor să pună început bun mântuirii.

Și a le pune unora un jug greu de purtat înseamnă a-i rupe pur și simplu de Biserică. Încearcă un post, încearcă două, văd că n-au reușit și pe urmă părăsesc Biserica.

Cred că la acest capitol e nevoie de o anumită îngăduință din partea preoților, scopul fiind mântuirea celor doi, nu a le băga în cap că e păcat să calce posturile.

Cum vezi problema aceasta a calendarului, în cazul unirii trupești?

E absolut irelevant cum o văd eu, contează cum o văd duhovnicii! Duhovnicii mari, din mănăstiri, sunt împotriva, cei mai mulți duhovnici căsătoriți sunt de acord. Am întâlnit nu demult, ieșind din Sfântul Munte Athos, un pelerin care l-a cunoscut și pe părintele Paisie. După ce făcuse repede patru sau cinci copii, tânăra lui soție începuse să aibă probleme psihice și relația lor de familie de-abia, de-abia se mai ținea. De ce? Pentru că au venit copiii unul după altul, fără nici un repaus, și încercarea a fost prea grea pentru femeie. Greșeala nu a fost că a făcut mulți copii, nici că i-a făcut repede, ci că nu se pregătise cum trebuie pentru un asemenea examen. Am auzit multe cazuri de femei care au fost distruse pur și simplu de un copil în plus! Ba chiar știu cazul unei preotese care l-a blestemat pe episcopul care i-a zis să nu se păzească, și a rămas însărcinată cu al șaselea copil... Poate că e cam dur acest exemplu, dar preotul nu trebuie să repete mecanic rețete, trebuie să țină seama și de nivelul duhovnicesc al familiilor pe care le călăuzește.

Cred că în ziua de azi a face un copil nu înseamnă doar a se uni bărbatul cu femeia, ci înseamnă, înainte de asta, a vrea să mai facă un copil, în sensul că dacă vine un copil nedorit, el va crește lipsit de dragostea părinților, va crește într-o stare de tensiune și... Nu vreau să fiu înțeles greșit! Există copii nedoriti care s-au mântuit... Totuși, cei mai mulți copii nedoriti nu ajung să vadă lumina zilei. Am fost la o maternitate, la secția de ginecologie, și am vorbit cu femei care stăteau la rând să avorteze. Unele din

ele spuneau că după ce avortează se vor spovedi... Oare nu era mai bine ca ele să nu rămână însărcinate decât să avorteze? Știu, problema nu ar trebui să se pună între a alege între un păcat mic și unul mare, ci între păcat și virtute...

E foarte important ce spune duhovnicul în astfel de situații! Pentru că sunt soți care țin calendarul pentru că sunt egoiști, se gândesc numai la ei, să-și ia și casă, și mașină, mașina să și-o schimbe cu una mai bună, s-o schimbe cu una mai mare, și tot amână să facă copii, tot amână să facă copii, și pe urmă ajung la 40-45 de ani și nasc copii handicapați sau cine știe ce se întâmplă.

În același timp, sunt unii care, după un anumit număr de copii, simt că nu mai rezistă, simt că sunt la limita puterilor și a răbdării și atunci, în unele cazuri, duhovnicii sunt îngăduitori și-i lasă să folosească această metodă a calendarului care, de altfel, este cea mai nesigură metodă contraceptivă. Un părinte profesor le spunea studenților săi: „Am patru copii, și când l-am făcut pe fiecare foloseam cu soția metoda calendarului, dar n-a ținut...”

Oricum, metoda calendarului implică o formă de post destul de dură, și cei mai în măsură să se pronunțe în această privință sunt duhovnicii.

Atâta că duhovnicii mari din mănăstiri, care sunt contra, sunt contra și în predici, și la scaunul de spovedanie, și în scris, iar cei care sunt pro calendar preferă să-și manifeste această opțiune numai în scaunul de spovedanie. Normal ar fi ca ce-i în gușă să fie și-n căpușă; ce crezi, asta să și mărturisești cu voce tare, fără frică! Vorbeam cu unul din cei mai cunoscuți duhovnici din Moldova despre viața de familie și mi-a spus: „Eu am familii de creștini sporțiți în viața duhovnicească, creștini care au copii și nu mai vor să facă, și care au rezolvat problema sexualității simplu. Fac dragoste o dată sau de două ori pe lună, într-o anumită perioadă”. „În ce perioadă, părinte?”, am întrebat eu, fiind convins că se referea la perioada nefertilă. „Știi și tu, de ce trebuie să spun eu...” Și asta pentru că țineam în mână un reportofon care înregistra...

Cum vezi problema anticoncepționalelor în căsătorie?

Există două categorii mari de anticoncepționale: cele avortive și cele neavortive. Cele avortive, care duc la uciderea pruncului – pilulele post-contact, steriletul, și chiar pilulele obișnuite, considerate neavortive, dar care au o anumită rază de eșec, aceste metode care implică într-o măsură mai mică sau mai mare avortul – nu pot fi acceptate... E clar că Biserica nu poate fi de acord cu crima, că o Biserică îngăduitoare față de crimă ar fi anti-Biserică! Cât privește metodele anticoncepționale care nu implică avortul, sunt două cunoscute: calendarul și prezervativul. Biserica nu e de acord cu transformarea sexualității într-un mijloc de satisfacere a poftelor trușesti.

Însă pe cei care sunt pe primele trepte ale vieții duhovnicești, mulți duhovnici îi îngăduie să folosească aceste mijloace anticoncepționale, care nu implică avortul, pentru a nu-i pierde. Sunt credincioși cu dinți de lapte, sunt la început, și atunci duhovnicii îngăduie, un an, cinci ani, zece ani.

Important ce e? Să-l ajute pe ucenic să crească în viața duhovnicească și să înțeleagă că trebuie să scape de toate formele de păcat. Încet-încet, pe măsură ce se maturizează, duhovnicul îi arată: „Uite, și asta e greșit, și asta e greșit, și asta e greșit”. Mi se pare totuși ciudat că sunt atâția duhovnici împotriva calendarului, dar nu sunt în aceeași măsură împotriva clevetirii, nu sunt împotriva judecării, nu sunt împotriva răutății. Și pun prima barieră: „Dacă nu renunțați la calendar, nu vă spovedesc”. Omul pleacă la alt duhovnic și poate acolo e lăsat și cu sterilet... Știi cazuri precise...

În același timp sunt alții care nu renunță la păcate cum ar fi răutatea, judecata, invidia, gelozia, și pe aceștia aceiași duhovnici aspri îi spovedesc fără probleme. Mi se pare neechilibrată o astfel de atitudine! Nu cred că folosirea calendarului e cel mai mare păcat care apare în viața soților și mi se pare prezentat într-un mod exagerat. *Gata, nu țin calendarul, asta înseamnă că sunt creștin bun.* Dar sunt unii care nu țin calendarul, nu folosesc anticoncepționale, dar nu se iubesc, se urăsc, și viața în casă e un iad. Asta e soluția? Mă îndoiesc!

Ce părere ai despre masturbare, are vreun rol în viața cuplului?

Teoretic, ar trebui să nu aibă nici un rol. Practic, vedem, statisticile arată că unii oameni căsătoriți se masturbează. Masturbarea în viața de familie e un eșec! Arată că bărbatul și femeia nu înțeleg trupul, nu cunosc trupul și rostul trupului. Ei se cred mai deștepți decât Dumnezeu, Care a creat trupul, și nu înțeleg

că Dumnezeu a lăsat ca și bărbatul și femeia să ajungă la împlinire prin actul trupesc firesc, fără masturbare. Chit că ei ajung la concluzia greșită că dacă se masturbează reciproc ajung la cine știe ce formă de manifestare a dragostei. Soții care înainte de a se căsători au avut un trecut sexual foarte variat și care erau obișnuiți cu masturbarea, în momentul în care s-au căsătorit, vor constata că nu dispăre de la sine această patimă. Trebuie să se lupte foarte serios pentru a scăpa de ea! Dacă nu, va putea această buturugă mică să răstoarne carul mare al căsniciei.

Pentru că omul care se masturbează e un om egoist, e un om iubitor de plăceri grosiere, și în cele din urmă va da mai multă importanță acestor plăceri grosiere decât iubirii față de celălalt.

Ce loc ocupă perversiunile sexuale în viața de familie?

E trist că unii duhovnici nu discută cu ucenicii lor și probleme legate de sexualitate. A venit o femeie la părintele Arsenie Papacioc, s-a spovedit că ea ani de zile n-a făcut nici un copil și, intrând în detalii *tehnice*, părintele i-a explicat că nu era normal să facă sex anal... Ea, săraca femeie, s-a măritat fecioară, fără să știe de fel cum trebuie să facă dragoste cu soțul ei și ani de zile ea și-a păstrat fecioria fizică, făcând sex anal. Și în mod firesc nu a rămas însărcinată.

Acuma nu trebuie ca orice preot să devină specialist în sexologie. Dar, în ceea ce privește problemele mari – masturbare, perversiuni, anticoncepționale –, duhovnicul trebuie să prezinte punctul de vedere creștin.

Cred că, deși perversiunile sunt tratate în revistele pentru tineri, și în revistele obișnuite, chiar în programele Radio-TV, chiar dacă sunt tratate cu dezinvoltură, ca și cele mai firești lucruri, perversiunile ajungând să fie un fel nelipsit în meniul erotic al familiilor secolului XXI, oamenii Bisericii trebuie să precizeze totuși că o astfel de dragoste virusată nu are cum să nu eșueze. Dragostea manifestată prin perversiuni nu e o dragoste care să țină. E potrivnică dragostei care biruiește moartea.

O părere despre frigiditate...

Nu mă voi întinde prea mult la această întrebare. Țin totuși să răspund că, în mare, există două categorii de persoane credincioase care au această problemă: cele care au dus o luptă foarte puternică cu patima desfrâului și, omorând patima, și-au omorât și orice fel de sensibilitate fizică, și chiar după ce s-au căsătorit n-au fost în stare să recupereze în mod firesc raportarea la trup, și persoanele care, din cauza experienței sexuale prea vaste, sau femeia după cine știe câte avorturi, ajung să nu mai simtă nici un fel de atracție sexuală și s-o facă în mod mecanic, roboțește.

Cred că frigiditatea trebuie privită ca o problemă foarte serioasă și amândoi trebuie să se lupte pentru depășirea ei. Soțul care e sănătos la acest capitol trebuie să aibă foarte multă răbdare și înțelegere pentru a-l lăsa pe celălalt să recupereze ceea ce a pierdut.

Un duhovnic ieromonah spunea că femeia ideală e femeia frigidă. I-am spus duhovnicului meu asta și a râs și s-a mirat: „Cum poate un preot să spună așa ceva?” Există preoți călugări care au anumite concepții extraordinar de rigide, ei înșiși călugărindu-se și primind haina preoției fiind feciori și neînțelegând frumusețea unirii trupești. Or, lucrul ăsta nici n-ai cum să-l înțelegi doar teoretic! Tot așa cum nu e normal ca mireni să vorbească despre culmile *Rugăciunii lui Iisus* și despre vederea luminii dumnezeiești fără să ajungă pe aceste culmi, tot așa monahii care au mers pe calea fecioriei n-au cum să înțeleagă frumusețea unirii trupești dintre soț și soție.

Spunea părintele Constantin Coman la o conferință: „Ce-ați zice dacă v-aș spune că cel mai frumos lucru din lume, cel mai sfânt lucru din lume este unirea trupească dintre bărbat și femeie?” Au tăcut toți... Mai sunt și alți părinți care susțin același lucru. Mi s-a părut totuși prea precaut același părinte Coman când a ținut o altă conferință despre sexualitate și i-a rugat pe toți cei din sală să închidă reportofonele, pe motiv că lumea nu este deschisă să afle astfel de lucruri. Dimpotrivă, dimpotrivă, cred că oamenii au nevoie să li se vorbească pe șleau despre frumusețea unirii trupești dintre bărbat și femeie! Să nu mai privească această problemă cu crispă, ca pe un rău necesar, ci ca pe un bine necesar, într-o anumită măsură.

Cum evităm plictiseala, rutina într-o căsătorie?

Cei care apelează la perversiuni se vor sătura și de perversiuni. Eu am rămas pur și simplu bulversat, lucrând la cartea *Tinerii și sexualitatea* și căutând pe site-urile pentru tineri diferite materiale pe care să le comentez, când am văzut câtă aparentă originalitate există în perversiuni și, până la urmă, această originalitate nu e decât originalitatea într-o formă de sinucidere sufletească, pentru că nici perversiunile respective nu țin prea mult, expiră și ele, cauți altele, și până la urmă îți dai seama că nu-ți ajunge trupul să faci perversiunile pe care ai vrea să le faci.

Dacă există plictiseală, ea va trece! Cred că cel mai bun medicament contra plictiselii e postul. Ia să postească soțul și soția patruzeci de zile, ia să țină Postul Crăciunului sau Postul Paștelui, să vadă cât de dor le e de celălalt! După fiecare post, aproape, când fac iarăși dragoste cu soția mea, mi se pare că fac dragoste pentru prima, prima oară. Ajută foarte mult postul!... Ți se pare că n-ai mai făcut asta niciodată, ești impresionat, ești mirat de celălalt, de trupul lui, și se pare că nu l-ai mai atins niciodată!... Sau chiar dacă au făcut dragoste și în post, dar apoi le-a părut rău că nu s-au înfrânat și au continuat postul, vor simți efectele...

Dacă iubește atât de mult Hristos familia, de ce nu Și-a întemeiat El Însuși o familie?

El Și-a întemeiat...

... o familie la modul la care vedem noi familia...

...El și-a întemeiat-o în alt mod. Mireasa lui Hristos este Biserica. Noi toți suntem fiii ei... Creștinii sunt fiii acestei Biserici. El nu Și-a întemeiat o familie standard, pentru că nu e un om standard. El este Dumnezeu și om! Or, Dumnezeu, Cel Care a făcut cerul și pământul, Care a creat lumea, nu Se putea căsători. Însă dragostea pe care ne-o poartă Hristos, pe care o poartă fiecăruia dintre oameni, e mai intensă decât dragostea pe care o poartă cel mai îndrăgostit soț de cea mai îndrăgostită soție, cel mai îndrăgostit tată de fiul său.

Hristos nu S-a căsătorit. Ce loc ocupă însă Hristos într-o familie creștină?

Răspunsul e variabil. Eu fac doctoratul în Patrologie, cu tema: *Înțelegerea scrierilor Sfinților Părinți în viața creștină*, cum schimbă scrierile Sfinților Părinți viața familiei creștine. Și părintele Zissis, cu care fac doctoratul, nu înțelegea tema pe care i-o propusesem. Până la urmă mi-a zis: „A, înțeleg, cum schimbă scrierile patristice viața familiei creștine, și partea a doua, cum ar trebui să o schimbe, pentru că practic, din păcate, foarte multe familii creștine sunt creștine doar cu numele”.

Unii creștini se duc duminica la biserică, și atât... Șase zile în restul săptămânii și 21 de ore duminica sunt necreștini. Și cele trei ore de slujbă sunt creștini de suprafață. Mai ales dacă-și iau haine negre, dacă femeia își pune un batic cât mai negru și-și ia o privire cât mai smerită și mai pierdută... Dar apoi vine acasă, dă drumul la televizor și are o viață de duminică foarte comodă și plăcută.

Pentru soții creștini, Hristos nu e ceva Căruia I se acordă un anumit timp, zilnic sau săptămânal... Hristos trebuie să fie o prezență permanentă! Soții creștini, când fac dragoste, nu se rușinează că Dumnezeu îi vede. Dacă le e rușine, înseamnă că ceea ce fac ei acolo, în pat, nu e dragoste, e altceva, fac sex, mizerie, altceva. Nu-ți e rușine de Dumnezeu când faci ceva frumos!...

Spunea cineva că, în vechime, unii oameni întorceau icoanele cu fața la perete când făceau dragoste, ca să nu se smintească sfinții. Ideea mi s-a părut ciudată. Cum ar fi ca unii să Îl roage pe Dumnezeu să îi părăsească cât fac dragoste, ca să nu se simtă stingheriți de prezența Sa? Nu ne ducem să facem dragoste în biserică, evident, dar câtă vreme casa noastră e o mică biserică, facem dragoste în această mică biserică... Și trebuie ca dragostea noastră să fie foarte curată, să nu întineze biserica cea mică, care e casa noastră, care a fost sfințită, care e stropită cu aghiazmă etc.

Idee minunată pentru un otpust de împreună-sfățuire: curăția vieții de familie, dată de suavitatea bisericii celei mici, care e casa noastră, iubirea noastră... O iubire care, dincolo de tot și toate, se resemnifică, mereu, în cuvântul apostolului, care ne repetă, cu obstinație chiar, că ea, iubirea, iartă totul, uită totul, acoperă totul... Deci, și neputința noastră, uneori, de a iubi cu adevărat Adevărul.

Duhovnicul, prieten sau dușman?

Deseori, la întâlnirea cu Biserica, sau când intrăm în conjuncție cu Biserica, suntem îndemnați spre duhovnic. Cine e acest personaj, care mereu trebuie să se bage în treburile noastre?

Baba Cloanța, în versiune masculină upgradată, în mileniul trei. Am observat o foarte mare rețineră a tinerilor față de duhovnic. Acum câteva zile mi-a scris un tânăr din Brașov, care era foarte frământat că trăiește în păcat cu prietena lui, că vrea neapărat să vorbească cu mine la viitoarea conferință pe care o voi ține în Brașov. Și l-am întrebat de ce nu merge la duhovnic. Mi-a spus că nu merge pentru că duhovnicii sunt rigizi, lipsiți de înțelegere față de problemele tinerilor. L-am întrebat, i-am zis în glumă: „Vrei să facem pariu că nu-s așa?” Și el, șocat puțin de stilul în care am pus problema, a zis: „Dacă vrei dumneavoastră, facem”. Și după câteva minute, în care am încercat să-l lămuresc că există și duhovnici *bau-bau*, dar și duhovnici *cei mai buni prieteni din lume* și că, dacă are răbdare, o să găsească duhovnicul de care are nevoie, a încheiat spunându-mi: „Voi merge să caut duhovnic!”

Și m-am bucurat foarte tare și mi-am zis: „Uite cât de ușor e să ajuți un tânăr să ajungă la duhovnic, câtă vreme el are o dorință sinceră de a trăi pentru Dumnezeu”. Deși avea o rețineră, că duhovnicii sunt așa și așa, n-a trebuit să-i explic prea mult, câteva rânduri i-am scris. Și nu rânduri magice, cu putere duhovnicească, care să străpungă inima lui păcătoasă, nu! Niște rânduri simple, clare, în care i-am spus lucruri elementare legate de duhovnic, și mi-a zis că-și va căuta duhovnic. Poate că n-o să-și caute. Poate doar a zis și va renunța. Poate peste o lună iar o să se gândească: „O să-mi caut duhovnic!”, și n-o să-și caute. Dar poate peste trei luni o să-și caute duhovnic.

Tânărului care vrea să se apropie de Hristos, care a citit despre El, a citit Scriptura, i se pare că Hristosul Acela i se potrivește sau i se adresează, duhovnicul nu i se pare un personaj interpus între el și Iisus? Nu-i denaturează oarecum imaginea pe care o are el despre Hristosul foarte personal, Care-l cheamă pe el, într-un mod foarte propriu, pe nume?

Să fim obiectivi, poate să denatureze. Există și eșecuri, în domeniul acesta, așa cum există eșecuri peste tot, și-n medicină, și-n lumea artei... Peste tot există eșecuri. Dar nu ne raportăm mai ales la eșecuri. Ne putem raporta la cheștiile de elită. De exemplu, cunosc o fată care acum e în mănăstire, care la o spovedanie l-a văzut în chipul duhovnicului ei pe Sfântul Serafim de Sarov. Și după aia, fața duhovnicului a revenit la aspectul obișnuit. Fata respectivă a ajuns să o ia pe calea monahală și acum e în mănăstire la Diveevo, unde sunt moaștele Sfântului Serafim de Sarov. Asta nu-i o poveste, e o întâmplare reală! Duhovnicul nu trebuie să se interpună între tine și Hristos, ci dimpotrivă, Hristos trebuie să fie viu în inima duhovnicului, Hristos trebuie să vorbească prin duhovnic, și atunci e bine, căci nu vorbești doar cu un povățuitor de suflete, ci Hristos te călăuzește prin povățuitorul de suflete.

Rolul acesta al duhovnicului nu îl poate îndeplini conștiința? La un moment dat chiar Nae Ionescu zicea undeva, că fusese întrebat de cineva, despre acest aspect, cam în termenii următori: „De ce să am nevoie de o altă persoană pentru a-i spune ce mă frământă lui Dumnezeu? Nu-mi pot lua singur epitrahilul conștiinței, să mi-l pun după gât și să-mi fac eu periodic această spovedanie lucrând cu mine însumi?” Am nevoie neapărat de o altă persoană, de preot?...

Da!

Nu e mai bine să rezolv această problemă lucrând cu mine însumi? Cine mă poate cunoaște mai bine pe mine decât eu însumi? Și cine poate fi mai corect cu mine, decât eu însumi? Am nevoie neapărat de o persoană cu care să stau de vorbă față către față?

Da, da, da! E bună ideea asta cu cercetarea gândurilor, pe care o recomandă Sfinții Părinți, numai că una e cercetarea gândurilor cu un epitrahil digital, fantomatic, pe umerii minții, și alta e spovedania, în care primești iertare de păcate de la Hristos prin duhovnic, și primești călăuzire de la Hristos.

Ia să-și pună tinerii epitrahile din astea digitale, fantomatice, pe cap, să-și dea singuri iertarea de păcate și să ceară călăuzire, să vedem: cine le răspunde lor? Le răspunde așa, conștiința? Știe conștiința lor ce

leac e cel mai potrivit pentru tămăduirea rănilor pe care le au sufletele lor? Nu!

De unde vin discrepanțele acestea ale soluțiilor date de către doi duhovnici diferiți pentru aceeași problemă, aceluiași tânăr?

Vai, dar mă agresați cu întrebări smintitoare, pe care în mod obișnuit le pun dușmanii Bisericii!... Vă rog să-mi puneți întrebări standard, bătute în cuie. Și astfel vă voi putea răspunde dându-vă doar citate din Sfinții Părinți, arătând cât de triumfalistă este Ortodoxia în care cred.

Mă bucură că mi se pune o astfel de întrebare încuietoare, considerată de către unii încuietoare. La o conferință, un tânăr a ridicat mâna și mi-a pus o întrebare care lui i se părea extraordinar de deșteaptă: „Dumnezeu e atotputernic? Da? Dacă e atotputernic, de ce nu poate să facă o piatră pe care să nu o poată ridica?”

Și era atât de satisfăcut de întrebarea-încuietoare pe care mi-a pus-o, încât părea că a descoperit rostul lumii, că știe toate și că restul e un nimic în fața lui. Și totuși, ce m-a bucurat e că întrebarea respectivă n-a zgândărit pe nimeni din sală, adică toți cunoșteam refrenul acesta cu piatra pe care Dumnezeu să n-o poată ridica. L-am auzit în copilărie... Tânărul nu înțelegea cât de simplu e răspunsul pe care-l dă Biserica: că Dumnezeu e Făcătorul cerului și al pământului, că Dumnezeu e necreat și nu poate creatura să fie mai mare decât Creatorul. Nu se poate schimba acest raport. Dumnezeu nu poate niciodată să fie creat, câtă vreme e necreat. Și tot așa, întrebarea cu „de ce doi duhovnici dau două soluții”, care pare încuietoare...

E o întrebare foarte frecvent întâlnită în rândul tinerilor. Dacă într-adevăr Dumnezeu lucrează prin duhovnic, de ce...

... de ce pentru același păcat unul îți dă cinci ani oprire de la împărtășanie, altul doi ani, altul un an, altul te împărtășește pe loc? De ce unul te pune să faci cinci sute de metanii, altul o sută, altul cincizeci, altul – câte poți? De ce unul te pune să faci rugăciunile dimineța, seara, plus paraclis, acatist, altul zice că te ajută și e de-ajuns să zici *Doamne, Iisuse*, altul că te ajută să zici rugăciunea de dimineță sau cea de seară?

Da, adică te face, efectiv, înainte de a merge la spovedanie, uneori, să-ți alegi duhovnicul în funcție de grila ta interioară de analiză. „Mă duc la duhovnicul respectiv pentru că e mai îngăduitor cu mine în privința acestor aspecte...” Asta e unul dintre riscuri, mi se pare. De ce se întâmplă lucrurile astea?

Trebuie să răspund la întrebare?

Tânărul e interesat dacă Biserica are, într-adevăr, răspunsuri și la întrebările care i se pun.

E foarte important să vedem de ce e căutat acest răspuns. Dacă a pus întrebarea, poate că întrebarea chiar îl macină și el e obsedat de răspuns. Dacă întreabă doar ca să se afle în treabă, și să afle al o sută paisprezecelea răspuns la cele 114–115 chestii pe care vrea să și le lămurească, nu-l ajută cu nimic o lămurire în plus, de genul ăsta.

Dar dacă tânărul caută cu adevărat, atunci îl întreb: *Frate, ai fost vreodată bolnav?* Și cei mai mulți au fost bolnavi. Și-l întreb: *Ai fost la doctor?* *Da. La care doctor ai fost, la cel mai aspru, sau la cel mai blând?* Și cei mai mulți or să-mi spună că l-au căutat pe doctorul cel mai bun. Și o să întreb mai mulți, și o să află că au fost în același oraș zece oameni bolnavi de stomac, și fiecare a fost la doctorul despre care a auzit că-i cel mai bun, dar n-au ajuns la același doctor. Unul la un spital, altul la alt spital, și toți s-au vindecat, în felul lor. Unul mai devreme, altul mai târziu, dar cei mai mulți au fost mulțumiți de tratamente și de rezultatele lor.

Noi, când ne ducem la duhovnic, căutăm să ne vorbească Hristos prin duhovnic, anulând personalitatea duhovnicului, transformându-l pe duhovnic într-un fel de roboțel. Dar Hristos nu vrea să anuleze libertatea duhovnicului. Și fie că te duci la cel mai aspru duhovnic, fie că te duci la cel mai îngăduitor duhovnic, pentru credința ta, Dumnezeu poate să-ți vorbească și să te vindece, indiferent la care te-ai dus.

Este bine însă să căutăm duhovnici cât mai iscusiți. Spunea părintele Sofronie de la Essex că dacă știm

că în zona în care locuim există doar preoți cu viață îndoielnică, mai bine străbatem un drum lung și ajungem la un părinte cu viață curată, în mâinile căruia ne putem pune sufletele.

Pentru că tot așa cum nu ne putem juca cu inima noastră, sau cu stomacul nostru, sau cu ficatul nostru, sau cu ochii noștri, tot așa nu ne putem juca nici cu sufletul. Ei, câtă vreme nu facem experiențe pe ochii noștri, tot așa să nu facem nici cu sufletul.

Să încercăm să ne ducem la duhovnicul pe care-l considerăm cel mai potrivit pentru boala noastră, fără să suferim de fixismul că duhovnicul nostru e cel mai bun din lume. E penibil când trei creștini se ceartă, fiecare afirmând că duhovnicul lui e cel mai sfânt, cel mai duhovnicesc, cel mai și cel mai...

Sunt tânăr, mă spovedesc la duhovnicul cu care am fost obișnuit din copilărie, e mai îngăduitor cu mine, unele din păcate mi le trece foarte ușor cu vederea, sau pur și simplu nu ajung să conștientizez că sunt păcate. Aflu pe alte căi că acele lucruri sunt păcate, chiar opritoare de la împărtășanie.

Da, mitropolitul Hrisostom de Etna spune că în America există preoți care erau de acord cu faptul că tinerii se masturbează, spunând că nu e nici o problemă. Deși canoanele Bisericii sunt clare cu privire la masturbare.

Ce se face tânărul aflat în situația aceasta? Validitatea iertării ține de validitatea morală, etică a preotului?

Întrebarea e destul de încuietore. Oricât de păcătos ar fi preotul, el poate da iertare de păcate. Numai că n-ajută la nimic ca un bolnav să meargă de o mie de ori la doctor și doctorul să-i spună de o mie de ori: *Ai boala cutare*. Doctorul trebuie să-l vindece pe bolnav.

Și dacă duhovnicul respectiv e el însuși bolnav, de anumite păcate, și nu știe să dea leacul cel bun, nu va putea face decât să constate o boală și nu-l va ajuta pe ucenic să se vindece.

Sunt fete care au trăit ani de zile în păcatul curviei și nu s-au vindecat, sunt tineri care au trăit ani de zile în păcatul curviei și nu s-au vindecat. Deși s-au spovedit post de post, post de post, post de post. Câtă vreme n-au primit leacul potrivit sufletelor lor, au rămas bolnavi.

Dacă ar fi avut râvnă pentru Hristos, dacă s-ar fi rugat cu credință ca Dumnezeu să le îndrepte viețile, atunci i-ar fi călăuzit Dumnezeu și prin cel mai nevrednic duhovnic. Câtă vreme duhovnicul n-a căzut în păcatul ereziei, poate săvârși Sfintele Taine.

Sunt încadrat într-o anumită parohie, țin de parohia respectivă. Canoanele îmi interzic oarecum să am alt duhovnic...

Nu interzic! Nici un canon nu interzice! Asta nu o poate interzice nimeni...

Pot să mă duc să-mi caut alt duhovnic doar cu binecuvântarea preotului paroh.

Cine a spus asta? Îți trebuie binecuvântare să îți schimbi duhovnicul, dar nu să îți alegi primul duhovnic...

Avem dreptul, sau putem să ne alegem duhovnicii... Altfel spus, în ce măsură putem să ne alegem duhovnicii? O putem face când și ori de câte ori vrem, după capriciile noastre?

Duhovnicul – sezonul primăvară-vară 2007. Brunet, înalt, fața uscățivă. Există doi doctori care dau la aceeași boală același leac? Da! Dar există și cinci, zece doctori care dau la aceeași boală zece leacuri, zece tratamente diferite. E adevărat că unii dau niște tratamente în urma cărora pacientul moare. E cunoscută sintagma: „Operația a reușit, pacientul – decedat!” E de dorit să nu se ajungă la asemenea situații în viața duhovnicească.

Dacă tânărul vrea să primească cuvântul cel bun și se roagă să fie sfătuit de Hristos prin duhovnic, chiar dacă s-ar duce la cel mai prost duhovnic din lume, va primi cel mai bun răspuns cu putință. Zece sfaturi cu zece stiluri duhovnicești nu înseamnă zece Hristoși diferiți în care cred părinții respectivi, ci înseamnă că, atunci când cere sfatul unui părinte duhovnicesc, credinciosul trebuie să înțeleagă că nu cere

răspunsul unui calculator.

Duhovnicul nu e un computer în care bagi datele problemei și-ți spune: „x egal atât, y egal atât”. Era chiar o anecdotă. Trei hoți stăteau la coadă la spovedanie. Vine primul: „Părinte, am furat un portofel”. Bagă părintele datele în calculator, apoi îi dă canonul: „Trebuie să faci zilnic o sută de metanii”. Vine al doilea: „Părinte, eu am furat o motocicletă.” Verdict – trei sute de mătăanii. Vine al treilea: „Părinte, eu am spart un magazin și am furat o icoană de biserică”. Bagă părintele datele în calculator și îi spune: „Frate, trebuie să mai furi ceva, că îmi dă cu virgulă...”

Duhovnicul nu trebuie să spună doar mecanic: „Trebuie să faci atâtea mătăanii, atâtea paraclise și atâtea acatiste și să dai atâția bani la săraci”. Duhovnicul este un om, este un suflet viu, și-n momentul în care te-ai dus la el, trebuie să înțelegi că dacă rămâi lângă doctor, sufletul tău se va vindeca.

Deci, canoanele nu sunt date impersonal, așa... E adevărat că găsim la sinoadele ecumenice și locale canoane precise: pentru păcatul cutare, canonul cutare.

Numai că Sfântul Vasile cel Mare spunea că duhovnicul trebuie să dea aceste canoane ținând seama foarte precis de caracteristicile credinciosului care se pocăiește. Poate că o fată care și-a pierdut fecioria și care are canon să facă cincizeci de metanii pe zi se pocăiește mai tare decât o altă fată care a făcut același păcat și face cinci sute de metanii pe zi. Arta aceasta a spovedaniei e o lucrare a Duhului Sfânt, nu e ceva omenesc, care să poată fi explicat în întregime într-un tratat de psihologie religioasă. Eu mi-am făcut lucrarea de licență în teologie despre ascultarea de duhovnic în Ortodoxie... M-a preocupat modul în care duhovnicul îl naște pe ucenic în Hristos, în măsura în care ucenicul vrea să fie cu un picior în Împărăția Cerurilor. Să preguste bucuria Împărăției Cerurilor încă din lumea aceasta.

Cât de aplicabile mai sunt canoanele Sfinților Părinți în lumea actuală? Aceleași păcate abitir condamnate cândva, astăzi sunt tratate mult mai îngăduitor. E normal? E rău, e bine lucrul acesta?

Există duhovnici foarte aspri, cum a fost părintele Nicodim Măndiță, care a dat canoane foarte grele, ca să zic așa, după pravilă, și a vindecat mulțime de suflete. Au existat duhovnici nepricepuți, care au dat aceleași canoane după pravilă, și ucenicii s-au îndepărtat de Biserică. Nu datorită faptului că era rău canonul. Canonul era bun, dar n-a știut părintele să-l aplice! Există duhovnici care dau canoane ușoare – părintele Stăniloae recomanda, în *Dogmatică*, să se dea maxim trei ani oprire de la împărtășanie. Există duhovnici care dau canoane ușoare și ucenicii se vindecă; există mulți duhovnici care dau canoane ușoare și ucenicii nu se vindecă.

Problema nu e deci greutatea canonului, ci eficacitatea acestuia. Canoanele sunt valabile. Ceea ce au spus Sfinții Părinți că e păcat rămâne păcat până la sfârșitul lumii! Canoanele morale, spre deosebire de cele dogmatice, pot fi aplicate cu pogorământ sau cu acrivie. În ce privește canoanele dogmatice, nu există întoarcere: adevărul e adevăr, dogma e așa și nu altfel, întotdeauna Duhul Sfânt va purcede *de la Tatăl*, și nu *de la Tatăl și de la Fiul*; întotdeauna Maica Domnului va fi Născătoare de Dumnezeu și vor fi eretici cei care vor contesta aceasta. Întotdeauna creștinii vor trebui să cinstească icoanele și cei care vor fi prigonitori ai icoanelor, iconoclaști, vor fi sub anatema Bisericii.

Ce a legat un duhovnic poate dezlega un altul?

Nu! După învățătura Sfinților Părinți, ce a legat un duhovnic poate dezlega doar duhovnicul respectiv. Sunt persoane care fug de la un duhovnic la altul, cel de al doilea dezleagă, ca să-și mărească numărul de ucenici, dar se joacă cu harul Duhului Sfânt. Numai în cazuri extraordinare, când duhovnicul a murit, atunci se poate merge la alt duhovnic și să se vadă exact ce zice duhovnicul și... lucrurile sunt foarte, foarte delicate. Însă, cel care, fiind legat cu un canon, pleacă la alt duhovnic numai pentru că i se pare prea greu canonul primit sau prea grele lucrurile pe care i le cere primul duhovnic, greșește.

Care e relația ta cu duhovnicul? În ce măsură ții ceea ce îți spune duhovnicul în ceea ce faci?

Eu mă aflu puțin într-o situație nepotrivită, neobișnuită, nefirească, întrucât îmi fac doctoratul în Grecia și am duhovnic în Sfântul Munte Athos și am duhovnic în România. Duhovnicul din Athos s-a întâmplat să îmi spună una, duhovnicul din România să-mi spună alta... Și atunci am încercat să fac ce spun Sfinții Părinți...

Să nuanțăm puțin. Bănuiesc că nu sunt multe teme în care nu pușcă ce zice un duhovnic cu celălalt.

Nu! În afară de mărturisirea dreptei credințe, când duhovnicul din România îmi spune să fiu cât mai prevăzător, grijuliu, atent, să nu-mi pun pielea la bătaie, iar duhovnicul din Athos, dimpotrivă, mă binecuvântează să ies la atac cât mă întărește Dumnezeu, lăsând la o parte această problemă, în rest e armonie.

Ce apreciezi cel mai mult la un duhovnic?

Faptul că îl simți ca doctor de suflet, dar și prieten în același timp... Apreciez și faptul că își cunoaște lungul nasului... Părintele Serafim Rose atrăgea atenția că există unii duhovnici de tip *guru*, care vor să-și impună propriul mod de viață în viața ucenicilor lor, în loc să-i lase pe aceștia să-L cunoască cu adevărat pe Hristos. Și se interpun ei între Hristos și ucenicii respectivi. Părintele Serafim Rose spunea: duhovnicii adevărați nasc ucenici liberi. Și asta a făcut și părintele Porfirie și marii duhovnici ai secolului XX. Nu căutau o subjugare de tip oriental a ucenicilor, ci căutau să-i ajute pe aceștia să guste din libertatea pe care o aduce Hristos.

Crezi în calitatea duhovnicului dată de mediul în care își desfășoară, își lucrează mântuirea?

Adică? Diferența dintre duhovnicul din lume și duhovnicul din mănăstire?

Nu, mă refer la o anumită imagine a duhovnicului situat undeva în vârful unui munte, retras de lume, numai în rugăciune, foarte greu gășibil de către ucenici...

... cum e Părintele Rafail Noica, de exemplu?

Da.

Biserica a avut și are astfel de mărturisitori. Nu contează în ce măsură cred sau nu cred eu. Ei există și sunt stâlpii Bisericii. Mi se pare firesc să cred că asta e o cale de dobândire a sfințeniei. Problema e că dacă alergi numai după duhovnici de felul acesta, pe care-i găsești o dată la zece luni, riști ca în cele zece luni să faci păcate de zece ori mai multe decât dacă te-ai fi spovedit la părintele de la biserica din colțul străzii tale.

Important e exercițiul spovedaniei, în primul rând...

Și una, și alta! E foarte important să fii povățuit de un duhovnic foarte iscusit, dar decât să ajungi la el foarte rar, mai bine te spovedești la un duhovnic la care poți ajunge mai ușor.

Ți-am pus această întrebare și în ideea că nu toți au posibilitatea, fizic, să ajungă la duhovnici de genul acesta, foarte îmbunătățiți, deși și-ar dori. Și atunci, care e soluția pentru ei?

Eu cred – e o părere, un sfat pe care l-am primit și eu la rândul meu de la alți părinți duhovnici – că e bine ca, pentru păcatele așa-zis obișnuite pe care le face credinciosul, să se spovedească la duhovnicul de parohie, dar pentru schimbări esențiale în viața sa, cum ar fi căsătoria, sau monahismul, sau alegerea unei meserii, sau pentru alte hotărâri foarte importante, cu binecuvântarea duhovnicilor lor, să ceară și sfatul unor duhovnici iscușiți.

De exemplu, eu am ajuns la părintele duhovnic din Athos, trimis chiar de părintele duhovnic din România. Mi-a zis: „Când ajungi în Athos, să te duci neapărat pe la părintele Iulian de la Prodromu, că el e duhovnicul, el e cel mai important de acolo, el e inima mănăstirii”.

Spune-mi, cum trebuie să arate prima spovedanie?

Trebuie să fie cât mai lungă cu putință. Un roman. Cu cât e mai bine pregătită prima spovedanie, cu atât folosul ei va fi mai mare. Dacă la prima spovedanie zicem păcatele care ne vin în minte așa, la repezeală, fără să ne pregătim cum trebuie înainte, riscăm să nu spovedim mare parte din păcatele importante. Pur și simplu pentru faptul că, fiind luați pe nepregătite, scăpăm anumite lucruri.

E foarte mare greșeala celor care ascund păcate la spovedanie. Chiar azi mi-a scris un bisexual din Suedia, care mi-a spus că nici postul acesta nu va spune la spovedanie ce orientare are, că părintele îi pune niște întrebări standard, și asta e toată spovedania. I-am spus că mai bine nu se spovedește decât să se spovedească mincinos. S-a mirat când i-am spus că se poate îndrăci dacă minte la spovedanie... Sunt tineri care vor să înceapă o viață duhovnicească, dar se sfiesc să spună că s-au drogat, s-au masturbat, au făcut sex anal, cine știe, fetele au făcut avorturi la vârste foarte fragede sau alte lucruri de genul ăsta.

Or, e ca și cum ai vrea să te unești cu Hristos, ținându-l pe dracul în brațele tale. Ori te spovedești, te lepezi de toate păcatele pe care le-ai făcut și, mai ales, de cele mari, ori ce rost are să vii de pe front, rănit, să ai răni mari și răni mici, și să tratezi doar rănilor mici? Nu-ți ajută la nimic! E ca și cum un bolnav de ulcer face o răceală, merge la doctor și doctorul îi dă medicamente doar ca să-și trateze răceala. Și asta s-ar și întâmpla dacă pacientul n-ar spune că are dureri de stomac, dacă n-ar descrie simptomele și dacă medicul n-ar înțelege că pacientul are și ulcer. Dacă i-ar prescrie doar medicamente pentru răceală, boala i s-ar agrava.

Cum ne ferim de rutina în spovedanie?

Cum ne ferim de rutina de a iubi? Cum ne ferim de rutina de a ne ruga? În primul rând – vorba aia, *pofta vine mâncând!* – te ferești de rutină vrând să te ferești de rutină. Adică, dacă înțelegi pericolul acestei curse, dacă ești atent, și te lupți din tot sufletul să nu cazi în această cursă, vei avea șanse foarte mari să nu cazi în ea.

Mie, de exemplu, mi-e frică de rutina în viața de familie. Știu că dragostea față de soția mea și față de copiii mei se poate blaza, și atunci încerc s-o înfrumusețez și să pun paie pe foc și lemne pe foc – nu doar paie pe foc, că paiele ard repede – ori de câte ori am ocazia.

Nu reușesc de fiecare dată, dar reușesc de multe ori. Tot așa e și cu rutina la spovedanie! Am observat însă că există pericolul – mă refer la cei care se spovedesc foarte des – să ajungă să spovedească lucruri foarte fine, de exemplu, faptul că au ridicat vocea la cineva, și spovedind lucruri fine, de fapt inima lor se umple de mândrie.

În perioada în care mă spovedeam foarte des, mai des decât săptămânal, mă spovedeam și de trei ori pe săptămână la biserică, căzusem și în această ispită. Spovedeam păcate foarte mici, și, de fapt, mintea mea se înălța: „Ia uite ce curat sunt eu. Eu am făcut doar păcatele astea, astea, astea! Ce creștini se mai roagă mai mult de zece ore pe zi, ca mine?”

Nu înțelegeam că faptul că mă rugam mult – acum parcă nici mie nu îmi vine să cred... – era un dar de la Dumnezeu! Și astfel de spovedanii, în loc să mă ajute, în timp mă ofileau duhovnicește. Asta nu era din vina preotului, nu din vina lui Hristos, ci din vina mea, că încercam să mă măresc, să mă slăvesc pe mine însumi în ochii mei la spovedanie: „Ia uite, ce mare păcătos ai fost, Danioane, când îți petreceai timpul în desfrâu, și ce duhovnicesc ești acum, când te rogi atât de mult!” Și chiar dacă pe loc amăgirea asta îmi dădea așa o stare de liniște, în timp mi-am dat seama că a fost o mare pierdere.

Și că poate mi-ar fi fost mai bine să mă spovedesc doar o dată pe săptămână, sau chiar o dată la lună, dar să fiu mai atent la mine și mi-era mai de folos să îmi dau seama că sunt mândru, decât să mă laud că fac mici păcate.

Ascultarea de duhovnic e o virtute?

Da. E și virtute, și dar de la Dumnezeu. Ca orice virtute, e și dar de la Dumnezeu. Trebuie înțeleasă ca atare. Din păcate, am văzut că foarte mulți au predispoziția aceasta, de a-și judeca duhovnicul, numai și numai pentru a nu fi în situația de a recunoaște că duhovnicul le-a găsit rana și că vrea să-i vindece.

Mai bine, câtă vreme tu te masturbezi și duhovnicul vrea să te ajute să scapi de acest păcat, zici: „Părintele e lacom, am văzut eu, am văzut ce mașină și-a luat etc., etc.” Și-l tot judeci pe duhovnic, numai ca să găsești argumente pentru a nu asculta cuvintele lui.

Ai avut situații în care nu ai ascultat de duhovnic?

Foarte puține. Și cred că e bine ca mireni să încerce, citind despre ascultare la Sfinții Părinți, să ceară să fie luminați de duhovnic chiar fără să fi depus ei votul de ascultare, așa cum l-au depus monahii. Cred că, pentru credința ucenicului, Dumnezeu îl luminează pe duhovnic. Și când am făcut altfel decât a zis duhovnicul meu, chiar dacă pe loc a fost bine, până la urmă a ieșit rău. Deși au fost câteva excepții, însă în cele mai multe cazuri a ieșit rău...

Duhovnicul se folosește cu ceva din experiența sau din starea penitentului?

Cred că duhovnicul se folosește mai ales din faptul că spovedania ar trebui să fie o fabrică de iubire pentru el. Dacă ucenicul a căzut în mari păcate, duhovnicul trebuie să-l ude cu iubirea sa și să-l ajute să se pună pe picioare; dacă ucenicul a dus lupta cea bună și n-a căzut, duhovnicul trebuie să-l ude cu iubirea sa, tocmai ca el să rămână pe baricade. Și într-o situație și în cealaltă, duhovnicul se folosește. Duhovnicul are ocazia de a iubi.

În prelungirea acestei idei, care trebuie să fie relația normală între duhovnic și ucenic?

Nu pot să dau rețete de genul acesta, e peste măsura mea, și cred că nici părinții duhovnicești nu se apucă să dea rețete foarte precise: uite, relația normală este să spovedești o dată pe săptămână, la-la-la...

Nu mă refer la aceasta, ci...

... Ci la cât să fie de apropiați?

Da, la gradul de apropiere.

Când am ajuns la duhovnicul care mi-a dat cel mai important elan pe calea scrisului, m-a întrebat, înainte de prima spovedanie: „Vrei să-mi fii ucenic sau prieten?” Și instantaneu am răspuns: „Ucenic!”

Și am tras un *loz câștigător*, ca să zic așa, pentru că duhovnicul poate să-ți fie prieten, dar prietenul nu poate să-ți fie duhovnic. Duhovnicul adevărat ți-e și prieten adevărat! Prietenul adevărat, oricât s-ar strădui, nu poate să-ți fie duhovnic.

Duhovnicul e valid doar în scaunul spovedaniei?

Și în parc, când iese să se plimbe cu familia, nu? Asta ar fi întrebarea, nu? Nu! Duhovnicul e *valid* tot timpul. Dar mai cu seamă în scaunul spovedaniei...

Obișnuiești să apelezi la sfatul duhovnicului în orice altă situație, sau mergi să-i ceri sfat în special în scaunul spovedaniei?

La spovedanie îi spun păcatele, sfat îi cer oricând. Mai puțin noaptea, când doarme. Sau se nevoiește. El știe ce face. Dar nu îndrăznesc să-l deranjez de obicei. Când sunt situații limită, îndrăznesc să-l deranjez și la ore mai târzii.

Care ar fi aceste limite? Până la urmă, chiar această apropiere, adică sunatul duhovnicului mereu, poate trece spre granița aceea de prietenie, de care spuneam.

Da, și atunci îți dai seama că îl tratezi ca pe un prieten, și pierzi duhovnicul. Depășești pragul acela... Duhovnicul, trebuie să înțelegi, nu e din lumea aceasta! Duhovnicul e un mesager al lui Hristos pe pământ. Și dacă-l tratezi ca și cum ar fi un om obișnuit – *Hai să ieșim la un tenis, la un pescuit, la un schi...* –, uiți că e duhovnic. Duhovnicul e duhovnic, el nu iese la tenis, la baschet... Dar dacă eu interpretez dragostea pe care mi-o poartă ca o dorință a lui de a depăși bariera dintre noi, nu rezolv nimic. Adică pierd. Nu fac altceva decât pierd!

Ai avut câteva modele de duhovnici la care ții mult? Să ne limităm la spațiul acesta al cărților. Discutăm despre cei care nu mai sunt între noi, neapărat, și care ne pot fi modele. Duhovnici pe care i-ai recomanda tinerilor ca modele de oameni înduhovniciți...

Care au trecut la Domnul?

Da, da.

Mie îmi place în mod deosebit exemplul părintelui Serafim Rose, noul apostol al Americii; părintele Porfirie Bairaktaris, marele făcător de minuni; de la noi, Părintele Constantin Sârbu, de la Biserica Sapienței, un părinte cu viață sfântă; dintre părinții în viață, sunt foarte impresionat de Părintele Arsenie Papacioc și de Părintele Iustin Pârnu, de Părintele Iulian de la Prodromu și de Părintele Teofil de la Slănic – ultimul fiind mai puțin cunoscut.

Cred însă că, pe măsură ce generația de duhovnici bătrâni va trece la Domnul, Dumnezeu va ridica noi mărturisitori, cum este părintele Rafail Noica. Toți îl apreciază doar ca pe un mare rugător, trecând cu vederea verticalitatea poziției lui față de rătăcirile apusene... Unii sunt deocamdată la vârste foarte fragede, dar după viața pe care o duc, de nevoie și rugăciune, cred că Hristos îi va ajuta să ajungă la mari măsuri duhovnicești.

Un cuvânt pentru cei care se îndreaptă către prima spovedanie. Care nu s-au spovedit niciodată încă, și sunt în căutare de spovedanie. Cum le-am putea deschide apetitul spre această întâlnire cu Hristos? Sau, efectiv, cum să-i ajutăm să se așeze pe această cale?

Ca majoritatea lucrurilor care țin de viața duhovnicească, nu poți să explici în cuvinte niște lucruri foarte simple, dar totuși foarte profunde. Eu le-aș spune așa: „Sunt convins că dacă s-ar găsi acum în toate supermarket-urile o băutură extraordinară, din care dacă bei cinci mililitri te energizează și-o să ai mintea limpede și organismul sănătos, o să fii în formă toată ziua după ce bei, dacă ar exista o astfel de băutură, s-ar înghesui lumea în supermarket-uri să o cumpere și stocurile s-ar isprăvi rapid. Dacă Hristos ne dă prin Biserică posibilitatea de a primi iertare de păcate, și nu doar atât, ci și tămăduire pentru rănilor sufletelor noastre, oamenii și chiar și tinerii s-au săturat de refrene și nu pot să înțeleagă că o comoară atât de mare poate fi primită atât de simplu. Se așteaptă să primească comorile mari într-un mod mult mai complicat. Totuși, alergând la scaunul spovedaniei, găsești ceva foarte, foarte frumos. Îți vine efectiv să zbori...”

După câteva spovedanii simți că zbori. Adică simți că sufletul tău e altul. Am ajuns la un duhovnic la care, când intram, vedeam cum oamenii intrau așa, cu fețele obișnuite, și ieșeau cu lacrimi în ochi. Am intrat cu soția mea în chilia lui pe la 4-5 dimineața, și ne-am și spovedit la părintele respectiv, cu ochii cârpiți de somn. Când am ieșit noi, a intrat o maică, care toată noaptea a bătut mătânii (își pusese un batic în fața chiliei și făcea mătânii acolo: bam, bam, se auzea cum lovea cu capul de podea); ea s-a spovedit după noi, iar dimineața, când am revenit să mai vorbim cu părintele, se spovediseră deja unii prieteni de-ai noștri înainte. Când a dormit părintele respectiv, în noaptea aia, Dumnezeu știe! Or, lucrul ăsta m-a marcat, pur și simplu, pentru că am înțeles că mai există duhovnici care-și pun sufletele pe pâine. Dacă le-ar face operație pe inimă, chirurgul ar vedea acolo numele ucenicilor pe care duhovnicul vrea să-i poarte spre Hristos. O astfel de dragoste mulți au nevoie să cunoască, și pot să o cunoască, dacă aleargă la duhovnic...

Cu cărțile pe față

Iată-ne la sfârșitul unei noi cărți. Nu te întreb cum te simți la sfârșitul ei, ci mai degrabă te-aș întreba de unde stilul acesta aproape alert în care scrii? Cititorii s-au obișnuit mereu să te vadă pe piața de carte religioasă, uneori chiar într-un ritm atât de palpitant și trepidant, încât nu mai pot ține pasul achiziției noi apariții.. De unde până unde acest ritm alert de a scrie?

Cred că viața pe care o trăim poate fi frumoasă sau poate fi urâtă în mare parte și în funcție de modul în care vrem să trăim. Dacă înțelegem că, mai devreme sau mai târziu, vom muri, dacă avem de spus ceva, vom încerca să spunem cât mai repede și cât mai bine. Sunt împotriva cărților scrise pe bandă rulantă, sunt împotriva lucrurilor făcute doar de dorul grabei și de dorul afirmării în fața celorlalți.

Nu-mi propun să scriu atât de mult, deși recunosc că mă bucură faptul că scriu mult – nu datorită cantității, ci datorită celor pe care reușesc să le spun, pentru că, într-un fel, scriitorul e primul cititor al operei sale și, în momentul în care scrii, îți clarifici chiar ție însuși anumite lucruri.

De când scrii?

Prima poezie am scris-o la școală. Am scris o poezie despre iarnă. Apoi, în clasa a șaptea - a opta am prezentat la o întâlnire cu nu mai știu ce personalitate – parcă venise Alexandru Mironov – un scurt textuleț science-fiction. În clasa a opta, după ce am scris o povestire gen *Sandokan – Tigru Malayesiei*, am scris o poveste mai lungă, un fel de mini-roman, care avea ca temă căutarea fericirii. Însă scrisul a fost oarecum accidental în prima parte a vieții mele, pentru că eram mai atras de științele exacte: de matematică, de informatică...

Câtă vreme am stat pe calea orientală, pe calea yoghină, am scris două articole pe care m-am dus să le public la o revistă pentru tineri și mă bucur foarte mult că nu mi-au fost primite, pentru că repari mai greu sminteala pe care o produci prin scris. Însă prima carte pe care am scris-o a fost *Jurnalul convertirii*. Și când am scris prima variantă a *Jurnalului*, care s-a pierdut, și când am rescris *Jurnalul*, lucrul a mers mult mai ușor.

Aceea a fost și cartea de debut?

Prima carte care mi-a fost tipărită a fost *Dărâmarea idolilor*, care a fost de fapt o dezvoltare a lucrării mele de masterat în *Sectologie*. Am titlul de master în *Misiologie și Ecumenism* pe o temă legată de New Age.

Cum ai ajuns să scrii carte religioasă?

În momentul în care... În momentul culminant al convertirii mele L-am auzit pe Dumnezeu cerându-mi să-i învăț pe cei din afară filosofia Sfinților Părinți. O vreme am crezut că cel mai simplu va fi să fac lucrul acesta ca preot. Nu mă gândeam că voi scrie cărți. Am avut însă la un moment dat un duhovnic care a dus viață sfântă, a trăit o viață de nevoiță deosebită, și care, la moartea părintelui Stăniloae, mi-a zis: „Tu o să scrii foarte, foarte mult” – și eram puțin sceptic. Mi-a zis chiar: „O să scrii cărți spre folosul poporului, cărți pe înțelesul poporului” – ceea ce mie mi se părea un lucru banal.

Și părintele i-a spus cuvântul respectiv și unei alte cunoștințe de-a mea, și când m-a văzut cunoștința respectivă cu câteva cărți publicate, mi-a zis: „Știi că părintele mi-a zis că tu o să scrii multe cărți încă pe vremea când erai în liceu...” Un an de zile am avut, practic, de viață creștină, până să termin liceul și, auzind lucrul acesta de la părintele, mi s-a întărit și mai tare convingerea că Dumnezeu vrea să scriu, și atunci, dacă vrea să scriu, trebuie să scriu cât mai mult și cât mai bine.

Te mândrești cu cărțile tale?

Aveam, așa, o oarecare mulțumire de sine provocată de faptul că vedeam cărțile mele în atâtea pangare, în atâtea librării și în atâtea case de creștini și, la un moment dat, am avut un vis, de la oboseală, în care eram la Judecată și voiam să-I spun lui Hristos: „Uite, Doamne, cât am făcut pentru Tine!” Și

Hristos mi-a zis doar două cuvinte: „Doar atât?” Mi-am dat atunci seama că pentru tot ceea ce am făcut n-am cum să mă mândresc, n-am cum să mă laud, pentru că, dacă în ceea ce am făcut e ceva de folos, s-a datorat ajutorului dumnezeiesc, iar dacă e ceva ce nu e de folos, e din cauza prostiei mele. Deci nici într-un fel, nici în altul n-am de ce să mă laud.

Dacă ar fi să socotim matematic, să zicem, scrisul, cât îl vezi ca datorie, pentru Dumnezeu, sau cât îl vezi ca nevoie intrinsecă, mod de a te exprima efectiv pe tine însuși?

Am văzut împreună cu soția mea *Legenda lui Zorro*, și acolo soția îi reproșa lui Zorro: „Tu vrei să fii erou, tu vrei să fii Zorro!” și el îi răspunde că nu, lumea are nevoie de Zorro... I-am spus soției mele că de fapt într-un fel și el avea nevoie să fie Zorro, și lumea avea nevoie de un Zorro, lucrurile se completau reciproc. Pot spune că pentru mine e o datorie să scriu, ba mai mult, un canon, iar eu exist făcându-mi această datorie. Mă simt foarte eu însumi scriind! Când am încercat să mă autodefinesc, m-am întrebat care sunt lucrurile care mă caracterizează cel mai tare. Și cel mai tare cred că mă reprezintă – și sper să nu o spun cu mândrie – dragostea de Dumnezeu, de soție, de copii, de duhovnic și scrisul. Într-adevăr, nu știu cum ar fi să nu mai scriu. În sufletul meu, pentru mine înseamnă foarte mult. Așa sunt acum! Nu știu ce va fi peste cinci ani, peste zece ani.

Fiindcă, poate, cartea aceasta va ajunge la mulți dintre cititorii care te descoperă abia acum sau din mers, și nu prea cunosc activitatea ta publicistică de până acum – și mă refer în special la ceea ce ai publicat în volum –, te-aș ruga să faci o trecere în revistă, o sinteză a activităților tale de până în momentul acesta.

O să o iau așa, la întâmplare. În afară de *Jurnalul convertirii*, care descrie trecerea mea de la yoga la Ortodoxie...

Este cartea la care ții cel mai mult, să înțeleg?

Și da, și nu. Da, pentru că e tot ce a fost mai frumos în perioada apropierii mele de Biserică și, în același timp, nu, pentru că pe măsură ce trece timpul mi se pare că ar fi cartea altcuiva, adică eu mă schimb și nu mai sunt același cu tânărul de 18 ani care vedea într-un anumit fel Ortodoxia. Da, dogmele au rămas aceleași, învățăturile principale aceleași, dar la nivel de nuanță mă schimb foarte mult. De exemplu, am avut o perioadă în liceu, în care citisem în *Viețile Sfinților* că unii mari nevoitori nu se spălau, și mă duceam la liceu fără să mă spăl, să mă pieptăn etc. Sau tăceam foarte mult... Am avut la un moment dat canon să spun 30 de cuvinte pe zi. Și, dacă spuneam 35, seara sunam duhovnicul – că seară de seară vorbeam cu duhovnicul la telefon, numai ce vorbeam cu duhovnicul nu se număra – „Azi am spus cu cinci cuvinte mai mult”.

Am avut o paletă foarte largă de experiențe și nu mai văd lucrurile așa cum le vedeam atunci, însă *Jurnalul* îmi rămâne o carte dragă. Acuma cred că cea mai dragă mi-e *Cartea nunții – cum să-mi întemeiez o familie*, pentru că e cartea de la ai cărei cititori am primit cele mai multe mesaje și, ciudat, dintre cărțile pe care le-am scris e cartea care a schimbat cele mai multe vieți de tineri. Adică tinerii au înțeles precis rostul acestei cărți. Acesta n-a fost doar de a-i ajuta să se iubească mai frumos, ci și de a-i ajuta să se iubească pentru totdeauna, adică pentru veșnicie.

Să continuăm cu prezentarea cărților.

O carte care mi-e dragă, dacă pot spune așa, dar încă n-a fost răspândită destul de bine, n-a ajuns așa cum trebuie la cititori, este trilogia *Tinerii și sexualitatea*. A apărut recent și într-un singur mare volum, o lucrare în care am încercat să răspund celor mai importante frământări ale tinerilor legate de această problemă și să-i conving pe tineri că, oricât de tare ar fi ei răniți de păcat, totuși Hristos îi așteaptă și vrea să le ofere o viață foarte frumoasă, o viață împlinită.

O carte cam alarmistă, ar putea spune unii, *Despre înaintemergătorii Antihristului*, atrage atenția asupra faptului că, deși aparent din punct de vedere economic mergem din bine spre mai bine, totuși duhovnicește mergem din rău în mai rău.

Singura carte de folos, dacă pot să spun așa, standard, din tot ce-am scris, este *Patericul mirenilor*. Este o carte care a fost foarte bine primită și de cititori și de duhovnici, mulți duhovnici recomandând-o la spovedanie, volum în care am încercat să arăt că spiritualitatea pustiei Egiptului poate fi adusă în zilele noastre, pe stradă, la serviciu, în casă, în lift, în cofetărie, la cinematograful, că Hristos este același și că noi putem să respirăm astăzi înțelepciunea pustiului egiptean.

Am scris *Despre reîncarnare și invazia extraterestră* și *Despre horoscop, cutremure și ghicirea viitorului* – două cărți în care am încercat să răspund principalelor provocări din sfera spirituală, la care sunt supuși mulți chiar dintre cei care vin la biserică. *Taina iubirii* e o cârtică ce conține o piesă de teatru și câteva poezioare. *Ne vorbesc părinți athoniți* – o carte pe care am făcut-o cu Marian Maricaru, un bun prieten și coleg de studii –, e o carte care conține interviuri cu părintele Dionisie de la Colciu și cu părintele Iulian de la Prodromu, duhovnicul meu. Alte cărți: *Cum să ne creștem copiii*, *Despre înfruntarea necazurilor* și *Despre înfruntarea bolii*. *Despre înfruntarea necazurilor*, iarăși, știu, a fost foarte bine primită, mai ales *Scrisoarea către omul aflat în necazuri*. *Mângâiere pentru bolnavi* e o carte care se adresează celor care-i îngrijesc pe bolnavi. Dacă *Despre înfruntarea bolii* se adresează omului aflat pe patul de boală, *Mângâiere pentru bolnavi* se adresează celorlalți: părinți, frați, rude, asistente medicale, doctori, tuturor celor care stau în preajma bolnavilor.

Și, ultima apariție a mea, *Evanghelia versus Iuda*, editată în 2006 de Editura *Sophia*. Ea este într-un fel, așa cum am și precizat în introducere, testamentul meu teologic înaintea integrării României în Uniunea Europeană. Consider că această integrare ne va pune în fața unor provocări spirituale greu de prevăzut deocamdată. Am încercat să pun în această carte tot ce am considerat esențial pentru abordarea teologiei ortodoxe. Evident, sunt și alte lucruri importante pe care nu le-am tratat aici, dar ceea ce am considerat important, am tratat în *Evanghelia versus Iuda*.

Câte cărți ai tipărit până acum?

Nu știu, le pot număra...

Am vrut să văd dacă le contorizezi, dacă la fiecare apariție îți mai adaugi una pe răboj... Și a fost și un fel de verificare spontană a smereniei. Cărțile le va număra cititorul. O să te întreb altceva. Cum ai ajuns să-ți dai seama de vocația scrisului? Adică, am înțeles, ai scris încă din copilărie, dar cred că a fost un moment în care ți-ai dat seama, mai mult ca oricând, că aceasta e menirea ta principală de a te raporta la ceilalți. A fost un moment anume pe care îl poți identifica?

Au fost mai multe. Foarte important a fost faptul că am ales să studiez Teologia... Tatăl meu m-a dus la părintele Galeriu ca să mă ajute să decid la ce facultate să dau: la Teologie sau la Filozofie. Părintele Galeriu a încercat să mă convingă să dau la Teologie, dar eu aveam rețineri, și asta pentru că nu știam deloc să cânt. Între probele eliminatorii pentru admiterea la facultate era și una de muzică bisericească. Părintele m-a pus să cânt *Tatăl Nostru*. Eu, pe vremea aceea, nu știam să cânt *Tatăl Nostru*. Am încercat să inventez o melodie, care a sunat jalnic. Părintele a strigat: „Argentino, vino să vezi ce frumos cântă băiatul!” A chemat-o pe doamna preoteasă și trucul i-a reușit, adică am căzut în mrejele lui, am dat la Facultatea de Teologie. Aici, pe măsură ce citeam mai mult din învățătura Sfinților Părinți și din minunile sfinților Bisericii, am simțit nevoia să împărtășesc această bucurie și celorlalți.

Tot așa cum atunci când eram copii și începeau desenele animate, ne strigam unii pe alții: „Hai, a început Gala desenului animat”, tot așa cum atunci când, fiind mai mare, era un film interesant la cinematograful sau la televizor, ne anunțam unii pe alții: „Uite, e filmul cutare”, tot așa am crezut că e firesc să-i anunț pe alții și de faptul că Hristos e de o frumusețe de nespus. Și am încercat să vorbesc celorlalți despre aceste frumuseți.

În momentul în care m-am apucat să scriu – de exemplu, am scris prima lucrare de seminar la vreo două săptămâni după ce am intrat la Facultatea de Teologie – a fost un șoc, oarecum, pentru unii colegi, care nu se așteptau să scrie cineva atât de repede o lucrare de seminar. Mi-am dorit să Îl mărturisesc pe Hristos prin scris... M-am îndrăgostit de scris, recunosc.

Ai amintit de Părintele Galeriu ca de unul care te-a influențat într-o oarecare măsură în urcușul spiritual...

Da, m-a ajutat mult. Mi-a rămas în suflet ultima întâlnire pe care am avut-o cu părintele, după ce fusesem împreună cu alte două persoane într-o audiență la Prea Fericitul Teoctist. După audiență, am fost la părintele acasă, la masă, și mi-a spus așa: „Așa cum Mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului l-a sprijinit pe părintele Stăniloae, așa te-am sprijinit eu pe tine”. Cuvântul acesta m-a bucurat și m-a surprins, pentru că era o comparație exagerată, însă, ca încurajare, l-am păstrat în sufletul meu.

Pe lângă părintele Galeriu, care sunt persoanele care te-au mai influențat în mersul acesta spre Hristos?

Cel mai tare m-a influențat un părinte care a trecut la Domnul. Doi părinți români din Sfântul Munte Athos vor să-i scrie viața și minunile și, dacă o vor scrie, am să spun și eu multe despre el. Nu i-am dat numele nici în *Jurnal* – acolo apare doar ca *părintele T*. Lăsând la o parte harismele pe care le-a avut acest părinte, a avut o iubire deosebită pentru ceilalți. Mi-a spus de multe ori: „Eu am cinci ucenici apropiați. Dar tu îmi ești cel mai apropiat, mai apropiat și decât cei doi părinți”. E vorba de cei doi monahi care apoi au plecat în Athos... Pentru sufletul meu rănit de păcat a contat foarte mult iubirea aceasta declarativă primită de la părintele...

Plângeam, de exemplu, de Crăciun, fiindu-mi dor de mama mea – mama mea s-a sinucis când aveam aproape 14 ani – și mi-a zis: „Știi de ce plângi: plângi că ți-e dor de mama ta. Dar eu te iubesc mai mult decât te-a iubit mama ta...” Nu știu dacă văzuse cu duhul sau cum își dăduse seama, dar știa de ce plâng... Oricum, legătura dintre mine și acest părinte nu a fost ceva obișnuit, pentru că duhovnicii sunt mai reținuți în a le spune ucenicilor că țin la ei. Am avut însă nevoie de această legătură strânsă, cu atât mai mult cu cât trebuia să mă dezvăț de relația guru-discipol pe care o exacerbam prin guru-yoga.

Ne poți spune totuși ceva deosebit despre acest duhovnic trecut la Domnul?

Încep prin a spune că, până să citesc despre părintele Porfirie, nu știam că și părinții ortodocși pot avea o viață atât de plină de minuni... Minunea era ceva firesc în viața părintelui, deși nu încerca să facă spectacol din asta. Aș da un exemplu: plecasem de la mănăstirea unde el era duhovnic la maici la București. Părintele mă rugase ca, dacă am timp, să îi aduc un rând de veșminte pe care le lăsase la mănăstirea Peștera. Eu m-am dus în București, mi-am rezolvat treburile și apoi am plecat să îi iau veșmintele. Am intrat și în peștera de lângă mănăstire, unde părintele își petrecuse multă vreme în rugăciune. Când m-am întors la mănăstirea de maici, părintele m-a muștră: „Unde ai fost atâta vreme?” I-am spus că de la București plecasem să îi iau veșmintele. A părut mirat, ca și cum uitase că mă trimisese și la Peștera. După puțin timp, o maică sau o soră de la mănăstire – nu îmi mai amintesc exact – m-a întrebat: „Cum a fost în peșteră?” „De unde știi că am fost în peșteră?” „Când ai intrat, părintele a spus: *Acum, Danion e în peșteră...*”. Părintele văzuse cu duhul că am fost în peșteră, așa cum văzuse de multe alte ori ce fac eu sau ce fac alții. Totuși, nu a venit momentul să vorbesc despre el. Și, pe de altă parte, aștept să vorbească alții, să nu se spună că vreau de fapt să îmi fac reclamă, că ia uite ucenicul cui am fost...

Părintele a trecut la Domnul. La Domnul a trecut și un alt duhovnic al meu, părintele Bartolomeu de la Țigănești; la Domnul a trecut încă un duhovnic la care am făcut spovedanie din copilărie, părintele Nectarie de la Lainici... Pot spune că, deși am avut mulți duhovnici – lucru de nedorit –, totuși prin fiecare a lucrat Același Hristos.

Ai avut și oameni care te-au sprijinit efectiv în drumul scrierii cărților. Aș vrea să ne spui puțin despre aceștia sau despre modurile în care ai simțit că te-au sprijinit. Pentru că ele pot fi multiple.

Cel mai tare m-au sprijinit părinții duhovnicești, prin binecuvântările pe care mi le-au dat. Prima binecuvântare care m-a marcat, ca să spun așa, am primit-o de la părintele Cleopa. Pe vremea când încă eram apropiat de rătăcirile yoghine, i-am cerut binecuvântare să scriu cărți spre slava lui Dumnezeu – nu mai țin minte exact cum mi-am formulat cererea, cert e că eu aveam în cap să scriu cărți yoghine –, și el mi-a dat binecuvântarea să scriu. Cred că binecuvântarea părintelui Cleopa a contribuit la schimbarea mea. A însemnat foarte mult pentru mine binecuvântarea pe care mi-a dat-o părintele Dionisie de la

Colciu să scriu în apărarea dreptei credințe sau binecuvântarea pe care mi-a dat-o părintele Iustin Pârnu, de la Petru Vodă. Am simțit efectiv o putere fizică, fizică!

În ultima vreme, în ultimii ani, m-a ajutat foarte, foarte mult legătura cu Părintele Iulian de la Prodromu, duhovnicul schitului românesc din Sfântul Munte Athos. Simt efectiv ca pe o baterie, să spun așa, rugăciunea părintelui Iulian. Un exemplu: într-un oraș trebuia să țin o conferință și, pentru că eram într-un tur de conferințe prin țară, nu fusesem atent pe ce temă trebuia să vorbesc în ziua respectivă. Nu îmi pregătisem cum trebuie tema și, în momentul în care cel de la A.S.C.O.R. a anunțat: „Va vorbi teologul Danion Vasile pe tema cutare”, și eu nu știam tema respectivă, în prima secundă am rămas șocat, după care am zis: „Doamne, pentru rugăciunile părintelui Iulian, ajută-mă!” Și a fost singura conferință la care la sfârșit m-au durut urechile de la aplauze. Am văzut în asta mâna lui Dumnezeu. Am ridicat mâna ca și cum aș vrea să spun ceva, ca să-i opresc pe cei din sală să mă aplaude, dar ei m-au aplaudat și mai tare, pentru că și-au dat seama că voiam de fapt să le opresc aplauzele, nu să le spun altceva. Pentru mine contează foarte mult să văd cum lucrează rugăciunea duhovnicului...

E atât de importantă legătura cu duhovnicul?

De când am venit în Biserică, pentru mine cel mai tare și mai tare a contat legătura cu duhovnicul.

De exemplu, acum câțiva ani, a fost o perioadă în care nu eram primit la spovedanie până nu scriam un text literar. Ceva, nu articol teologic, ci literatură. La un moment dat nu apucasem să pregătesc nici un text și mă gândeam: „O să fiu primit, nu o să fiu primit la spovedanie? Ce o să se întâmple?” Și m-am rugat: „Doamne, dă-mi un gând, dă-mi măcar o idee de poveste în gând, ca să i-l pot spune duhovnicului și să mă primească la spovedanie!” Și mi-a venit în gând povestea vulturilor aurii, care deschide *Cartea Nunții* și pe care mulți au citit-o și cărora le-a plăcut. Și m-am dus la duhovnic și i-am spus: „Părinte, am o idee de poveste în cap. Mă lăsați să v-o spun, ca să mă pot spovedi?” Mi-a răspuns: „Uite, te spovedesc, dar s-o scrii după aia”. Și pe mulți i-a marcat. Mi-a scris, de exemplu, o fată: „Citind povestea, mi-am dorit să cunosc un vultur auriu și am găsit un tânăr care citise și el povestea asta și voia și el să găsească o fată tot ca în poveste, și ne vom căsători și...” A fost foarte frumos! Alți prieteni, soț-soție, au citit povestea, apoi s-au culcat și, în somn, au visat amândoi povestea vulturilor aurii...

Asta pentru mine înseamnă foarte mult, ca să poți visa o poveste, înseamnă că ți-a ajuns la suflet.

Ai un feed-back oarecum destul de apropiat al impactului cărților în rândul celor care citesc, prin scrisori și e-mail-uri. Ce place mai mult în cărțile tale?

În primul rând, faptul că sunt neconvenționale. Vreau să fac apologia neconvenționalului, pentru că o parte din tinerii care s-au apropiat de Biserică prin cărțile mele mi-au scris: „Am încercat să citim și cutare, și cutare, și cutare”, dar nu ne-a mișcat. N-au găsit răspunsuri pe limba lor. Dimpotrivă, au fost convinși că nu le trebuie viața în Hristos.

Eu am încercat să nu diluez mesajul Bisericii, am încercat să diluez doar rigiditatea care se regăsește în anumite cărți ortodoxe și care are impact la fiii Bisericii, dar la cei din afara Bisericii are efect contrar. Am observat că place și faptul că sunt tânăr – am 32 de ani; deoarece, în Ortodoxie, mărturia duhovnicească nu o pot da decât bătrânii duhovnicești, eu mă aflu într-o stare nefirească. M-a obsedat nefirescul stării în care mă aflu. Adică duhovnicul îmi spunea: „Scrie, scrie, scrie!”, și totuși mă gândeam: „Măi, dar cum să scriu, dacă sunt atât de slab duhovnicește?” Am avut chiar o ispită, și i-am spus duhovnicului: „Părinte, gata, de acum nu mai scriu nimic, o las cu cărțile și cu scrisul și cu asta, basta!”, pentru că simțeam nevoia să mă așez eu duhovnicește. Când am ajuns în Grecia, la doctorat, primul lucru pe care l-am întrebat pe un duhovnic a fost: „Uitați, duhovnicul mă pune să scriu cât mai mult, eu sunt tânăr, nepriceput, ce să fac?” Și părintele din Grecia mi-a zis așa: „Era un pustnic care avea un ucenic în lume. Și pustnicul se ruga, și ucenicul scria poezii religioase, care îi ajutau pe oameni să-L cunoască pe Dumnezeu. Deci, dacă scrii pentru ascultare, e bine”.

Legat oarecum de întrebarea de dinainte, am vorbit despre cei care te-au sprijinit, te-au ajutat. Vreau să-mi spui câte ceva și despre cei care au pus bețe în roatele lucrului tău.

Am să dau o listă completă a lor. O să îi spun pe rând, pe nume, și o să menționez care ce funcție are... Glumesc! Nu e de folos să dau nume. Deși sunt destui care stau împotriva mea... Spre exemplu, cel care mi-e cel mai bun prieten la ora actuală a stat multă vreme departe de mine, căci părintelui său duhovnic nu îi plăcea raportarea mea la Ortodoxie. Și-a schimbat duhovnicul și suntem foarte buni prieteni. Dar, dacă nu ar fi primit canonul respectiv, legătura noastră ar fi fost mult mai bătrână... Într-un fel, eu fac alergie la Ortodoxia ruginită, la Ortodoxia convențională, care se limitează doar la canoane lipsite de viață, adică Ortodoxia aceasta fățarnică, Ortodoxia formalistă, care riscă să devină anti-ortodoxie. Făcându-mi publică poziția, adică netăcând, fiind gură-spartă, ca să spun așa, au fost și unii care mi-au pus anumite contre, dar, până la urmă, am văzut în toate mâna lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu mi-a arătat încă o dată că, suferind la criticile altora – puține, dar existente –, arăt că sufletul meu nu e dăruit în întregime lui Hristos. Mie duhovnicul mi-a spus, când i-am dus o scrisoare în care cineva mă critica: „Tu nu trebuie să ții cont de nimeni. Eu sunt duhovnicul tău și dacă eu îți spun că faci bine ce faci, fă în continuare, că eu dau socoteală în fața lui Hristos pentru tine”.

Însă mi-a fost greu. Am multe bucurii, dar și momente de tristețe... M-a întristat, de exemplu, o fată care mi-a mulțumit și răsmulțumit pentru cât am ajutat-o să lupte cu o anumită patimă. După câțiva ani, mi-a scris că nu-i place ce scriu, dar s-a folosit de cele scrise, uitând ceea ce ea însăși îmi scrisese cu vreme în urmă. Mă dor lucrurile astea. Nu vreau să mi se mulțumească – da, sunt sătul de mulțumiri! Mulțumirea mie îmi pune un semn de întrebare, în sensul că cine azi îmi mulțumește, mâine s-ar putea să mă vorbească de rău. Atunci când sunt aplaudat la conferințe, mă gândesc că oamenii care azi mă aplaudă, mâine pot să mă huiduiască. Asta am în cap când sunt aplaudat! Faptul că aceiași oameni care astăzi te iubesc, mâine pot să fie împotriva ta.

Îmi spunea un părinte că a fost trimis duhovnic la o mănăstire și le-a zis maicilor: „S-ar putea ca într-o săptămână să mă goniți” Și, într-adevăr, după o săptămână l-au gonit, pentru că părintele a vrut să pună rânduială în mănăstirea respectivă. Și chiar maica ce spusese, cu o săptămână în urmă: „Vai, părinte, Maica Domnului v-a trimis la noi!”, exact aceeași maică, peste o săptămână, i-a zis: „Vai, părinte, Maica Domnului te-a gonit de aici!” Or... mă bucur sincer când văd că pot să-i ajut pe alții.

Despre cei care te critică?...

De obicei sunt cei care nu au răbdarea de a citi ce scriu. Unii s-au ridicat împotriva faptului că am abordat ca temă *Tinerii și sexualitatea*, fără ca ei înșiși să vadă ce am scris, fără ca ei înșiși să vadă că sunt atâtea citate din Sfântul Nicodim Aghioritul sau învățături creștine la care tinerii poate că altfel nu ajungeau. De obicei, se ridică împotriva cărților mele cei care nu înțeleg că omul, pentru a se apropia de Biserică, are nevoie de o anumită stare sufletească senină, nu crispată... Sunt oameni care au crescut în Biserică, eventual sunt familii în care li s-a impus oarecum religia pe pâine, și nu pot să înțeleagă linia pe care merg eu. Dar ceea ce mă bucură e, totuși, că duhovnicii, și chiar cei din mănăstiri, au înțeles ce urmăresc, de fapt, cu cărțile mele. Dacă sunt oameni care stau împotriva mea, am pe cine să pomenesc la rugăciune, pentru că, până la urmă, așa ne încercăm dragostea: în ce măsură putem să ne rugăm pentru cei care ne fac rău.

Prima carte de-a ta pe care am citit-o a fost „Jurnalul convertirii”, prima ediție, cea apărută sub pseudonimul Pavel Crainic. Recunosc că m-a frapat și o lungă perioadă m-a locuit efectiv acest „Jurnal al convertirii”. Apoi am avut așa, un șoc, oarecum, când, la o mănăstire din Moldova, am dat peste „Dărâmarea idolilor” și acolo, în lista cărților tale, am văzut că, de fapt, tu ești și autorul „Jurnalului”. Și mi s-a părut nedrept ca tu să iei locul aceluia Pavel Crainic, care a rămas pentru mine un nume extraordinar! Aș vrea să-mi spui de ce ai semnat cu pseudonim „Jurnalul”.

Pentru cine înțelege ascultarea de duhovnic, răspunsul meu va fi simplu. Duhovnicul m-a întrebat: „Vrei să fii preot, și pentru asta trebuie să semnezi *Jurnalul* cu pseudonim, sau vrei să-l semnezi cu numele tău, și atunci nu vei fi hirotonit niciodată?” M-a lăsat să mă gândesc, m-am frământat toată noaptea. Nu știam ce să răspund, hotărârea era foarte importantă, eu știam, simțeam că Dumnezeu vrea să apară *Jurnalul* cu numele meu, dar tot același duhovnic îmi mai spusese de multe ori înainte: „Tu trebuie să fii preot!” Când ne-am revăzut, i-am zis: „Părinte, dumneavoastră sunteți duhovnicul meu, dumneavoastră să hotărâți!” Și mi-a zis: „Tipărești cartea cu pseudonim”. Și i-am zis: „Părinte, eu am

crediința că vi se arată și Maica Domnului și vă spune să semnez *Jurnalul* cu numele meu”. Și mi-a zis: „Hai, lasă prostiile!”

După ce am făcut ascultare și am tipărit cartea sub pseudonim, au început să vină scrisori de la oameni care voiau să ia legătura cu autorul *Jurnalului*. Și când o femeie mi-a scris: „Duhovnicul de la seminarul din Arad îi îndeamnă pe seminariști să citească *Jurnalul convertirii*. Vrem să vină autorul cărții la noi, să ne țină o conferință”, m-am dus cu scrisoarea la duhovnic și duhovnicul mi-a spus: „Tipărește cartea cu numele tău!” Or, am încercat să fac ascultare de duhovnic. Pe mine m-a frământat foarte serios gândul călugăriei și, chiar dacă nu m-am călugărit, mi-am dorit ca în viața de familie să merg pe calea ascultării de duhovnic. Și dacă duhovnicul așa a zis, așa am făcut. Când duhovnicul mi-a spus să tipăresc cu numele meu, am tipărit cu numele meu. Pentru cei cărora această ascultare li se pare un mod de subjugare a ucenicului, eu dau mărturie că ascultarea îți dă putere.

Dacă eu am scăpat de influențele yoghine s-a datorat faptului că mi-am pus sufletul în mâna duhovnicului, de fapt, în mâna lui Hristos, Care lucrează și lucrează prin duhovnic. Dar duhovnicul ne răspunde pe măsura credinței noastre, pe măsura dorinței noastre de a-L mărturisi pe Hristos. S-au dus mai mulți părinți la Părintele Iulian, la Prodromu, și l-au întrebat ce să facă în problema ecumenismului. Și doar unora le-a zis să lupte fâțiș pentru păstrarea Ortodoxiei... Același duhovnic mie mi-a dat sfaturi foarte clare, la obiect. Fiecărui duhovnicul îi dă cuvânt după măsura credinței lui.

Ai mai tipărit și alte texte cu pseudonim?

Da, am mai scris, nu cărți întregi, diferite texte mai scurte. Poate că, cine știe, dacă la un moment dat Dumnezeu va vrea, se va și ale cui sunt... De exemplu, când a apărut în limba română prima oară *Viața Sfântului Iona din Odessa*, am vrut să scriu o predică despre Sfântul Iona și am scris-o, dar am considerat că e mai potrivit să o pun sub pseudonim. Eu am predicat aproape doi ani de zile, duminică de duminică, sărbătoare de sărbătoare, dar n-am vrut să pun totuși predica sub numele meu. Ei bine, după ce volumul cu Sfântul Iona a fost inclus într-o carte mai largă, despre sfințenia preoților de mir, am precizat că fusesem autorul predicii respective. Dacă folosesc pseudonimul, nu-l folosesc pentru a păcăli pe cineva, ci poate pentru că las textul respectiv în seama lui Dumnezeu.

Ne spui și sub ce pseudonime te pot găsi cititorii?

Da, de ce nu, o să vă dau o listă completă, și o s-o pun chiar eu pe Internet... Ce rost ar avea?

Pomeneai de preoție și de acel imperativ al publicării „Jurnalului”, cu condiția să nu te preoțești, în cazul în care semnezi cu numele tău. Te gândești serios la preoție?

M-am gândit, dar totul depinde de cum rânduieste Dumnezeu. Duhovnicul mi-a spus acum să primesc preoția după terminarea doctoratului. Dar pentru mine preoția nu este un scop în sine. Câtă vreme mă gândeam că așa Îl pot sluji și mai bine pe Dumnezeu, mă frământam mult. Dar până la urmă îmi dau seama că eu am parte de o parohie foarte largă. Le zic în glumă prietenilor apropiați ai mei că eu sunt pastor și am o turmă la care mulți preoți nu ajung. Și-mi dau seama că a primi preoția înseamnă a-mi dedica o anumită parte din timp altarului.

Oricum, eu nu mă văd de fel ca preot de parohie, mă văd eventual ca preot misionar. Știu că sunt nevrednic pentru preoție, știu că sunt oprit de canoane pentru păcatele pe care le-am făcut. Consider că au fost date din lucrarea Duhului Sfânt canoanele respective, mi s-a spus că acum câțiva ani în Rusia a avut loc un sinod în care s-a discutat problema hirotonirii celor care au păcătuit înainte de a se apropia de Biserică și Sinodul a îngăduit aceasta... Însă, sincer, problema aceasta nu consider că trebuie să o lămuresc eu. O las în seama lui Dumnezeu. Duhovnicul meu din Sfântul Munte, părintele Iulian, mi-a zis așa: „Cei care au impedimente la hirotonie, dacă înțeleg preoția ca pe o jertfă și dacă duhovnicul le zice să devină preoți și episcopul îi primește, numai în condițiile în care ei acceptă preoția ca pe o mucenicie se face voia lui Dumnezeu prin hirotonirea lor”. Or, eu cred că peste ani și ani or să vină vremuri de prigoană, chiar dacă unora li se pare stupidă ideea aceasta, cred că or să vină noi încercări pentru Biserică, și mi-aș dori să fiu hirotonit cu o zi înainte de prigoană, dacă va fi voia lui Dumnezeu. Dacă nu, să mor mirean, fără a fi neîmplinit cu ceva...

Da, dacă Dumnezeu mă vrea, îmi doresc tare mult să fiu preot în prigoană, pentru că îl am într-un fel ca model pe Sfântul Ciprian, care a fost vrăjitor înainte de convertire și care a primit moarte mucenicească. Și mi s-a întâmplat odată, de prăznuirea sfântului, să mă închin la moaște și, sărutându-le, o părticică din ele, o părticică foarte mică, să mi se lipească de buze. Și a trebuit s-o mănânc, n-am avut ce face, nu puteam s-o arunc. Era atât de mică, că mi-era teamă că dacă pun degetul pe ea o pierd, și mă simt așa legat de Sfântul Ciprian și la propriu, nu numai la figurat. Nu cred defel că asta e o soluție, să ne apucăm acum să mâncăm părticele de moaște, dar mi-aș dori, sincer mi-aș dori ca Dumnezeu să-mi dea această bucurie, de a-L mărturisi jertfelnic, ca păstor de suflete.

Se poate trăi din scris?

Când m-am apucat să scriu, nu se putea trăi din scris și, din punct de vedere material, ne-a fost extraordinar de greu. Când era soția însărcinată cu primul copil, uneori n-aveam ce mânca dimineața, decât pâine cu margarină și cu ceai. Și mi se rupea sufletul de tristețe. În fond, cartea *Despre înfruntarea necazurilor* e tocmai un efect al perioadei respective, de suferință, prin care am trecut. Am simțit, însă, că Dumnezeu ne va ajuta să depășim această perioadă de încercare. Am devenit și editor de carte și am încercat și eu să impun un anumit procent ca drepturi de autor, astfel încât să se poată trăi din scris, să nu fie scrisul o corvoadă prea mare pentru cei care vor să-L mărturisească pe Hristos, ci să le aducă și venitul material care să poată să-i susțină. Adică să nu fie dependenți de bani, ci să fie dependenți doar de mărturia pe care o au de dat.

Te vei opri vreodată din scris?

Uneori îmi spun că nu. Recunosc, aș vrea să scriu până mor! Dacă s-ar putea să mor scriind, cred că ar fi ideal! Dar toate sunt în seama lui Dumnezeu și poate că Dumnezeu, mâine, îmi va lua acest dar, și, dacă mi-l va lua, nu va mai avea nici un rost să scriu. Poate Hristos va vrea ca mâine eu să fiu tâmplar sau să fac altă muncă, să mă reprofilez. Scopul meu nu e să fiu scriitor până la sfârșitul vieții mele. Scopul meu este să fac voia lui Dumnezeu! Dacă azi mi-ar cere Hristos: *Oprește-te!*, m-aș opri. Scriam *Patericul mirenilor* și mai aveam doar să-l corectez, înainte să-l trimit la tipar; atât, corecturi mai aveam de făcut, și mi-a zis duhovnicul: „Nu ești pregătit să faci corecturile respective!” Și mi s-a părut stupid, recunosc, m-am mâhnit, oarecum, m-am și mâniat puțin, am zis: „Cum adică nu sunt pregătit? După ce am scris o carte, să nu fac corecturile?” Mai aveam foarte puțin până să trimit cartea la tipar... Și am lăsat-o la o parte o vreme... Prima oară m-a pus să mă opresc la jumătatea cărții, și mi-a zis: „Nu ești pregătit să scrii mai departe!” Am lăsat-o câteva luni, iar am scris, și, când eram gata s-o termin, s-o trimit la tipar, mi-a zis: „Nu ești pregătit să faci ultimele corecturi, las-o!” Și am lăsat-o. Și așa aș lăsa și mâine scrisul.

Ai făcut referire de nenumărate ori la relația aceasta cu duhovnicul. Vreau să te întreb, nu te-a ispitit niciodată ideea că, dacă duhovnicul nu e un om al scrisului, un intelectual, să zicem, un – termenul acesta – rasat al cuvântului, să nu dai ascultare sau să crezi: „Oare știe duhovnicul mai bine decât mine cum să procedez în situații de genul acesta?”

Ba da... Numai că situațiile de genul acesta au fost foarte rare, pentru că, dimpotrivă, când am scris, de exemplu, *Dărâmarea idolilor*, mă suna duhovnicul zilnic și mă întreba: „Cum îți merge? Despre ce scrii? Cum scrii?” Și asta m-a ajutat foarte mult. Asta s-a întâmplat la *Dărâmarea idolilor*, acest antrenament. Zi de zi mă suna, și la unu noaptea dacă nu putea mai devreme, să mă întrebe „Cum a mers azi?” A însemnat foarte mult pentru mine perioada respectivă, pentru că m-a ajutat să intru într-un anumit ritm de scris...

Eu acum scriu foarte, foarte ușor. Timp să am și minte limpede! Când simt că am mintea limpede și că pot să-L mărturisesc pe Hristos, scriu. Când nu, fac orice altceva. Citesc, mă plimb, mă joc cu copiii, mă uit la un film interesant, fac orice altceva. Pentru că mi se pare necinstit să scrii ceva ce va rămâne zeci sau sute de ani, poate, și îi va vătăma pe alții. Nu prin vreo greșală în învățătură, ci prin duhul în care ai prezentat învățătura respectivă.

Ne-am învățat să ne lăudăm cu Ortodoxia că are o comoară extraordinară și că trebuie doar să repetăm ca papagalii ce-au zis Sfinții Părinți. Nu e deloc așa! Trebuie să repetăm ce-au spus Sfinții Părinți fără să

schimbăm nici o cirtă, dar modul în care prezentăm învățătura nu trebuie să fie sec. Învățătura Sfinților Părinți este plină de viață, cum e *Dogmatica* părintelui Stăniloae, de exemplu. Eu când am citit *Dogmatica* părintelui Stăniloae – eram în anul doi de facultate – mi s-a părut o lungă scrisoare de dragoste. Nu-mi venea să cred că citesc o carte de teologie, de filosofie religioasă, ca să spun așa! Era o largă, o vastă scrisoare de dragoste.

Succesul nu te-a făcut să devii o altă persoană? Cu alte cuvinte, nu ți s-a urcat la cap?

Uneori mi se urcă. Și când mi se urcă, imediat mă lovește Dumnezeu! Câtă vreme una din rugăciunile mele zilnice e: „Doamne, să se aleagă praful de toate planurile mele și să fie în mine cu adevărat voia Ta!”, când te rogi așa, te lași în seama lui Dumnezeu, și atunci Dumnezeu te ajută. Însă faptul că mulți îmi scriu cuvinte de mulțumire cu sinceră dragoste și cu multă prietenie, înseamnă iubire, și iubirea nu ți se urcă la cap. Cred că la cap ți se urcă laudele exagerate, neacoperite, dar iubirea te ajută să fii tu însuși. Pe mine m-au ajutat ecourile de la cititori.

Cât de mult te-ai schimbat în ultimii ani?

De la carte la carte. Asta se poate vedea și din modul în care arăt. La o carte simt nevoia să fiu într-un fel, sunt într-un fel, se vede și pe fața mea, și în modul în care vorbesc. Eu nu știu ce carte urmează să scriu, eu nu știu ce-o să se întâmple cu mine luna viitoare, dar știu ceea ce vreau să fac în fiecare moment, și încerc să fiu așa cum cred că trebuie să fiu.

Duhovnicul mă mustră că îmi schimb din când în când look-ul, ba am părul lung, ba am părul scurt, dar la mine părul lung sau părul scurt înseamnă foarte mult, înseamnă un mod în care eu mă raportează la viață. Și nu e nimic accidental. Recunosc, mi s-a întâmplat să-mi dau jos barba. Mi-am dat jos barba, la un moment dat, făcând alergie la fățărnicia anumitor slujitori ai altarului, care una învață și alta trăiesc. M-a durut atât de tare mărturia pe care o dau ei, încât mi-am dorit să fiu altfel! Și, ca un copil, mi-am dat jos barba. N-am rezolvat nimic. Eu am vrut să-mi dau jos barba, să mă uit în oglindă și să zic: „Danion, tu trebuie să fii altfel, nu trebuie să te lași păcălit de forme fără fond”, și până la urmă mi-a părut rău că mi-am dat jos barba.

Cred că tinerii ortodocși e bine să aibă barbă și ca un semn al faptului că ei sunt extratereștri, adică ei aparțin altei lumi. Poate e mai bine pentru prietena ta să fii estetic, să fii ras, aranajat, dar tu trebuie să te gândești că în primul rând ești ortodox. Eu mi-am dat jos barba și la căsătorie. Soția m-a rugat, ca să nu o supăr pe soacră, și eu am făcut acest mic compromis. Însă, în același timp, cred că nu trebuie să luăm lucrurile în tragic, pentru că sunt unii care au mare grijă de barba lor, să fie cât mai aranjată, cât mai lungă, și, de fapt, viața lor duhovnicească e aproape nulă. Eu mă consider foarte la începutul vieții duhovnicești, îmi permit ca atunci când mă întristează o chestie să-mi și manifest tristețea respectivă și, când văd că unii își fac idoli din barbă, mi-o dau jos. Asta pentru că sunt imatur duhovnicește. Peste ani de zile sper să fiu altfel.

Dar este foarte important să-ți știi lungul nasului – chiar dacă niciodată nu-l știm exact. În principiu, știm cam cât de tare Îl iubim pe Hristos. Eu am zis că sunt la începutul vieții creștine, după aproape 15 ani de Biserică, dar asta e, atâta sunt!

Când o să fiu altfel, când eu o să simt mai intens vinerea durere pentru că Hristos a fost răstignit, atunci viața mea va fi altfel. Însă eu observ acum o lipsă de acoperire în viața creștinilor, a faptului că ei postesc miercurea și vinerea, dar nu se vede aproape deloc în modul în care trăiesc în zilele respective.

Ce faci în timpul liber?

Am descoperit de curând snowboard-ul. Am fost cu familia la schi, după Crăciun, și mi-a plăcut tare de tot. Îmi place să ies în parc, merg cu copiii și cu soția pe role, îmi place muntele foarte mult, îmi place marea. La Salonic, unde îmi fac doctoratul în *Patrologie*, am deseori ocazia să ajung pe malul mării și îmi place foarte, foarte mult, că marea e ca un fel de ecou al sufletului uman, senin sau tulburat ... Cred că timpul liber e o comoară, pe care cei mai mulți tineri nu știu s-o folosească.

Regreți ceva din viața ta creștină?

Dacă regret ceva, dacă am câteva regrete în viața mea creștină... Regret că n-am știut să-mi folosesc mai bine timpul liber și că n-am știut să fiu mai puțin ipocrit. Am ajuns odată la doctor pentru eforturile foarte mari pe care le făceam: citeam foarte mult, posteam foarte mult, mă rugam foarte mult – și am ajuns la doctor, că aveam dureri foarte mari de cap. Și doctorul mi-a zis: „Dacă nu renunți la modul ăsta de a fi, o să ajungi la spital”. Și duhovnicul a știut să-mi dea canon să fac jogging. Unul din cele mai neconvenționale canoane pe care le-am primit în viața mea a fost să fac jogging un sfert de oră pe zi. M-a ajutat foarte mult! Din păcate, ne-am învățat să privim viața foarte crispați. Duhovnicește – numai să faci atâtea sute de metanii; făceam și sute de metanii pe zi, chiar și o mie, dar făceam și un sfert de oră jogging. Nu e același lucru, nu-i deloc același lucru! Sunt unii care fac metanii pentru condiția fizică. Mi se pare o prostie. Pentru condiția fizică faci gimnastică, faci flotări, faci ce vrei! Pentru Hristos faci metanii.

Ce-ți lipsește, la momentul ăsta?

Mai mult timp, în primul rând. Mi-a spus chiar duhovnicul zilele trecute că îi pare rău că nu am patru mâini, să scriu mai mult... Îmi pare rău că trec pe lângă mine anumite proiecte pe care nu le pot face decât acum. Eu nu puteam să scriu acum *Jurnalul convertirii*. Nu puteam să scriu acum *Despre înfruntarea necazurilor*, pentru că acum Dumnezeu a rânduit să am o viață mai ușoară din punct de vedere material... Cartea *Despre înfruntarea necazurilor* puteam să o scriu când eram cu pumnul în gură, sau când abia scăpasem din această încercare.

Ce-ți prisosește?

Gura mea îmi prisosește. Vorbesc prea mult, și nu ce trebuie și când trebuie.

Asta o constați tu sau ți-o zic alții?

Asta mi-o spune soția mea, mai ales soția mea, și duhovnicul.

Ai amintit de planuri. Ce planuri are Danion, acum?

Vreau să termin comentariile la *Limonariu*, vreau să scriu o carte despre viața trupească în familia creștină, *Patul și prejudecățile...*

Visezi tot cărți!

Daaa... Principalul vis al meu – separat de cărți –, principalul vis al vieții mele este ca, după o viață în care încerc să pun pe primul plan aproapele și pe al doilea, familia, – pentru că de multe ori am de ales între a mă juca cu copiii și a scrie, a sta cu familia sau a pleca la conferințe, a sta cu familia sau ... –, deci după o viață întregă în care îl pun pe aproapele pe primul plan și familia pe locul doi, când mor, să fiu împreună cu soția și copiii în Împărăția Cerurilor! Asta îmi doresc cel mai tare, și asta ar fi cea mai mare bucurie pe care mi-ar da-o Hristos! Nu fac târg cu El, nu negociem: „Eu scriu ca Tu să-mi mântuiești copiii”, dar cred că Hristos este Dumnezeu Iubirii și că vrea să fim împreună în Împărăția Cerurilor. ăsta e principalul meu vis! Să ajung acolo cu ei ...

Dumnezeu e un contabil foarte corect și va ține seama de asta!...

Nuuu! Nu cred că e deloc corect, cred că dragostea Lui covârșește dreptatea, și cred că datorită iubirii Lui în Rai m-aș simți acasă. Eu acasă mă simt în casa mea și în Sfântul Munte Athos. Sunt două locuri în toată lumea în care mă simt acasă. Și cred că al treilea e Raiul. Cred, nu știu cum e, dar cred! Sunt păcătos, sunt rău, sunt egoist, sunt mândru, sunt... sunt toate astea! Dar peste toate astea știu că Hristos e Fiul lui Dumnezeu, Care vrea să ne mântuim. Și nu știu cum aș putea respinge dragostea Lui.

Mă tot leg de cuvinte. Cum vezi Raiul?

Am să răspund fără cuvinte. Tăcere profundă! Ce ai înțelege de aici? Nimic. Eu înțeleg Raiul ca împlinire. Cred că o să mă simt acolo ca atunci când mă împărtășesc cu Sfintele Taine. Ca atunci când îmi iau în brațe soția și copiii. Dar de o mie de ori mai frumos și de o mie de ori mai intens.

Unde-ți găsești liniștea?

În ochii copiilor mei, în brațele soției mele, în primul rând la scaunul de spovedanie și în genunchi, la rugăciune.

Danion, ce păcate ai?

Îhmmm... Greu de zis! De curând m-am spovedit în Sfântul Munte Athos și părintele mi-a zis: „Nu le vorbi celorlalți despre neputințele tale, ca să nu-i smintești”. Așa că sunt oarecum stânjenit de această întrebare, întrucât eu îi spuseseam părintelui că mi se părea mai corect să vorbesc foarte mult despre neputințele mele și păcatele mele și greșelile mele, pentru că noi suferim de o viziune schizofrenică, în sensul în care citim în cărți cum se trăiește creștinește, lângă noi vedem că nu-i așa, și ne gândim că, dacă noi nu trăim ca în cărți, înseamnă că nu suntem ai lui Hristos. Nu-i așa! Am primit odată o întrebare într-o conferință: „V-ați certat vreodată cu soția dumneavoastră?” „Da, bineînțeles! Și nu doar o dată...” A fost răspunsul care l-a cam dezamăgit pe cel care a pus întrebarea respectivă. Și păcatul pe care-l spovedesc cel mai des de câteva luni, de câțiva ani, e că nu arăt destulă dragoste soției mele și nu arăt destulă dragoste copiilor mei. Mă lupt cu asta, dar chiar mă văd că sunt nepriceput! Prin asta nu vreau să fiu făgarnic, să spun că, vai, singurele mele păcate sunt astea...

Ce cărți citești, în afară de cele religioase?

Abia aștept să citesc Aldous Huxley, *Brave New World*, *Minunata lume nouă*, în traducerea apărută la *Polirom*. Când duhovnicul mi-a dat canon să citesc Tolstoi, *Învieerea*, am crâcnit în sufletul meu față de ascultarea de duhovnic. Unu, fiindcă Sfântul Ioan din Kronstadt a scris foarte dur împotriva lui Tolstoi, care a susținut anumite erezii, și doi, pentru că mi se părea o prostie să citesc Tolstoi în loc să citesc altceva, mai de folos. Și totuși, după ce am citit *Învieerea*, am rămas profund marcat de cartea respectivă și m-a ajutat să înțeleg aproapele cu alți ochi.

Nu am timp de literatură laică, mă doare lucrul acesta! Părintele Stăniloae spunea că voia să scrie un roman și n-a mai apucat să-l scrie. Ei bine, și eu vreau să scriu un roman. Și ca să scrii trebuie să ai o oarecare experiență. Eu am scris teatru, piesa *Taina Iubirii*, fără să citesc foarte mult teatru la viața mea. Părintele Serafim Rose s-a dus cu câțiva frați din mănăstirea Sfântului Gherman să vadă *Romeo și Julieta*, lucru care ar fi criticat de 20 de duhovnici din România zilelor noastre. Însă sunt de acord cu deschiderea culturală pe care o propune Părintele Serafim, care a și urcat pe culmile sfințeniei.

Cred că în primele etape ale vieții duhovnicești e bine să ne folosim și de aceste *mâini* ale sufletului – literatura, filmele. Recomand tuturor filmul *Ostrovul*, un film despre care am citit că l-ar fi văzut jumătate din populația adultă a Rusiei... Eu vreau să scriu o carte despre filme. Părintele Andrei Kuraev a scris cartea *Filmul. Restartare prin teologie* și mi-a ridicat oarecum mîine la fileu, astfel încât, dacă vor da unii cu pietre pentru ceea ce voi scrie, o să dea mai puțin după ce o să folosesc argumente din scrierile unui slujitor al Bisericii. Sunt unii care, dacă nu ești preot, dacă nu ești diacon, nu dau prea mulți bani pe tine și se grăbesc să te critice. Mă bucur că a scris Părintele Andrei Kuraev o carte despre receptarea filmului din punct de vedere creștin, și sper să scriu la rândul meu o carte despre filmele mele preferate.

Scrii despre teme la zi, teme foarte dezbătute la ora actuală.

Cu *Evanghelia după Iuda* am bătut recordul, ca să spun așa. M-a chemat duhovnicul și m-a întrebat: „Despre ce vrei să scrii: despre *Codul lui da Vinci*, *Evanghelia după Iuda* sau *Evangelistii Alinei Mungiu Pippidi*?” Eu am scris despre Iuda și am scris exact la timp... E o provocare să fii prompt!... Am fost exact pe vârful valului, ca să spun așa!

Cred că trebuie să fim în pas cu provocările, să nu fim la o sută de pași în urma lor. Am observat că oamenii Bisericii, din păcate, răspund la provocări care au apărut acum cinci ani, zece ani, douăzeci de ani, dar la nimic actual, adică combat erezii care au și dispărut, eventual, fără să țină seama de ereziile de lângă ei.

Cum te informezi? Nu ai timp foarte mult pentru partea aceasta laică a lucrurilor, să citești literatură laică, să te uiți la televizor, să citești ziare... Cum îți pasul cu evenimentele la zi? Care sunt sursele tale de informare?

Uneori citesc știrile din ziare, principalele știri de pe Internet... Dar nu ăsta e de fapt mersul lucrurilor! Cum mă informez? Vorbesc cu prietenii, vorbesc cu cititorii, mă ajută faptul că am sute de cititori în lista de messenger și mai mulți în lista celor cu care corespund pe Internet. Cititorii aceștia mă ajută, când apare o provocare reală, să fiu la curent: „Citește acolo, citește acolo, citește acolo...” Se mai repetă, de exemplu, patru-cinci sau zece cititori care îmi spun să citesc aceeași știre din surse diferite; unii doar îmi indică linkul de pe Internet și văd patru articole pe aceeași temă.

Până la urmă ți-ai creat o adevărată industrie informațională.

Da, Agenția de Informații, Serviciul meu de securitate, ca să spun așa...

Ce filme preferi?

Nu pot să spun că există doar un anumit tip de filme care îmi plac; pot să spun că nu îmi plac cele horror, cele sexy sau porno. Mi-a recomandat un prieten un film ce conținea și scene erotice, cu un actor de excepție, spunându-mi că merită văzut. Mi-am abătut atenția de pe ecran la fazele fierbinți, dar la urmă tot mi-a părut rău că mi-am pierdut timpul... Pe mine m-a marcat foarte tare *Gladiatorul*. Îmi pare rău că n-am văzut de prima oară secvența cenzurată în care creștinii sunt duși la lei și Maximus spune: „Săracii, aceștia vor muri primii”. Cred că dacă vedeam secvența aia îmi plăcea filmul și mai tare! Îmi plac filmele de dragoste... Dar mai ales filmele în care apar confruntări, pentru că eu înțeleg viața ca o luptă, și când văd *Gladiatorul* sau *Brave Heart*, văd viața mea duhovnicească.

A ajuns să-mi spună duhovnicul la spovedanie: „Nu te mai gândeți atât de mult la William Wallace, că te gândești mai mult la el decât la Sfinții Bisericii”. William Wallace, acest erou al Scoției, a dus o viață deosebită... Exemplul oricărui erou, nu numai al neamului nostru, orice erou pe care l-au avut alte neamuri, îți poate folosi în viața duhovnicească, pentru că erou e cel care trăiește pentru ceilalți, pentru țara sa, pentru neamul lui... De altfel, în *Brave New World* e o replică tare. În lumea viitorului, în care educația va fi manipulată total, copiii învață la școală că eroii sunt personaje negative, că au încercat să schimbe mersul societății... Replica mi-a rămas în minte... Unul din secretele faptului că n-am ruginit încă e că mă las furat de filmele istorice. Îmi place foarte mult să văd că au fost oameni care și-au iubit din tot sufletul lor aproapele.

Cum îți păstrezi echilibrul timpului în vizionarea filmelor? Acum, cu invazia asta de filme, de CD-uri, de filme descărcabile de pe Internet, riști să pierzi ore în șir în fața calculatorului.

Asta este o ispită foarte serioasă, de asta vreau să scriu și o carte: *Televizorul, prieten sau dușman, sau prieten și dușman*. În care să arăt că televizorul poate să ne fie și prieten, dar de cele mai multe ori ne e dușman. Cred că e imposibil de fixat o rețetă standard pentru toți. Eu încerc să mă uit la filme ori ca să mă folosesc – și știu că mă uit la filme care mi-au fost recomandate de alții și sunt bune –, sau uneori, când mi-e rău de oboseală, și atunci caut un mod de a mă odihni. Însă, practic, televizorul nu mă prea odihnește, că tot la un ecran privesc. Eu sunt sătul de vizionarea ecranului calculatorului, chiar dacă scriu după metoda oarbă – fără să mă uit la taste –, privesc destul de mult monitorul.

Cred că e foarte important să știm să ne găsim acest echilibru. Am avut, de exemplu, un an de zile în care nu m-am uitat nici măcar de două ori la televizor tot anul, și mi-a fost foarte bine. Dar, tot așa, am avut alți ani în care am văzut filme foarte frumoase, care m-au marcat, și mi-a fost foarte bine. Ce regret – regret când mi se întâmplă să trec prin anumite încercări, ispite duhovnicești și atunci încerc să găsesc

răspunsuri în filme. Or, filmele nu pot da răspunsuri la problemele mele și devin așa, ca hipnotizat. Asta se întâmplă foarte rar, mi s-a întâmplat de câteva ori în zece ani de viață, dar mi s-a întâmplat.

Ce muzică ascuți?

Foarte variată. Nu am să fac o listă a albumelor mele preferate, mai ales că ceea ce îmi place mie mai mult nici nu e prea cunoscut în România. Dacă spun *Rembutsika*, n-a auzit nimeni. Sau *Denis Quinn*... Dar nu mi-e clar în ce măsură muzica pe care o ascult acum mi-ar fi fost de folos înainte să mă căsătoresc. De exemplu, eu acuma pot să ascult *Woman in Love*, Barbara Streissand, și să-mi fie foarte drag, și să dansez cu soția mea și să-mi fie foarte drag. Melodia îmi plăcea dinainte, dar înainte de a mă căsători, melodia respectivă putea stârni în mine și patimă, patima desfrâului. Și o stârnea, chiar dacă nu îmi dădeam seama. Așa cum o stârnesc și blues-urile *BEST OF*...

Eu cred că o să-mi placă *Scorpions*, *Still Loving You*, și peste 50 de ani; poate mă înșel, dar așa văd acum lucrurile. Și nu cred că o să spun peste 50 de ani că nu-mi place, pentru că *Scorpions* sunt niște rockeri care promovează nu știu ce viață desfrânată. Da, ei promovează o viață foarte desfrânată, mesajul lor e cum e, dar au și anumite melodii sensibile.

De ce sunt sensibile, e prea mult de vorbit acum. Eu sincer cred că diavolul face să existe acest segment în muzica rock, blues-urile, cât se poate de sensibil, segment prin care să-i subjuge și mai tare pe fani; după ce le tulbură mintea și mai tare și-i zăpăcește cu tot felul de ritmuri amețitoare, prin blues-uri le mai spală puțin creierul, cum e la ședințele de meditație muzica aceea, așa-zis transcendentală, care te face să pierzi șirul gândirii.

Dormi bine noaptea? Ai insomnii?

Depinde, depinde... De când am devenit creștin, cele mai multe insomnii le-am avut de emoție, în noaptea de dinainte să mă împărtășesc cu Sfintele Taine... Asta a durat până duhovnicul m-a chemat să mă împărtășesc mai des. Nu puteam să dorm gândindu-mă că mă voi uni cu Hristos și că viața mea se va schimba radical din ziua respectivă. Cred, de fiecare dată când mă împărtășesc, că viața mea se va schimba radical, cred că Hristos mă poate ajuta să fiu al Lui. Am avut insomnii – când mă frământam la unele cărți, de exemplu, la *Tinerii și sexualitatea*, când mă criticau câțiva prieteni pentru că folosisem anumiți termeni mai nepotrivii, și o abordare mai riscantă –, cum fusese la început. Și nu voiam să țin seama de criticile lor, voiam să scriu o carte pentru golani, dar într-o noapte, la rugăciune, mi-am dat seama: „Stai, că golani nu citesc”. Nu poți să scrii pentru golani o astfel de carte. Și atunci mi-am dat seama că trebuie s-o schimb, și am schimbat-o, și a ajuns așa cum a ajuns cartea asta, adică poate să se vândă și la pangarele mănăstirilor. Am cenzurat puțin limbajul ei, dar mesajul esențial a rămas același.

Și așa a ajuns să fie citită și de tinerii de cartier. Una dintre primele cititoare ale cărții a fost sora unuia dintre cei mai cunoscuți hip-hop-eri din România, care a trecut prin închisoare, prin tot felul de peripeții. Ea încerca să își dea seama cam ce efect poate avea cartea asupra tinerilor de cartier, și spunea că, din cât cunoaște din experiența de familie cu fratele ei, medicamentul funcționează.

Ce mâncare îți place?

Am fost acum câteva zile cu niște prieteni la un restaurant și m-au întrebat ce comand. Și au rămas șocați când le-am spus că mie mi-e indiferent, că pentru mine, sincer, era important faptul că sunt cu ei, de parcă era sărbătoare că eram cu ei și cu soția mea. Și chiar mi-a fost indiferent. Cred că important e cu ce stare de suflet mănânci, nu ce mănânci. Dacă există însă ceva ce mănânc în mod deosebit, e dulcele, de orice fel, în cantități mari, și m-am dus chiar la doctor, să văd dacă nu mănânc prea mult dulce. Și analizele au arătat că nu...

Care e cel mai frumos cadou pe care l-ai primit vreodată?

Soția mea!... E cadou de la Dumnezeu! Și ea rămâne cadou, adică nu e ca și cum Dumnezeu mi l-a dat o dată și el expiră. După atâta vreme – și trei nașteri –, văd că Dumnezeu îi mai dă ceva să mă surprindă, nu știu, parcă îi mai bagă ceva în vene, parcă îi schimbă bateriile...

Citeam undeva că, dacă nu se vor mai auzi colinde pe pământ, pământul va intra pe mâinile diavolilor. Îți plac colindele?

Îmi plac colindele care vestesc nașterea lui Hristos. Există și colinde care au doar referiri la tot felul de obiceiuri populare, rupte de tot ce înseamnă Nașterea Mântuitorului, și mi se par anti-colinde, dar orice colindă în care e cântată Nașterea lui Hristos mă bucură și mă face să fiu copil, așa cum sunt când zic *Îngerășul* cu fiul meu. *Îngerășul* e rugăciune pe care, de obicei, o zic copiii, dar pot s-o zică și oamenii mari, că rugăciunea e ascultată și bine primită. Cred că viețile noastre de creștini trebuie să fie niște colinde.

Cum ești în viața de familie? Ca soț, ca tată?

Beton!... Glumesc, nu știu ce să zic... Asta s-o spună soția și copiii. Nu știu cum sunt, dar asta știu ei. Și sunt curios să aflu. Sunt dificil ca soț, îmi dau seama că e greu să ai un soț ca mine, pentru că eu sunt plecat și în Grecia, sau sunt plecat la conferințe de două ori pe an, în Postul Paștelui și în Postul Crăciunului, soția rămâne singură cu trei copii... Diminețile o mai ajută mama ei, dar în rest e foarte greu, îmi dau seama că e dificil să fie măritată cu mine, dar mă iubește, mă încurajează și asta înseamnă mult!

Dacă ar fi să începi să schimbi câte ceva în privința asta, cu ce ai începe?

În ce privință?

În viața de familie.

Dacă aș putea, aș începe să fac teme cu băiatul meu, pentru că e mai visător, așa, mai aerian... El citește de când era mic, la patru ani și jumătate a citit *Apostolul* la biserică, la botezul Iustinei, sora lui cea mică. A citit *Apostolul* pe care îl vedea pentru prima dată, fără greșeli... Spre mirarea multora... Pe atunci a primit canon de la duhovnic să citească zilnic un capitol din Noul Testament... Plăcându-i să citească foarte mult, la școală nu mai e la fel de atent, i se pare că știe multe și nu e bine... Să îl supraveghez la teme ar fi prioritatea, cu băiatul, și apoi, doi – joacă mai multă cu fetele, care au trei ani și patru ani și simt tare multă nevoie de afecțiune.

Ce planuri ai pentru viitorul apropiat?

Sper să mă ajute Dumnezeu să am putere să vorbesc cum trebuie în conferințele care se apropie. În scurt timp începe Postul Paștelui, sper să termin cum trebuie comentariile la *Limonariu*, și sper ca Dumnezeu să mă lumineze să pot scrie *Patul și prejudecățile*, o lucrare despre viața sexuală în familia creștină.

Ai și planuri eșuate?

Da, prima piesă de teatru pe care am scris-o s-a pierdut definitiv, exact când colegii mai mari de facultate vroiau să o pună în scenă, și nu îmi făcusem mai multe copii... Un alt exemplu: duhovnicul mi-a dat canon, mi-a dat ascultare să scriu teatru religios, și am vrut să scriu *Codul lui Hristos*, o piesă în care să răstorn oarecum *Codul lui Da Vinci*, să prezint un univers în care suntem sufocați de coduri gen codul lui Da Vinci, de evanghelii după Iuda și de texte necreștine sau pseudocreștine, o lume în care Hristosul cel adevărat al Bisericii e oarecum cenzurat și marginalizat, și redescoperirea Lui ar avea același impact pe care-l are descoperirea evangheliei lui Iuda astăzi, când se face atâta tam-tam, și toți se regăsesc în aceste căi. Îmi pare rău că am abandonat proiectul... Eu cred că de fapt trăim într-o lume post-creștină, și că descoperirea autenticei Evanghelii a Bisericii este șocantă și extraordinară. Mie cuvântul *Hristos a Înviat!* mi se pare de o noutate extraordinară, chiar dacă noi ne-am blazat și-l spunem răgușiți și plictisiți.

Ai cărți pe care regreti că le-ai scris?

Da. Una. De fapt, nu am scris-o eu... E o carte de interviuri pe care le-am făcut cu un părinte din Moldova... O carte în care am abordat subiecte neconvenționale: fățarnicie, fariseism, dezordinea și neorânduiala din unele mănăstiri, și unii mi-au spus că această carte i-ar fi făcut rău părintelui respectiv. Alții s-au smintit de faptul că lucrurile erau spuse pe nume, în toată urâtenia lor, și nu știu dacă a fost cel mai bun lucru pe care l-aș fi putut face în momentul respectiv. Mă gândesc uneori să tipăresc cartea fără numele părintelui, poate chiar fără numele meu, și să văd impactul textului ca atare, indiferent de cine a fost cel care a întrebat sau cine a fost cel care a răspuns.

Un ultim cuvânt către cititori, sau otpustul la această carte.

Vă iubesc, mi-a venit așa, spontan, în suflet! Și am tăcut prima oară, acum două secunde, când mi-a venit să spun asta, dar de ce să tac? Eu mă rog zi de zi – și mă bucur când se roagă și soția mea, când e cu copiii acasă și eu sunt departe – pentru toți care au citit sau citesc sau vor citi cărțile pe care le-am scris și pentru toți cei care au auzit sau vor auzi cuvintele pe care le-am rostit spre slava lui Dumnezeu. Cei care citesc rândurile acestea au fost oarecum prinși în rugăciunile mele și în dragostea pe care le-o port. Vreau să știe că suntem frați. Cei care mi-au scris deja au văzut că deși mă iau cu formule de politețe, cu plural de politețe, eu le explic că fac alergie la pluralul de politețe, care mă constipă, și abordez un ton direct și în corespondență și pe mail, și în scrisori, ca și în cărți. Regret că n-am mai mult timp să răspund pe larg tuturor scrisorilor. Duhovnicul – același duhovnic care acum câțiva ani mi-a zis: „Răspunde-le tuturor, ajută-i, fă bine cât poți!” – același duhovnic mi-a spus acum: „Lasă corespondența și ocupă-te mai mult de cărțile tale și de doctorat”. Regret că nu mai am același timp de a fi alături de ei.

Dumnezeu știe că-i port în suflet pe cei care-mi scriu. Vreau să ajungem cu toții în Rai! Cred că avem de dus o luptă efectiv nebună. Mie îmi plac filmele istorice, îmi plac bătăliile, în care unul bate zece dușmani, eu cred că avem de dus o luptă foarte grea.

Îmi spunea un pelerin în Sfântul Munte Athos că a avut un vis, a visat sfârșitul, el s-a simțit așa, ca și călcat în picioare de puterea Antihristului, dar a apucat să vadă picioarele sfinților care mergeau la mucenicie. Și-mi spunea: „Și mergeau cu atâta dârzenie, cu atâta bărbăție, deși erau puțini, un mănunchi de oameni; mergeau cu un curaj nebun!”

Cred că trebuie să ne iubim foarte mult. Cred că o să vină o vreme a dezbinării, în care o să existe tot felul de bisericuțe, bisericuțe, „eu sunt bun, popa nu-i bun”, „popa al tău e rău”, „tu ești rău, tu ești fixist”, „tu ești extremist”, „tu ești laxist”, și tot felul de acuze și de dezbinări, așa cum le-a trăit, de exemplu, Biserica noastră în prigoana comunistă, sau Biserica rusă, de exemplu, pe care diavolul a reușit să o împartă în tot felul de secțiuni, grupulețe, grupuri, și cred că doar dacă ne vom iubi sincer vom putea reuși să depășim acest duh al vrăjmașului.

Când m-am întâlnit cu părintele Savatie Baștovoi, la o mănăstire, mi-a zis așa: „Mă bucur că te-am cunoscut față către față, mă bucur că ne cunoaștem, ca de acum înainte să nu mai credem ceea ce spun unii sau alții despre celălalt”. Am înțeles de aici că au fost niște binevoitori care s-au găsit să mă vorbească, dar m-a bucurat și spontaneitatea părintelui în a le pune capac.

Cred că, dacă ne vom iubi sincer, vom înțelege că are celălalt bube, dar și noi avem bube; are celălalt defecte, dar și noi avem defecte; dacă noi nu-l iubim pe celălalt, de fapt nu-l iubim pe Hristos. Cred că trebuie să fim umăr lângă umăr.

Sunt topit de un cuvânt al Părintelui Arsenie Papacioc, legat de războiul duhovnicesc: „Și când suntem singuri, suntem prea mulți!”... Cuvântul acesta mi-a dat și-mi dă nădejde. Suntem singuri, într-adevăr, și o să fim din ce în ce mai singuri, dar Hristos va fi alături de noi!

Amin!

Postfață:

Rebel pentru Hristos

Romeo Petrașciuc

La începutul acestei cărți, Danion Vasile vorbea de super-eroi, de acei oameni care, neaderând la îngrozitorul gust al epocii, știu să-și recâștige libertatea. O libertate ce te scapă de impresionisme facile ori rătăcirii păguboase, imprimând forță recuperatoare excursului către redobândirea statutului de *om liber*, de om reaşezat în iubire, în Hristos.

Și tu ești un erou, dacă ai ajuns la paginile finale ale acestei declarații comune de dragoste, a noastră și, mai ales, a lui Hristos! Într-o lume care știe foarte bine să îți ocupe timpul, tu ai găsit vreme să te apleci spre lectură. Nostalgia aceea a Paradisului, de care fac amintire mulți dintre cei aflați pe Cale, te-a contaminat și pe tine. De fapt, nici unul din noi nu putem scăpa de ea, fie că vrem sau nu să recunoaștem. Toți avem vocația libertății la purtător. În generația aceasta a mergerii cu spatele către Împărăție, a discursurilor calofile și stilizării excesive a minciunii, e o onoare să fii out-sider. E extraordinar, e o minune să fii rebel pentru Hristos, să fii tu cel ce schimbă lumea, cel ce revoluționează toate ale lumii. Fiecare tânăr, trăind responsabil, e o înfrângere pentru diavol, pentru cel care, neconținut, încearcă să ne subjuge libertatea, oferindu-ne surrogatele de *libertăți* despre care am tot vorbit în această carte.

Trebuie să fii, la rândul tău, rebel să poți spune unele lucruri pe care le-a spus, aici, Danion Vasile. Și, de ce să nu recunosc, și să ridic anumite întrebări pe care lumea noastră creștină, din prea multă pudoare sau din exacerbat „bun simț”, nu și le mai pune cu voce tare. Or, cred că tocmai aceste lucruri, tratate cu omisiune sau evitate cu obstinație, cronicizează bolile de care suferă societatea și generația aceasta negativist majusculară.

E vremea să ne dezintoxicăm de iluzii, să devenim super-eroi! Postura de erou e mulțumitoare doar pentru o parte din tineri. Vremurile de acum ne cer să fim rebeli până la capăt, să fim nonconformiști până la sfârșit! Ne-am prea cumetrit cu orice tentație cu care am venit în contact. Ne-am prea contaminat cu moda acestei lumi, a generației lui „mi se rupe în paișpe”, generația lui „rangă și mangă” sau a lui „lasă-mă să te las”! Hristos nu vrea să ne aplatizeze, înserieze, anihileze. El ne vrea așa, *contriști*, nonconformiști, neastâmpărați! Mai exact, ne vrea nebuni! El Însuși ne spune aceasta! Într-adevăr, e o nebunie, acum, să vorbești de Hristos! Să-L mărturisești pe Hristos! Astăzi numai rebelii, cei neconformați cu lumea aceasta, nebunii o pot face! Vrei să fii liber și rebel totodată? Cred că e o ofertă pe care ar trebui să o iei în calcul!

Dacă facem asta, Îl avem alături de noi, în orice înfruntare, pe Super-eroul rebelilor, pe Cel Care a schimbat lumea, umplând-o de curaj, de libertate. El are mereu la îndemână rețeta de desăvârșit super-eroi. Și e foarte generos în a o dăru. E o cinste deosebită să fii numărat între rebelii Săi!

DANION VASILE – născut la 15 august 1974 în București. Desfășoară o intensă activitate apologetică (articole, cărți, conferințe și emisiuni radiofonice). Este doctorand în Patrologie la Facultatea de Teologie din Universitatea Aristotel, Tesalonic.

SCRIERI (ultima ediție):

Tinerii și sexualitatea. Repere pentru mileniul III (Editura Egumenița, 2007), *Tinerii și sexualitatea – Între iubire și păcat* (Editura Egumenița, 2007), *Noi sfinți preoți de mir* (Editura Lucman, 2006), *Evanghelia versus Iuda* (Editura Sophia, 2006), *Jurnalul convertirii. De la zeița morții la Împăratul Vieții* (Editura Lucman, 2006), *Despre înfruntarea necazurilor* (Editura Lucman, 2006), *Despre reîncarnare și invazia extraterestră*, (Editura Egumenița, 2006), *Taina iubirii* (Editura Egumenița, 2006), *Despre horoscop, cutremure și ghicirea viitorului* (Editura Lucman, 2006), *Despre înfruntarea*

bolii (Editura Lucman, 2006), *Ne vorbesc părinții athoniți* (Editura Lucman, 2006), *Bucuria Crăciunului* (Editura Agapis, 2006), *Cum să ne creștem copiii* (Editura Lucman, 2006), *Tinerii și sexualitatea – Întrebări și răspunsuri* (Editura Lucman, 2006), *Tinerii și sexualitatea – Păcate noi, păcate vechi* (Editura Egumenița, 2005), *Dărâmarea idolilor* (Editura Egumenița, 2005), *Patericul mirenilor. Pilde pentru secolul XXI* (Editura Egumenița, 2004), *Mângâiere pentru bolnavi* (Editura Egumenița, 2004), *Despre înaintemergătorii Antihristului* (Editura Cartea Ortodoxă, 2004), *Cartea nunții* (Editura Egumenița, 2004).

(Cărțile pot fi comandate la bunavestire@geniusnet.ro)

În curs de apariție: Limonariul pentru mireni

Pentru corespondență: Str. Ion Minulescu, nr. 36, sector 3, cod 031216, București

danionvasile@yahoo.com

www.danionvasile.ro

www.sfaturiortodoxe.ro

Acest text a fost publicat, cu acordul autorului, pe
www.misiune-ortodoxa.ro